

The Project Gutenberg eBook of Eteenpäin! Kertomus mereltä, by Jonas Lie

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Eteenpäin! Kertomus mereltä

Author: Jonas Lie

Release Date: January 16, 2011 [EBook #34980]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETEENPÄIN! KERTOMUS MERELTÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

ETEENPÄIN!

Kertomus mereltä

Kirj.

JONAS LIE

Suomensi —o. —ai—

Tampereella,

Hj. Hagelberg'in kustannuksella 1886.

Emil Hagelberg'in ja kumpp. kirjapainossa.

SISÄLLYS:

- I. Vanha Jan Juhl Aa-vuonossa. — Sillikuningas. — Kylän kuningas
- II. Juhl'in veneen Kolumbusmatka
- III. Rakkaus ja sillit
- IV. Minäkö taipuisin? — en, ennen tahdon murtua!
- V. Hän pesee ja pestään
- VI. Mietteitä viistopurjeen juurella
- VII. Hai-kala
- VIII. Rejer on sekä herättäjä että puunhakkaajana
- IX. Rejer'ia kärvennetään ystävyiden ahjossa

- X. Rejer tutkii ensimmäistä perämiestä, ja löytää liian pian pohjan
- XI. Ystävyys ja rakkaus
- XII. Liian myöhään, neiti Rördam!
- XIII. Rejer ohjaa Hammernäs'iä kohti
- XIV. Taloudellisia kokemuksia
- XV. Sillikuningas
- XVI. Eteenpäin!

I.

Vanha Jan Juhl Aa-vuonossa. — Sillikuningas. — Kylän kuningas.

Ympäri vuonojen levisi huhu, että kummallinen kala oli saatu. Se oli sen ja sen näköinen, toiset sanoivat sen olleen yhdeksän, toiset kahdeksantoista kyynärän pituisen, muutamat taas luulivat sitä vieläkin pitemmäksi. Se oli saatu rannalta Karnön ulkopuolelta, se oli päältäpäin loistavan sininen, punasinervä ja tulipunainen, niinkuin loistava taivaankaari, altapäin hohtavan valkoinen kuin hopea ja pääläellä oli sillä pilkku, tulenvärisen kruunun näköinen.

Luultiin sen olevan sillikuninkaan ja ennustavan äärettömän rikasta kalan saalista.

Ihmiset, suuret ja pienet kokoontuivat, kohta kun joku vene vaan lähestyi rantaa, jäisille, aukeille, tuulisille mäille, mistä he paraiten taisivat katsella yli vuonon, — huippumyssyt päässä, paitahihasillaan, ja hameisillaan, aivan niinkuin jokainen tuli suoraan työstänsä. Tämä muistutti väkijoukosta sunnuntai-iltapäivin, ainoastaan sillä eroituksella, ett'ei kukaan nyt ajatellut pukuaan naapurien tähden. Arvattiin ja luultiin, ennustettiin, otaksuttiin ja arveltiin...

Kun huhu levisi enemmän, alkoi jokaisen veri kuohua ja mielikuvitus kiihtyä ... jokaista vaivasi ikäänkuin kullanhimo. Kahden, kolmen vuoden jälkeen, jolloin sillin pyyntö oli huonosti onnistunut, nostettiin taas kysymys, ryhdyttäisiinkö silliä pyytämään ja uskallettaisiinko sitä varten uhrata kovalla työllä ansaitut viimeiset roponsa. Torppari tahtoi myödä lehmänsä ja puolet veljen-osastaan, hankkiakseen itselleen meripukuja ja ruokavaroja, talonpoika ja tilallinen tahtoivat myödä hevosensa, ottaa lainan ja käyttää viimeiset rahansa veneen, verkon ja vaatteiden ostamiseen ja nuotan lainan maksamiseen, — ja niin paljon kuin oli mahdollista jokainen koetella ottaa velaksi maakauppiaalta.

Toiset seisoivat miettiväisinä, toiset taas puhuivat innokkaasti, ja useampien puheesta kuului, että jotain ihmeellistä, satumaista saalista odotettiin.

Eihän suinkaan "helminauhat" turhan tähden jo ennen Mikonpäivää ajelehtineet vuonossa rivittäin niinkuin kirkkaat, punaiset sillin silmät; se ennusti sillin saalista.

"Jokainen ymmärsi nyt, että jotain seuraisi sillikuningasta. Kun vanha koira haukkuu, täytyy pitää silmät auki..."

Yhä enemmän oli kuin ilmassa oleva sähkö olisi heidät hurmannut ja kiihoittanut.

Mitä enemmän huhu levisi vuonoihin, sitä kummallisemmaksi se muuttui ja lopulla niin kummalliseksi, että se poiketessaan niemien ja taipalien läpi ja tunkeutuessaan ahtaisin sivuvuonoihin, oli tullut "tulimerkiksi taivaalla" — "kalaksi, jolla oli suuri luuta perässään."

Vasta Hammernäs'issä kuoli tämä sillikuningas tavallisesti ja muuttui joksikin ilmassa, niinkuin siellä ylipäänsä kaikki huhut vaikenivat ja kuolivat, sillä vanha Jan Juhl ei tahtonut kuulla puhuttavankaan kansan lähdöstä merelle, ja purjehtimisesta useampia peninkulmia, tullakseen "narreiksi" ja "hukkuakseen aavalla merellä." Ja kun vanhus Hammernäs'issä pudisti päätänsä, niin ei kukaan siinä kylässä, joka tahtoi olla viisaana pidettynä, uskonutkaan sitä.

Tämä oli muutoin viimeinen mitä Jan Juhl teki elämässään, saadessaan tuon kiihoittavan huhun vaikenemaan ja kotiseutunsa pelastetuksi onnettomuudesta, sillä tuskin kahdeksan päivää senjälkeen kuoli hän sydämen halvaukseen, istuessaan par'aikaa ja polttaen piippuaan penkillä Hammernäs'in hongan alla.

Hammernäs'istä kääntyi seutu, jota kutsutaan Aa-vuonoksi yksinäisenä, muista erillään itäänpäin

tunturia kohti, ensin kapeana vuonona, mutta etempänä apupitäjissä lumen peittämien sinertävien vuorien ympäröimänä.

Täällä löytyi ei ainoastaan taruja, lauluja, kirjoituksilla varustettuja oluthaarikoita ja vanhoja, kummallisilla puuleikkauksilla koristettuja, aittoja, vaan myöskin kummallista vanhanaikuista kansaa, jonka selvät, karkeat kasvonpiirteet osoittivat ymmärrystä ja järkevyyttä, sukuja, jotka aina olivat menneet keskenään naimisiin. Frenologi olisi naisten pään etuosassa huomannut kuopan tahi monen vuoden painosta vajonneen katonharjan kaltaisen syvennyksen.

Tunturin purossa uiskenteli rautu — vanha ja suuripäinen, — pää suuri kuin kolmas osa ruumista ja sammaleinen — sillä nuoriso ei täällä koskaan kalastaneet, jonkatähden kalalajit kaipasivat uudistusta! Kapeilla, ahtailla laiturilla, joihin pääsi liian paljon varjoa ja liian vähän auringon paistetta, kuljeskelivat lehmät kurjan näköisinä ja pieninä terävöillä lonkkaillaan — luonnollinen seuraus satavuotisesta nälän kärsimisestä ja tukahuttavan navetan ilmasta! Melkein joka kolmannella lehmällä oli ainoastaan yksi sarvi tahi se oli töppösarvinen, — mitä vanhemmaksi ne tulivat sitä haureemmiksi tulivat sarvet. Kansa arveli sen tulevan siitä, että ne kiistellen ruoasta puskiivat maanalaisten lehmien kanssa. Täällä peljästyttivät karjatytöt toisiaan keskellä valoisaa keskipäivää, kertoen kuinka lapsia oli äkkiä kadonnut "tonttien" kanssa ovien alle tahi miten metsän mäillä heille naurettiin ja irvisteltiin ja he kuiskasivat nyt surullisesti toisilleen manauksia taikaa vastaan.

Hevosetkin näyttivät harmailta, pitkiltä ja vanhoilta; ne astua jahnustivat vääräsäärinä eteenpäin rattaitten edessä, joiden ratisevien raskaitten puupyörien akselit olivat niin lujasti kuivuneet kiinni, että ne pyörivät mukana ajaessa — niinkuin Abrahamin aikoina! — — Niin, siatkin näyttivät vielä olevan tuota vanhaa uudistamatonta lajia, — korkeajalkaisina, pitkäkärsäisinä, laihoina ja vihaisina syöksyivät ne esiin talojen välitse, niinkuin pikajuoksijat. Ne näyttivät olevan omiansa tuottamaan noita raudankovia, suolaisia pilaantuneita, kymmenen- jopa kahdenkymmenvuotisia lappeita, jotka suurena aarteena riippuivat aitoissa.

Tällä seudulla elettiin vielä vanhojen taikamerkkien mukaan. Yhä vielä jaettiin levollisesti päivän toimia niiden jälkeen sekä aika kylvön ja heinänteon välillä, että talvipäivän seisahdus, ja pyhänmiesten päivänä, ensimmäisenä päivänä marraskuuta, jolloin meriliikkeen piti lakata, veti moni tunnokkaasti veneensä ylös vuonon rannalle.

Laakion ala-osa olisi oikeastaan niinkuin muutkin sellaiset seudut pitänyt loppuman sisäjärveen, siksi sellainen seutu tarvitsee ikäänkuin lukkoa. Vaan sen sijaan oli se saanut osakseen vuonon, pienen ja kapean kuin käsivarsi, joka ulottui suureen vuonoon saakka ja päättyi aavaan mereen, — kauas, kauemmaksi kuin seudun asukkaat kykenivät ajattelemaankaan.

Mutta sellainen seutu, niinkuin jo mainittiin, tarvitsee välttämättömästi lukkoa.

Ja juuri sellaisena hyödyllisenä salpana ja lukkona istui vanha Jan Rejersen Juhl Hammernäs'issä — niinkuin hänen isänsä ja iso-isänsä hänen edellään — siksi kuin hän nyt syksyllä oli muuttanut manalan majoille.

Pitkin laaksoa kuului nyt huokaus, kumiseva kuin tyhjän tynnyrin suusta:

"Toden totta me kadotimme paljon, — isä Juhl, niin!"

Jan oli Juhl'ien suurta sukua. Yksi perheen jäsenistä, merimies, oli saavuttanut rikkautensa Hollannissa ja Bataviassa, oli puolitoista vuosisataa sitten tahi vielä kauemminkin, ostanut itselleen Aa-vuonossa useampia taloja — melkeinpä kokonaisen tiluksen. Ja ihmeellistä on miten monta pitkää, vahvaa, laihaa Juhl'ia kovilla, säännöllisillä kasvoilla ja vaaleilla hiuksilla sekä heille vastakohtaisia solakoita, kauniita, vaaleatukkaisia naisia sitten sai nähdä seudun muuten niin tummien ja lyhytkasvuisten asukkaitten seassa.

Sitten oli perhe yhä enemmän lisääntynyt ja levinnyt, kunnes se vihdoinkin oli jälleen hävinnyt nimettömän rahvaan sekaan, — tahi niinkuin ne Juhl'it, jotka ainakin viimevuosisadalta saakka olivat asuneet Hammernäs'issä, olivat tunnetut yksinkertaisuudestaan ja jäykkämielisyydestään.

Isä Juhl, niin, — — siellä seisoi vielä tuo pitkä, harmaa, yksikerroksinen rakennus, jonka katonharja oli vanhuudesta jo aivan vajonnut, jonka pienistä lyijyruutuisista reunimmaisista ikkunoista oli näkö-ala kaalimaahan päin; ja molemmin puolin porstuan ovea oli uudet, vasta pannut, vähän suuremmat, valkoiseksi kitatut ikkunat. Kauempana, viheriäisellä nurmella levittelivät muutamat sitkeät, hienot koivunrungot latvojaan tulessa.

Mutta muuten oli koko kasvullisuus niin koukkuista ja pientä, koukkuiset lepät molemmin puolin puroja alhaalla tuntureilla, koukkuiset koivut, jotka kasvoivat kyyristyneinä tuulisilla mäillä. Rakennusten alapuolella, joka osa ennen oli aiottu suureksi hedelmäpuutarhaksi, kasvoi nyt koukkuisia

happoimia puita, pieniä viinamarjapensaita, huonoja karviaismarjoja, ja siellä oli jäännöksiä vanhoista huvihuoneista, joiden seiniä pitkin rehoitti humaloita ja nokkosia, joissa kanat munivat ja kaakottivat.

Mäellä kasvoi paksu monihaarainen honka, joka levitti koukkuisia oksiaan tuulessa ja sen juuren ympärillä oli vanha, pyöreä penkki... Siellä istui Jan Juhl tuntikausia polttaen tupakkaa ja katsellen veneitä, joilla purjehdittiin maakauppiaan luo vastapäätä olevalle taipaleelle ja sieltä taas takaisin.

Ja kansa tiesi, että hän istui siellä, tunsivat heidät jokaisen, ja sai aina tietää millä kannalla heidän asiansa olivat. Ei saanut paljoa tapahtua ilman isä Juhl'in neuvoa ja mieltymystä!

Rakennus oli aivan entisellään; mutta mies, talon lukko, oli poissa. Ja asukkaat soutelivat ohitse ihmellen ja odottaen, mitä nyt tapahtuisi.

Hautajaiset vietettiin hyvin komeasti, — ylt'ympäri vuonoa levisi aina huhu, kuin vaan joku Juhl haudattiin. Sen jälkeen oli kaikki taas niin hiljaista ... ja talossa sekä alhaalla kylässä kerrottiin vaan, ett'ei Hammernäs'ia enää omistanut vanha Jan Rejersen, vaan nuori Rejer Jansen Juhl...

Joulu lähestyi. Ilma oli itäpakkasesta ja hallasta muuttunut lounaistuuleksi ja leudoksi, niin suojaiseksi, että katosta tippui alas vettä ja pantiin saavia rännien alle kootakseen sadevettä pesua ja lipeäkalia varten.

Vanha lato näytti oikein kostealta ja läpimärältä, niin että ikkunanlaudat olivat turvonneet. Siellä täällä kasvoi koivuja koukkuisine, valkoisine runkoineen nuoskassa lumessa ja niiden oksat olivat mustat ja synkät kuin luudat tahi koulumestarin vitsa. Karjapalvelija vanha Jörun, joka oli kotoisin ylämaasta, kutsui tätä ilman muutosta ennen joulua "näkkileipäsuojaksi."

Ja leipomatuovassa kaulasi ja leipoi naapurikylän loisvaimo ahkerasti näkkileipää. Kynttilöitä oli jo valettu, joulukalaa pyydetty ja jouluolut, ehkä vähän miedompi kuin tavallisesti, niinkuin lesken olut oikeastaan pitäisikin olla, oli jo valmis ja pantu tynnöriin.

Sisällä tuvassa istui leski kerien lankaa uunin edessä, jonka punainen valo alkoi loistaa iltahämärässä.

Hän oli komean näköinen ja kohta huomasi, että väkevän, levottoman laaksoissa asuvan Ramstad kansan veri kuohui hänen suonissaan — hänen kasvopiirteensä olivat selvät, niinkuin puuhun veistetyt, harmaan pään ympärillä oli hänellä kaulaliina, hän oli Jan Juhl'en sisaren lapsen lapsi, jonka tämä entisen tavan mukaan oli ottanut vaimokseen.

Suuressa, puolipimeässä, matalassa huoneessa, jonka kattohirret olivat painosta aivan koukkuiset, oli nahkainen sohva, jonka yläpuolella oli pieni peili, suuri lyömäkello oli toisessa nurkassa, missä riippui tupakkapiippuja, joiden pää oli aivan rikki purtu ja toisessa oli ruskea kaappi, johon oli maalattu ruusuja. Ikkunain välissä seisoivat alaskäännetty siipi-pöytä, jonka päällä oli ompelutyyny ja käsityö, ja yksinkertaisia kuusipuusta tehtyjä tuolia, joiden joukossa muutamia korkeaselkäisiä ja nahalla päällystettyjä oli asetettu rivittäin pitkin seiniä, niinkuin sotamiehiä, joten koko maalaamaton leveistä, oksaisista honkahirsistä rakennettu lattia, pitkillä, hiekkaisilla, tummilla raoilla oli vapaa kuin harjoituskenttä. Seinillä riippui muutamia vaalistuneita, perittyjä tauluja: — kärpäsen likaama, kellastunut vaskipiirros, kuvaava sotalaivaa, jonka alla oli kirjoitus: "Kenraalikuvernööri Svardecroon, Batavia 1720," — sekä taulu kuvaava Kaarlo Juhan'ia Dennewitz'issa.

Tuo kookas nainen, joka keräsi lankaa uunin luona, istui koukkuselkäisenä, niinkuin väsynyt hevonen, joka vedettyään raskasta kuormaa pysähtyy mäellä lepäämään. Hän huokasi vähän väliä ja tähän huokaukseen kuului vastaus ikkunan luota, missä kaksikymmentäkuusi, kaksikymmentäseitsemän vuotias tytär, pitkä ja kapea kuin oljenkorsi, istui nojaten päätään ikkunaa vasten ja ompeli iltahämärässä.

He eivät puhuneet sanaakaan, vaan vyyhti hienoni hienonemistaan; — molemmat naiset istuivat vaan niinkuin kaikki kyläläiset odottaen jotain kummallista tapahtuvan. Varmaankin saisivat he henkikirjurilta kuulla jotain kuolinpesästä, luultavasti jo ennen joulua... Kumpikin heistä epäili. He olivat molemmat ymmärtäväiset, vaan he eivät olleet uskaltaneet ajatella, niin kauan kuin heidän isänsä ja miehensä ajatteli heidän edestään ... ja nyt istuivat he yhä vielä vaieten. Mutta he eivät voineet olla ajattelematta!

Tähän vuoden aikaan ei posti tullut vuonoon kuin kerran viikossa ja tämä oli viimeinen postipäivä ennen joulua... Vanha Jan Juhl ei tosin koskaan mennyt postia hakemaan, ennenkuin pari päivää myöhemmin, jolloin myös oli asiaa maa-kauppiaalle; mutta nämä naiset eivät olleet niin kärsivällisiä, ollessaan yksin kotona. He laskivat tuntiakin...

Kello alkoi jo surista ja löi puoli kolme.

Mitä se oli?

Levottomuus, juokseminen ja huuto ilmaisivat selvään, että jotain oli tapahtunut. Suutari Jo pilkisti renkituvasta, naskali kädessä ja lauta sylissä. Jörun vanhus katseli navetan ovesta; pari karjatyttöä, punaisissa, paikatuissa liivissään pilkisti keittiön porstuasta, ja nokisesta lautakatoksesta, mistä kuultiin vasarankalsketta, kurkisti seitsemän-kahdeksantoistavuotias, pitkä, hartiakas, vaaleatukkainen poika, katsellen sinne tänne ympärillensä. Hänen kasvonsa ja paljaat kätensä olivat nokiset pyssystä, jota hän par'aikaa korjaili ja puhdisti öljyllä.

Hän oli talon oma poika, joka näkyi selvästi hänen terävistä, säännöllisistä kasvonpiirteistään, pörröisistä hiuksistaan ja nenästä, joka syntyperäisellä ylpeydellä katseli ulos maailmaan; se näytti niinkuin Hammernäs'kin olevan niemi, jonka ohi kansa harvoin kulki pysähtymättä siellä; se niinkuin koko hänen kasvonsakin ilmaisi jotain syntyperäistä, jaloa, arvokasta ja kysyväistä, tutkivaista.

Postivene oli juuri tullut näkyviin niemellä puitten yläpuolella. Kolme miestä oli soutamassa ja sillä oli kuusi airoa, jotka lepäsivät pitkin teljoja, sillä aikaa kuin keula pengasteli vaahdon läpi. Kokassa oli seiväs, johon oli kiinnitetty riepu tahi joku muu vaatepalanen viiriksi! Vene kulki vinosti postikonttoriin päin...

"Enteitä!... Silli-enteitä!" — huusi suutari, heittäen laudan käsistään ja juosten ulos villaröijyssään ja nahka-esi-liinoissaan. — "Näin aikaiseen! — ennen joulua... No, nyt tulee jokaiselle vuonolaiselle kiirettä!... Niin, nyt saa laskea nuottansa ja rihmansa ennenkuin ajattelikaan... Niin, nyt saavat karjatyöt olla mukana parsimassa verkkoja, niin paljon kuin he voivat, Jörun... Karjakin se saa mennä rannalle."

Ja sitten oli vene, jonka kokassa oli tuo kummallinen seiväs näinä viimeisinä kahtena päivänä herättänyt eloa ja liikettä kaikkialla ylt'ympäri vuonoa. Joka talosta ja torpasta tuli väkeä ulos, jäaden katselemaan sitä, kädellä varjostaen silmiään.

Ei ollut epäilemistäkään... "Enteitä!"... "Silli-enteitä!"

"Seitsemän, kahdeksan peninkulmaa merelle, koillispuolella Udsire'ä oli joku laivuri nähnyt meren aivan viheriänä ja hän oli purjehtinut useimpien sillivuorien yli, ne kohosivat — koko ja puolen penikulman pituisina — toistensa yli, niinkuin hopeaseinät!...

"Stavangerista tullut laiva oli yöllä saanut hyökylaineen ylitsensä ja samalla tuli vene ja kajutta täyteen lihavaa, sileää suurta silliä.

"Illalla oli merenpinta sillistä aivan punertava, — koko taivas näytti punaiselta kuin tulenliekki!"

Nämä postiveneestä saadut vähäiset tiedot levisivät tulen nopeudella kyliin.

Renkivouti, joka oli vetänyt hirsii ylhäällä Hammernäs'in tiluksilla, oli nähnyt tuon kummallisen ja hän kiirehti nyt laukinjuoksua saapuakseen pian pihalle. Vääräsäärisenä, matalana ja lyhytjalkaisena mateli ja ryömi se melkein niinkuin ankeriainen mahallaan kivisen metsikön mättäitten ja pensaitten yli vetäen hirsii perässään, ja jännittäen rumia, paksuja takajalkojaan. Liukkaalla Hammernäs'in mäellä oli sillä vaikea vetää kuormaansa, sillä se oli huonosti kengitetty; ja kun renki tuli pihalle kulettaen hiestä vaahtoovaa laukkaa, oli vene jo päästetty irroilleen vesille ja tytöt seisovivat alaalla jääsohjossa ojentaen hänelle sunnuntainutun, niin että voisi kohta soutaa postikonttoriin hakemaan rouvalle postia.

Vähän sen jälkeen näkivät molemmat naiset ikkunasta miten vene sysättiin rannalta ja miten aivot taipuivat kuin raidanoksat.

Vaan he eivät ajatelleet silliä tahi silli-enteitä; mutta kirjettä, josta heidän onnensa riippui...

Tämä päivä tulisi todellakin olemaan Hammernäs'ille ratkaiseva päivä!

Jos jotain tilusta taidettiin pitää mallina — ikivanhasta huonosta hoidosta ja kaikesta huonosta maanviljelyksestä, niin oli se todellakin vanhan Jan Juhl'in talo. Siellä oli lanta tallin ja navetan edessä vuodet pitkät tuulessa ja auringonpaahteessa. Saman luonnollisen säädelmän mukaan levitettiin sitä paikka paikoin pellolle, vaan muut paikat jätettiin sateen ja niiden purojen huuhdottavaksi, jotka tunturilta virtasivat alas maahan, tehden sen rämeiseksi ja kosteaksi.

"Ilmaa ja valoa navettoihin! ... puhdastako? — Lopuksi varmaankin pitää vielä pestä siatkin!" morisi Jan Juhl.

Kunhan vaan oli useita laihoja lehmiä ja nälkää kärsineitä mökkiläisiä, oli se hänen mielestään sama kuin suuri rikkaus. Hän pudisti vaan päätänsä, kun mainittiin, että ruokakin olisi rahaa ja että hänen monet työmiehensä tekisivät hänet köyhäksi, vaikka kuinka huonossa ruo'assa heitä pidettäisiinkin; sillä

— "jos niin olisi, niin johan talo olisi iso-isänkin aikoina tullut perin köyhäksi!"

Ja syytä siihen minkätähden niin ei käynyt, ei olisi ollut niinkään vaikeata huomata, jos ei sitä olisi aina salattu alituksen lainaamisen tahi taloon kuuluvien tilojen myömisen kautta, joka taas tuotti vanhalle nimismies Haarstad'ille suuria sisääntuloja! Bergen'in kauppatavarat ja Hammervigen'in maakaupiaan velat maksettiin myös silloin tällöin nimismies Haarstad'in avulla.

Näinä viimeisinä vuosina oli Jan Juhl'illa kuitenkin ollut paljon harmia sentähden, että hänen kauppasioitsijansa Bergen'issä ei tahtonut antaa hänelle uutta lainaa, ennenkuin hän saisi entisen maksetuksi.

Tähän aikaan kuoli Jan Juhl ja juuri tämä suru toimeetulosta huolestutti hänen jälkeistensä niinkuin synkkä, kiusallinen tuska!

Lukitussa huoneessa istuivat äiti ja tytär lukien kirjettä, jonka renki oli sinä päivänä tuonut postista. Huoneessa oli hiljaista ja puolipimeää ja he istuivat kumpikin vuoteellaan, — tämän kuolontapauksen jälkeen olivat he muuttaneet yhteen asumaan. Näytti siltä kuin suru nyt vasta olisi näyttänyt oikean muotonsa. Kuolinpesällä oli suuria velkoja! Kevään puoleen täytyi Hammernäs myöä huutokaupalla ja syksystä piti heidän muuttaa pois talosta... Yksi heidän suurimmista velkojistaan oli heidän naapurinsa, nimismies Haarstad.

Ottilie meni itkusta pöhöttynein silmin, jota ei palvelijoiden olisi pitänyt saada nähdä, alas kutsumaan Rejer'iä sisään.

Sitten istuivat he kaikki kolme ylhäällä huoneessa myöhään iltaan, siksikuin kynttilä äkkiä sammui ja Rejer hiipi omaan huoneeseensa, missä hän rajusti heittäytyi surun valtaan, jota hän ei tähän saakka ollut uskaltanut muille näyttää.

... Korkeinta mitä hän oli tietänyt tässä maailmassa, oli Hammernäs, hänen oma perintötilansa! Juuri se ajatus oli herättänyt hänessä itsetuntoa. Niin kanan kuin hän vaan muisti olivat sekä seudun että talon asukkaat kohdelleet ja imarrelleet häntä niinkuin perillistä ainakin. Hän oli kasvatettu "Juhl'in poikana," Hammernäs'in ruhtinaana ja perillisenä, ja minne ikinä hän tuli, häihin tahi muihin seuroihin, niin kaikkialla häntä suosittiin.

Ja nyt ei tästä kaikesta löytynyt enään naulaakaan jäljellä ... ei löytynyt ainoatakaan lastua, joka olisi ollut hänen omansa!... Honka ja rakennukset, palvelijat ja lehmät, nuottahuoneet ja lampaat — jokainen yksityinen esine, joita hän oli aina tottunut pitämään niin omanaan, että luuli näkevänsä niihin poltettuna nimensä Rejer Jansen Juhl, — kaikki tämä täytyi hänen nyt jättää, eihän ne olleet hänen omiansa!...

Hän oli kahtena kesänä käynyt koulua kappalaisen luona papin lasten kanssa yhdessä, ja tämä oli sanonut, että Rejer'illä oli erinomainen ymmärrys, jonkatähden pitäisi lähettää hänet Bergen'iin lukujaan jatkamaan. Mutta Rejer ei tahtonut! Ja siinä antoi isä hänen tehdä oman mielensä mukaan niinkuin hän ylipäänsä aina sai tahtonsa perille — isältä kun hän suuttuneena marisi ja äidiltä kun hän häntä hemmoitteli.

Sitävastoin oli vanhus arvellut viisaaksi tuumaksi lähettää poikansa naapurin, nimismies Haarstad'in konttoriin, niin että hän voisi tämän jälkeen saada siellä viran ja joskus päästä Hammernäs'in nimismieheksi. Mutta Rejer ei tahtonut sitäkään! Ja sentähden oli heidän välinsä näinä kahtena viimeisenä vuotena ollut hyvin jäykkä. Isä ei koskaan puhunut hänen kanssaan siitä; vaan hän oli lujasti päättänyt saada tahtonsa perille, ja Rejer oli taas jäykkämielisenä, niinkuin koko hänen sukunsakin yhtä harras vastustaja.

Nyt näytti kuitenkin, niinkuin hän olisi pakoitettuna kulkemaan tietä, jota hän ei tahtonut — tietä, jota hän itse vihasi!... Näytti siltä kuin täytyisi hänen ratsastaa Haarstad'in konttoripukilla, sen sijaan että hän olisi saanut olla Hammernäs'in perillisenä!...

Asian todellista laitaa taidettiin salata huutokauppapäivään saakka; mutta senjälkeen oli Hammernäs hänen ja hänen omaistensa silmissä ikäänkuin vajonnut vuonoon! — "Ah, jos hänkin olisi saanut vajota — pois kaikesta tästä häpeästä..."

Luoteistuuli vinkui ja suhisi uuninpiipuissa, tärisytti vanhaa, rappeutunutta rakennusta, niin että se huokaili, rankka sade löi raskaasti ikkunaruujuja vasten, — ja uudelleen rupesi taas ulvomaan ja vinkumaan...

Poika raukka makasi, ajatellen ja mietiskellen, kunnes hän vihdoinkin vaipui uneen ... ja unessa loisti kummallinen kala yhä selvemmin, yhä monivärisempänä ja loistavana, punaisena, sinisenä, hopeankirkkaana, ja hopeasuomuisena hänen silmiensä edessä. Se oli suuri ja kiiltävä ja se uiskenteli

hiljakseen edestakaisin Hammernäs'in lahdessa; vihdoin viimeinkin pysähtyi se suoraan venehuoneen edustalle, katsellen pieniä kalaverkkoja, joita oli sinne ripustettu...

Rejer makasi myöhään aamuun. Mutta kun hän heräsi olivat hänen kasvonsa niin omituisen näköiset; — niissä ilmutui tuo Juhl'ien tapa puristaa huuliaan vähän kokoon, niin että leuka pisti esiin ja kasvot muistuttivat veneen kokasta.

Hän oli hetkisen ylhäällä vintillä, missä hän katseli ja eroitteli joukon nahkaisia vaatteita. Sitten meni hän alas renkien tupaan, jossa suutari Jo puheli noista kaikista erilaisista silliuhuista ja ompeli joulukiireessään piki-astia ja sianharja edessään ikkunalaudalla.

"Voisitko tehdä minulle saappaat isän suurista merisaappaista — näistä?"

Kohta sen jälkeen näkyi hänen pitkä muotonsa aitan ovella, jossa hänen äitinsä seisoj antaen palvelijalle seulomattomia jauhoja, voita ja silliä. Hän ei sanonut mitään, sillä aikaa kuin äiti mätti jauhoja hinkalosta; hän kulki vaan ympäri, vihelsi hiljakseen, pilkisti erilaisiin tynnöreihin ja kirstuihin ja laski lappeita, jotka rippuivat katon alla.

Palvelijan mentyä pois, huudahti hän: "Jauhoja ja leipää on sinulla ainakin kylläksi ... ja perunoita ... ja näkkileipää ... ja suolaista lihaa ... mutta ryyniä ja silavaa — miten häpeällisesti ovat he syöneet sinulta, äiti, kaikki sianlappeet!"

"Voit olla oikeassa, poikaseni!" — hän lakkasi mättämästä jauhoja.

Sitten tutki Rejer lihatiinua.

"Miten kauheasti liha on vähentynyt, äiti! — Ovathan he aivan syöneet sinut köyhäksi ... jo nyt, kun kaikkea niin hyvin tarvittaisiin!"

Hänen äitinsä taisi töin tuskin kuulla näitä sanoja. Hän oli koko ajan ihmetellen katsellut poikansa käytöstä; — nyt nousi hän äkkiä ylös ja istui surullisena ja epätietoisena näköisenä jauhohinkalon reunalle.

"Niin, sinä olet liiaksikin oikeassa, Rejer!... Minä olen aina nähnyt tämän aitan täynnä, mutta nyt tulee meille toiset ajat!" Hän huokasi niin syvään että olisi luullut aitan halkeavan.

"Oi, älä huoli siitä, äiti! Saatpa nähdä, että vielä kiistellään Hammernäs'istä, ennenkuin tuo vanha Haarstad nahjus saa talon haltuunsa; — jos vaikka aitta ryöstettäisiin tyhjäksi, niin että paljaat seinät olisivat enään jäljellä! Minä lähden sillin pyyntöön suurella ja ehkäpä kuusilaitaisellakin veneellä. Meidän täytyy varustaa väkemme matkalle... Verkkoja voin kyllä saada rahalla tahi kun annan osan voitostani. Tädiltäni perimät sata taaleria käytän nyt hyödykseni."

Rouva Juhl katseli hämmästyneenä poikaansa. Hänen kasvonsa olivat jäykät, suuret ja laihat, myssyn yli oli sidottu kaulaliina. Hän tarvitsi kauan aikaa ymmärtääkseen poikaansa ja tarttui hetkeksi kädellään kirstuun, jolla hän istui nojatakseen sitä vastaan. Vihdoinkin, mutta hitaasti, käsitti hän kuitenkin poikansa sanat ja hitaasti, mutta hämmästyneenä pudisti hän päätänsä, ihmetellen, että niin halveksivainen ajatus olisi voinut juohtua jonkun Juhl'in mieleen.

Tahtomatta sekaantua tällaisiin iloisein tuumiin, valitti hän uudestaan, — hänen huokauksensa muistutti vanhasta puurakennuksesta, jota tuuli jyskytteli.

"Poikaseni! Sinä olet nuori ... niin nuori!"

"Minäkö! — minä olen pitempi isääni! ja minä tahdon nähdä sen, joka soutaa vahvemmin kuin minä! — ainakin tässä talossa... Sinä tarkoitat ehkä renkivoutia Anders'ia?"

"Minä tarkoitan, että sinä olet vielä hoikka ruoko poikaseni!"

"— Mutta sitkeä, äiti! — sitkeä kuin koivunvitsa!"

"Rejer, Rejer ... isäsi katselee tänne alas! — Mitä luulet, että hän nyt sanoisi!"

"— Että se oli hirveän tuhmasti, kun hän antoi koko elin-aikansa veneiden lahoa venehuoneessa!"

"... Ja kyläläiset, kun he näkivät sinun, hänen ainoan poikansa lähtevän pois ja poikkeavan entisestä tavasta!... Sinä et, Rejer, itse tiedä mitä sanot! Sinä, — nuori, kokematon vuononpoika, — merelle keskellä talvea ... tällaisessa ilmassa! —"

Ja tuuli tempasi samassa aitan oven auki ja lumiräntää tuiskusi sisään, niinkuin tarkemmin selittämään hänen puhettaan.

"Minä tiedän vaan, että muutoin kadottaisimme Hammernäs'in!"

"Ethän sinä, Rejer, sentähden joudu kurjuuteen!"...

"Sinä tahdot minut nimismiehen konttoristiksi!"

"Kannattaa kyllä kumartua voidakseen kerran päästä nimismieheksi Aa-vuonolla Haarstad'in jälkeen!"

"Minäkö kumartuisin? — En, ei ennenkuin selkäni menee kolmeen palaseen!" huudahti hän äkkiä valeana ja tuskissaan, — "ja sitten voitte katsella onko kenessäkään heissä mitään koukistunutta."

Rouva Juhl säpsähti; piirteet suun ympärillä ja ylöspäinen nenä olivat hänelle ennestään tutut, — hänen miehensä nenä oli aina vaan punainen silmälasien kohdalla ja vähän alempana poskilla. Se ilmasi että hänen nuori, heikko runkonsa aikoi pyrkiä eteenpäin siksi kuin se katkeisi, — ja ett'ei äiti saisi tehdä muuta kuin antaa hänen seurata omaa tahtoaan.

Tuo pitkä, koukkuinen nainen istui jauhohinkalolla ja huokasi kolmannen kerran, sillä aikaa kuin tuuli jyskytteli ja tärisytti aittaa, — ja Hammernäs'in honka taivutteli luoteismyrskyssä vääntyneitä oksiaan, niin että ne ryskivät tuulessa.

II.

Juhl'in veneen Kolumbusmatka.

Niin, tosin tuntui Rejer'istä ja aa-vuonolaisista vähän vaikealta, kun he pääsivät Bommelhut'iin saakka ja saivat meren vastaansa, — kamalan näköisenä, harmaana kuin lyijy kohosi tyrsky maston keskipalkoille saakka! — varsinkin kun lyhyt, pimeä talvipäivä alkoi hämärtää.

Ei kenenkään mieleen juontunut edes epäilläkään Juhl'in kirkkoveneen hyvyttä, — sillä sitä oli koetettu ja koputettu vasaralla ja tarkastettu päivää vasten nuottahuoneessa. Leveäharteinen, lyhyt, vääräsäärinen Martin Vigepladsen, joka oli ikäänkuin kaikkien Aa-vuonon veneiden lääkärinä ja jota sentähden yleisesti pidettiin merimiehenä, istui kokassa ja tarkasteli kulkuväylää. Mies, joka istui etuhangoilla auttoi airollaan kivelte tarttumasta.

Vanha, Hardanger'issa rakennettu, tavattoman leveä hieno- ja hataralaitanen vene toimitti kyllä velvollisuutensa; vanha raakapurje kohotti veneen kokkaa korkealle ylös laineista ja veti kuin hevonen.

Suuri, viisisoutuinen kirkkovene — ja koko rivi uteliaasti todistavia talonpoikia teljojen yläpuolella — herätti suurta huomiota, varsinkin kun he kaikkialla pysähtyivät ja kyselivät oikeata kulkuväylää kalastuspaikalle. Häväistys- ja pilkkasanoja sateli aa-vuonolaista vastaan, joka "jokaisessa taipaleessa otti evässäkkinsä esille," ja joka "kuletti omenoita ja lampaan lihaa kaupunkiin!"

Mitä lähemmäksi he tulivat Rövär'iä, sitä tiheämmin vilisi veneitä; airotkin otettiin purjeiden avuksi — kaikilla oli nyt kiirettä!... Vettä tippuviin nahkavaatteisiin puettuja olentoja kohousi teljoista ja he huusivat toisilleen sillistä ja sillin enteistä ... kuinka monen peninkulman päässä silli uiskenteli ... yksityisistä silliparvista, joita oli ilmestynyt Udsire-vuonossa, vaikk'ei oikea valaskalan pyynti vielä ollut alkanutkaan ... missä taidettiin nyt odottaa sillintuloa?... Ja nimet sellaiset kuin Fej-saari, Beavaag, Ferkinstad-saaret, Brande-salmi, Stolmen ja Udsire suhisivat ilmassa kaikilla murteilla — suurista, pitkän matkan päästä tulleista verkko- ja nuottavenheistä pieniin Laderum'in laivoihin saakka.

Rejer'ista ja hänen aa-vuonolaisistaan oli tämmöinen elämä jotain lumoavaa ja hurmaavaa. Näytti melkein siltä kuin he olisivat juoneet paloviinaa, se muistutti osaksi kirkolliskokousta, osaksi markkinoita — kuu he purjehtivat aaltoja, korkeita kuin mäet heidän kotonaan, rääkkyvät vesilinnut heidän päänsä yläpuolella. Missä he vaan kulkivat, kaikkialla tyrskyjä yhdellä puolen! ja luotoja, joilla pitkissä riveissä istui mahtavan näköisinä suuria ruokkia, jotka levittelivät siipiään ja katselivat ulos merelle — hekin odottaen sillin enteitä!

Tiira valitti ja huusi istuen luodolla, — muutamat joutsenet ja kuikat pyyhkäsivät siivillään aaltojen harjoja lentäessään ulos merelle. Kalalokit lentelivät levottomina sateisessa, utuisessa ilmassa — joka osoitti että he vielä odottivat. Ruokit ja sorsat uiskentelivat siellä täällä hyökytaineissa sukeltaen varovaisesti, niinkuin heidän tapansa on. Yksinäisellä kivellä istui merikotka katsoa tuijottaen merelle

päin!

Mitä enemmän lähestyttiin paikkaa, missä kansa makasi, odottaen sillin tuloa, sitä kovemmaksi tuli airojen synnyttämä melu.

Hälinä lisääntyi, yhä kovemmin soudettiin ja veneet oikein kilpailivat, — jokainen koetti ensimmäiseksi päästä laiturille, voidakseen varmaan hankkia itselleen yösijaa jossain tuvassa maalla ja ett'eivät aivot katkeaisi kapeassa satamassa. Siellä ei vielä ollut ketään, joka olisi kaikkea pitänyt silmällä, jokainen koetti vaan päästä perille niin hyvin kuin oli mahdollista, saadakseen veneelleen hyvän ja sopivan paikan ja esiintyäkseen niin mahtavana kuin vaan taisi.

Aa-vuonolaiset olivat laiskat soutamaan ja sitäpaitsi tiesivät he nyt että "Juhl'in poika" oli veneessä; hän kyllä hankkisi hyvän paikan!

Rejer seisoi kohteliaana, köysi kädessään — hänkin ajatteli melkein samoin, — vaikka Aa-vuono olisi kuinka täynnä tahansa kirkkoveineitä, niin kyllä he väistyisivät, kun Juhl'in vene vaan tulisi näkyviin.

Satama oli täynnä suuria ja pieniä mastoja ja rannat kaikkialla täynnä veneitä tiheissä riveissä, suuret ankkurissa merellä, pienemmät vedettyinä rannalle.

Kahden veneen ja kivisillan välillä, joka vei suolauspaikalle, huomasi Rejer oivan paikan, paraimman koko satamassa ... ihmeellistä, että se oli tyhjä!

He ohjasivat veneensä sinne ja kaikki aa-vuonolaiset seurasivat Rejer'iä, he tervehtivät kauniisti niinkuin heidän kotonaan oli tapana.

"Jumala siunatkoon kokousta!... Ruma ilma tänään!"

Ulkona aitan ovesta seisoi nuori sillinperkaaja, punainen huivi hartioilla, ja nauroi.

Rejer heitti köyden muutamille miehille, jotka seisoivat sillalla. He vetivät todellakin hyvin ystävällisesti veneen luoksensa, vaan kun he saivat kiinni kokasta, lykkäsivät he sen äkkiä Rejer'in suureksi hämmästykseksi, pilkallisesti nauraen ja huutaen eläköön! — ulos sillan ohi, kauas ulkopuolella olevien veneitten luo. Ja niinkuin taikavoimasta tarttui nyt kansa airoihin, sauvoihin ja seipäisiin, kirosi ja riiteli kuin hullu, ja lykkäsi venettä vielä kauemmaksi. Kahdessa jahtilaivassa heidän takanaan huutaa hoilotettiin ja tyttö aitan ovella nauroi ääneen.

Tällä kertaa huomasi hänet Rejer.

Tätä pilkkaa vastaan ei ollut mitään sanomista; mutta vähän neuvottomina odottivat he siellä ulkopuolella satamaa. Nyt ei ollut muuta neuvoa kuin kaikin voimin soutaa venettä aivan samaan paikkaan.

Kalanperkaaja tuli uteliaasti aivan ovelle nähdäkseen miten kävisi.

Aa-vuonolaiset soutivat, mutta töytäsivät kovasti köyttä vastaan, joka oli heitetty ulos sillan ja veneiden väliin. Sekin koetus oli aivan turha... Naurua ja pilkkaa. Rejer kuuli taas tytön nauravan.

Hän oli laiha ja hento, niin että hänet olisi voinut puhaltaa pois ... ja tuuli levitteli hänen viheriän paikatun hameensa helmoja. Nojatakseen paremmin piti hän lujasti kiinni vipuköydestä, potkaisten sitä raskailla, rumilla kengillään. Liinan alta pilkisti muutamia mustia hiuskutria, joita hän pyyhkäsi kädellään likaisilta, laihoilta kasvoiltaan, hänen silmänsä olivat vilkkaat ja suu irvissään, valmiina osoittamaan kaunopuheliaisuutta.

"Onko teillä voita myötävänä, häh? — tahi vanhaa juustoa tuolla verkon alla?... Ettekö voi käsittää, että tuo paikka on kauppiaan, eikä kenenkään muun?... Sinä, — sinä pitkänokkainen vuonolainen? — Jos te kerran voitte airoillanne tunkeutua harmaan venehuoneen luo saaren taakse, ennenkuin tuo nuottavene tulee, niin siellä kyllä pääsette rantaan! — Sinä, pitkänokka, älä töllistele tuolla touvissa. Et sinä ollenkaan tarvitse tervehtiä!... Souda! niin, souda sinä vaan!"

Aa-vuonolaiset olivat jo kääntäneet veneensä. He sousivat nyt kaikin voimin suoraan määrättyyn paikkaan, niin että he melkein töytäsivät raskasta nuottavenettä vasten, joka lähestyi reivatuin purjein.

Syynä siihen, että Rejer oli hetkeksi jäänyt töllistämään, oli se että hoikka, vaalea, paikattuun hameesen puettu sillinperkaaja oli niin ihmeellisen näköinen — hän oli jotain toista kuin nuo hitaat, laiskat Aa-vuonon talonpoikaistyöt.

He pääsivätkin rantaan ja saivat itselleen asunnon maalla.

* * * * *

Ja nyt olivat he siellä, keskellä hälinää, tungettuina satojen veneitten, jahtien, pursien, kaljaasien ja laivojen väliin, jotka olivat tuoneet suolaa, toivossa saada ostaa tuoretta silliä, — kaikki loiskuen, hölkkyen, kiikkuen, kosteina toistensa vieressä, harmaalla, rauhottomalla merellä, niin lähetysten, että monessa kohden voitiin kulkea veneitten ja laivojen yli niinkuin siltaa myöten.

Joka kerta, kuin sumu hiukankin haihtui, olivat kaikki saaret täynnä ihmisiä, jotka katsoivat ulos merelle: — lyijynharmaa meri, pilvinen, harmaa taivas, kivenharmaat, lumettomat rannat!... Yksinäisiä vesilintuja lensi tyrskyjä kohden ja sitten taas suoraan takaisin, ikäänkuin olisivat aikoneet halkaista merisumun, joka ylt'ympäri peitti taivaanrannan, tähystelläkseen silliä.

Siitä saakka, kuin alkoi hämärtää, kuuli Rejer vähän väliä kolkkoa rantapuodista, ja kun tuli pimeämpi, valaisi himmeä valokuova koko joukon päitä laiturilla sen edustalla.

Täällä suolauspaikalla vietettiin tanssia juomingeilla, mässäämisellä ja tappeluilla ja tanssittiin sillinperkaajien kanssa puodin permannolla.

Kaikki tahtoivat päästä sisään! Rejer'in pitkä, kookas vartalo näkyi jo oven suussa. Hän tunkeutui eteenpäin, raivaten ylpeästi itselleen tietä väkijoukon läpi, joten hänelle todellakin onnistui hankkia itselleen paikka.

Eipä kuitenkaan kestänyt kauan, ennenkuin vankka, luinen nyrkki tarttui hänen takkinsa kaulukseen ja veti hänet takaisin. Rejer'in suuttumus tästä hävittömästä menettelystä Juhl'ia kohtaan oli selittämätön! Mutta täällä ei ollut yhtään aikaa niellä harmia, joka haaralta saatiin iskuja, sysättiin ja töytättiin... Nyt repesi taskukin! Siitä kostoksi potkasi hän raudoitettun saappaansa korolla, mutta seurauksena oli tukkanuotta ja sitten taas pari raskasta potkua, jotka lähettivät hänet kauas eteenpäin nuorta, mustatukkaista merimiestä kohti, joka seisoi kynttilän valossa ja otti hänet vastaan lausumalla: "No, no ... no, no, jättäkää hänet rauhaan! — Ettekö näe, että poikanulikkahan hän vaan on!... Mitä sinä teet täällä, poikanulikka?"

Viimeinen sana koski kovemmin kuin kaikki muu kohtelu ulkona pimeässä käytävässä. Jos oli jotain, jona Rejer ei tahtonut käyttäytyä, niin oli se juuri poikanulikkana, — hän, joka oli yli kahdeksantoista ja puolen vuotta ja joka täysi-ikäisyytensä arvolla johdatti kokonaista venekuntaa.

Hän pujahti niin vikkelaasti pois avuliaan merimiehen luota, kuin olisi hän ollut vähällä polttaa itseään ja hiipi niin huomaamatta kuin mahdollista sisään seinää pitkin miesten tumman rivin takaa, jotka seisoivat tarjoellen toisilleen pulloistaan.

Rantapuodin permannolla jatkettiin tanssia herkeämättä.

Polskaa, kädet toistensa sivulla, valssia ja hambopolkkaa! Viulut kilpailivat merisaapasten töminän kanssa. Rasvasoihdut leimusivat ja savusivat vedossa ja katto-orsista riippui pari lyhtyä alas katkuavaan ilmaan ja valasi punaisia kasvoja, joista hiki tippui hattujen alta... Viinahöyry ja tupakansavu, märeistä vaatteista ja pilaantuneista sillistä syntynyt haju, suolan kosteus, kun sitä jalkojen alla poljettiin likaiseksi, veteläksi sohjoksi, verhosi kaikki kuumaan, tiheään viinasumuun, jonka läpi kaikki vaan himmeästi haamoitti. Naurua ja rähinää kaikui kaikkien korvissa.

Muutamia asioitsijoita ja kirjureita istui punssipullojen ääressä ja pelasi tynnörin pohjan päällä sillistä, joka vielä oli kaukana merellä. Aina vähän väliä virkistivät he itseään menemällä sisään ja pyöryttämällä jonkun kerran ympäri permantoa.

Rejer'illä oli kova taistelu taisteltavana voittaaksensa ujoutensa, kun hänen piti näin hienojen, keikkailevien kauppapalvelijoiden ohitse, jotka istuivat siellä. Häntä vaivasi suuri arkatuntoisuus, hänellä oli vielä aivan selvään poikamaiset kasvopiirteet ja ääni ja kaikkialla tunsu hän itsensä liian pitkäksi ja näkyväksi. Sentähden kulki hän niin koukkuisena kuin mahdollista ja koetti olla niin vakavan ja järkähtämättömän näköinen kuin tullinhoitaja.

Tämä viimeinen seikka oli mahdollisesti synnä siihen, että juuri ne silmät, joita hän mieluummin olisi tahtonut välttää huomasivat kohta hänet. Hiipiessään tynnörin ohitse kuuli hän takanansa:

"Mika puoliherra tuo on, tuo, jolla on pitkä nenä ja neulottu vyö?"

Silloin juuri tunkeutui niin paljon väkeä kokoon, ett'ei Rejer voinut liikkua, vaan hän luuli hälinässä kuulevansa sanottavan: "Jan Juhl'in poika Aa-vuonosta ... perin pohjin köyhtynyt..."

Rejer'in posket hehkuivat ja ohimot tykyttivät. Hän ei ollut varma siitä kuuliko hän oikein tahi oliko se hänen omatuntonsa, joka hänelle siitä kuiskasi... Mutta miten olisi huhu ehtinyt tänne saakka levitä.

Hän ei uskaltanut katsella taaksensa kauemmin kuin silmänräpäyksen, jonka hän tarvitsi, huomataksensa lihavaa, paksua miestä kortti kädessä, joka oli sanonut tätä; hän oli asioitsija vuonolta,

kolmen peninkulman päästä Hammernäs'istä.

Tuota "perinpohjin köyhtynyt" ei hän mitenkään voinut unhottaa... Uhallakin koetti hän kohottaa niskaansa. Oliko siis totta, että Juhl'it Hammernäs'issä olivat perinpohjin köyhtyneet? Siitä oli ensin taistelu loppuun taisteltava! — mutta täällä oli kuitenkin niin tukehduttavaa ... niin ahdistavaa!

Hän oli jo päättänyt uudestaan jättää puodin, kun äkillinen liike väkijoukossa antoi hänelle tilaisuuden nähdä suoraan ahtaasen piiriin, jossa tanssijat pyörivät.

Pitkä, hoikka tyttö riippui kiiltonahkahattuun ja suureen takkiin puetun, reippaan, kookkaan rotevan sillinpyytäjän käsivarrella... Hiukset olivat epäjärjestyksessä, silmät pikimustat, — hän tunsu heti sillinperkaajan rantapuodin ovelta. Hän tanssi notkeasti, mutta koukkuisena ja vaaleana; nojautuessaan tanssittajaa vasten, näytti hän koko ajan kissalta, joka väjyy saalistaan valmiina hyppyyn. Hänen katsantonsa oli silmäänpistävä ja Rejer tunkeutui ehdottomasti lähemmäksi...

Ei ollut helppoa tietää, mitä pitkä, hieno kauppapalvelija oli hänelle tehnyt, mutta kun hän tuli päättäväisen näköisenä, tahtoen viedä hänet muassaan tanssiin, purskahti tyttö raikkaasen nauruun ja käänsi hänelle selkensä, tanssiakseen puotiin palkatun tynnörin tekijän kanssa.

Rejer'iä suututti totta puhuen, että noin renttumaisesti puettu, viehättäväsilmäinen sillinperkaaja uskalsi käyttäytyä niin rohkeasti. Kotona vallitsi aivan toisellainen ero eri säätyläisten välillä!

Otsa oli matala, leveä ja aivan kahvinruskea. Ilvehtivä hymy huulilla teki kasvot melkein vastenmielisiksi ... kyynäspäät ja olkapäät olivat teräviä... Selkä, kun hän piti niskaansa kyyristyneenä, melkein koverrettuna ... koko vartalo hieno ja laiha! Ja kuitenkin oli hän sellainen, että hän yhä enemmän kiihoitti Rejer'in uteliaisuutta, niin että hänen vaan täytyi katsella häntä.

Hän siirtyi ehdottomasti eteenpäin paikalle, jossa tytön täytyi useampi kerta pysähtyä ja seurasi yhä häntä silmillänsä tanssista tanssiin...

Täällä oli niin paljon aivan uutta! Niin, hambopolskaa hän kyllä osasi! ... ja tuokin, tuo mustatukkainen perämies, jonka kanssa hän nyt tanssi! — Se kävi niin nopeasti, niin keveästi ja luontevasti!... Liivi oli kohonnut kaulukseen saakka ... hän oli kapea kuin ankerias ja melkeinpä ilman lanteita.

Hänkään ei näyttänyt jääneen huomaamatta, että Rejer lakkaamatta katseli häntä. Tuttavallinen silmäys, jonka tyttö loi häneen, sai hänen poskensa hehkumaan, ja kun hän kulki ohitse nyykäytti hän hänelle päätään.

Rejer'in teeskennelty, vakava katse oli poissa, katkerat ajatukset, jotka äsken olivat täyttäneet hänen sydämensä haihtuivat kuin savu!

Kun tanssi hetkeksi taukosi, näki hän parin äkkiä tulevan lähelle ennenmainittua kauppapalvelijaa. Aivan kuin huomaamatta puhalsi tämä piippunysäänsä, niin että tuhka lensi suoraan perämiehen kasvoille ja rinnalle, jonkatähden hänen täytyi aivastaa ja sylkeä ja oli vähällä aivan raivostua, mutta siihen ei ollut aikaa, sillä silloin juuri tuli heidän vuoronsa ja tyttö veti hänet muassaan tanssiin.

Perämiehen jalat ja sääret liikkuvat yhtä vilkkaasti kuin ennen, mutta se katse, jonka hän vähän väliä loi kauppapalvelijaan, osoitti toista mieli-alaa. Hän oli lujasti päättänyt kostaa hänelle tämän häväistyksen ja aina näytti siltä, kuin kohtaisivat he toisiaan, jota tyttö kuitenkin koetti estää. Hänen suuret kissansilmänsä loistivat harmista hänen nojautuessaan perämiehen käsivartta vasten, joka kerta kuin he pyörähtelivät ohitse.

Äkkiä viskasi kauppapalvelija hattunsa perämiehen jalkojen väliin. Hänen jalkansa luiskahti ja hän koetti turhaan nousta ylös, kauppapalvelija oli käynyt hänen kimppuunsa... Oli hälinää, melua, jalkojen töminää ja väentungosta!... Kauppapalvelijalla näkyi olevan auttajia; nyt oli kolme yhtä vastaan ja sillinperkaaja keskellä kaikkea tätä melskettä, notkeana ja reippaana kuin katupoika, vapauttaaksensa perämiestä!

Silloinpa tuli Rejer tytölle avuksi. Hän tarttui maassa kellehtävän perämiehen niskaan, samoin kuin tämäkin ennen oli hänelle tehnyt, ja antoi hänelle sellaisen iskun, että hän vauhdillansa mursi tiheän kehän heidän ympärillään. Se sulkeutui jälleen hänen jälkeensä ja tappelu herkesi.

Naurusta ja suostumushuhoista näki Rejer, että hän äkkiä oli yleisenä ihmettelyn esineenä, — jonkunlaisena voitto-sankarina.

Hän näki sillinperkaajan tunkeutuvan ulos hälinästä, kaulahuivi niskan taakse työnnettynä, niin että hiukset ikäänkuin aaltoilivat esiin, samalla kun hän aina vähän väliin katsoi taaksensa kauppapalvelijaan; hänen tummansiniset silmänsä salamoivat. Ovella nyykäytti hän päätään Rejer'ille,

joka oli jäänyt sinne tulistuneena ja vielä vähän pyörröksissään siitä, että niin äkkiä oli tullut osalliseksi tähän kaikkeen. Olihan hän käyttäytynyt kuin mies!

Tuolla liidutun tynnörin luona jaettiin paloviinaa. Sen ympärillä melusi joukko punakasvoisia miehiä tupakkamälli suussa.

Hän veti esille roponsa, otti miehekkäästi ryypyn ja kiirehti ulos, — kotiin, ahtaasen hökkeliinsä, jossa hän käytti kolmatta osaansa makuupaikasta punnitaksensa päivän tapauksia: — hän oli liiaksi liikutettuna voidaksensa nukkua.

* * * * *

Vetelehtiminen rannalla kaikkien näitten nahkahousujen keskellä, jotka siellä tuulessa ja sateessa tähystelivät sillin tuloa, kävi kuitenkin ajan pitkään ikäväksi. Reijer kiinnittikin kieltämättä katseensa enemmän toisella puolella satamaa olevaan ranta-aittaan kuin silliin. Hän oli havainnut, että sillinperkaaja seiso useimman rantapuodin vinnillä ja silmäili satamaa, jossa heidän veneensä oli. Tyttö tarkasteli varmaankin häntä!... Tyttö ei luultavasti koskaan ollut ajatellutkaan mitään sellaista, jota Reijer oli tehnyt perämiehelle!... Mutta niinpä ei hänellä ollutkaan mitään oikeata käsitystä aa-vuonolaisista, minkälaisista kansaa he olivat!...

Ei yhtään silliä vielä näkyvissä, — ei mitään tekemistä!

Ja niinpä seisoivat he, sillinperkaajat ja muut vaimot, nuoret ja vanhat sillalla tahi pitkin rantapuodin seinää tuulen suojassa ja puhelivat sillä aikaa kuin koko laivaväkijoukko, joka tunsu tarpeelliseksi liikuttaa jalkojansa, astua tömisteli edestakaisin ja osti itselleen kahvia. Rejer ei voinut olla aina vähän väliä pistäytymättä sinne, keksien aina jos jotakin asiata. Mutta jos hän sattui tulemaan liian lähelle, oli se samaa kuin jos olisi ruvennut kujanjuoksuun, saaden joka haaralta kuulla pilkka- ja häväistyssanoja.

Kaupustelija-akkojen ympärillä, jotka moninkertaisesti päällysvaatteisin puettuina istuivat kädet kohmeissa, kutoen sukkaa tahi kahvia myöden, seiso alituisesti lukuisa joukko nuoria merimiehiä ja sillinpyyntöön kokoontuneita talonpoikia, ja heidän keskellensä näki hän sillinperkaajan tinkivän ja pilailevan tahi istuvan sillitynnörin päällä, pitkät jalkansa riipuksissa ja koputellen kenkäänsä korolla tynnöriä kylmän tähden. Aina oli naurua ja iloa hänen ympärillään!

Ilma alkoi selvetä, hopeanhoitava pumpulin kaltainen sumu levisi taivaalle ja pilvien raoista pilkoitti sinitaivas. Näytti tulevan kylmä ja tuuli puhalsi idästä.

Tämä äkillinen muutos synnytti uutta eloa, uutta toimea!

Saarilla, laivoilla ja kaikkialla maalla vilisi kansaa. Seisottiin joukoissa, puheltiin ja kestitettiin toisiansa veneissä rannalla, puodeissa ja taloissa; viinapullo ja tupakkakääry kulki ympäri... Vasta tällä ilmalla saataisiin silliä!

Tuuli tyyntyi ja iltapäivä-aurinko paistoi märille kareille ... ei satanut enää ainoatakaan vedenpisaraa. Oli kuin juhlapäivä äkkiä olisi tullut!

Rejer näki veneen, jota vaimot sousivat, laskevan samalle paikalle, jossa hänenkin veneensä oli... He kulkivat meluten ja sysäten toisiaan saaren ohi toisella puolella olevaan lahteen, jossa oli muutamia suurempia aluksia. Ainoastaan sillinperkaaja pysähtyi hetkeksi toisten jälkeen ja tuli puoleksi maalle vedetyn veneen luo, jossa Rejer seiso.

"Kuules aa-vuonolainen!" alkoi hän rohkeasti, — "illalla vietetään sillinpyynnön alkajaisia tanssilla! Tulethan sinä mukaan?" Hän asettui kokan viereen ja tarkasteli innokkaasti veneen sisustaa, nähdäkseen, mitä siinä löytyi; hetkisen katseli hän kirstua, jonka lukossa avain oli, ja kääntyi sitten Rejer'iin päin.

"Näytäkö noita raskaita hopeavitjoja, jotka sinulla on liivin taskussa, käytätkö niitä sitoaksesi venettä kiinni? ... vetovitjoiksi?" — alkoi hän pilailen. — "Oi, anna minun kosketella niitä!"

Hän ihmetteli niitä suuresti ja antoi niiden lukemattomia kertoja solua sormiensa välitse, joissa oli valkoinen arpi; hän oli kaiketi saanut haavan kaloja peratessaan.

"Niin, kuin mies on rikas," huokasi hän — "voipi hän käydä naisväen koristuksissa, — minun täytyy pitää linkkuveistäni seililangan pätkässä!" — Rejer huomasi, että hänellä oli sellainen kaulassa. Kun Rejer itsepintaisesti pysyi ääneti, virkkoi hän äkkiä:

"Oletko nähnyt perämiestä?"

"En."

"Hän on 'Resolut'issa,' joka tuli Skudesnäsistä. Teit hyvin kun autoit häntä — reippaammin kuin sinusta luulinkaan."

"No niin, Aa-vuonossa!"

"Hänen nimensä on Lind ja hän on nyt jossain lahdessa Bergen'in läheistössä; hän on alaperämies. Vai niin, sinä et ole nähnyt häntä?" — Hän nauroi ilveillen: — "Häntä nähdäkseen varmaankin tytöt juoksevat tänään Matrosvigen'iin. — Niin, mutta minäpä en!"

Ei, sen Rejer kyllä ymmärsi ... "mutta niinpä onkin hän paras tanssija koko Planken'issa Bergen'issä, vaikka sinne tulee merimiehiä koko maailmasta!"

Rejer myönsi tämän todeksi, niinkuin kokenut ainakin, vaikka sana "Planken" oli hänelle täydellisesti himmeä käsite.

Hän istahti veneen laidalle ja jatkoi: — "Jos sinä menet ja käsket häntä tulemaan tanssiin tänä iltana, niin kyllä hän tulee, sillä autoithan sinä häntä!... Oli monta hänen ympärillään; minä en edes voinut liikuttaa kättänikään seuraavana päivänä ainoastaan sentähden, että olin pidättänyt heitä!" Hän teki liikkeen laihalla, kapealla käsivarrellaan ja jatkoi sen jälkeen niskaansa nykäisten: — "sillä vaikkapa olenkin köyhä tyttö, on minussa kuitenkin niin paljon kunniantuntoa, ett'en tahdo tehdä niinkuin muut, mennä sinne ja kutsua häntä luoksemme tanssiin! Minun puolestani tehkoon hän, miten vaan tahtoo, sillä en minä hänestä välitä! Sinä voit mielelläsi kertoa senkin hänelle... Kauppapalvelijasta voipi hän olla huoleton, minä en tanssi ainoatakaan tanssia hänen kanssaan!"

Rejer koetti näyttää niin miehekkäältä kuin suinkin vaan voi; — hän oli suuresti mielissään siitä, että tyttö noin luotti häneen, niin melkeinpä oli hän tuntevinaan sydämensä lämpiävän siitä, että tyttö niin hyvin tunsi hänet! Hän loi vaaleansiniset kujeelliset silmänsä suostumuksen osotteeksi mastojen huippuihin Matrosvigen'issä ja kysyi senjälkeen tuttavalla, matalalla äänellä, niinkuin se, joka myös voi käyttää hyväkseen ystävän oikeuksia:

"Minkätähden olet niin vihainen kauppapalvelijalle? — mitä on hän tehnyt sinulle?"

"Tehnyt minulle? — Hän?" — Hän hypähti äkkiä ylös niinkuin syttynyt ruuti. — "Hän vaan arvelee voivansa polkea sellaista matoa kuin minä, jalkojensa alle niinkuin silliä! — Minä tiedän kyllä, mitä hän sanoi Kristen Brisling'ille niin kovaa, että kaikki voivat sen kuulla, — tuo sinitakkinen, hän, joka niin keikkailee tanssiessaan! — että minä olen kaikissa huutokaupoissa, joita pidetään Bukken'ista Smørshavn'iin saakka!... Silloinpa pitäisi myös hänen, joka on niin hieno, pitää itsensä liian hyvänä tanssiakseen sellaisen kanssa kuin minä! eikä raivostua siitä, että minä jonkun kerran pyörähtelen perämiehen kanssa, josta hän ei pidä!"

Hänen hartioissaan, ruumiissaan ja käsivarsissaan oli eloa ja vilkkautta!...

Sillä aikaa kuin hänen silmänsä rohkeasti tuijottivat eteenpäin ja nopea kieli sanatulvan kestäessä aina löytyi uusia sanoja suuttumukseensa, kirosi Rejer sydämessään sitä kysymystä, jonka hän oli tullut lausuneeksi ja joka niin kokonaan oli pilannut hauskan keskustelun heidän välillään! Hän koetti rauhoittaa häntä yhtä sydämmellisesti kuin itserakkaasti, lausumalla:

"Oh, tulkoon hän vaan; kun meitä on kaksi, niin kyllä me hänet opetamme!"

Mutta solakka mustatukkainen, huivin ja viheriäiseen hameesen pukeunut sillinperkaaja köyristi selkäänsä veneen laidalle ja alkoi puhua niin innokkaasti, että koko rivi valkeita hampaita tuli näkyviin.

... "Ja vieläpä on hän koetellut antaa täällä minulle haukkumanimenkin! — kutsunut minua ... sanonut, että minä olen mustalainen! Mutta senpä hän valehteli, sillä minä olen syntynyt Strudshan'issa ja minun isäni on rehellinen läkkiseppä Röraas'ista, sen todistaa papinkirjani!..."

"Stiina! — Musta Stiina!" — huusi ja viittaili pari hänen naistuttaviaan; he olivat kääntyneet takaisin, etsiäksensä häntä... "Musta Stiina! Hoi!"

"Kyllä, kyllä, — nyt tulen!" — huusi hän kimeästi, pitäen kätensä suunsa edessä ja juoksi pois ehtimättä sanoa Rejer'ille edes jäähyväisiä.

Ikäänkuin salama tunkeutui Rejer'iin ajatus, että hän oli mustalainen! — pahinta mitä kotona Aa-vuonossa tiedettiin ihmisestä sanoa.

Hän seisoi häpeissään ja suutuksissaan!

Hän oli ollut vähällä unhottaa, kuka hän itse oli ja kuka tuo toinen oli, — että hän oli Rejer Jansen Juhl ... ja tyttö! — hän tarttui äkisti kellonvitjoihinsa... Ei, täytyypä olla varoillansa, muuten voi helposti

saada tekemistä sekä varkaiden että lurjuksien kanssa!"

"Tanssiin en mene!" — kertoi hän koko ajan itsekseen, kuljeskellessaan saarella kauniina iltapäivänä.

Hän näki naisien soutavan satamassa toisesta laivasta toiseen. Kun he tulivat "Resolut'iin," kiipesivät he ylös portaita ja istuivat pitkin laitaa, syöden tai nakerrellen jotain, niinkuin rivi variksia, jotka pitävät käräjiä.

Nyt kiiruhtivat he ylös ikäänkuin olisivat peljästyneet ja uudestaan veneisin. Kapteeniko se ajoi pois heidät? — — Sillinperkaaja seisoi viimeisenä jälellä, käsi mastotouvuissa ja toinen jalka portaalla; näytti siltä kuin olisi hän ottanut puhuaksensa toisten puolesta...

Aivan oikein! — kapteeni ei tahtonut kuulla mitään lörpötyksiä kannella ja hän oli nyt tullut laivan portaalle saakka; mutta tyttöpä piti puoliaan ... aina viimeiseen saakka, jolloin hän viime silmänräpäyksessä heittäytyi veneeseen. Vaikka hän hyppäsikin niin korkealta, jäi hän kuitenkin seisaalleen ja näytti niin keveältä ja reippaalta! — Juuri noissa kapeissa, nivelittömissä lanteissa oli jotain niin luontevata, somaa ja notkeata... Rejer neuvotteli itsekseen, menisikö hän tanssiin, vai eikö, — kunnes jo kauan oli ollut pimeä...

Kuljeksiminen näin myöhään illalla, kun taivas on tähtikirkas ja ilma niin kylmä, olikin kaikkea muuta kuin hauskaa... Astuskellessaan siellä edestakaisin, taisteli hän kovan taistelun sydämissään tuon laihan, likaisen, villasukkiin ja paikattuun hameeseen puetun sillinperkaajan tähden!... Olikohan perämies siellä?... Tanssikohan hän hänen kanssaan?...

Tämä viimeinen ajatus saattoi hänen hiipimään rantaäyräälle — juuri kun toiset tulivat sisään tunkeutuaksensa pitkin sängyn laitoja toisensa viereen, niinkuin sillit. Ja muutamien minuuttien perästä seisoi Rejer hengästyneenä, pitkänä ja punaisena piirissä tanssivien ympärillä.

Siellä vietettiin sillinpyynnön alkajaisia, niin että oli oikein hupaista nähdä, — hypittiin niin että lattia tömisi!...

Hän näki sekä perämiehen että sillinperkaajan. He tulivat täyttä vauhtia tanssista, perämies pyyhkäsi juuri hikeä kasvoiltaan nenäliinallansa, kun hän huomasi Rejer'in.

Hohoi! — sinäkö siellä! huusi hän viitaten.

Rejer ei vastannut. Nopeasti ja notkeasti vetäytyessään perämiehen luota, oli sillinperkaaja kokonaan hänet hurmannut. Hän otti molemmat hartiansa avukseen, sysäsi ja tunkihe koko joukon läpi ennättääksensä perille ennen kirjuria, jolla oli punainen villavyö päällä ja joka myös pyrki tytön luo. Hän kuuli takanansa perämiehen huutavan: "Kuules! — hoi — hoi; kuules!"... Mutta Rejer ei nyt huolinut mistään, eipä vaikk'ei häntä olisi kutsuttu poikanulikaksi, hänellä oli ainoastaan sillinperkaajan hoikka muoto edessään; ja äkkiä eteenpäin astuen huudahti hän:

— "Tahdotko tanssia kanssani, Stiina?"

"Tahdotko sinäkin koetella?" kysyi hän kummastuneena ja seurasi häntä tanssiin...

Ja nyt kävi niin, ett'ei kumpikaan heistä enää tahtonut jättää lattiata! Rejer oli kuin hurmaantunut; hän näki vaan ikäänkuin sumussa, että tyttö nyökäytti päätänsä ja nauroi nuorelle mustatukkaiselle alaperämiehelle, joka kerta kun he kulkivat hänen ohitsensa! hän näytti niin reippaalta kirjavassa paidassaan, silkkihuivi höllästi kaulan ympäri sidottuna ja katsellen heitä...

Rejer ei herennyt ennenkuin oli saanut lupauksen seuraavaankin tanssiin ja hänet itsensä mukaansa kävelemään portaiden luo, jossa myötiin piparkakkuja ja rinkiä sekä kirjoja, lauluja ja kaikellaisia lehtisiä.

Etempänä pimeässä vaateseinän takana, jossa ihmiset olivat yhteen sullottuina kuin muuri ja josta tanssiin yhä tuli uusia, punaisia, meluavia tanssijoita, myötiin jotain, jota kutsuttiin punssiksi. Vähän aikaa senjälkeen seisovat he yhdessä portailla, jossa hän tarjosi tytölle tätä juomaa kupposesta.

"Kuka hän itse oli ja kuka tyttö oli!" ei hän enää tullut ajatelleeksikaan.

Alimmalla portaalla istui kauppamies, joka muutoin päivällä kantoi koko varastonsa selässänsä, talikynttiläkulunsa portaan rakoon pistettynä. Hän kiusasi ostamaan punaisia lompakoita, peiliä, kääntöpääveitsiä, kaulahuivia morsiamille ja kulmilla varustettuja nenäliinoja — ja nyt juuri ojensi hän peilikamman.

Rejer otti esille kukkaronsa ja osti sen kuudestatoista killingistä.

Nyt tarjosi hän jälleen hänelle sinisen kaulahuivin "ainoastaan ostohinnasta!" hän ymmärsi, että Rejer

oli tänään antelias.

Ja Rejer tahtoikin vähän aikaa arveltuaan ostaa sen ... hän ajatteli tanssia ja että tyttö tämä kaulassa tanssisi hänen kanssaan — kun äkkiä perämies tuli, tarttui huiviin ja viskasi sen hänelle, sanoen:

"Ei, minulta sinä sen saat, Stiina!" — Hän maksoi sen pienillä hopearahoilla liivintaskusta, aivan kuin ei tällainen kauppa olisi ollut mitään hänelle, ja seisoi sen jälkeen rivakasti hypättyään rihkamavaraston yli portailla heidän luonansa:

"No, sinähän sait aika pyöräyksen, Stiina!... Niin, minä olin viimein saada selkääni!" jatkoi hän, tehden notkean liikkeen, joka erittäin miellytti Rejer'iä. Ja sitten kiitti hän häntä kädenlyönnillä, — "siitä että hän silloin niin hyvin lennätti hänet pois tappelusta!"

Tämä näytti niin peräti reippaalta, merimiehentapaiselta ja hänestä tuntui melkein kuin olisi hän antanut selkään, sen sijaan että hän itse oli vähällä saada sitä.

Ottaessaan sillinperkaajan muassaan pyörteesen, nyökäytti perämies Rejer'ille päätään: — "Stiina on reipas tyttö, hän ei sovi merisaappaille täällä!" ja viitaten: "me tapaamme jälleen toisemme täällä iltasin!" — lähti hän tanssiin.

Rejer jäi paikallensa seisomaan omasta mielestensä suuresti kohonneena arvossa tämän uuden tuttavansa tähden. Hän näki portailla, että tyttö pyörähteli merimiehen kanssa, sininen kaulaliina kaulassa, kunnes keskellä tanssia huudettiin, että puoti pantaisiin kiinni ja että kaikki olisi lopussa!

Lukuun ottamatta ripillelaskemispäivää, jolloin Rejer'in oli vallannut jonkinmoinen ystävyiden tunne koko naispuolista nuorisoa kohtaan, oli Rejer vaan yhden ainoan kerran elämässään toden perään rakastunut, nimittäin karjalpalvelija Jörun'in sisarentyttäreeseen, joka palveli nimismiehen luona. Hän oli kolmenkymmenen yhdeksän vuoden vanha, pitkä, leveä ja roteva kuin mies ja hänellä oli keltainen tukka, valkoiset hampaat ja kasvot niin punaiset ja pyöreät kuin kuu syksyllä. Rejer oli salaa häntä katsellut, kun hän aamuin illoin Haarstad'issa meni navettaan maitorainta kädessään ja oli vuodattanut kuumia kyneleitä sentähden, ett'ei hän voinut ajatellakaan mennä naimisiin hänen kanssansa, koska kerran kohtalo oli tehnyt hänet Juhl'iksi, eroittanut heidät ylitsepääsemättömällä rajalla. Itsestään seuraa, että hän oli liian hyvästi kasvatettu edes hetkistäkään epäilläkseen siitä, mikä sopi hänen asemaansa; mutta siitä huolimatta voipi kyllä kärsiä ja taistella taistelunsa!

Ja nyt, — nyt oli hänen vaikea saada unta sillinperkaajan tähden... Koko yön oli hän vaan näkevinään edessään ruskeat kasvot, muutamia mustia hiuksiharoja ympärillä ja kaksi mustaa silmää, jotka ikäänkuin salamoivat...

Tämän jälkeen tapasivat Rejer ja perämies joka ilta toisensa tanssissa; hoikka sillinperkaaja, huivi rinnan ympäri sidottuna, veti häntä luoksensa kuin magneetti! Hänen nopea ajatuksensa ja kielensä, hänen elohopean tapainen vilkkautensa, joka ymmärsi, näki, tiesi, ajatteli kymmenen asiaa sillä aikaa kuin Rejer ehti käsittää yhden ainoan — saattoi Rejerin tuntemaan itsensä sekä kömpelöksi että kehnoksi, mutta herätti myöskin hänen suurinta ihailuaan.

Ja aikaa oli täällä kylliksi — silli viipyi. Kun nyt ilma oli muuttunut kylmäksi, oli meri joka aamu huurteesta valkeana. Veneet olivat sisästä härmettyneet, köydet ja purjeet jäätyneitä, kintaat ja merivaatteet niin kankeita, että ne ratisivat, kun ne pantiin päälle. Meri oli tyyni, aurinko paistoi himmeästi, siellä täällä näkyi sumupilviä ja virta ajoi rannalle äärettömän joukon manetti-eläviä, jotka milloin äärettömän suurina, punaisina, tuuheina, milloin pieninä, punasinervinä levittivät vedessä niin vionon, läpikuultavan hohteen, kuin kuu päivän valossa. Ne täyttivät kokonansa virran suun, riippuivat sitkeinä ankkuriköysissä ja ketteingeissä, ja monet ja rehellisesti tarkoitetut olivat ne kiroukset, jotka tämä merihylkiösuku sai osakseen, kun kalastaja nosti niiden hyytelömäiset parvet aironlappelle ja läiskähytti ne rantakiviä vastaan... Syynä siihen, että silli ei vielä tullut, vaikka olikin tällainen ilma, olivat tietysti manetti-elävät!... Siellä saivat nyt venyä ja odottaa ja eväskontti tuli yhä ohuemmaksi!... Eipä edes keittosilliäkään saatu, jota jokainen oli toivonut!...

Mutta järkähtämättä pysyttiin siinä uskossa, että silli uiskenteli ulapalla tiheänä kuin muuri ja yhtä varmaa oli, että se tulisi rannikolle, kun vaan virta veisi manetit pois! Hulluuttahan olisi palata kotiin! Täytyi vaan kestää, odottaa ... vähentää ruokamäärät ... ja odottaa!...

Oli kuin hiljainen tuska olisi alkanut vallata ihmiset ja iloisuudella, juomisella ja mässäämällä oli se viihdytettävä!

Elämä kalastuspaikalla kävi yhä hurjemmaksi ja kurjemmaksi. Tappelut, puukotukset, varkaudet ja sisäänmurtaumiset laivoihin kuuluivat päivän järjestykseen, niin että oikeusto koko viime ajan sai olla siellä ja pitää kuulustuksia toisen toisensa perästä.

... Vielä viikko, — ja siksi loppuisivat eväät jo monelta!

Samaa tyyntä, jähmetyttävää, ankaraa pakkasta kesti yhä vielä, — ja kerran maanantaina sousti sataviisi venettä jälleen kotiin!

Peräpuolella voitiin nähdä joku sairas tahi soutoteljoilla mies, jonka kasvot selvään osoittivat, että hän vaan töintuskin pysyi pystyssä aironsa ääressä. Ihmisiä oli liiaksi vaan täällä istuakseen ja nähdäkseen nälkää, soutuakseen, soutuakseen vastatuuleen ... vaan soutuakseen — ilottomaan kotiin, jossa viimeisetkin ropokset oli uhrattu varustaakseen venettä kuntoon ... ja istuttiin, kenties tuskin pivollinenkaan jauhoja talossa — odotettiin ja toivottiin runsasta kalansaalista!

Saarilla seisoivat mustana kansaa, joka vakavilla, arvelevilla katseilla silmäili heitä; — useimmat tunsivat, että pian voisi heidänkin vuoronsa tulla!

Yhä vielä tanssittiin viulun säestyksellä iltasin suolauspaikalla; mutta ei vallinnut enään samaa äänestä, ylenmääräistä iloisuutta laivoissa, veneväestössä ja satamassa, ei enään äänestä hoilottamista, ei samaa vauhtia soudossa, ei enään niin hurjaa vallattomuutta — ainoastaan raskas synkkä hiljaisuus kaikkialla.

Aa-vuonolaisiltakin oli ruokavarasto loppunut. Jo kauan aikaa sitten olivat he tehneet keitoksen viimeisistä sian luista ja jakoivat nyt parhaan taitonsa mukaan jauhoavarastonsa; mutta olivathan Juhl'in torpparit tottuneet tyytymään vähään.

Kaikki palvattu liha ja läski, joka heillä oli ollut muassaan, oli pidetty herkkuruokana ja nyt, kun palattiin takaisin vesivelliin, tähystelivät he sitä innokkaammin savusilliä, — ja se, sanoi Rejer, oli vaan kolmen, neljän peninkulman päässä merellä! ... heidän piti vaan istua teljoilla ja odottaa!

Anders-vouti, jonka rouva Juhl oli lähettänyt mukaan ja joka varsinaisesti ylläpiti järjestystä, vaikkapa hänen täytyikin totella Rejer'iä, oli sitä vastoin tullut sitä ajattelevammaksi ja vaati viimeisinä päivinä yhä jyrkemmin: joko silliä tahi kotimatkaa, — niin että Rejer'in täytyi käyttää koko vaikutusvaltansa, johon kotona oli tottunut, saadakseen hänet taipumaan.

Hän sai nyt kuulla sanoja, joita ei ollut helppo kumota: — että hän oli tehnyt väärin viedessään heidät tänne ja asettuessaan kaikkea sitä vastaan, jota vanha Juhl, hänen isänsä oli pitänyt oikeana kotonaan kylässä... Nyt nähtiin selvään, ett'ei aa-vuonolaisten pitänyt kalastaa! ... mutta — kun nuoriso pääsee valtaan, niin...

Ja sitten voivottelivat he ja huokailivat, ikävöiden vaimojaan ja lapsiaan.

Rejer ei vastannut sanaakaan. Hän kuljeskeli yksistään saaren takana ja tuijotti maneteihin ja mietiskeli... Näyttipä melkein, kuin hänen isällensä olisi ollut oikein kutsuessaan tällaista elämää toimettomien rauhanrikköiden juoneksi, jotka eivät pelänneet saattaa lähimmäistensä onnettomuuteen! — Hän ajatteli, miltä näyttäisi, jos Juhl'in poika palaisi kotiin sillinpyynnöstä kirkkoveneessä pilkaksi ja häväistykseksi koko kylälle... Hammernäs kadotettuna! — Hän kuuli oikein hevosten hirnuvan ja lampaitten määkivän pilkasta häntä kohtaan; eihän hänellä sitten enään ollut mitään tehtävänä! Konttoriputki Haarstad'issa, se olisi juuri hänelle sopiva!...

Tämmöinen olisi siis loppu! — Hänen rintansa kuohahti uhasta — "Ei, ennemmin...!" — hän asetti leukansa Juhl'ien tapaan, se tiesi, että Anders-vouti saisi odottaa, kunnes suolet surisisivat nälästä. Itse tahtoi hän vihoviimeiseen saakka kärsiä nälkää, jos niin täytyi käydä ... muut saisivat kaikki kukin osuutensa!

Yksi asia oli kuitenkin, jota Rejer ei ollut ottanut huomioon, ja se oli hänen oma ruokahalunsa! Hän oli siinä ijässä, jolloin hän vielä kasvoi ja öisin oli hän valveellaan ja vääntelihe, unta saamatta, vaan ajatellessaan ruokaa. Hän ei ollut koskaan aavistanut, että oli niin vaikeata olla nälkäisenä! Hän koetteli poistaa tämän ajatuksen, muistuttamalla mieleensä sillinperkaajan, jota hän muutamaaan päivään ei ollut kaivannut. Se onnistuikin; hän näki hänet edessään, — pureskellen rinkiä tahi piparikakkua! Hän koetteli uudelleen ja yhä uudelleen liimailla tyttöä mieleensä, mutta väkisinkin tuli hän taas ajatelleeksi kauraleipää ja voita.

Hän meni nälkäisenä levolle ja kulki päivät pitkin levottomana ympäri saarta, saadaksen nälän katoamaan; siellä oli ainakin sinisiä raakkuja haurojen seassa syötävänä! Hänen, nälästä kekseliäässään päässään liikkui tuuma pyytää loppia ... voisihan ilmassa olla koko lihavarasto ... hän tunsikin väkensä liian hyvin, ei maksanut vaivaa tarjota aa-vuonolaiselle mitään sellaista saastutettua — mieluummin nääntyivät he nälkään!...

Ilma oli uudestaan alkanut kääntyä harmaaksi, lauhkeaksi ja nuoskeaksi. Lounastuuli lähetti yhä voimakkaampia puuskia, pilvet kiitivät harmaan mustina taivaalla ja meri vivahti viheriäiselle...

Seuraavan aamun koitteessa tuli Laderum'in vene mereltä päin, vaahdoten, niin että vesi sen ympärillä räiskyi, puoleksi täynnä vettä ja isossa purjeessa oli kolme käärettä.

Heti senjälkeen syntyi eloa ja hälinää kaikkialla. Kynttilä toisen perästä sytytettiin laivoilla ja väki kokoontui suolauspaikalle.

Näytettiin sillinelikko, joka oli saatu Stolmen'in luota. Niillä oli selässä lankasilmukan kaltainen merkki — ne olivat oikeata lajia! — Tämä vahvasti huhun todeksi... Silli oli tullut!...

Tämä viimeinen sana levisi kuin sähkökipinä kaikkiin saariin!

Se ennusti, että koko rahvas, tuhansittain ihmisiä Stolmen'iin saakka pohjaisessa lähtisi liikkeelle ... että kalastuspaikka täällä huomenna tahi ylihuomenna olisi tyhjä ja kaikki ihmiset kuin pois puhallettuja!

Niiden veneitten joukossa, jotka sinä aamuna lähtivät merelle, oli myös Juhl'in kirkkovene.

III.

Rakkaus ja sillit.

Siihen kariryhmään, joka esti näkemästä merelle kauas oli kokoontunut iso joukko nuottamiehiä ja lankavenheitä.

Karia näytti reunustavan vaan mastot, ja ne olivat ihmisiä mustanaan.

Odotettiin kuumeentapaisella jännityksellä sillien tuloa maihin — voitiin jo ulapalla näköpiirin rajalla eroittaa valaskalan vedenpurskuttaminen ja lintuparvet ilmassa.

Vatamiesten tuli nyt ottaa selko parven suunnasta — jos se kulki itä- tai länsipuolitse saaria — niin että voisivat olla ensimmäisinä oikeilla sulkupaikoilla rannikolla ja ajoissa ottaa huostaansa salmet ja lahdet.

Aukealla ulapalla näkyi peninkulman pituisissa riveissä tuhansien lanka- ja nuottavenheidien kiiltäviä purjeita ja niiden välillä jahtia ja purjevenheitä, puukengänmuotoisia kaljaaseja, leveitä hartiakkaita prikiä, lujatekoisia huojuvia kuunaria, jotka kaikki kulkivat pohjoiseen täysissä purjeissa ikäänkuin kilpurjehduksessa.

Ne läksivät liikkeelle ulkosatamista, missä olivat olleet myrskyä paossa. Oli kuin meren ylitse olisi ollut rakennettuna valkoinen muuri!

Vaan yht'äkkiä nähtiin pitkä jono venheitä ulapalla kulkevan syrjäiseen suuntaan ja kääntyvän toiselle keulalle — — Tuopa oli kummallista... Siihen lienee joku syy ... merkkiä annettiin kiihkeästi joka suunnalta ja kaikella tavalla!... Moni jahti kääntyi ja ohjasi kulkunsa samaan suuntaan.

Siellä täytyi sillien olla!

Hetkinen sen perästä kohtasi heitä näky, joka vaikutti sen, mitä ei koskaan ollut tapahtunut Aavuonon asukkaalle, nimittäin että hän kokonaan unhotti puolistunnin olevan käsissä — pitkin koko ulapan laitaa oli valaiden purskuttaminen ja lokkien vainoominen täydessä käynnissä.

Sillit olivat poikenneet ulapalta ja vetäytyivät — linnut yläpuolella ja valaat jäljessä — lukemattomissa joukoissa matalikkoa kohti kutemaan.

Kaukana niiden takana, niin pitkälle kuin silmä kantoi, kulki valasjono, purskuttaen sateen toisensa perästä melulla, joka oli höyrykoneiden käynnin kaltainen! Ne oli isovalaita ajamassa ja ahdistamassa silliä maata vasten.

Meri tyyneni vähitellen ja kävi viheriäiseksi; se kiehui ilmarakoista — sillin hengitystä! — — ja äkkiä ajosti ja hyppi isosonka suurissa parvissa tuhansia luvultaan silliparven ympärillä.

Venheet olivat kerralla keskellä sillivilinää! — koko ilma syvälle tuohon harmaasen sumuiseen taivaslakeen oli linnuista käynyt lumisateen kaltaiseksi, — rähisevä, korvia särkevä taivaan sotajoukko,

joka lensi ylös alas sillit nokissa, ahmi niitä ilmassa, tappeli, kynsi ja ajoi niitä perästä, niin että ilmassa oli sillisade ja mastot ikäänkuin raivasivat itselleen tietä lintupilven läpi!

Viekkaat räiskät seurasivat luonnettaan ja pitivät parempana varastaa suurilta, ahneilta merilokeilta silliä, sen sijaan että olisivat ottaneet niitä altaan merestä... Tiira seurasi luonnettaan ja sieppasi keskellä sekamelskaa kalan yhtä keveästi ja näppärästi, kuin jos se olisi ollut häiritsemättömässä, peilikirkkaassa vedessä — vaan kaikki syöksyivät raivoisesti ja kiivaasti päistikkaa kilvan mereen sampien, juoksuvalaiden ja kiinniottajain sekaan, jotka korskuivat ja ajoivat, niin että meri kiehui valkeassa vaahdossa. Siellä täällä kohosi veden pinnalle harmaa sonka, kylläisenä ja pyöreänä, ponnistaen turhaan voimiaan päästäkseen pinnalta jälleen syvyyteen ja rauhaan lokin iskuilta!

Tämä oli etumaisin silliliuta. Se liukui vielä tiheänä kuin muuri keskellä vuonoa maata kohti suurena, mustansinisenä parvena eikä kyynäränkään syvyydessä kölistä. Muutamia silmänräpäyksiä oli heillä venheessä istuessaan tuskallinen tunne siitä, että venhe ikäänkuin luisti sillivuoren yli, kun he koskettivat välkkyviä silliä airoilla, hämmentelivät sillejä ruotelilla ja voivat huomata, kuinka pohjoisperäläiset varovasti ja vaaraa vainuten kulkivat tietään heidän allaan. Naapurivenheet tekivät turhia kokeita heittämällä verkkojaan: — valaat, sammet ja songat vaan rikkoivat verkkoja.

Sillien matka piti yhä maata kohti — lintukuurot päällään ja kaikki meren nielevät asukkaat perässään. Siellä oli sen vastassa lankamuuri; — useissa paikoin satoja solmittuja lankoja poikki sen tiellä vuonon väylässä, toinen toisensa perästä, niin että koko matkan näytti kuin laudus- ja kohoriviltä...

Ja jos ajamassa vaan olisi ollut kaikki meren ja taivaan petokalat ja linnut, — niin olisivat ne kääntyneet takaisin täältä!

Mutta tässäpä olikin kysymys biljoonain sillien rakkaus-asiasta, — luonnonvoima, vahva kuin myrsky ja virta, meren nousu ja lasku.

Ja luonnon Eroksen ajamina menivät sillit merkkeihin, täyttäen ne, niin että ne seisoivat kuin helmiseinät meressä! — ja niiden yli kävi perästatulijain tie karkeahietaiselle leväiselle matalikolle...

Vata vadan viereen laskettiin sillien sulkemiseksi parina kolmena päivänä vuonon lahdelmiin, poukamiin ja salmiin.

Pitkin maanrantaa soudattivat pienissä venheissä vatamiehet itseään niinkuin kenraalit, kukin venhekuntansa edessä. He tutkivat vesikiikarilla ja luodilla, toisten seistessä luodolla ja komentaissa kukin sovituilla merkeillään. Niin kohta kuin luotilangan vapiseva liike ilmaisi sillien lähestymisen, menivät venhekunnat kilvan ahtaasen salmeen, huolimatta vähintäkään toisistaan ja kokka kokan vieressä pitkin aaltoja, niin että hangat ja ääripuut naukuivat. Puomit ja airot kohosivat iskuja varten, haukkumasanoja kiiteli ilmassa, vatamiehet kirkuivat äänensä painuksiin vesilintujen rähinästä, kunnes saivat köyden maalle, vadan pohjukan sillien ympärille ja saaliin pelastetuksi. Elämä oli raivoisaa nuojamista, sekaantuneita lankatukkuja otettiin talteen, verkkojen yli mentiin venheillä ja revittiin kahtia, parikymmentä apajaa joutui epäjärjestykseen ja synnytti vihaa ja tappeluja.

Päivät kuluivat kuin juovuksissa, kaiken aikaa ammensivat he haavilla silliä, jotka olivat niin taajassa, että airo voi seistä niiden keskellä. Sillit vietiin suoraan merestä kauppa-alukseen, jossa tynnöri tyhjennettiin lastiruomaan.

— — Muutamia vuorokausia sen perästä näkivät Juhl'in torpparit Hammernäs'issä hopeakolikot kädessään — uivat hopeassa — viisikolmatta hopeataaleria miehen osaksi, maksetut ostajalajalla!

"Juhl-pojan" piti lähettää kotiin rahat heidän edestään kalastuspaikan postiasemalta vakuutetussa kirjeessä punanen lakka päällä! — Ja Rejer lähetti sitäpäitse omasta puolestaan sata taaleria niistä kahdesta sadasta kahdestatoista, jotka olivat tulleet hänen puoleksi osakseen. He tunsivat nautintoa siitä riemusta, jota rahakirjeet herättäisivät saavuttuaan seudulle, ja pitivät itseään oikein sankareina ja keksijöinä... Eikä tämä kuitenkaan ollut kuin alku kalastukseen! — Tuhoilla ei istunut ainoatakaan, jolla ei olisi ollut kunnianhimoiset aikeensa, ei ainakaan Rejer ollut ilman niitä! Hän oli saanut tavattoman korkean ajatuksen kelvollisuudestaan ja taidostaan, kun hän nyt voi yhtyä osakkaaksi suureen vatakuuntaan.

Niin, olipa Rejer'illä montakin unelmaa Hammernäs'istä, kun hän sinä iltana meni kalastusasemalle panemaan rahoja postiin. Kun hän saisi perintötalonsa lunastetuksi, aikoi hän perustaa sinne suuren nuotankutomistehtaan ja lähteä sillin pyyntöön joka vuosi ... ja sitten ostaa talon talonsa perästä Juhl'ien vanhaa omaisuutta, ehkä jokaiselle nuottakunnalle oman talonsa! — Hän tunnusteli lakkaamatta lompakkoaan takin povitaskussa... Eikö hänellä nyt ollut kokonainen pääoma hallussaan?... Mitä Aa-vuonossa tiedettiin siitä suuremmoisesta elämästä täällä?... Hopeainen neljän killingin raha oli kuin pyhä esine, oikea aarre siellä kotona, ja täällä sitten — eihän sitä ajateltu enemmän kuin

sillinsuomusta, joka oli tarttunut lompakkoon! Täällä oli hänen oikea toimialansa, — hänen silmänsä oikeen sähköisivät, niin vakuutettu oli hän siitä.

Tähän asti oli hän elänyt kuin lehmä karsinassa... Oih kuitenkin! — hänestä olisi tuntunut ahtaalta olla yhdeksän kuukautta vuodessa suljettuna Hammernäs'iin ja yhtä mittaa yksitoikkoisesti päivät päästään toimia hevosten kanssa, kyntää ja vanuttaa killinkiä ravinnokseen! — ikävää, yksinäistä ja kuollutta! — kaiken sen jälkeen kuin hän nyt oli saanut nähdä ja kokea elämästä, huvituksista, puheista ja tanssista.

Koko ajan, kuin hän näitä mielti, tirkisti pari vallattomia mustia mustia silmiä esiin tummista kasvoista — niissä oli tulta ja sukkeluutta kyllyksi koko Aa-vuonolle!...

Hohoo — jaa'ah! — oihki hän ja tunsi hirveitä kipuja povessaan!

Tämä ei ollut ensi kertaa kuin Rejer taisteli uhrin taistelua sukunsa tähden! Hän istui, — huolimatta kaikista niistä rahoista, joita hänellä oli taskussaan, ja kaikista suurista aikeistaan, — synkkämielisenä ja hyvin onnettoman kuunvalossa, sentähden että hänen täytyi luopua tytöstä. — Tyttö ja sillinpyynti oli kaksi uutta asiaa, jotka olivat liittyneet hänen elämäänsä!

Venheet, laiturit, laivat ja ihmiset olivat kaikki peitettyt suomuksilla. Sillinsuomus kiili meressä kuin laaja hopeatomu, sillinsuomuksia oli tarttunut kaikkeen, joka sattui silmiin tai käsiin. Tytöt ja akat, nuoret ja vanhat, seisovivat pitkin rantaa ja perkkasivat silliä, joita kannettiin pöntöissä sillalle puodin edustalla, jossa ne suolattiin keskellä tynnöripinoa, joista yhdellä puolella olivat tyhjä ja toisella täyteen sullotut.

Rejer'in ensi tehtävänä oli mennä maakauppiaan luo, missä vakuutetut kirjeet toimitettiin tielle. Jonkunlaisella itsetietoisesti huojuvalla käynnillä raivasi hänen särmäkäs korkea vartalonsa itselleen tietä väkijoukon lävitse. Hän oli mielestään vatamiehiä ja kulki mieltäväisen ja ymmärtäväisen näköisenä polttaen posliininykänsä. Väkitungos oli tiheä, pelkkiä merimiehiä, parrakkaita ja merimieshattu eli lounas päässä, jonka alta oli vaikea erottaa kasvoja. Sanottiin, että täällä kalastusasemalla kaikki oli niin täynnä, että ihmiset yöllä nukkuivat seisaallaan tuvissa ja monen venheen miehistön täytyi tyytyä lepäämään parin vaipan ja purjeen alla venhesatamassa. Mutta kukapa nyt olisi huolinut siitä, täällähän nukuttiin ja uneksittiin vaan sillikuumeessa, ja olisi kernaasti tyydytty tuhtoonkin!

Rejer liikkui levottoman nopeasti... Hänen katseensa tähysi innokkaasti ympäri saadakseen varmuutta siitä, oliko hän joukossa...

Tuolla alhaalla puotisillalla oli työ vielä täydessä käynnissä. Sillitynnöriä vieritettiin ja pinottiin purjevenheeseen, ja joukko naisia perkkasi silliä kynttelin ja lyhdyn valossa kilpaa miesten kanssa, jotka latoivat ja suolasivat niitä tynnöriihin; puuttui enää muutamia tynnöriä lastista!

Niiden joukossa huomasi hän solakan, pitkän olennon kaulaliina pään ja vyötäisen ympärillä. Hän notkistihe ja liikkui vilkkaammin kuin muut.

Rejer seisatti silmäräpäyksessä käyntinsä, ja jäi seisomaan kuin kyntteli kaikki aistimet jännityksessään. Jotakin oli ristiriidassa hänen povessaan, joku ahdistava, ikäänkuin varoittava ääni — ikäänkuin olisi ollut kysymys Rubiconin yli kulkemisesta... Hän oli milloin sisä-, milloin ulkopuolella kynttelin valoa... Eihän tuosta kuitenkaan voinut olla mitään vaaraa katsoa häneen!

Hän lähestyi yhä enemmän ja enemmän häntä... Miten nopeasti hän perkkasi! Heitti vähintään kaksi silliä pönttöön, siksi kuin muut ehtivät tuskin yhden, ja kuitenkin kävi hänen suunsa ja hän piti iloisuutta vireillä! — Nyt kantoi hän toisen kanssa pois täyden pöntön ja tuli takaisi tuoden uuden... Se ei ollut mitään hänelle! — Hän kiidätti sen luotaan ja heitti ensimmäisen sillin siihen... Hän oli todellakin tavattoman nopsa! Ja paljoa vahvempi kuin hän näyttikään ... toisissa ei ollut ketään, joka olisi kyennyt vetämään vertoja hänelle missään suhteessa. Siitä oli Rejer ihan varma!...

Silli luiskahti samalla hänen käsistään ja kirposi sillalle pimeään, jossa hän oli. Hän otti nuolen nopeudella sen ja pisti sivutaskuunsa, huolimatta sen märkydestä, suomuksista tai liukkaudesta.

Kohta sen perästä seiso i hän lähempänä, melkein hänen vieressään, ja oli juuri aikeissa välinpitämättömästi alkaa puhella hänen kanssaan, kun joku henkilö, joka seiso i tynnöripinon vieressä hehku suussa, joka näytti lähtevän sikarista, alkoi:

"Sinulla on kiire tänä iltana, Stiina! Kas, miten sillit lentää!... Tietäähän sen, että on kiire — että tanssihetki lyö!... Jos koko päivän liikkuisit tuolla tavalla, luulisin sinun suorittavan koko venheen yksinäsi!"

"Kyllä, jos olisi isosonkaa tai turskaa, — niin isoja kuin kauppapalvelijat! — vaan nämähän nyt ovat vaan pikkusiiliä!"

Rejer nauroi ääneensä. Hänellä oli vielä äänenmurros ja siitä sai hän kuulla: — "Mikä oinas siellä määkii?" jotka sanat umpimähkään heitettiin hänelle pimeään.

"Stiina ei ole oikein armias tänä iltana," jatkoi kauppapalvelija suututtamistaan — "hän tietää perämiehen istuvan tuolla ylhäällä ja odottavan."

"Perämies," — hän löi puukon päällä pöntön laitaa vasten — "hän voipi käydä käsillään ja kuitenkin tanssia kilpaa niiden kahden meripuotipatsaan kanssa, joilla te poljette lattiaa!"

"Ja sitten tarjoaa hän niin auliisti piparikakkuja ja kahvia!" — arveli kauppapalvelija.

"Niinpä kyllä, — — kun tekee työtä koko päivän kello neljästä aamua, niin ei jaksa vetää jauhosäkkiä mukanaan tanssissa iltasella!"

"Mitä arvelet, Stiina! että hän sanoisi, tuo tohtori Fredriksen ... tuo mustalainen! — tuo tataari — hevostohtori! ... hän, joka sekä nylkee hevosia että pistää kuoliaaksi ihmisiä. Luullakseni sekä sinä että alaperämies saatte olla varuillanne!"

Kumarruksistaan, jossa asemassa hän oli perkannut silliä, oikasihe hän äkkiä, niinkuin potkaiseva teräsvipu ja heitti veriset sillinkitaset puhujalle vasten kasvoja.

"Sanoppas kerran vielä tuota samaa, niin saat enemmän!" huusi hän vimmoissaan.

"Tästä saat palkkasi!" huusi kauppapalvelija ja lähestyi häntä, vaan hän vältti hänen tavottelemistaan kiertämällä pönttöä. Hän oli juuri tarttumaisillaan takaa päin hänen vyötäiseensä, kun nainen yht'äkkiä, kiukusta huudahti: — "Koeta, jos uskallat!" — ja raivoisalla liikkeellä hätisti hän puukkoaan.

Ahdistaja seisattui epäröivänä.

"Niin koetappas, jos sinussa on miestä!" — karjasi Rejer ja tunkeutui yhdellä hyppäyksellä heidän väliinsä.

Kauppapalvelija katsoi häntä silmiin. "Kas vaan — Rejer Juhl? Konkurssintekijä!... Olisi parempi, jos maksaisit, mitä olet velkaa, etkä sekaantuisi tähän!"

Heidän ympärilleen keräytyi heti ihmisiä. Siinä näytti syntyvän tappelu, ja kauppapalvelija jatkoi jymisevällä äänellä: "Niin, niin, seitsemänkymmenettä taaleria korkoineen, jotka olemme valvoneet isäsi pesässä, — kangastavaroista!... Luulenpa olevan noista samoista vaatteista, joissa sinä nyt seisot!..." Hän nauroi ivallisesti, ja Rejer tunsu, kuinka ihmiset uteliaasti tirkistivät häneen, voidakseen oikein nähdä konkurssintekijän.

Hän tunsu olevansa kuolemaisilleen loukattu. Hänen ylpeytensä kohosi koko Juhl-suvun voimalla. Antaa hänelle isku vasten näkimiä, ei tässä olisi auttanut mikään...

Hän veti pikaisesti esille lompakkonsa ja kysyi korkealla äänellä, saisiko hän maksaa ... nyt heti! — juuri tällä paikalla!

"Kiitoksia tarjoajalle, — meillä on asioimispöytä kaikkialla, missä vaan saamme rahoja!" — vastasi kauppapalvelija säpsähtäen, vaan saavutti kuitenkin pian kylmäverisyytensä.

Rejer piti vapisevalla kädellä punasta sadantaalerin seteliä lyhdyn valossa ... kauppapalvelija kutsui kaksi tynnörintekijää todistajaksi ... hän tunsu jo olevansa huonommalla puolella, ja vetäytyi syrjään.

Rejerin silmissä mustui maailma; — hän antoi pois viimeisen sadantaalerin setelinsä! — mutta se rohkasi hänen mieltään, että oli ollut niin monta näkijää, ja hän kuuli sillinperkkaaja-naisen kummastuneena huutavan:

"Rahakkaampaa miestä en ole vielä nähnyt!"

"Konkurssintekijä! ... konkurssintekijä!" matki Rejer pilkallisesti itseksensä, kulkiessaan pimeässä edestakaisin — "Konkurssintekijä!... Hän pani kymmenentaalerin setelin, viimeisen, mikä hänellä oli, takaisin sinne, missä sadantaalerin oli ollut ja meni sitä tehdessään lyhdyn valoon; — eihän haitannut, jos ihmiset uskoivat siellä olevan useampia sadantaalerin seteliä, mistä ensimmäinen oli lähtenyt!... Ja joll'ei hän ollutkaan rahakas, tulisi hän kuitenkin näyttämään heille, että hän pian pääsee siksi! — hän keikisti niskaansa kuin jalopeura...

Huuto ja äkkiä syntynyt hälinä naisten kesken sanoi, että viimeinen panos purjevenheesen milloinkin

oli saatettu tielle ja päiväntöy lopussa. Ihmiset riensivät joukoissa sillalta ylös ja läksivät kulkemaan pitkin rantaa nuottahuoneelle, mistä valoa tuikki. Kahvihuone oli siellä.

Rejer seurasi nopeasti muita... Ja hänen sydämensä alkoi läkähdellä; sillä Stiina kulki yksinään hänen edellään. Tunto siitä, että tytön kanssa oli häpeällisesti menetelty, paisui hänessä... Häntä luulivat kaikki saavansa loukata, köyhä ja puoleton kun olikin sekä pakoitettu ansaitsemaan leipänsä! — Ei ketään puollustajaa... Olipa yksi!

Seuraavassa silmänräpäyksessä seisoi hän hänen vieressään niin yht'äkkiä, että hän säikähtäneenä vilkasi häneen. Hänen kasvoillaan näkyi vielä jäljet äskeisestä mielenliikutuksesta ja itkusta... Miten erinomaisen kaunis hän oli! "Stii ... Stiina!" — lausui hän — "Kas tuossa ... tuossa! — ota vitjat!... Niin, niin — — kuuletkos — ota nyt vaan! — Elä ole pahoillasi! Minä olen ajatellut sinua koko ajan sitten viimeisenkin — keskellä sillinpyyntiä ... vaan sitä, ett'en saanut otetuksi jäähyväisiä sinulta! ja sitten sitä, olisitko sinä täällä kalastusasemalla?... Saat uskoa minun olleen peloissani sinun poissaolostasi! — Sinun kaltaisesi ei ole kukaan muu ... ei kukaan muu nainen! — sinun kaltaistasi ei ole maailmassa! Minä tuntisin sinut, ei niin pitkää matkaa, vartalostasi!... Ja niin keveästi kuin sinä käyt — ihan niin kuin tanssisit!...

"Minä olen Rejer Jansen Juhl, näetkös. Jan Juhl Aa-vuonossa, hän oli minun isäni, hän! Uskotkos, Hammernäs'in perillinen — sitä minä olen, näetkös! — voi saada kenet tahtoo koko seudulla... Vaan jos olen lähtenyt sillinpyyntiin vastoin vanhaa tapaa, niinkuin haluni piti, niin on Rejer Juhlissa miestä ottamaan minkälaisen haluaa, vaikka koko seutu huutasi kurkkunsa halki! Vähät siitä, jos kutsuvatkin sinua Mustaksi Stiinaksi ja tataarittareksi! — Tehkööt vaan niin ... se ei merkitse mitään! — ei hituistakaan! — jos vaan tahdot seurata minua Hammernäs'iin!... Sillä muutoin en huoli vähintäkään enää tuosta kaikesta ... ilman sinutta on nyt ikävä kaikkialla!"

Naisen silmät olivat auenneet ja hän katsoi niillä häneen; — koko hänen niveletön ruumiinsa teki torjuvan liikkeen!

"Sitä ei kukaan saa sanoa minusta, Juhl! Fredriksenille, että olen antanut teille aihetta tähän! — en teille, kauppapalvelijalle enkä alaperämiehelle! — kun Fredriksen pääsee kuritushuoneesta takasin. Hän istuu ainoastaan yhdestä puukon haavasta siellä kuritushuoneessa! Mutta hän on minun rakkaani Jumalan edessä ja kunniani kautta!... Hän joutui kuritushuoneeseen kahdeksi vuodeksi, sillä puukonisku tuli ilmi, ja on palvellut aikansa syksyllä."

"Minä toivon teille liiaksi hyvää, Juhl!" pitkitti hän itkusilmin — "tämän tarjouksen tekemisestä ... ja myös kauniista hopeavitjoista ... jättääkseni sanomatta ja varottamatta teitä, — sillä hän tarttuu heti suututtuaan puukkoon... Niin että te itse voitte ymmärtää, ett'ei meidän kahden välillä voi mitään avioliittoa syntyä ... ei!" — ja hän pisti tätä sanoessaan varovasti hopeavitjat taskuunsa.

Rejer sai iskun, sen tunsu hän, vaan päähänsä, otsaan tai rintaan, sitä hän ei tiennyt! Hän seisoa vaan puoleksi avoissa suin ja tuijotti hoikkaan, nivelettömään tyttöön, jonka suusta tulvasi sanoja ja silmistä kyöneleitä pimeässä, ja joka välistä tanssi ja välistä kävi hienoksi kuin rihma hänen silmissään.

"Vai niin! — niin, minä ymmärrän!" höpisi hän ja nauroi houkkiomaisesti! Ulkopuolelta alkoi kuitenkin hänen ymmärrykseensä mennä hänen asemansa — hän alkoi nähdä kuin pettyneiden toiveiden pohjattoman kuilun.

Pois piti hänen, kuului hänen huutonsa, päästyään venheelleen, eikä siinä auttanut, heidän täytyi lähteä liikkeelle. Sinä yönä sousti hän itsensä läpimärjäksi!

IV.

Minäkö taipuisin? — en, ennen tahdon murtua!

Myöhään yöllä tulivat he takaisin pohjoissalmeen, missä heillä oli sulkunsa.

Hän istui unenhorroksissa airoissaan ja tuskin huomasiakaan, milloin venhe törmäsi rantaan, kunnes hänet herätti usealta taholta pimeässä kuuluva huuto:

— Onko silliä näkynyt alhaalla kalastuspaikalla?

Täällä olivat ihmiset levottomia ja kävelivät vaan odottaen päivätuloa. Venhe oli iltasella kulkenut ohitse ja ihmiset siinä olivat tuumailleet, ett'ei verkot sinä päivänä tulisi antamaan monta silliä; — he olivat kuulleet huhuja, että sillit olivat pohjoisempana meressä!

"Huhuja!... Sillit yht'äkkiä vetäytyneet takaisin mereen?... Venhe, jota soudettiin ohitse? — heillä olisi tieto siitä, heillä," — koetti hän innokkaasti saada muita toiseen uskoon.

"Ylös ja alas! alas ja ylös!... Ensin ylös ja sitten alas!" — kuuluivat sitten perästäpäin hänen omat tuumailunsa.

"Haluaisinpa tietää, mikä päivä tänään on? — kuudestoista maaliskuuta!... Jos hän joskus tekisi jotakin 16 päivänä maaliskuuta, niin saisivat hakata hänet palasiksi!..."

"Kirottu päivä... Sata taaleria mennyttä!... Kellonvitjat — nekin poissa — hän saa ne varmaankin, hän tuolla kuritushuoneessa — ylpeilläkseen, vapaaksi päästyään!... Kauniita juttuja! — tanssinut ja ollut lemmenseikkailussa kuritushuonevangin hentun kanssa ... ehkäpä nainen itsekin on ollut siellä!..."

"Huhuja! — antaisiko hän pelottaa itseään semmoisilla huhuilla!..."

Hän ei enää jaksanut kävellä ahtaassa, raskasilmaisessa huoneessa, jossa he pitivät majaa, vaan kulki päivänsäntöön asti niiden luona rannalla, jotka varustautuivat verkonheittoon. Hän oli löytänyt johtajan sille suuttumukselle, jonka sillinperkkaajatar oli hänessä synnyttänyt.

Seuraavana päivänä odottivat kaikki kiihkeimmällä jännityksellä lankaveneiden palajamista: niillä oli kolmen neljän tunnin matka soudettavana.

Rejer oli satakin kertaa saaren ulkosivulla vaaleansinisillä lokinsilmillään katsomassa, eivätkö he tulisi. Sieltä kääntyi hänen katseensa ehdottomasti sille paikalle, mihin hänen verkkonsa olivat heitettyt. Hän tuijotti nolosti niihin öljymäisiin sillinlimapilkkuihin, jotka vielä läikkyivät merenpinnalla; rantaan heitettyihin pikkusilleihin, meritähtiin ja isosongan jäännöksiin, jotka vetelehtivät kankeina levän ja merivasikkain seassa luodoilla, sekä siellä ja täällä puolimädännyt valas.

Oli aivan hänen nykyisen tuulensa mukaista tuijottaa näihin haiseviin jäännöksiin. Välähtelevä, kirkas, kiiltävä hopeameri, joka oli liikkunut nuotassa, oli hänen ärsytetyssä helposti kiihtyvässä mielikuvituksessaan levinnyt laajalle oli hänen nuottansa liikkuvan seinämän tulevaisuuteen, jossa hänen vaan tarvitsi seista haavi kädessä ja ammentaa rikkautta ... harjoittaa kalastusta suuressa määrässä, lunastaa takaisin Hammernäs kaikkine viisineneljäntä taloineen ja torppineen!...

Sillit vetäytyneet mereen! — Juuri kuin hän oli tullut niiden saantiin? — mahdotonta!...

Vaan kaikki tämä mädännyys täällä rannikolla puhui kokoajan ihan toista kieltä: — että se oli mahdollista... Hänellä oli jonkunlainen onnettomuudenaavistus, ahdistus... Hän tunsu povessaan, ett'ei väki venheessä suotta ollut huutanut noita sanoja! — Jos venheet tulisivat nyt takasin silliä täynnä, tulisi hän vimmatun hämmästyneeksi! — yhtä hämilleen kuin jos yht'äkkiä näkisi Hammernäs'in seisovan edessään uusine rakennuksineen, uusine meripuotineen ja nuotankutomustehtaineen!

— — — Ja lankavenheet tulivat soutaen pitkissä rivissä maata kohti; ne olivat korkealla vedessä, ruskeat verkot kasoissa kokassa ja keskellä venhettä...

Tämä oli satojen soutua, pitkäveteistä, ruumissaaton kaltaista — lastina raskain, mikä venhettä voi täyttää — pettyneet toiveet!

Verkot olivat seisseet siellä tyhjinä kuin seulat! — Ei sonkaa, ei valaita eikä lintuja missään nähtävänä. Meri autiota, mustaa ja kuollutta! — ne, jotka olivat olleet rannassa, olivat olleet songan eroittama parvi isosta joukosta merellä!

Sillit olivat poissa? — ehkä pohjoisessa...

Keskellä kaikkea tätä saapui hänelle eräässä venheessä kirje äidiltään. Se oli kulkenut pitkiä matkoja ja ollut monissa käsissä, ennenkuin se likaantuneena ja suomuksisena nyt saapui perille... Hänen verensä kuohui liian raivoisesti, jott'ei hän voinut erittäin suurella tarkkuudella sitä lukea.

"Saamenko enää milloinkaan maailmassa nähdä sinua Rejer!" — oli kirjeessä äidin suurten huokausten seassa.

"Nähdä minua? — kyliäkin aikanaan!" — puhki hän ja vaipui ajatuksiinsa, jolla aikaa hänen silmänsä väsyneinä ja välinpitämättömästi luistivat pitkin riviä. Äkkiä seisahtuivat ne; — hänen sisarensa oli mennyt naimisiin Haarstad'in kanssa!... Hän luki sen uudestaan ja taas uudestaan: — "Ottillie teki siinä uhrauksen, siliä hänhän on vanha mies eikä juuri miellyttävä ulkonäöltään; sinähän tiedät hänen jo

kosinen häntä ensimmäisen vaimonsa kuoltua; nyt tulee hän oikein turvatuksi, kun ei Haarstad'illa ole lapsia — sekä hän että minäkin: — ja sinä saat pitääksesi Hammernäs'in... Minun mielestäni pitäisi meidän olla järkevälle sisarellesi ikuisesti kiitollisia, Rejer! — Hän on pelastanut talon!..."

Hän pisti kirjeen hitaasti taskuunsa.

"Haarstad'in kanssa! ... sen vanhan vääräsäären koronkiskurin!" — riehui hän — "joka koko ajan on nylkenyt seutua.... Niin kauan ja täydellisesti on hän harjoittanut koronkiskomistaan Hammernäs'issä, että on voinut ostaa sisareni — — — ja sitten minut kaupanpäälliseksi."

Hän venyi valveilla myöhään yöhön veri kiihkeässä kuohussa. Niin moni hänen toiveistaan oli törmännyt karille!

Hän makasi ja tuijotti vaan tuohon yhteen ainoaan ajatukseen, — nyt täytyy hänen kotiin!... Hänestä tuntui se aivan mahdollomalta ... hän olisi yhtä helposti voinut katketa keskeltä kahtia!...

Luonto pääsi kuitenkin lopulta oikeuksiinsa, ja hän nukkui.

Aamuyöstä kävi elämä levottomaksi tuvassa. Ihmisillä oli huoli kotimatkasta, he nousivat ylös, tähysivät ilmaa ja paneutuivat uudestaan levolle... Hän kuuli unissaan, kuinka he puhuivat, että näytti tulevan itätuuli ja vaikea joulu kotiin. He kävellä kolusivat ja häärivät evässäkkien ja liinujen puuhassa, kulkivat ulos ja sisään, ja joka kerran pieneni heikko valo pienessä likaisessa ikkunassa. Hän tunsi sen unissaan...

Yht'äkkiä tunsi hän jotakin suurta, kaarevaa ja synkkää, jolla oli kohmuraiset käsivarret, leviävän edessään... Hän tunsi Hammernäs'in hongan — se tuijotti vihaisesti ja ruskaen häneen ja puisteli ikivanhoja mahtavia lehtiänsä...

Mitä enemmän hän siihen katsoi, sitä enemmän se muuttui hänen äitinsä raskaan vartalon kaltaiseksi, joka istui koukistuneena ja kumarruksissaan rahilla kädet sylissä. Hän katsoi ankarasti ja raskaalla katseella häneen ja sanoi:

— "Meidän pitää olla ikuisesti kiitollisia Ottilialle! Näetkös Rejer! meidän pitää taipua ja pyrkiä eteenpäin, miten parhaiten voimme!"

"Minun taipua? — en, ennen tahdon murtua!" — hän karkasi ylös.

Ja näillä sanoilla alkoi hän sen pienen, lyijykynällä piirretyn lapun, jossa hän ilmoitti äidilleen, että kotiin hän ei tule! — ennenkuin voisi omilla rahoillaan lunastaa Hammernäs'in, ja että hän nyt aikoi koettaa onneansa maailmassa. Kun tulisi tietämään jotakin enemmän, saisi äiti kirjeen kiitolliselta ja kuuliaiselta pojaltaan — Rejer J. Juhl —

Suuri ja mahdoton kertoa oli renkivouti Andersin ja niiden muiden hämmästyttä, kuu hän samalla, kuin heidän pii kantaa purje veneesen, lyhyesti ja päättävästi ilmoitti heille että oli päättänyt matkustaa Bergeniin sen sijaan että tuli heidän kanssaan kotiin. Hän oli tullut siihen vakuutukseen yöllä ... mutisi jotakin isänsä pesästä ja sillinpyynnöstä ensi kesänä. Hän aikoi nousta maalle Skudenäsissä ja koettaa päästä jollakin niistä laivoja, jotka menivät pohjoiseen!

Aluksi ainoastaan äänettämiä ja ammottavia suita ja sitten — kun he alkoivat tajuta — pitkiä naamoja, maahan luotuja katseita, tupakan sylkyjä sinne tänne ja miettiväistä korvallisten ruopimista...

"Tulla kotiin Aa-vuonoon ilman Juhl-poikaa? ... semmoisella häpeällä kaikkein ihmisten ilmoihin."

Ei liene perätöntä, että pari henkeä oli lapasellaan pyyhkinyt kyyneleitä silmistään, nähdessään sen kaikesta houkutuksesta huolimattoman katseen, jolla Rejer pysyi lujana päätöksessään.

Siinä ei auttanut mikään! — Juhl-poikaa täytyi totella ja he saivat lohduttaa itseään kirjeellä rouvalle; — vaan kotiin joutaminen oli heistä raskasta!

— — "Kuules, Anders! — Sinä vastaat Laukista! — ett'eivät saa vedättää sillä myllynkiviä siellä Haarstad'issa!... Sano vaan terveisiä äidille sekä että minä olen sen sanonut!"

Tämä oli Rejer'in viimeinen kuiskaava määräys renkivouti Andersille, kun hänet laskettiin maalle Skudensäs'in sataman laivasillalla.

Ja mitä Rejer silloin sanoi hänelle, sitä arvailtiin monta vuotta Hammernäs'in mökkiläisten kesken, sillä renkivouti Andershan sai sanoa sen ainoastaan rouva Juhl'ille.

* * * * *

Vuonopiirikunnat olivat antautuneet peliin meren viheriäisellä pöydällä ... taas yhtenä vuonna uskaltaneet kaiken omaisuutensa — ja menettäneet! —

Onnennappulan takapuoli oli tällainen: — tyhjä vene, tyhjä huone, epätoivoa synnyttävä puute aitassa... Sairautta ja kurjuutta.

Muutamia vuosia vielä samalla tavalla, ja ne samaset saaret, luodot ja karit purjehdusväylällä, jotka nyt olivat siellä hajallaan toisistaan huoneineen, puutarhoineen, viljelyksineen ja uudisrakennuksineen täynnä iloista tulevaisuuden toivoa ja toimintaa, seisoisivat siellä yhtä autioina, kolkkoina ja alastomina kuin ennen sillin tuloakin, — ainoastaan vanha vesilintujen kirkuminen ympärillään.

Vielä muutamia semmoisia vuosia, ja ne säästöpankit, isonnetut huoneet, parempi järjestys, laajennettu maanviljelys, jotka olivat hyvän ajan synnyttämiä, paremmat koulut ja suurempi valo, joka oli tunkeutunut näihin ahtaisiin seutuihin — kaikki menisi entiselleen, kuolisi ja sammuisi ja vanhat taitamattomuuden, ennakkoluulojen ja liikauskoisuuden hämähäkinverkot laskisivat harmaan verhonsa kaiken yli!

Tässä oli pelattu enemmän kuin rahasta, enemmän kuin ihmishengistä — jos meri olisikin vaatinut niitä suuressa määrin — tässä oli kysymyksessä itse ihmisten uskallus, heidän uskonsa tulevaisuuteen, ja nyt jäätyi se sydämen pohjaan asti!...

Jokaiseen taloon, jokaiseen kotiin — mökkiläiselle ja talolaiselle oli meren arpanappula kolmannen kerran lähettänyt päätelmänsä! — kuoppasilmäisen köyhyiden, sairauden ja kylmän hädän!

Oli pelattu ja menetetty!

* * * * *

"Rejer Juhl! hoi — hoi hoi — hoi!..."

Oltiin Skudesnäs'in satamassa; — hänen ystävänsä alaperämies seisoi "Resolut'illa" ja huusi häntä. Rejer oli jo nähnyt sen viheriäksi maalatun, likaisen prikin seisovan pakkapuotien luona, niinkuin näytti, vielä puolilleen lastattuna suolalla.

"Mitä sinä täällä teet?" — kysyi hän Rejer'iltä saatuaan hänet lähemmäksi. — "Hopeahelaisena? — Sinullahan oli hyvä kalansaalis... Kuules, poikaseni! — Elä vaan antau suola-asioihin, sillä sillit on tuuli vienyt! — Oo, odotas vähän, meillä on kohta päivällislepo!"

Alaperämies Lind oli tavattoman kaunis velikulka, pitkä, soreavartaloinen, mustasilmä ja mustatukka.

"Täällä olisi silavaa ja herneitä keittiössä!" — sanoi hän Rejer'in tultua laivalle — "tarvitset varmaan jotakin itseäsi lämmittääksesi!"

Rejer'istä tuntui kuin olisi jo pitkiä aikoja kulunut siitä kuin hänellä oli ollut semmoinen ateria, kuin hän nyt söi keittiössä alaperämiehen kanssa.

"Talonpoikaistavat ... talonpoikaislaivuri ... talonpoikaislaiva! ... vaan heti pääsenkin tästä!" mutisi perämies. — "Koiranelämää tämä kalastaminen..."

"No niin Rejer Juhl! ... eipä sillä, ett'ei se minusta olisi ollut hiiden hyvää. Elämää ja liikettä sitä täytyy olla... Eteenpäin, eteenpäin, vaikka missä olisi! ... vaan hiukan järkeä täytyy kuitenkin olla, muuten joudut naimiseen tuossa paikassa, poikaseni! — ja silloin on loppu hauskuudesta. — Hän — sillinperkkaajatar — musta Stiina, kertoi kaikkityyni samana iltana minulle ... hänellä riippui veitsensä sinun kauniissa vitjoissasi... Vaan olitko silloin aivan laapihullu? — mies, jolla on puoli taloa ja on semmoista sukua kuin sinä! — hyökkää suinpäin ja kosii! — — No niin, nyt sinä varmaankin lähdet koettamaan onneasi Bergen'issä? Minä matkustan myöskin sinne, ja sentähden huusinkin sinua."

Rejer sysäsi hernevadin keskemälle pöytää.

Perämies silmäili häntä!

"Ethän vaan yhä liene niin laapihullu, että vielä kuljet rakkauden houreissa ja suret? Siihen löytyy ainoastaan yksi lääke: — rakastua uuteen... Kuinka vanha olet?"

"Kohta yhdeksäntoista."

"Niin, kun minä neljä viisi vuotta sitten olin sinun ikäisesi, kävi minun samoin!"

"Ei — eh" — nauroi Rejer mahtavasti. "Sen painajaisen sousin minä jo maalle samana yönä! Ei — eh ... mutta" — hän mietti totisena, uskoisiko hän aikeensa perämiehelle, hänessä oli jotakin niin

hyväntahtoista, hän oli niin perinpohjin kelvollinen ja luotettava olento!"

"Sinä näytät, kuin olisit jossakin pulassa, vaan et tahdo tulla esille sillä... Etkö ole saanut selville, mitä tekisit kaikilla rahoillasi?"

Rejer otti esille lompakkonsa, jossa oli keltainen kymmentaaalerin seteli:

"Kas tässä kaikki, mitä minulla on!"

"Eipä niinkään vähän, totta vieköön! Parahiksi kymmenen taaleria enemmän kuin minulla, — sillä kurja palkka tällä silliprikillä tuottaa tuskin sen vertaa, että voisi olla maalla kahtena iltana viikossa... Otinkin sen vaan sentähden, ett'en joutuisi tuuliajolle sillä aikaa, kuin 'Alert' on Bergen'issä korjattavana... Kallis kaupunki, joka perinpohjin vetää lokaan miehen! Viisainta, että pötkii tiehensä, ajattelin, ennenkuin on paljaalla mäellä! — — Vai niin, sinulla on kymmenen taaleria, Juhl! — Ethän vaan aikone hurvitella niitä täällä Skudesnäs'in satamassa... Täällä ei ole niin mitään!"

"En ... minä ... minä," — alkoi hän äkkiä, "minä en tiedä, mitä rupeaisin toimittamaan täällä maailmassa ... minä menen Bergen'iin, tullakseni joksikin, yhdentekevä miksi! — Minä tahdon pois kotoa" — lisäsi hän matalalla äänellä ja katsoi alas lattiaan, — "tila Aa-vuonossa on mennyt käsistäni!"

"Vai — niin?... Vai — niin!" — tuumaili perämies hieman ällistyneenä ja siirsihe tietämättään peremmäksi penkille. — "Vai on se käynyt sillä tavalla... Niin" — lisäsi hän ja karkasi seisalleen — "minä olisin uskaltanut panna pääni pantiksi, että jotakin semmoista piili sinun tuuheatukkaisessa kallossasi Juhl! ... ja tuo pilviin pyrkivä nenä! — sinä karkaat tietysti kotoa... Hm!" — hän koetti viheltää ja polkea tahtia keittiön lattiaan, vaan heitti sen sikseen tilanahtauden tähden, jossa hänen täytyi olla kumarruksissaan — "karkaat — luonnollisesti! Niin, näetkös, Juhl, samoin tein minä Reaalikoulusta... No niin, mitä aiot sitten tehdä?"

"Päästä vaan matkalle!"

"Myömään ryyniä ja rusinoita?"

Rejer oli vaiti. Kysymys oli tuntunut ivalliselta. "Mennä tiskiä vasten?" — Perämies nyökäytti päätään, — "ennen sitten riippua raakapuussa, poikaseni! — se on jotakin ihan toista... Mitä?"... Hän pisti molemmat peukalonsa liiviensä kainaloreikiin ja huojutti tukevaa, kaunista vartaloansa... "Merelle — me — merelle! luonnollisesti poikaseni!..."

Tämä neuvo miellytti Rejer'iä mitä enemmän, — puhumattakaan siitä, että hän isoni omissa silmissään; hän oli kauan ihailnut merimiehen vapaata merimiesryhtiä, hänen iloista esiintymistään ja liikkeitään sekä hänen reipasta ja köykäistä käytöstään. Hän mörisi jotakin kulkussansa, joka kuitenkin ei vielä merkinnyt myönnytystä eikä kieltoa.

"Merisairaus?" — tiedusteli merimies.

"En ole koskaan tuntenut sitä."

"Vai niin! — se onkin luonnollisesti koiranelämää, aluksi."

"Ei haittaa hituistakaan!"

— — "Saat kuunnella ja kauniisti pistää ison kärsäsi ... parilla ensi matkalla — pitää sitä kotelossa!"

"Oo, se käy kyllä päinsä!"

"Olet liian pitkä, se on sinun onnesi, — ei kukaan tahdo mokomaa hongankolistajaa hyttinsä vahdiksi... Kuuleppas!" kysäsi hän äkkiä — "sinä luulet voisiasi keittää herneitä polttamatta niitä ... ryynipuuroa ... kahvia? Jos saat neljätoista päivää harjoitellaksesi Bergen'issä?"

Rejer sanoi vaatimattomasti jotakin itsestään.

"Kyllä, ihan varmaan voit sinä sitä! — 'Alert'illa' tarvitsemme me uuden kokin, sinä voit sentähden tulla kanssamme etelään Välimerelle ja keittää ensimmäinen matkasi niin hyvästi kuin voit... Kymmenen taaleriasi saat käyttää taklataksesi hiukan itseäsi... Sillä tuommoisessa pitkässä vanutetussa sarkatakissa luunapit seljässä hinasivat ne sinut märssyraakaan koko sataman kummitukseksi!..."

Ajatellessaan tätä odottamattoman uutta virkaansa oli Rejer istunut ääneti jonkun aikaa ja tuijottanut hernevatiin. Hänen näkönsä muuttui enemmän ja enemmän Juhle-naamaksi, ankaraksi kuin etukeula.

Hän katsahti äkkiä perämieheen:

"Samantekevä, tapahtuuko piiskaaminen herneillä tai merellä — merelle minun pitää!"

V.

Hän pesee ja pestään.

... "Ylös! ... käärikää ... käärikää ... käärikää!" — huudettiin äkkiä keskellä hälinää ja melua "Alert'in" kannella. Rejer avasi varovasti silmänsä, — ja ensi päivinä Pohjanmerellä makasi hän hirveän huolellisena siitä, ett'ei kuulisi komentoa "ulos" — hän tiesi olevansa raskasuninen ja oli ryhtynyt kaikellaisiin varovaisuuskeinoihin, jotta olisi hyväkuntoinen. Kokkina pääsi hän nimittäin vapaaksi yleisestä vahdista ja voi nukkua koko yön, paitse silloin kuin oli käärimistä (leimaamista) tai muuta jokaisen tehtävää työtä.

"Käärikää märssypurje! ... prampurje kiinni... Ylös!" — uudistettiin komento ylhäällä, samalla kuin portaissa rämistettiin läkkikastrullilla.

Rejer nousi ylös kopissaan, hänen ensimmäinen, pikainen ja epäilevä silmäyksensä lankesi saappaille, jos joku ehkä olisi taas naulannut ne lattiaan kiinni niinkuin viime yönä!...

Ne, joilla oli päävahti, istuivat jo arkuillaan panemassa vaatteita ylleen; toiset juoksivat täysin varustettuina öljyvaatteissa ja isoissa saappaissa portaille. Hieno juova päivänvaloa tunkeutui ruhvista alas, sade löi suojustimia vasten ja laiva liikkui kovasti.

"Ottakaa kokkikin pramraakaan ... kiiruhtakaa!" — jyrähytti pursimies ruhvin kautta. Rejer hyppäsi kuin nuoli saappaihinsa.

Kannella oltiin täydessä työssä ja komentohuuto seurasi toistaan huutajan huuilta. Purjeet löivät myrskykuurojen välillä raskailla ja voimakkailla iskuilla ja lämäyksillä mastoihin, samalla kuin nuorissa ja köysissä suhisi ja vinkui.

"Kuntoon prampurjeen laskemisessa, kantanuora ja nostotouvi!"

Rejer läksi heti kiipeämään reelingistä. Vaikka hän ennen oli ollut märssyssä, ei hänen kuitenkaan ollut ihan helppo tulla toimeen näissä pehmeissä köysitikapuissa. Häneltä kävi matka hitaasti ja varovasti, puoleksi vatsallaan, tarttuen edestäpäin kynsin kiinni ja vanuttaen itseään ylöspäin niinkuin merikrapu. Nähdessään jungmannien menevän ohitsensa, teki hän turhan kokeen pitkillä säärillään ja käsillään mennäkseen kaksi puolapuuvälistä kerrallaan. Puttinkitouvissa märssyn alla, jossa piti kulkea takaperin, seisattui hän mieltiväisenä; vaan samalla huomasi hän sisäpuolella rei'än märssyn ja käytti samassa silmänräpäyksessä tätä käytävää. Ylhäällä kokoamissarvessa seisattui hän taas vähän, ikäänkuin olisi hakenut jotakin uutta pelastusreikää, ja pitkitti sitten kilpikonnan tavoin hyppäyksiään köydeltä toiselle, milloin käsillään milloin jaloillaan.

Kohta sen perästä seiso i hän ison pramraa'an perttinuoralla, tuulen vinkuessa hänen purjekangashousuissaan sekä mustanharmaan ja vihertävän meren ankarasti läikkyessä, niin että pyrki päästä panemaan pyörälle! Hän oli aivan sekaisin. Hän kuuli komentohuudot alhaalta, vaan ne sekoittivat häntä enemmän... Ne kuuluivat kuin äänet toisesta maailmasta yhdeksi taklaasin vikinän ja kitinän kanssa.

"Mikä sinulla on, kokki?" — kysyi häneltä jungmanni yläpuolella nokassa.

"Ei mikään!" — vastasi Rejer lyhyesti; — hän sattui samalla katsomaan alleen mereen, jonka yläpuolella he kiikkuivat.

Ja että hänellä oli jotakin, sen sai hänen naapurinsa, ruotsalainen nyt nähdä, sillä hän karjasi:

"Ei tuulenpäälle! ei tuulenpäälle, sinä pitkä kuhnus! ... ei tuulepäälle — kuuletko!"

Vaan Rejer ei osoittanut kykyä eroittamaan tuulenpäällystä eikä alusta tai yleensä käyttäytymään järkevästi kummankaan suhteen. — Tässä oli kysymys vaan yksinomaan siitä, — sen tuns i hän — että jäisi raakapuun päälle ja pelastaisi henkensä, tapahtuipa muutoin mitä tahansa.

Hetkisen perästä oli pyörtymys kuitenkin asettunut ja hän voi jälleen käydä käsiksi työhönsä.

"Tuossa!" — sanoi ruotsalainen ja ojensi hänelle pyöreän pullon — "niinhän sinä olet valkea kuin haamu!"

Rejer otti kulauksen ja se tuntui hänestä auttavan kummallisesti.

"Kun ei vaan pramtanko menisi matkaansa meidän istuessamme tässä!" jatkoi ruotsalainen, se olikin todella kiinni kuin viulun jousi.

"Ei siinä ainakaan oksia ole," — tuumaili Rejer ja tarttui purjeihin voimakkain käsin.

"Turkanen, tuota karhua!" — sanoi göteborgilainen, — "hänellä ei ole kädet, vaan karhunkäpälät!"

* * * * *

Prampurje oli vedetty ylös, isopurje kiinni, lyyväri kiinni ja märssypurje reivattu:

Ja nyt piti Rejerin keittää kahvia päivävahdille!...

Hän teki tulen keittiöön, huuhteli suuren kuparikattilan ja nosti sen liedelle. Kaikki tämä tapahtui kiukustuneella itsepintaisuudella. Muutamat merimiehistä tulivat sytyttämään nysiään, toiset taas, joilla oli vahti kannella, kättivät miesmieheltä kahvia. He hakivat huvitusta pahassa säässä siten, että haukkuivat kokkia; mutta tämä käänsi heille vaan selkänsä, keikisti niskaansa, pani hiiliä tuleen tai puhalsi vetoreikään.

Rejer oli täydessä kiihkossa ja touhussa sekä puheli koko ajan itsekseen.

Oli todellakin liiankin suuri onni, että hän oli päässyt jälleen alas ... tavattoman suuri onni ... sikamaisen suuri! — Hän hymyili vihaisesti ja katkerasti; Niin, niidenhän siellä kotona olisi pitänyt nähdä Juhl-poika tuommoisessa koirankiikussa! nähdä Hammernäs'in perillinen venymässä raakapuussa, ja — — — ainoastaan hiuskarvan verran puuttui, ett'ei hän laskenut luisua!

Hän otti kipakasti reiältä kiehuvan kattilan ja asetti sen kallelleen selviämään; vaan hän oli unhottanut panna ensin riepua kattilan korviin ja huitoi nyt ilmaa poltetuilla sormillaan.

"No kokki!" — pistihe pitkävillainen karvalakki taas esiin, — "eikö kahvi vieläkkään ole keitetty?"

Rejer nosti kannen yhdellä tempauksella, niin kuuma kuin se olikin ja heitti kalannahkaa kattilaan:

"Minusta nähden voitte kernaasti juoda sen niin sellaisena kuin tahdotte — — siinä se on!"

* * * * *

Niin, kyllä Rejer tiesi lähteneensä merelle! Kanavassa olivat he iloisesti laskeneet mäkeä, kunnes pääsivät Hispanjan merelle ... ja sitten Kap da Rocan ulkopuolelle! ei ollut aina niinkään hauska seistä raskasilmäisessä keittiössä paistinpannun ääressä, jossa piti liha paistaa voissa ja samalla hoitaa herneitä ja silavaa.

Vaan hän tuuleutti silloin tällöin itseään kannella ja siellä oli tuulta kylliksi.

Oi kuitenkin, minkälainen ulappa!

Paidanhihat ylös käärittyinä näytti hän pitkältä, hiestä kiiltävältä, nokiselta sepänsälliltä... Eikä arvostelukaan, joka lankesi hänen toimintansa osaksi, ollut erittäin sääliväinen. Milloin olivat herneet pohjaanpalaneita, milloin ryyniksi jauhettuja — ja tätä hän ei voinut auttaa! Milloin viskunat keitetyt liemeksi ... ihan kokonaan kadonneet, hän on varmaankin syönyt itse jok'ainoan!... Tai jos hän koetti tehdä sen paremmin, oli keitto kiehumatonta. — Vettä ja ryyniä! — oikeata hevosenruokaa!

Hän oli ensi hetkestä asti päättänyt olla vastaamatta, ja hän pysyi lujana ja järkähtämättömänä päätöksessään!

Velvollisuutensa kokkina pitää kaikki kirkkaana ja puhtaana keittiössä ja ruoan valmiina ammennettavaksi ja vietäväksi pöydälle määrättyinä aikana, sen hän sekä tiesi että täytti! — sitten sai stewardti viedä sen perälle kajuttiin.

Stewardti niin! — tuo hieno keikari kiharoine otsalla kahtia jaettuine hiuksineen, joka sipsutteli niin sievästi ja jota ne kutsuivat peruukkimaakariksi — hänkin katsoi sopivaksi tehdä pilaa hänestä!

Oli juuri se päivä, jolloin he olivat Kap da Rocan ulkopuolella...

Rejer ymmärsi hyvin hyvästi, että hänet oli jonkunlaiseksi yleiseksi hauskuudeksi komennettu keskellä aamupäivää yöilmoihin ja että väki oli seissut hänen alapuolellaan huvitellen itseään hänen

epämerimiesmäisellä käytöksellään, ikäänkuin hän olisi ollut marakatti, joka teki temppujaan!

Miettiessään tätä oli hän silmänräpäykseksi ennen ruoan laittamista lähtenyt keittiöstä tuuleuttamaan itseään ja seisoj katsellen laidan yli mekon napit auki. Hän hengitti raitista ilmaa.

Oli äkkiä tullut niin hirmuisen kuuma täällä Portugalin rannikon kohdalla! Meri aaltoili vihertävänsinertävänä ja aallot olivat korkean huoneen kaltaisia — heillä oli koko Atlantti sivullaan ja he kulkivat märssypurje osaksi reivattuna.

Kun steewartti tuli tyhjä keittomalja kädessä, silmäili hän Rejeriä kiireestä kantapäähän ja katsahti sitten useampia kertoja tutkivaisesti mastoihin.

"Täällä etelässä saat pian nähdä apinoita joukoittain kokki! Ne kiipeävät vielä kauniimmin kuin sinä!"

Rejer kipristi nokkaansa ja meni takaisin keittiöön; vaan steewartti tuli kohta sen perästä mainingin aikana saamaan häneltä herneitä, ja kärvennettiin, niin että hän mölisten ja malja tyhjänä kädessä hyökkäsi kajuttaan takaisin.

Siellä syntyi elämä! Steewartti valitti ja voihi, vaan perämies Lind väitti pontevasti vastaan ja julisti hänen kuhnukseksi sekä sanoi sen tapahtuneen hänen varomattomuudestaan. Ei hän voisi kenenkään vakuutuksesta tulla siihen uskoon, että tuo velvollisuuksissaan niin uskollinen maalaispoika olisi tahallaan tahtonut ketään kärventää!

He käänsivät kulkunsa Gadir-mutkaan, jossa he ottivat vettä satamasta ostivat viiniä, joka riittäisi Välimerelle.

Iltasella läksivät he taas ulapalle ja seuraavana aamuna auringon noustessa kulkivat he ankaraa myötävirtaa Gibraltarin salmesta. Se oli täynnä purjeita selukkeista ja marokkolaisista schebekkeristä alkaen suuriin linjalaivoihin saakka — toisten piti sisään, toisten ulos — liput liehuivat, merkkiä annettiin ja tervehdyslaukauksia ammuttiin sotalaivoista, jotka kohtasivat toisiaan, ja tervehdittiin kaikilla kielillä ja kaikilla kansallisväreillä!

"Tästä kuljetaan ulos ja sisään niinkuin putellin kaulassa!" — selitti pursimies itseään.

Vaan Rejer seisoj siinä ikäänkuin olisi ollut muutettu toiseen maailmaan... Hän näki Hispanjan vuorien lumiset huiput, kummallisen tummat varjot välisissä, kaukana merestä hehkuvan ja rusottavan korkeudessa sinistä taivasta vasten. Hänen sydämensä kävi viehkeäksi...

Miltähän nyt näyttikään Hammernäs'issä? — lienee siellä varmaankin lehden puhkeamisaika... Hän oli näkevinään vilaukselta äitiään ovella.

"Huu ... uh!" — hekotteli pursimies aamuilmassa.

Valkeista kukkivista mantelipuista tuli silloin tällöin melkein huumaava tuoksu aamutuulehdusten mukana, ja Välimeri oli purppuransinertävänä heidän edessään.

"Tästälähin" — sanoi pursimies, osoittaen Gibraltariin — "saamme vaan purjehtia sinisessä vedessä maa syrjäkeulassa, kunnes pääsemme fanaalin eli majakan näkyviin Barcelonan edustalla!"

— — Ja maakielekkeen sisäpuolitse, joka pistää mereen Barcelonan sataman ulkopuolella, luisti Alert peilikirkkaana aamupäivänä käärytyin purjein.

Korkea vuorenhuippu, Mont Juich, luja linnoitus kuin kotkanpesä, huipullaan kanunarivinensä ja castilialainen lippu harjallaan, kohtasi varjollaan laivankokin alla majakkatornin, joka oli toisella puolella kulkuväylää.

Täpösen täynnä laivoja oli tuo uhkea satama ja joukko luggeria ja selukkia latinalaisine purjeineen tuli tuoden kalaa, viinitynnöriä, kaaliksia, orangeja, pähkinöitä, munia ja kanoja, pinottuina vasuihin aina mastonnehihin asti.

"Täällä saat nähdä hispanjattaren!" sanoi steewartti kulkiessaan keittiön ohitse.

Rejer oli heti laivan laidalla, pari venettä latinalais-purjeissa ja muutamia hälliseviä ihmisiä sisässä oli tarttunut laivan kupeeseen. Toisessa oli vanha auringonpaahtama, kurttunaamainen, käheä-ääninen ämmä, jolla oli musta jouhimainen tukka, huuliparta ja melkein eläimenkynnet sormissa; hän tarjosi innokkaasti joitakin kaaliksia sekä vasua, jossa verkolla peitettyinä oli kaakottavia kanoja.

"Rumia ihmisiä!" — ajatteli Rejer! ... vaan miten nämä venheet kolmikulmaisiksi leikattuine purjeineen kiitivät eteenpäin, vaikka oli niin tyyni, ett'ei tuntenut tuulenhengähdystäkään! Hän oli pitkin koko Hispanjan rannikkoa ottanut vaaria siitä.

Hänen kävellessään sunnuntain iltapäivänvahdissa iltasella — he olivat suoriutuneet tullitarkastuksesta ja kapteeni oli soutanut maalle, — tuli perämies hänen tykönsä:

"Kuules!" sanoi hän. — "Olet kuullut puhuttavan hispanjattarista. Niin, ne eivät ole kaikki semmoisia kuin tuo tarhapöllö selukkissa tänään!... Tahdon vaan antaa sinulle ystävällisen viittauksen siksi, että olet varoillasi täällä, kun tulemme laivasiltaan ... niissä on kyllä semmoisia, jotka koettavat saada satimeensa merimiehiä! ... pysy aisoissasi ja tee työtä — kernaimmin selin maahan, niin on luotettavinta... Tahdon vaan varoittaa sinua, ymmärräthän!" — Tämän sanottuaan katosi hän.

He olivat hinautuneet peremmälle satamaan, missä kalalasti purettiin pieniin aluksiin, jotka menivät Barcelonettaan, jota työtä kesti päivät päästään iltaan asti. Iltasella sai miehistö tavallisesti maalupaa kaksi ja kaksi erällään. Siellä kyllä oli merkillisyyksiä, sen kuuli niiden puheesta, jotka sieltä palasivat laivalle.

Näytti melkein kuin ei koskaan Rejerin vuoro tulisi saada maalupaa! Niillä parilla kertaa kuin hän koetti onneansa, sai hän kieltävän vastauksen. Kokin täytyi olla laivalla sanottiin.

"Ei edes pidetä steewartinkaan vertaisena!" jatkaili hän eräänä iltana kiukuissaan, kun vene lykättiin veteen laivalta, lyhdyt sytytettiin ylt'ympäri satamaan ja kaikki loivat värillisen leimunsa maalle. Hän seisattui kääntönuoran luona ja seurasi valoa aivan laivasillalle asti:

"Sen verran silmiä päässä luulin minä kuitenkin kapteenilla olevan, että hän olisi huomannut minun ei olevan tavallisia huijareitaan ... ett'en minä ole mikään kaalinpää, joka on puhaltanut nointuostaan maasta! Hän tietää hyvin hyvästi, kenen poika minä olen!... Ei kukaan voi väittää näiden täällä houkuttelevan minua ... minua vaan petkutetaan iltasella ja muita päästetään maihin!... Häpeällistä!" Hän löi lujasti köydenpäätä laivanlaitaan: — "Noin halpamaisesti käyttää hyväkseen sitä, että minä satunnaisesti olen joutunut hänen alammaisekseen! Nooh ... minulle ei siitä ole mitään vahinkoa" — sanoi hän nöyrästi; — "he voivat olla varmat siitä, etten minäkään ole kohteliaampi heille!... Rejer Juhl ei päästä käsistään sitä köydenpäätä, josta hän on ruvennut vetämään. Ei — ei — sitä — hän ... ei ... tee!"...

Vaan jonakuna iltapäivänä löi hänenkin hetkensä, — maalupaa, puoliyöhön yhdessä kirvesmiehen ja steewartin kanssa, joka viimeksi mainittu varustettuna pystykauluksella ja viraltapannussa mustassa hännystakissa, perintö hänen aikaisemmasta palvelustoimestaan maalla, kepsutteli lyhyillä sääriillään kuin harakka alas laskuliinaa.

Markkinoista laivasillalla olivat he saaneet kyllänsä, kun he päivässä kävivät venheellä maalla. He olivat peräti ikävystyneet niihin vanhoihin akkoihin, jotka istuivat siellä papukaijoineen, huusivat ja möivät hapanta viiniä, orangeja ja kaikenlaista rihkamaa, ja sentähden kiiruhtivat merimiehet heidän ohitsensa matkaansa kaupunkiin. Kokeneena opasti steewartti heitä puolipimeään luolaan satamakadun varrella, jossa he ravitsivat ruumistansa muutamilla eltautuneessa öljyssä uivilla sienillä ja mustilla lihapaloilla, jotka olivat kovia kuin puu. Tyhjennettyään pullon viiniä saamatta eltaantuneen makua suustaan ja maksettuaan otoksensa, läksivät he kuljeksimaan ja katselemaan kaupunkia... Kaikkien noiden varjostimien takana istuu hispanjattaria, selitti steewartti, vaan me pääsimme liikkeelle vasta auringon laskeuttua.

Käveltyään pitkältä ja kauan ympäri huoneiden varjossa ja jäähdytettyään itseään ostamalla jäätä ja anisettia, seisattuivat he lopulta suuren valaistun talon edustalle, jossa oli iso ovi.

Se oli suuri teatteri la Romblalla. Siellä vilisi hevosia ja vaunuja, ja pian olivat he keskellä ihmisvirtaa.

Kirvesmies kävi miettiväiseksi. Steewartti tahtoi heitä kivenkovaan lähtemään Barcelonettaan; hän oli jo kahdesti ollut siellä ja siellä oli huvituksia huokeasta maksusta, sekä nuorallatanssia että teatteria.

Vaan Rejer'iä ei nyt enää saatu askeltakaan edemmäksi. Hän tunsu ikäänkuin pistoksia sydämissään nähdessään tätä loistetta. Laivassa ollessa kävi kyllä päinsä olla koirana ja kokkina — se oli jotakin, jonka hän kerran oli määrännyt osakseen — vaan täällä — maalla?... Hän, tuo rouvasihminen tuossa, joka seisoi noin ylpeänä pitsiverho tukan ympärillä ja hartioilla — hän kyllä huomasi hänen olevan parempia ihmisiä... Jos hän olisi tiennyt hänen seisovan nokisena kokkina päivillä, ei hän varmaankaan olisi heittänyt häneen semmoisia silmäyksiä!...

Häntä rupesi yht'akkiä hävettämään seuransa ja alkoi tekeytyä niinkuin hän ei olisi kuulunutkaan heihin. Kun kirvesmies nyt vaatimattomasti ja epäillen muistutti, että täällä oli ehkä liian hienoa heille, kohotti hän pöyhistäen leukaansa: "Liian hienoa?... Minulle?" — ja kuulematta toisten varoituksia, tunkeutui hän sinne, mistä näki ostettavan pääsylippuja. Sisälle tahtoi hän... Heidän vallassaan oli erota tai seurata!

He saivat pääsyliput ja sitten hinauttivat he, alinomaan näyttäen lippujaan, itsensä ihmisvirralla, kunnes joutuivat ihan katon alle lyhtyjien viereen luokkuaukolla.

Tuolla alhaalla oli lastiruuma täyteen sullottu ihmisiä. Ett'ei välikannen kurkiaisia ja lankkuja oltu pantu välille, arveli kirvesmies tulevan siitä, että tarvittiin esteetöntä paikkaa liinallatanssimiseen... Uu! oikein päätä viepotti katsellessa tuonne alas pataan!

"Hiljaa!" — sanoi Rejer; — hän ei pitänyt tästä vertauksesta; — ja nojautui laitarakennusta vasten katsellakseen yksinään.

Soitto alkoi yht'äkkiä, niin että he säpsähtivät! — ja sitten vedettiin isopurje ylös.

Siellä seisoivat ritari sapeli sivulla ja käsi rinnan päällä, joka veti hirmuisen pitkää purjenuoraa, ja sitten tuli valkeihin puettu donna ja lankesi polvilleen sekä nousi jälleen ylös.

Ne lauloivat vuorovuoroltaan, ja tuntui siltä kuin eivät he koskaan olisi tahtoneet lopettaa.

Kirvesmies haukotteli kerta toisensa perästä pahemmin kuin toiset, niin että ihmiset kääntyivät ympäri ja katsoivat tuimasti häneen.

Yht'äkkiä virtasi ja tulvasi donnia sisälle, jotka hyppivät ja pyöivät ympäri kuin villikissat; ne pelmusivat esille kuin säkistä.

Kirvesmies istui kotvasen hyvin miettiväisenä, vaan sitten puistatti hän äkkiä päätään, nousi päättäväisesti ylös ja sanoi lähtevänsä! ... ei sopinut naiseen miehen istua ja katsoa rouvasihmisiä, jotka tanssivat paljain säärin ja melkein ylös-käärityillä aluspurjeilla!... Steewartti oli luvannut opastaa hänet jonnekin, jossa saisivat viinaa ja giniä ... ja nyt hän meni!

Hiukan vastahakoisena seurasi steewartti häntä.

Rejer'illäkin oli kummallinen tunne nähdessään tämmöistä tavatonta näytäntöä; vaan kun koko huone huusi ja taputti käsiään, ymmärsi hän, että kaikki mahtoi olla paikallaan, — vaan jotakin ahdistavaa tunsu hän kaikissa tapauksissa.

Jotakin helpotusta tunsu hän siitä, että oli päässyt seurastaan, ja istui nyt vapaammin katsellen ympärilleen — näyttämölle ja yleisöön; kaikki oli niin uutta ja itse asiassa samantekevää hänelle.

Niin, nyt hän oli kerrankin tullut ulos maailmaan, yksinään ja tuntemattomana keskelle muurahaispesää!... Kun hän ennen oli ajatellut, minkälaista olisi ulkona maailmassa, niin oli hän aina ajatellut Bataviaa ... purjehtinut sinne "kenraali Svadecroonilla," sillä vanhalla haaksella siellä kotiseinällä korkeine peräkannen linnoituksineen ja pullistuneine purjeineen raakapuissa ... niinkuin hänen isoisänsä! Miltä *hänestä* lienee maailma näyttänyt? Hän oli vasta sitkeä ja pyrki eteenpäin, se mies!

... Ja ehkäpä oli yksi tai toinen Juhl mukana hänen jälkeensäkin! ... mutta köyhempi kuin hän ei kukaan kernaasti voinut olla, — ei kahtakaan taaleria taskussa!...

No niin, olenhan nyt kuitenkin kokki! — saa katsoa, että voi pistää kapustansa johonkin ... ei niin kauhean tarkka siitä, jos joku polttaa itsensä vellillä! — —

Sillä aikaa kuin hän hajamielisesti katseli ylös ja alas, tuntui hänestä äkkiä kuin hänen olisi pitänyt tuntea mustakiharainen pää ensimmäisellä rivillä heistä alaspäin...

... Perämies! — Niin kyllä, se on perämies Lind!

Koko huone muuttui äkkiä ihan toisennäköiseksi hänen silmissään; nyt siellä oli joku, jonka hän tunsu!

Esirippu kohosi, vaan koko näytöksen ajan täytyi hänen katsoa perämieheen... Silkkiliina pisti vapaasti esiin hänen mekkonsa rintataskusta ja takki oli polvilla... Äkkiä kumartui hän eteenpäin naista vasten, joka istui hänen edessään. Hän oli kalpea ja hänellä oli neilikankukka tukassaan. Perämies sanoi jotakin, jolle hän nauroi, ja sitten huiskutti hän viuhkallaan... Nyt kuori perämies appelsiinin ja ojensi sen hänelle... Perämies oli julman kohtelias ... ja puhua laverteli lakkaamatta. Ei kumpikaan heistä huolinut siitä, mitä näyttämöllä tapahtui.

Perämies ja se kaunis nainen pitivät Rejerin huomiota kiinnitettynä, kunnes kappale loppui. Hänen ihmeeksen läksivät he yhtenä ulos, ja hän näki vilahduksen heistä vielä joukon seassa ulkopuolella ovea.

Hetkinen sen perästä käveli hän lyhdynvalossa satamassa ja odotti toisia, ennenkuin antoi merkkiä Alert'ille.

Oli niin kolkkoa siellä satamassa, jossa kuului olevan niin paljon hylkyjä! — Ja sitten oli niillä nuo pitkät kataloonilaiset puukot... Vaan — hän tunnusteli tuppea, joka hänellä oli mekon alla — hänelläpä oli Aa-vuonon puukko, ja se oli hänen isänsä oma!

Tuntui helpommalta, kun perämies Lind tuli rantaan; hän oli veitikkamaisella tuulella ja hyräili!...

"Hyvää iltaa Rejer!"

Niin reipas ja merimiesmäinen hän oli! Tarvitsi ainoastaan nähdä sitä tapaa, millä hän pani käden suulleen ja toittotti muutamia kertoja, kunnes ulompaa kuului "*hollaa*" vastaukseksi hänelle! — Rejer jumaloitsi perämiestä.

"Kuulkaas perämies!" kysyi hän äkkiä, — "mikä se oli se hispanjalainen nainen, jonka kanssa te istuitte siellä teatterissa?"

Perämies näytti vähän ällistyneeltä:

"Vai niin? — Olitko sinä siellä?... Niinkö hän! — Noo, hän oli kaukainen sukulainen minulle..."

"Täällä Barcelonassa?"

"Niin — hän on joutunut tänne — sattumalta — hän on oikeastaan jonkunlainen serkku ... hyvin kaukainen..."

"Ymmärtääkö hän norjankieltä?"

"N — niin, hiukan ... ainoastaan vähän... Vaan ei ole tarpeen, että lavertelet nähneesi meitä yhdessä, — et kellenkään nokalle laivalla!..."

"Ymmärräthän!" — Hän vihelsi vähän.

"Näitkö sitä hienovyötäistä ja säihkösilmäistä, joka tanssi cachuchaa? — se oli toista kuin mitä Norjassa olet nähnyt! Semmoisia kastagnettiä, nastoja, joilla ne lyö tahtia, niin että tulta suitsuu ... ja sielu käännäksä ruumiissa!... Ne ovat puusta, näetkös kovasta kiiltävästä puusta... Vaan tuommainen mustasilmä panee tulta niihin, että ne helähtävät ... helähtävät, poikaseni!" — hän vihelsi sävelen. — "Hm! — sinulla on vielä paljon nähtävää, Rejer! ... ja hyvä on, ett'et tiedä mitään ... minä tahtoisin kernaasti säästää sinua ... vaan hiukan tietoa täytyy minun kuitenkin ajaa päähäsi, muuten et tietäisi olla varuillasi!"

Hän käveli hyräillen edestakaisin laivasillalla... "Vaan kuules nyt, poikani! Tiedänhän, että sinulla on koko joukko ymmärrystä kasattuna yläkertaasi... Sinä muistat hyvin, ett'et koskaan anna kenenkään tietää tunteneesi minut ennen laivalle tuloasi. Se olisi juuri oikea tapa tehdä itsensä koko laivaväen vihaamaksi... Ota ennen vastaan toria, niistä kyllä lopulta pääset! ja minä teen parastani, missä minun käy... Nyt toivon voimani asettaa niin, että steewartti ottaa puolet sinun toimestasi keittiössä."

"Kas niin, miehet siellä! — kiirehtikääpä hiukan askeleitanne!" — huusi hän kirvesmiehelle ja steewartille, jotka kovalla äänellä puhellen tulivat ylhäältä päin, samalla kuin vene lasi laivasiltaan.

Epävarmassa lyhdynvalossa heitti laivat pitkiä mustia varjoja sataman perälle ja Mont-Juichin linna näytti synkältä jättiläishaamulta yön pimeässä heidän soutuessaan laivalle.

Suuria, kiiluvia tähtiä tuikki lukemattomien mastojen ja raakapuiden lävitse ... ja Rejer istui muistellen taas häntä, joka oli tanssinut cachuchaa ja jota hän silloin ei ollenkaan ollut ymmärtänyt. Nyt näki hän taas hänet ajatuksissaan jokaisine liikkeineen ... kuuli kastagnetit... Oi, miten hauska hänellä oli ollut maalla!...

"Hyvin soudettu!" kuului perämiehen huulilta, kun he laskivat laivan kupeesen.

* * * * *

He olivat laivasillassa ja lastasivat koko markkinavenheiden vilinä ympärillään aamuisin.

Siinä huudettiin, ärjyttiin ja meluttiin, ett'ei voinut kuulla omaa ääntään, ja he tarvitsivat ainoastaan kumartua laidan yli, päästäkseen kaikista rahoistaan. Samat venheet laskivat melkein samoille paikoille; Rejer alkoi jo tuntea ne.

Kun hän sumuisena aamuhetkenä seisoj ja nojasi laidan yli ja tunsu sen vanhan sarvipöllön, kaupustelijan, joka istui kaulaansa myöten kaaliksissaan ja huusi, näkyi tänään kansiteltan alla perempänä toinen näky.

Nuori tyttö valkeissa sukissa ja ohuissa kengissä istui siellä hihat käärittyinä ja lumivalkea liina polvella sekä pesi ja kampasi pientä veljeään, kunnes heidän piti lähteä laivasillalle. Hän taisteli lakkaamatta veljensä kanssa, joka oli vastahakoinen; hän ihaili nähtävästi pientä mustakiharaista, itsepäistä prinssiä, veljeään... Äkkiä riuhtasi hän itsensä hänen käsistään. Hän juoksi perästä ja sai kiinni hänet juuri kuin oli likaamaisillaan itseään terva-astiassa ja vanha sarvipöllö kaaliskasassa riiteli.

Ikäänkuin kutsuakseen todistajaa ja saadakseen oikeutta vilkasi hän äkkiä ympärilleen. Hänen silmänsä kohtasivat Rejer'in. Hän punastui hiukan ja vastasi samalla hymyillen vanhukselle sekä veti poikaa takaisin.

Vaan minkälainen hymyily! — minkälaiset silmät!...

Rejer katsoi häneen; hän varastautui näkemään neitiä, oli kääntävinään selkensä istuessaan kahdenreisin käsipuulla ja käärien nostonuoraa rautapultin ympärille... Hän laskeutui käsipuuta alas laivalta ja nousi jälleen, ikäänkuin hänellä olisi ollut laivatyötä ja jotakin tarkastettavana — tätä kaikkea, jott'ei vilauskaan hänestä jäisi näkemättä — kunnes hän velineen oli valmiina laivasillalla. He menivät varmaankin kirkkoon tai vieraisi, niin laitetut olivat he; hänen paitansa oli niin valkoinen kuin lumi — jalat niin sirot...

Rejer oli aina luullut, ett'ei missään olisi niin komeita juhlapukuja kuin siellä kotona Aa-vuonossa! vaan mitä oli tötterölakki ja paksu huntu tuommoisen hatun rinnalla! — se asui niin kenosti päässä ... ja sitten paksu sarkapiedin, jota talonpoikaistyöt siellä kotona kantoivat vyötäisillään, sen tavan rinnalla, jolla hänen hameensa valui alas sarvenoille... Ja kun hän sitten nyökkäsi jäähyväisiksi päätään vanhukselle el Rejer ollut ihan varma, joll'ei vaan ne tummat silmät, jotka olivat niin suuret kuin Hispanjan pähkinät, silmänräpäystä veitikkamaisen hymyn seuraamina olisi luistaneet vaan häneenkin, ikäänkuin hän olisi kiinnittänyt huomionsa laivalla-olijaan.

Rejer kulki koko päivän kuin humalassa ja piti vaaria, mutta he eivät palanneet, ja selukki purjehti tiehensä ilman heitä.

Se tuli taas seuraavana aamuna laivankupeeseen ja hän osti kerta toisensa perästä mitan pähkinöitä tuolta mustaharjaksiselta akalta, ennenkuin he vetäytyivät laivasillasta.

He olivat juuri nostaneet ankkurin satamassa iltapäivällä, ja Rejer raatanut päänsä hikeen auringon helteessä vetäessään rautavitjoja pois vääntötukin ympäriltä, — he olivat lähdössä viemään vuotia ja silkkitavaroita Civitavechiaan, — kun he taas silmänräpäykseksi saivat selukin kupeelleen. Molemmat sisarukset seisoivat vasujen vieressä ja puhelivat vanhan akan kanssa; he tekivät arvattavasti tiliään.

Selukkia ajoi tuuli, vaan Alert seisoj vielä paikallaan, ja Rejer kiirehti, unhottaen kaikki saadakseen ainoastaan nähdä, eteenpäin pitkin lautakäytävää; hän seisoj viimeisenä ja lopulta aina kokkapenkereellä... Vanhus oli luultavasti kertonut kaikista niistä pähkinöistä, joita hän oli ostanut, sillä nuori tyttö nauroi kovasti ja hilpeästi häneen päin, samalla kuin hän ensin nyökäytti päätään sekä kääntyi sitten ympäri ja viittoj vitjoilla, jotka hänellä oli kädessään, niinkuin oli tapana tehdä jollekin, jota ei enää luule koskaan saavansa nähdä maailmassa.

Miten loistavan valkoiset hampaat ja mitkä tähtisilmät! — — ja Juanitaksi oli vanhus häntä nimittänyt!

Köysi oli vedettävä laivalle, joka heillä oli ollut ulkona hinatakseen itseään erilleen naapuristaan, raskaasta sokerinkuljettajasta kotoisin Venezuelasta, ja Rejer hyökkäsi sokeasti työhön käsiksi.

"Hoo? tahdotko sinä, pöllöpää, hinata etunenässä täysinpurjehtineiden miesten edellä! ... ehkäpä edellä pursimiestäkin?" huudettiin hänelle ivallisesti ja kopeasti — "joudu! ... perälle kuuletko!"

Rejer loi "täysinpurjehtineesen" katseen, joka — no niin, hän tyytyi, vaikka vähän hitaasti, lähtemään perälle köyden päähän, jossa hän asettui viimeiseksi mieheksi. Mutta hänen sydämensä sisin kiehuva ajatus oli, että olipa se pursimies tai kirvesmies tahi köykäisiä matruusia taikka vihdoin stewardti ja laivakoira, niin, — — olisi heillä edes aavistustakaan, kuinka paljon alapuolella Rejer Jansen Juhl'in arvoa heidän ranki-järjestyksensä oli!... Törkeyttä heiltä! vaan olihan hän nyt kerran päättänyt kulkea tämän rapasateen lävitse! —

Vaan iltasella meni hän kuitenkin vahtiin aivan toisellaisissa ajatuksissa kuin nuo päivän katkeruudet. Aurinko meni mailleen Hispanjan vuorien taakse, meri loisti väriltä, joka oli sulatun raudan tai tumman viinin kaltainen...

Juanitaksi oli vanhus nimittänyt häntä... Juanita... Hän oli ollut lumoavan kaunis, kun hän eilen katsoi häneen... Ja nyt tänään, kun hän vitjat kädessä viittasi hänelle ... ylösnostetuin käsivarsin, ja hymyili samalla!... Kaikkien maailman naisten pitäisi olla mustasilmäisiä — siitä tulisikin jotakin toista kuin tuo

ikuinen sinisilmä maitosekoitus siellä pohjolassa!

... Niin, hän nauroi ... vaan Rejer ei nauranut... Oi, ett'ei hän koskaan olisi nähnyt häntä! Mitä huoli hän naisista? Vaan hänestä — Juanitasta ... Juanita oli hänen nimensä! — häntä tahtoi hän — täytyi hänen vielä kerran nähdä... Hänen täytyi toimittaa niin, että pääsee matkustamaan Hispanjaan...

Hän käveli edestakaisin sekanaisella tunteella siitä, että koko ajan näki hänen vartalonsa, ja oli hyvin onneton. Hän seisattui vähän väliä laivanlaidalle ja katseli ulos.

Göteporilainen istui pysättimellä etupuolella ja lauloi:

"Näki poika ruususen" ... ja Rejer seiso i kuunnellen ja ajatellen ruusuaan...

VI.

Mietteitä viistopurjeen juurella.

Lähtiessään merelle oli Rejer Jansen Juhl tuntenut povessaan kokonaisen ruutikammarin hyvää tahtoa antautua taisteluun maailman kanssa, missä vaan tilaisuutta siihen olisi tarjona. Sentähden oli hän ottanut kärsiäkseen meritautia, seistäkseen keittiössä ja auringonpaahteessa, sietääkseen hävyttömyyksiä ja uskollisesti pysyäkseen Alert'illa ne kaksi vuotta, jotka kuuluivat Väli- ja Mustalla merellä.

Vaan mitä voittoa tästä kaikesta oli ollut? Ei, satamia ei pitäisi koskaan olla olemassa, tai ainakin ainoastaan semmoisia kuin Taganrogissa, jossa he olivat kolmenkymmenen virstan päässä kaupungista ja ottivat laivaansa ruista pistäytymättä kaupungissa! Vaan kaikki nämä satamat valaistuine huoneineen ja satamarakennuksineen täällä Välimeren rannikolla, — ne olivat toistensa kaltaisia hiuskarvaakaan eroamatta, olipa ne sitten Triestissä, Cattarossa, Palermossa tai Malagassa — ne saattoivat mahdollisesti olla hyvin edullisia kapteeneille ja laivanreitaajille ... vaan semmoiselle kuin hän, joka tahtoo nähdä vähän maailmaa, oli jokainen semmoinen satama ikäänkuin seula, johon voi viskata palkkansa!...

Jos joku olisi sanonut hänen unhottaneen, ken hän oli, tai olleen mukana minkäänlaisessa hekumassa, juoppoudessa tai haureudessa, niin hän valehteli! ... vaan kaikki tämmöiset tilapääät olivat kohdanneet häntä melkein joka satamassa, paitse tuolla kaukana Taganrogissa, jossa he, kuten sanottu, olivat olleet ja... Niin, niin sitkeä, mutainen ja pahanhajuinen kuin Asovanmeri oli ollutkin purjehtia, niin oli Taganrog kuitenkin ainoa satama, josta hän voi muistaa, päässeensä eheänhokaisena, — hän oli säästännyt sillä kertaa seitsemän kuukauden palkan ja hänellä oli tuumia korkojen suhteen ja päätti panna ne vastakirjalle!...

Ei maksa vaivaa väittää, että Hispanjatar Barcelonassa olisi enää yksinään hallinnut hänen ajatuksiaan. Päinvastoin, ja tunnustakaamme se suoraan — oli Rejer'illä, niin lujaluontoinen kuin hän muuten olikin — luultavasti hänen suvussaankin sekä kehitetyt että perityt heikot puolensa, jotka vaikuttivat että rakastumiskuume jotenkin varmaan väjyi häntä jokaisessa satamassa, niinkuin tuhkarokko — ja se tapahtui vielä sen lisäksi kaikella muulla tavalla kuin sillä, josta lääkäri sanoisi helppo kohta. Se syntyi samoin kuin Barcelonassa mitä odottamattomimmista ja satunnaisimmista aiheista, heti kuin he tulivat tai juuri kuin olivat lähtemässä satamasta, silmäyksestä ikkunanparvelle tai kauppa tehdessä jääpuodissa, yhtä hehkuvasti kuin keveästikin. Odessassa näki hän juuri viimeisenä iltana pitkävartaloisen, kuumatovaalean Mariankan kiitävän hevosen seljässä sirkuksessa, ja nyt viimeiseksi Malagassa, jossa he olivat niin sanoaksemme viistopurjeen puomi anniskeluhuoneen sisällä, oli pieni mustatukkainen olento, joka aivan ensi hetkestä alkaen pani hänet kuumeeseen ja miettimään puolen päivää, — niin mielettömän tyhmältä kuin se hänestä itsestäänkin näytti — kosimista ja ehkä hispanjalaiseksi rupeamista.

No, sillä kertaa otti perämies hänet ajoissa hoitoonsa! — Vaan joka kerta kärsi hän masentumatonta raskas- ja synkkämielisyyttä vähintään kuukauden ajan; — tuntui kuin ei enää olisi maksanut vaivaa elää eikä tehdä mitään työtä tässä maailmassa ... harmaata harmaassa ... mustaa mustassa; — hän jaksoi tuskin avata suutaan ja vastata ihmisille... Kun ei vaan naisilla olisi ollut silmiä ... ainakaan ei niin isoja kuin siellä Välimeren rannikoilla!... Kaukana Taganrogissa, siellä — niin siellä oli hän pyydystännyt sammen; — tuntui aina niin keventävältä ajatella siellä oloa...

Mustilla silmillä, — ei ollenkaan sinisillä — oli aina ollut omituinen tenho tehdä häntä pyöräpäiseksi; — sen näki hän kyllä seistessaan viistopurjeen portailla.

Ainoa, johon hän jollakin varmalla tyytyväisyydellä voi katsella taakseen, oli se sitkeys tai synnynnäinen Juhl'ien jäykkyys, jolla hän oli käynyt laivatöiden opin; häntä voitiin nyt pitää kelvollisena matruusina ja märssymiehenä, yhtä hyvästi kuin jotakuta täysinpurjehtinutta.

Hän olikin nyt aivan toinen ihminen kuin se, joka oli tullut laivaan Bergenissä punakukkaisine tukevasti raudoitettuine talonpoikaisarkkuineen. Se keveämatruusi, joka nyt istut siinä, tuumaili ja ratsasti puomilla, oli vielä hiukan hoikka ja laiha, vaan tavattoman rohkeannäköinen, muutamista voi ehkä tuntuakin, että hän voimakkaasti kehittyneen nenänsä tähden näytti koko äykriltä!

Se, mikä tänään oli pannut hänen ajatuksensa liikkeelle siellä viistopurjeen puomilla, oli viimeinen kotoa tullut kirje... Monesta tuntuu, kirjoitti hänen äitinsä, hyvin autiolta tällä seudulla, kun ei ketään Juhl'ia ole Hammernäs'issä.

VII.

Hai-kala.

Alert oli melkein kaksi vuotta kulkenut Välimerellä, kun kapteeni käytti hyväkseen edullista rahatarjousta ja läksi matkalle Amerikkaan. Honduraksessa ja Rio del Nortessa viipyivät he useita viikkoja paistavassa helteessä ja mosqvitohyönteisten kiusaamina, samboksien, mestitsien ja indiaanein seurassa ja ottivat laivaansa sinipuuta ja mahonkia.

Rejer oli katsellut ikäväkseen asti sekä tummaihoisia että mexikolaisia karjan- ja hevosenajajia ja heidän raakoja tylyjä kasvojaan, jotka olivat käyneet kiehuvan kuumiksi ainaisesta pippurin ja papujen syömisestä. Hän oli hyvin tyytyväinen, kun Alert vaaleata savista Bahamamatalikkaa vihdoinkin käänsi keulansa pohjoiseen, määräpaikkana Montreal!

Tultuaan sinne oli hänellä tilissä viiden kuukauden palkka nostettavana. Hänen kontrahtinsa Alert'illa oli loppuun kulunut ja hän oli tinkinyt itselleen kahdeksan päivän mietintö-ajan, antaisiko hän tarkastaa itsensä uudestaan. Siksi sai hänen laiva-arkkunsaa jäädä laivalle.

Vapaana miehenä ollessaan tahtoi hän juuri mieltä valitseisiko hän norjalaisen vai amerikalaisen reitin. Hän oli lähtenyt matkalle valmistukseensa itselleen tulevaisuutta, eikä vaan vetääkseen yhdestä tai toisesta köyden päästä!...

Tuntiessaan taas maata jalkainsa alla oli hänellä melkein rajaton tajunta vapaudesta, siitä nimittäin että oli oma herransa ja vapaa mies! Oli kuin olisi päässyt häkistä, jossa oli istunut kaksi vuotta!...

Hän katseli ympärilleen kylttiä ja merkkiä. Jokaisesta ovesta, jonka hän näki, olisi hän voinut mennä sisälle; jokaiseen anniskeluhuoneeseen tai ravintolaan olisi hän vapaasti voinut mennä istumaan. Ei ollut ketään, jolle hänen olisi tarvinnut nostaa lakkiansa, ei mitään rajaa ajalla! Hän voi matkustaa maalle, jos niin tahtoi! ... asettua minne tahtoi...

Hän kulki siellä niin liukkaasti kuin viheriäisellä suovalla voideltu köysi, ja neuvokkaana tulemaan toimeen kenen kanssa hyvänsä! Hän oli järkähtämättömällä kylmäverisyydellä karkottanut kimpustaan värvääjän toisensa perästä, jotka olivat ahdistaneet häntä, ja samoin muutamia merimiesmajan kätyrejä! — Pursimies oli kertonut hänelle kyliksi petoksista ja peijauksista maalla!

Mr Pumpin merimiesmaja oli kuitenkin niin viehättävä kadun varrella, varustettu kuin vene mastolla ja rikillä, kahdella messinkikanunoilla laveteillaan ovenpielessä ja kaikellaisten mertakulkevain kansain liput sinisen kyltin päällä ja seinillä.

Hänellä oli arvelunsa, — ja olisi hän ottanutkin ne varteen! ... vaan muutamissa tapauksissa saa kohtalo päättää; ja kun hän huomasi pienen norjalaisenkin lipun, valtasi ihastus hänet...

Hän, tuo vaaleaverinen, äänetön tuolla tiskin takana! — Lizzy oli hänen nimensä — ihmeellisen kalpea, valkotukkainen, hiukan kuolleine, maidonsinisine silmineen melkein ilman kulmakarvoja, joka teki hänen täydellisesti säännölliset kasvonsa omituisesti raukeannäköisiksi ... vaan hänen kätensä, hampaansa, ja milloin niin tahtoi — hymyilysä!...

Hän istui tiskin takana, piti kirjat ja kirjoitti laskut niin vakavasti ja liikemiehen tavoin kuin varsinainen kirjanpitäjä ainakin; hän ei katsonut Rejer'iin, ennenkuin tämä tuli hänen luokseen pyytämään jotakin, ja silloinkin ainoastaan vilaukselta!

Seuraavana iltapäivänä antaessaan hänelle takaisin rahaa kumartui hän kuitenkin tiskin yli ja kuiskasi.

"Minä näen teidän olevan parempia ihmisiä! — hankkikaa itsellenne felbihattu ja pysykää kernaammin sisäravintolassa... Siellä on enimmäkseen laivapuseereja!" — Hän kääntyi äkkiä hänestä, ikäänkuin olisi peljännyt tulevaisuutta huomatuksi.

Kohta sen perästä tuli hän itse hänen pöytänsä tuoden tarjottimen, jolla oli leivoksia ja pullo portteria: — "Elkää ostako vaatteitanne täältä, teitä vaan petettäisiin täällä ... ainoastaan Simpson et Comp:sta vastapäätä ... vaan elkää maksako! — antaa hänen lähettää lasku minulle!"

Hän katosi taas; vaan Rejer ei lähtiessään ravintolasta laiminlyönyt tervehtiä häntä nyökkäyksellä, joka merkitsi samaa kuin: lämmin kiitos neiti!

Simpson et Comp:illa varustautui hän kaikilla mitä tarvitsi.

Kysyessään seuraavana päivänä miss Lizzyltä laskua, sanoi tämä sen olleen hyvin kohtuullisen, niin että hän oli maksanut sen ja kirjoittanut hänen nimelleen kirjaan; vaan hänellä ei nyt juuri tällä hetkellä ollut aikaa kirjoittaa sitä siitä — "joll'ei hän nimenomaan sitä vaatisi" — hymyili hän.

Ei, Rejer ei vaatinut! — Hän oli merkillisen sievä ja hieno, tuntui Rejer'istä. Sitten meni Rejer hänen tykönsä, kiitti ja pahoitteli ett'ei voinut tehdä mitään vastapalvelusta hänelle.

"Elkää sanoko niin," — vastasi hän hiljaisesti hymyillen — "minulla ja sisarellani on semmoinen halu päästä teatteriin katsomaan 'Merirosvo Jekinsia' ja 'Luisianan mustaa seuraa;' vaan meillä ei ole ketään seurakumppalia ... mutta semmoisen kanssa ... kuin te — olisi se ihan toista!..."

Rejer oli kuin pilvistä pudonnut siitä, että oli saanut tekemistä niin hienon miss'in kanssa tavallisessa merimiesmajassa! — vaan elämähän tarjoaa niin suurta vaihtelevaisuutta, sitä saa ulkomailla kokea ... niin uskomattoman erilaisia suhteita!

Illasella tuli hauskaa, ensin teatterissa ja sitten ravintolassa, jossa söivät illallista. Olihan luonnollista, ett'ei Rejer päästänyt käsistään kunniaa saada maksaa kaikki — jossa hänellä oli kova vastus, kun sisarukset pitivät mahdottomana ottaa vastaan semmoista uhrausta niin "ihan vennon vieraalta."

Miss Lizzy ehdoitteli kuitenkin, että saisi maksaa toistaiseksi laskun; hän ei tahtonut, että Rejer'iä petettäisiin... Muukalaiset olivat aina vaarassa siinä suhteen ... ja "hänhän oli tilienhoitajatar viraltaan!" — lepersi miss katsoen lempeästi häntä silmiin, maksaessaan ja kirjoittaessaan maksunsa pieneen sievään muistikirjaan.

Kieltämättä hänen itsetuntoaan kutkutti saada niin pitkällisen alennuksen perästä istua vertaisena niin hienojen naisten rinnalla!

Muutamia iltoja sen perästä, kun he kävelivät värilyhtyjen valossa huvipaikalla "Great Hudson," huomasi hän äkkiä göteborgilaisen, joka myöskin kuljeskeli Alert'ilta eronneena ilman paikkaa ja joka nyt rupesi omituisesti hullunkurisen näköiseksi sekä antoi merkkiä hänelle:

"Tuhattulimmaista" — kuiskasi hän pikaisesti ohikulkiessaan ruotsiksi — "Lizzy Pump! ... kääri purjeesi ... poika!"

Rejer loi häneen vihasta säkenöitsevän katseen ja meni eteen naisten kanssa.

"Nosta ankkuriköysi ja päästä liikkeelle! — Hai-kalan kidasta ei kukaan pääse elävänä! Häpeää ... häpeää ... sinä."

Enempää ei Rejer kiireessään kuullut... Vaan nukuttuaan yönsä pyysi hän seuraavana aamuna laskunsa.

"Hetä, mr Juhl!" — vastasi miss Lizzy ystävällisesti ja katsoi häneen raukeasti — "olin juuri eilen kirjoittamassa sitä."

Hän kääntyi pulpettiinsa ja alkoi selaila kirjoja ja tehdä muistiinpanoja.

Tiskillä tuli yhä kiireempi... Majamestari tahtoi koko joukon laskuja, ja parvi likaisia miehiä tuli sisälle.

Hänen täytyi myöntää itsekseen, että miss Lizzyn hyväntahtoisuus oli kokonaan karkoittanut hänen epäilyksensä.

"Kuulkaas, mr Juhl," — hymyili hän ja silmäili arvokkaasti työtään — "ettekö voisi odottaa vähän, niin tekisitte minulle suuren hyvän... Tänne on tullut niin monta Paddyä (irlantilaisista) Corkista, jotka pitää toimittaa selville."

Huone vilisi todellakin irlantilaisista. "Jos saan laskuni valmiiksi kello kolmeen, olen tyytyväinen, miss!"

Kiitokseksi sai Rejer lempeän, hiljaista tuttavuutta osoittavan hymyilyn... "Ja sitten tulee teidän pitää vaari kapineistanne, ne eivät ole varmassa säilössä täällä tänään!" kuiskasi hän pikaisesti; oli mahdoton huomata hänen liikuttavan huuliaan, ja hän seisoi taas heti pulpettinsa ääressä ja kirjoitti.

Rejer tunsu omantunnon nuhteita; hän ei ollenkaan toivonut neiden saavan sitä käsitystä, että hän olisi vastannut hänen ystävällisyyteensä ja luottamukseensa halpamaisella epäluulolla.

Puolenpäivän aikaan julistettiin suurella melulla se tieto, että "Pearl of Ocean," lähtevä Bahiaan, on satamassa valmiina nostamaan ankkuria ja tarjosi tavattomia hyyryjä ... ja merimiesolento tuli ja löi Rejeriä olkapäähän, selittäin ett'ei semmoista tilaisuutta enää olisi tarjona! Laivalla oli kaikki niin hienosti kuin tanssisalissa... Jos Rejer tahtois, tekisi hän heti sopimuksen hänen puolestaan! Kapteeni oli jo ollut siellä tiedustelemassa luotettavaa väkeä...

Rejer kiitti puolestansa; — jos hän tahtois ottaa hyyryä, olisi hän mies tekemään sen itse! "No, niinkuin hyväksi näette!" — sai hän hieman äreästi vastaukseksi.

Merimiesmajan isäntä oli syystä tai toisesta taas herättänyt hänen epäluulonsa, ja kello kolmen lyönnillä oli Rejer taas tiskin ääressä; hänellä oli tavaramyyntysä valmiina kädessään:

"Ja nyt minun laskuni, miss!"

"Oo, sen olin ihan unhottanut ... huomenna..."

"Nyt heti, saanko pyytää, — jos mieli saada siitä maksua!"

Hän tuijotti raukeasti häneen ja soitti kellonnuorasta... "Sano mr Pumpille, että mr Juhl tahtoo suorittaa laskunsa!" Hän jatkoi kirjoittamistaan.

Tultuaan otti mr Pump häneltä muistiinpanot ja laskut pulpetilta ja alkoi kirjoittaa ja laskea mitä tarkimmalla huolellisuudella; hän ei pitänyt kiirettä ja tarkasti varmuuden vuoksi useampia kertoja jokaista eri menoa... Vihdoin kohosi hänen muhkea vartalonsa tiskin äärestä:

"Olkaa hyvä, mr Juhl!... Kolmekahdeksatta dollaria viisiseitsemättä centtiä!..."

"Mitä? ... mitä tämä tietää! — Viidestä päivästä?"

"Olette varustautuneet uusilla vaatteilla, mr Juhl, — hattu neljä dollaria, liivit viisi, kaulaliina ja liinansolmu neljä ... Saappaat kuusi ja tässä hiukkanen kunniavelkoja huvituksista Montrealissa... Maksuja naisten puolesta... Tehkää hyvin ja lukekaa!... Meno menolta... Rohkenen vakuuttaa niiden olevan oikein. Itsekin myönnätte sen."

Rejer seiso lasku kädessä... Kolmekahdeksatta dollaria! — Viisitoista dollaria enemmän kuin hänellä oli rahaa! — kuukauden hyyry kuin tuulen puhallettu jokaisesta päivästä, — ja vielä pari kolme kaupan päälliseksi! — Tässä täytyy olla peijausta, hävytöntä peijausta! — Hän loi vihaisen katseen miss Lizzyyn, vaan tämä seiso niin rauhallisena ja kylmänä, ett'ei Rejer voinut torjua epäluuloaan... Eihän hän tuntenut hintoja täällä!

Hän oli siinä kiusallisessa asemassa, jolloin ei tiedetä, pitäiskö olla kohtelias vai raivoisa... Joll'ei muuta niin täytyy hänen saada lasku vähennetyksi viidellätoista dollarilla...

"Se on ihan tavaton lasku, mr Pump! ... vaan olkoon menneeksi! vähentäkää viisitoista dollaria, niin tulee paraiksi kahdeksankuudetta, kaikki mitä minulla on!"

"Mahdotonta, mr Juhl! — siinä ei ole centtiäkään liikaa!"

"Mr Juhl on ollut niin kohtelias ja ruvennut maksamaan minun ja sisareni edestä ... tahtoisin kernaasti maksaa osani!" — sekaantui Lizzy puheeseen lauhkeasti.

Viimeinen muistutus saattoi Rejerin kunniantunnon kuohumaan.

"Kiitos miss! — vaan mihin olen sokeasti hyökännyt, niin saanen myöskin itse kavuta siitä ylös... Mr Pump!" — hän kääntyi äkkiä tämän puoleen... "Minulla on ainoastaan kahdeksankuudetta dollaria taskussani; ettekö tahtoisi auttaa minua myömään uusia vaatteitani, niin..."

Mr Pump käänsi ainoastaan raskassoutuista ruumistaan ja nyökäytti päätään parille henkilölle, joiden lakin ympärillä oli kultapunonaiset ja jotka istuivat nauttimassa tilauksiaan ihan viereisen huoneen oven poskessa.

"Mr Fearwather 'The Pearlin' ensimmäinen perämies: istuu juuri tuolla sisällä tarjoamassa hyyrjä; hän tarjoo mitä tahansa tuommoisesta miehestä kuin te, mr Juhl ... tavattomia hyyrjä..."

Mr Fearwather astui sisään, tanakan kolmannen perämiehensä seuraamana.

Rejer oli pulassa sekä kunniavelasta että muusta! Tässä ei enää ollut kysymyksessä tahtoiko hän tai ei. — Elämä "The Pearlilla" oli kuin hienossa ravintolassa, sanoi hän, ja rahaa korvia myöten!

"Pretty fellow, the norseman! meidän täytyy laivalle tällä hetkellä, my boy!"

Kadulla tapasivat he göteporilaisen.

"Viisikymmentä dollaria kuussa 'The Pearlilla!'" — huusi Rejer; — "Bahiaan ensin ... en ota kauemmaksi hyyrjä!"

"Tuhannen pirua! — minä tulen mukaan!"

Asia päätettiin heidän kulkiessaan laivalle.

Tämä oli täynnä äsken hyyrättyä väkeä, — kummallisia naamoja kaikkialta! Venheen pohjalla näkyi seljät kahdesta täydellisesti juopuneesta, mustasta jätkästä punaset paidat yllä...

"Liikkeelle!" — kaikui komento.

He olivat iloisia ja lauloivat toistensa suuhun, kunnes pääsivät laivan luokse, johon kului hyvä aika, sillä "The Pearl" oli laskettu kauas pitkin virtaa.

Päästyään laivalle kohtasi heitä kuitenkin hyvin odottamaton vastaanotto, kun heidät tuotapikaa ilman mitään selityksiä komennettiin lastaustyöhön. Raskaita säkkiä ja laatikoita oli pinottain ja koko joukko lastia oli vielä laskematta alas; näytti siltä kuin työstä yht'äkkiä olisi heretty kesken.

Tämä oli hävytön kolttonen! — täydessä ristiriidassa kaiken amerikalaisen menetyksen kanssa, jonka mukaan kaikki pitää oleman valmiina purjehdukseen, kun hyyrnottaneet saapuvat laivalle, niin että he pääsevät kaikesta lastauksesta. Vaan täällä ei näkynyt olevan mitään tehtynä purjehduskuntoon pääsemiseksi; eikä miehistökään ollut juuri muuta kuin puolilukuinen!

Tyytymättömyys ja suuttumus oli ääretön. He olivat tulleet sinne houkuteltuina mitä loistavimmilla lupauksilla, ja nyt, silmänräpäys sen perästä, seisoivat he silmä silmää vastaan koko joukon kanssa röyhkeitä upseereja — melkein yhtä monta kuin heitä itseään, — jotka uhaten revolvereilla ja raskailla käsnäsauvoilla pakoittivat heitä raskaaseen työhön.

Silmänräpäykseksi syntyi hämmästyksestä äänettömyys. Seuraavassa riensivät kaikki niinkuin yksi mies matruusinruuviin ja varustautuivat siihen niinkuin linnoitukseen.

Taistelussa, joka nyt syntyi, onnistui upseerien murtautua lävitse ja vetää pari etumaisinta kannelle. Kaksi muuta, joita ajettiin takaa, pakeni jäähdyttimeen. Vastarinta kävi kuitenkin niin voimakkaaksi, että hyökkäys ruuvia vastaan keskeytettiin toistaiseksi; — vaan ainoastaan siksi, että kannella tulisi tilaa niiden kahden polosen kiinnisaadun ruoskimiseksi niin julmasti ja surkeasti, että sen olisi pitänyt liikuttaa kiveäkin.

Tämä antoi semmoisen tuloksen, kuin sillä tarkoitettiin — että matruusit tulivat esille miesmieheltä allapäin ja suostuivat pitemmittä mutkitta rupeamaan työhön.

Yöksi suljettiin heidät taas ruuviin, jossa saisivat varmuuden siitä, ett'eivät pääsisi karkaamaan, ennenkuin ankkuri nostettaisiin.

Oli pimeä siellä auringon paahtamassa raskasilmaisessa huoneessa.

Kaikki — paitse niitä kahta sikahumalassa — olivat yksimielisiä siitä, että heidän piti päästä laivalta, maksoi mitä maksoi!

Tuumittiin äänettöminä; tutkittiin ja koetettiin lankut ja luukut sekä ajateltiin jokaista mahdollisuutta

ulospääsemiseen; pikainen toiminta oli tarpeen!

Seinään kaivettiin aukko; ja kello puoli kaksi yöllä hiivittiin yksi kerrallaan kirvesmiehen asehuoneeseen ja sieltä pilkkopimeälle kannelle.

Yksi meni sukkajalassa peränpuolelle, jossa he olivat nähneet suuren vihaisen koiran. Se sai päänsä halki ääntä päästämättä.

Kolme asetettiin vahdiksi pursimiehelle, joka nukkui ja jota tällä epätoivon hetkellä olisi kohdannut onneton kohtalo, jos hän olisi herännyt.

Kaikki venheet huomasivat he kuitenkin kauhukseen laivalle vedetyiksi ja kiinniköytetyiksi. Upseerit olivat tehneet paon mahdottomaksi. Yht'äkkiä juohtui jonkun mieleen, että oli nähnyt ison venheen nuorassa laivan perässä — vaan kuinka päästä sinne perälle kantta myöten? mahdotonta!

Silloin äjähti göteporilaisen päähän mennä pitkin touvinreikää ja alas ankkurivitjoja sekä antaa pimeässä väkevän virran viedä itseään pitkin laivankuvetta, kunnes saisi venheen käsiinsä. Suurella vaivalla onnistuikin se.

Mutta näkyi taas, että köytenä, jolla se oli kiinni laivassa, oli rautavitjat; tie oli jokapuolelta suljettu!

Taas ui kolme miestä pimeässä pitkin laivan sivua auttamaan vitjain murtamisessa.

Vihdoinkin saivat he sanomattomalla varovaisuudella venheen ääneti kuljetetuksi touvinreiän alle.

Heidän laskeutuessaan miesmieheltä alas taittui tullo rasahtaen, niin että pursimies heräsi.

Ne, jotka vielä olivat laivalla, heittäytyivät nyt suinpäin venheeseen. Pari kolme putosi veteen ja pelastautui pitämällä venheen laidasta kiinni. Toiset seisoivat sullottuina kuin sillit venheessä!

He olivat tuskin lykänneet venheen laivan sivusta, kun jo kuulivat upseerien hyökkäävän etukannelle ja napsuttavan revolveria vireesen.

Tulenleimaus seurasi toisensa perästä ja he kuulivat luotien suhinan korvissaan; vaan, kiitos pimeydelle, kovalle virralle ja kiinniköytetyille venheille — he pääsivät maalle! —

— Noin kello viisi aamusella asettui Rejer ja göteporilainen taas vanhoihin, tuttuihin majoihinsa Alert'illa; vaan ei kumpikaan heistä nukkunut sinä yönä!

Rejer'istä tuntui kuin hän olisi kokenut jotakin, ja sitä paitse oli hän parantunut Amerikahoureestaan.

Kun hän kuvitellen mielessään edellisen päivän vaihtelevia kuvia makasi majanseinään päin kääntyneenä, kohosivat vaaleat, värittömät, säännölliset kasvot häntä vastaan, vaalea tukka ja raukeat, pyöreät maidonsiniset silmät, joihin voi katsella melkein kuin muodottomaan savuun!... Kimeltelevän valkoset, pienet hampaat ja leuka, joka näkyi ikäänkuin vetäytyvän suun alle...

"Niin, kyllä hän oli haikala!" — huudahti hän.

"Lizzy Pumpko!" — vastasi göteporilainen majastaan... "Niin paljon olen minä kuullut Montrealissa, ett'ei Pumpista pääse kukaan, ennenkuin hän on kaupannut hänet kolmeksi vuodeksi Kap Hornin seuduille tai olemaan orjana Guinea-reitillä!" —

Nostokone oli käynnissä! he nostivat ankkurin ja varppasivat itsensä liikkeelle lähteäkseen Quebeciin. Nostolaulu kaikui sammuvasti:

Het' ankkurimme nielas hai,
Ho-ii-oi, näin se käy!
Kun Portlannissa pohjaan sai,
Ho-ii-oi, näin se käy!

Ja sitten varpit kiskottiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!
Ja viinaa päälle ryypättiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!

Kun kortit viimein etsittiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!
Niin vaatteet panttiin saatettiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!

Voi-lastit sitten purjettiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!
Ja neekereitä kaupittiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!

Siit' nuora kaulaan käärittiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!
Niin loppu-polska tanssittiin,
Ho-ii-oi, näin se käy!

* * * * *

Alert'in mennessä eräänä syksynä kotiseudulleen, Fredriksvärniin, seiso i Rejer surullisissa mietteissään. Kaupunki oli kolea, aution saariston sisäpuolella, joka muodosti kulkuväylät, ja hänen taskussaan oli melkein yhtä kolkkoa ja tyhjää hyyrystä!

Hän ei tällä hetkellä ollut miellyttävällä tuulella nähdessään entuudestaan tuntijan tajunnalla kotimaansa harmaat, paljaat ja koleat saaristot. Kolme viikkoa sitten oli hän antanut Bremenissä perämiehen lainata itseltään melkein viimeiseen kolikkoon hyyrynsä.

Perämies oli "valitettavasti sittenkin työpöyhjä!"

Tästä lainauksesta oli Rejer mies mielestään; sillä siitä näkyi, ett'ei perämies, huolimatta heidän nykyisestä suhteestaan päällikön ja käskyläisen, ollut unhottanut, millä kannalla he ennestään olivat seisleet toisiinsa, vaan myönsi hiljaisuudessa hänen olevan samanarvoisen itsensä kanssa.

Toinen puoli asiaa oli kuitenkin se, että ne varat, joilla hänen nyt olisi pitänyt ottaa perämiehen tutkintonsa, olivat tiessään. Hän oli juuri säästänyt tämän jäännöksen, voidakseen olla likipitäen työstä vapaana ne talvikuukaudet, jotka Alert seiso i korjattavana; — ja nyt sattui perämiehen pula niin sikamaisen sopimattomasti juuri hänen hyyryonnettomuutensa perästä!

... Ilman rahoittoa ei mitään perämiehen tutkintoa, se nyt oli enemmän kuin päivän selvä asia. — — — Se on, joll'ei sitä kuitenkin ottanut!... Hm! saamalla jostakin työtä ja lukemalla öisin?...

Niinpä kyllä, lukea öisin!

Ikäänkuin hän ei olisi kylliksi nukkunut ja kuorsannut majassaan niinä kolmena vuonna Alert'illa!...

Ja sitten myömällä niin paljon kuin mahdollista omaisuudestaan ... myömällä kellonsa, rintaneulansa ... pyhävaatteensa.

Kasvot kävivät päättäväisiksi ja ankaroiksi, leuka ulospistäväksi, ja hän vihelsi hampaittensa välitse.

VIII.

Rejer on sekä herättäjä että puunhakkaajana.

... Vaan miksi kulki tuo reipas velikulta alinomaa niin unisena ja kalpeana? Tuolla haukotteli se hirtehin taas, juuri kuin meni koulunovesta!...

"Kuuleppas!" — huusi purjehdusopettaja äkkiä hänelle takaapäin — "sinä Juhl — sanos minulle tässä kahden kesken ... miksi sinä käyt niin ohuissa vaatteissa?"

"Minäkö? — minulla ei ole koskaan vilu!"

Rejer tunki kopeutensa kovasti loukkautuneen meriupseerin edessä:

"Ei hätää! — sukuni on varakasta — jos vaan tahtoisin vaivata sitä."

"Niin, niin, ystäväni! tämä oli vaan hyvää tarkoittava kysymys!" — Hän päästi Rejer'in menemään pienellä päännökyksellä.

Purjehdusopettaja oli saanut oppilaan, josta hän oli hiukan ihmeissään. Hän saattoi välistä istua ja haukotella niin kauheasti tai ääneti tukahuttaa haukotuksen toisensa perästä, niin että olisi voinut

luulla hänen olevan sekä laiskan että haluttoman. Vaan jos oli jotakin, jota hän ei ymmärtänyt, nousi hän kysymään ja pitkitti hiljaa, vaan ikäänkuin tyytymätön juonne nenän ympärillä, ja väsymättömästi kysymistään ja syyn tiedustelemistaan, kunnes se lopulta selvisikin hänelle. Hänessä oli jotakin järkähtämättömästi eteenpäin persoonassaan! Vaan yhä enemmän ja enemmän selveni opettajalle, että mitä hän kerran oli näin saanut pääkoppaansa ajetuksi, pysyi se siellä paremmin ja varmemmin kuin kenenkään muun. Hänestä näytti tulevan tämän vuoden paras oppilas.

Ensi päivinä, kun Rejer vielä neuvottomana samoili ympäri, oli hän useita kertoja seisottanut leivosvasun kohdalle pääkadun kulmassa, ja mitä enemmän hän kyseli ämmältä, joka siinä istui myömyssä, sitä selvemmäksi hänelle kävi, ett'ei hän kuitenkaan ollut joutunut ihan huonoihin käsiin. Ämmä tiesi, kuinka saisi päällystakin ja kellon myödyksi ja antoi hänelle monta muutakin hyvää neuvoa. Sillä matami Wahl eli "Wallan," niinkuin häntä yleisesti nimitettiin, oli laajoissa asioissa. Hänellä oli hyvin toisistaan erilaisia asioita, johtuvia leivoskaupasta viranhakijain ja kadettien kanssa, hän osteli heidän vanhat vaatteensa, palveli heitä, herätti toisia aamusella sekä toimitti sitä paitse koko joukon muita tehtäviä, jotka tuottivat hänelle jonkun pienen raha-ansion.

Häneltä oli Rejer saanut vuokralle pienen huonekölösän, kyökin uunin takana, ja siellä tehtiin nyt yötyötä viikko viikolta.

Hänen edessään talikynttelin valossa oli korkealla siipipöydällä laskutaulu, jolle hän teki muistiinpanonsa ja laskunsa.

Hän istuu vanha, rikkonainen ja tervanen mekko yllä, hattu päässä ja kaulaliina kaulassa, sillä uunissa ei ollut puita. Silloin tällöin nousee hän pieksämään itseään lämpöiseksi tai puhaltamaan punaisiin kohmettuneihin käsiinsä, joissa piirustin ei enää tahdo pysyä.

Herättäjäkello seinällä lyö nyt rämisten ja meluten neljää.

Nyt oli hänen lähteminen ulos herättämään — ensin leiripaikan sairashuoneen porttivahtia, sitten kanunanlaukasijaa, sitten neljännestä vaille viisi kolkuttamaan ovelle puolella tusinaa merikadettia, joilla on kiireitä lukuja joulun edellä ja pitää nousta niin varhain ylös; — hän oli ruvennut Wallanin sijaiseksi vaivaloisessa herättäjätoimessa talviaamuina. Sitten taas kello puoli kahdeksan hakkaamaan puita kanunamiehelle, jossa hän joka aamu sai kahvia ja kaksi voileipää. Miten hän kaipasi kahvia, tuota lämmintä kahvia ja voileipää!... Hänen teki mielensä sadatella vatsaansa, joka alkoi kurista ja porata aamiaista jo kello neljä aamusella!

Ja huolimatta siitä, että hänellä aamupuhteella oli niin paljon toimittamista, tuli se kuitenkin hirveän pitkäksi hänelle! — hän hakkasi puita, niin että lastut lentelivät, saadakseen vaan sisällistä ääntä kuulumattomaksi — ei rinnassaan; sillä siellä tiesi Rejer ... huu! — Jansen haa! — Juhl ... rätsis — nyt katkesi puu! — mitä hän tahtoi, vaan vatsassa... Se saattoi huutaa järkileipää, pyhäleipää, vehnäpullia, rinkeliä, sanalla sanoen kokonaisia pinoja kaikellaisia ruokia, joita hänen mielensä vaan kuvitteli.

Ja kun hän sitten vihdoinkin oli lopettanut, niin täytyi hänen kuitenkin välistä vieläkin odottaa! ... he eivät pitäneet mitään kiirettä hänen kanssaan niinä päivinä, kun kanunamiehelle kannettiin aamiaisensa laivanveistämölle.

Hän tahtoi kahvinsa paikalla, se mies, olipa hän sitten kotona tai ulkosalla, ja niin pitäisi kaikkien olla! — hän oli vanha sotalaivan jätkä, joka tiesi pitää talonsa komennossa! ... ja jos Rejer joskus saisi oman kodin, niin — niin, silloin tahtoi hän nähdä sen, joka uskaltaisi viivyttää häneltä kahvia minuutinkaan!... Hän paiskasi kirveen mäelle, otti sen taas ylös ja iski kovalla lyönnillä hakkauskantoon. Hän oli päättänyt työnsä.

Kas niin, nyt tulivat ne neljä koululaista vihdoinkin väliin; — hän kuuli niiden jankkaavan sisarelleen sekä ovia avattavan ja suljettavan siellä sisällä.

Oikein tukeva taloudenpitäjätär! ... harmaa puolivillainen hame ja siniset silmät ja kodikas, — sakeata vesivelliä, tuo!

Rejer tuli hiljaa ja ujosti... Kah, kanunamies oli kotona tänään; — sitä hän arvelikin! Niin, silloin oli neiti täsmällinen; muutoin ei tahtonut loppua tullakaan tuosta kahvin ja aamiaisen käärimisestä esiliinaan isää varten! Hän hän oli kerran yrittänyt jotakin semmoista kuin pyytää häntä ensin viemään sitä isälle laivanveistämölle; vaan silloin oli hän antanut hänelle niin röyhkeän — "ei ole aikaa!" — ett'ei hän enää koskaan uudistanut pyyntöänsä!

"Hyvää huomenta!" tervehti Rejer tullessaan lämpöiseen kyökkiin, jossa kahvinhaju tuli hänelle vastaan; — "syli on hakattu!"

"Hyvää huomenta, ystäväni!" — kanunamies puhui tanskalaiseen tapaan ja sanoi aina "ystäväni,"

"harvinainen ystäväni" — hän istui laakea, punonaisilla varustettu meriunivormulakki päässä kyökin penkillä ja hämmensi kahvia... "Hyvää huomenta, ystäväni!... Istu... Vai niin!"

Paksu ja lyhyt sekä puujalkainen oli tämä "haubitsari," niinkuin ainakin Wallan kutsui häntä.

Saara tuli kahvi ja molemmat voileivät lautasella.

"Hm, hm!" — ryvästeli kanunamies vähänväliä, kahvia hämmentäessään, jolla aikaa Rejer, niin kauniisti kuin taisi, iski hampain paksuihin ruisleipäviipaleihin ja lasi niiden riittäväisyyttä hammasrivin voihin muodostamista renkaista... Minkä eläimen näköinen kanunamies oli, istuessaan siinä puujalka suorana eteenpäin, pyöreä lakki päässään ja harmaatukkaisena, suippuiset korvat pörröllään molemmilla puolilla lakin alta, ei Rejer voinut saada selville ... oliko se vanha susi, leveänenäinen ja isosuinen, joka aina näyttää ikäänkuin katsovan siihen, mitä ajattelee, tai viekas kettu, tahi viatoin jänis, joka istui takajaloillaan? — Hän sieppasi pari kertaa itselleen tilaisuuden vilaista hätäisesti häneen, sillä aikaa kuin äänettömyyttä kyökissä ainoastaan häiritsi kanunamiehen ryvästeleminen, tuo hm ... — hm! — Ukko oli varmaankin maannut pitkään tänään eikä ollut vielä ehtinyt oikein virkistystä. — Ei, jotakin muuta se näkyi olevan...

"Hm! ... hm!" — sai hän viimeinkin sanotuksi — "lukea perämiehen tutkintoa ja hakata puita ... hm ... hm, ei tahdo oikein sopia yhteen!"

"Eipä erittäin!" myönsi Rejer.

"Tyhjentänyt hyyrynsä kuiviin ja niin edespäin? ... hm ... hm!" — kysyi kanunamies varovasti pälyen häneen.

Rejer kekisti vaan niskaansa hiukan. Ei liikuta sinua! ajatteli hän.

"Ja sitten tullaan kotiin ja pitäisi suorittaa luvattu perämiehen tutkinto?" — pitkittyi puhe.

Rejer oli vaiti.

"— Ja sitten ... niin, sitten hakataan puita ja tehdään yö päiväksi?"

Rejer tunsu, kuinka tytär, joka näköjään innokkaasti kirkasti vohvelipannua, tutkivasti pälyi häneen, isän pitäessä tutkintoaan.

"Eikö totta, ystäväni?"

Se ei ollut jänis eikä kaniini... Se oli — pyöreine päineen, soukeine kasvoineen ja märehtivine suurine leukoineen — viisas koira ja vielä päälliseksi semmoinen, joka varustautui puremaan! — Tytär oli hänen näköisensä, — se oli vaan hieno, nuoltu pentu hänen seurassaan... No niin, voihan sattua, että he huomaavat edessään aivan toisenlaisen olennon kutu aavistivatkaan!

... "Ja, sitten ei uskalleta kirjoittaa kotiin, harvinainen ystäväni?"

"Eikö uskalla?" pääsi Rejer'in huulilta.

"Pidetään parempana hakata puita, olla herättäjänä ja tehdä yö päiväksi oudossa kaupungissa..."

"Joll'ette tarvitse minua, kanunamies Rördam! — niin hyvästi!" — ennättihe nyt Rejer nielaisten äkkiä viimeisen suupalan. Hän otti lakkinsa, nousi seisalleen ja oli jo tarttunut oven pyörään, kun kanunamies innokkaasti viittoi kädellään:

"Ei, ei, ei, harvinainen ystäväni! ... harvinainen ystäväni! — niin ei ollut ajatukseni — ei ajatukseni! — Istu, istu, istu vaan puulle! Päinvastoin! — mitä tahdoinkaan sanoa, hm!... Se on hyvin hyvästi ... siivosti; .. että nuori mies kuitenkin voipi ottaa perämiehen tutkintonsa! Voisihan tehdä jotakin kehnompaa kuin sen... Kas niin, istu nyt vaan puulle... Tee hyvin, nämä ovat hyviä rinkelä..."

Rejer kiitti paljon

"Tarjoa sinä hänelle, Saara!"

Rejer oli yhä taipumaton ... oli täysin ravittu!

"Oli jotakin, josta meidän piti puhua, harvinainen ystäväni!"

Ja nyt tuli Saara toinen kuppi höyryävää lämmintä kahvia kädessä. Kun hän sitten taas sysäsi rinkelilautasen hänen eteensä pöydälle, sanoi vanhus ystävällisesti:

— "Kas niin, ota nyt vaan ... elä ujoste!"

Ujosteleko? — luulivatko ne sitä hänestä! — hän otti lautaselta ... suuria, pulleita vehnärinkeliä...

"Niinkuin tiedät, ystäväni, emme me jouluna hakkaa puita!"

Rejer vastasi tietävänsä sen, mutta, sanoaksemme totuus, se oli suuri ereys hänen laskuissansa; pitihän joulunakin syödä aamiaista!

"Ainoastaan sitä tahdoin sanoakin!" — muistutti haubitsari.

Rejer istuutui hetkisen ja puisteli kahvikuppia saadakseen viimeisen sokerin suuhunsa; — hän näki hengessään hauskan joulun, vaan vastasi huolettomasti pannessaan kupin pöydälle:

"Vai niin, olkoon sitten sinänsä! Paljon kiitoksia kahvista!" — Hän nousi taas lähteäkseen.

"Ei, kuuleppas nyt, ystäväni! — me sovimme kyllä, luullakseni! Jos vaan tahdot hakata vuoden tarpeen siellä vajassa ennen pyhiä sitä myöten kuin me saamme ajetuksi kotiin jäännöksiä laivanveistämöltä, niin voit syödä päivällisesi täällä meillä joulun aikana... Nuorille miehille ei ole hyvä alinomaa syödä heikkoa ruokaa."

Rejer mietti hiukan. Hän tunsu tämmöisen hyvántahtoisen sopimuksen mukaan pikemmin tulevansa hakkaamaan paljon kuin vähän.

"Sinä et saa pakoittaa häntä, isä! Merimiehillä on toinen tapa viettää joulua!" — sanoi Saara vähän ärsyttävästi samalla kuin hän ripeästi puisti käsistään jauhot, joita niihin oli jäänyt vohvelin juurta hämmentäessä. Kaikki kävi häneltä kuin tanssi, ensin munat ja sitten jauhot! — Hän ei suinkaan näyttänyt turhanpäiväiseltä siellä kyökissään.

"No niin, sama se!" ... lupasi Rejer.

Ja niinä kuutena päivänä ennen joulua seiso i hän väsymättä koko ajan, kuin oli vapaa, kanunamiehen puuvajassa, hakkaamassa ja pilkkomassa, niin että hiki juoksi pakkasessa, ja tulivat täyteen rakkoja.

Iltapäivällä tuli Saara vajaan tuoden olutjuustoa ja voileipiä, ja hän oli niin huolehtiva, että lainasi hänelle parin kanunamieheltä jääneitä vanhoja lapasia, vaan muutoin ei hän sanonut sanaakaan, — ja samanhan se tekikin.

Hän ei ollenkaan ollut niitä naisia, jotka liekehtivät tunteittensa vallassa ... vahva ja päättäväinen niin että kyllä olisi voinut heittää miehen tantereeseen!... Hän tuli aina ulos rientäen joulukiireessään maitoinen purje esiliinana...

Hän katsoi aina puihin, eikä hakkaajaan, ikäänkuin olisi tahtonut laskea, kuinka paljon hän oli hakannutkaan... Vaan Rejer huomasi kyllä, että hän kummasteli häntä... Omituinen väre oli hänen suunsa ympärillä, melkein kuin hän olisi tahtonut sanoa, ett'ei hän todellakaan voinut ymmärtää, kuinka niin pitkä matruusi oli voinut joutua heidän vajaan!

Iltasella, kun Rejer tuli kyökkiin jättämään lyhtyä, oli siinä paraiksi, jos hän huomasi hänet ja nyökäytti päätään alustaessaan ja kääriessään taikinansa ... ja roteva hispanjatar oli hän niskansa suhteen, ojennaitessaan taikinakaukalosta ja pyytäessään hänen jättämään lyhtyä; — hän tiesi näyttävänsä kauniilta!

Hän oli jo sytyttänyt kynttelin ja asettunut lukemaan pienessä kylmässä hökkelissään, kun hän kuuli Wallanin tulevan raskaine vasuineen porraskäytävässä. Hän meni ulos avaamaan ovea ja näyttämään tulta hänelle.

"Kiitoksia! — Te olette oikein kohtelias ja hieno mies, sen uskallan sanoa kaikille ja jokaiselle ... ja se on päivän totta! — Huu, sulkekaa porstuan ovi, Juhl!... Huude on niin paksu, ett'ei se tahdo sulaakaan ... pakkane ei koskaan ole niin purevaa muulloin kuin kuutamolla!"

Hän kanto i ämmän toisen vasun ja odotti kynttelin tynkä kädessä, kunnes hän ehti sytyttää tulen pesään... Hän haisi vähän viinalta, niinkuin tavallista oli hänen tullessaan kotiin iltasilla.

"Niin, niin," — laverteli hän riisuessaan enimpää kääreitään — "ja sitten minä sanon koko teidän kasvatuksenne olevan paremman kuin tavallisen matruusin... Voisin kyllä kertoa, kuka tänään tuli vanhan Wahl-muorin luokse... Se ei ollut sen pienempi herra kuin itse luutnantti perämieskoulusta. Eipäs vaan, eikös ollut niin..."

Rejer hörsti korviaan...

"No, vanha Wallan! — saatteko hyvin kaupaksi leivoksianne joulunpyhinä?" sanoi hän.

"Jotakuinkin, mutta, herra luutnantti! Kiitos ja kunnia kysymästänne,' — sanoin minä... 'Ainahan niitä vähin menee... Niin kyllä, meneepä niinkin!'

"Olkaa varoillanne, Wallan!' — sanoi hän — Hän on aina niin leikkisä, tiedättekös. 'Nyt me tulemme tutkimaan teidän laskujanne. Te saatatte nuorison maantielle! sanotaan. Voin panna pääni pantiksi siitä, että he ovat teille velkaa jok'ainoa — aivan niinkuin muinaisinkin aikoina,' sanoi hän ja iski silmää. Niin, eikös hän sanonut niin!... Sillä saatte uskoa" — hän katsoi veitikkamaisesti pienillä harmailla silmillään häneen — "hänellä oli vuosilaskut minulle, kunnes hän tuli aliupseeriksi; hän oli kaikkein ahnein kakkuihin ... vaan, — ei hän muista sitä, enkä minä muista sitä. Me vaan laskemme leikkiä! Hän kyllä olisi viimeinen, joka hennoisi ottaa vanhalta matami Wahl'ilta hänen elinkeinoansa... Yht'äkkiä pisti hän keppinsä lumeen... 'Kuulkaas, Wallan,' sanoi hän — 'minkä kummallisen otuksen te olette tallettanut?' ja — antakaa anteeksi! hänhän on niin leikkisä — täytyykö hänen maksaa erittäin nenästään? — 'No niin, te saatte olla hyvä poikaa kohtaan, Wallan! sillä jos hän jatkaa, niinkuin on alkanut, niin haukottelee hän kyllä itsensä perämiehen tutkinnon lävitse!... Vaan käsirahoista taitaa olla puute,' sanoi hän; ja sen sanottuaan nauroi hän ja läksi."

Wallan oli iloissaan siitä huomiosta, jota hänen hyryyläisensä oli herättänyt. Hän puhui yhtämittaa, tehdessään tulta ja heinävasusta, jossa hän päivillä piti istuessaan jalkojaan, appoi hän useita vanhoja mattokääröjä kyökin muurille kuivamaan.

"Vanha Wahl-muori on kyllä nähnyt parempiakin päiviä, rakas Juhl'ini! — silloin kuin palvelin kammarineitsyeenä Kjäkstadissa ... ja pu'in kumpasenkin röökkynän tanssiaisiin, niin hienoiksi kuin nuket sekä silkkiin että harsoihin!... Ja kun he aamusilla tulivat kotiin kaupungin tanssiaisista ihan vaahtoisilla hevosilla ... ja he tulivat kammariin ... ja röökkynä Nella ei koskaan tahtonut paneutua levolle, vaan istui ylhäällä suuressa salissa ja tuijotti aamukoitteesen sekä itki ja itki... Vaan Anna Wahl kyllä tiesi, mitä hän itki... Kyllä kai, kyllä kai!...

"Hän itki nyt sitä kaunista luutnantti Engelsköniä, jonka kanssa hän oli salaa kihloissa... Vaan se toinen, hän, joka makasi siellä sisällä nukuksissa, hän ei tarvinnut itkeä... Sillä hän osasi punoa niin hienosti ja viekkaasti kaikissa käänteisään, että kun aika kului ... neiti Nella matkusti Kööpenhaminaan, kun luutnantti ja sisar viettivät häitään Kjäkstadissa!... Kyllä kai röökkynä Nella muistaa Anna Wahlin, kun tämä peitteli hänet rekeen ja antoi hänelle Hoffmanin tippoja!... Hän itki, niin ett'ei tahtonut osata lakata... Kyllä kai, Anna itki myös, niin että teelusikka olisi tullut täyteen hänen kyynelistään ... mutta hänen täytyi lukea tipat rehellisenä palvelijana ... kolmekymmentä kappaletta... Röökkynä Nella otti ne suuhunsa silmät ummessa... 'Hyvästi Anna!' — sanoi hän — 'elä kerro kellekään, mitä tiedät.'

"— Vaan Kjäkstadissa ei enää tullut yhtään iloista päivää, sillä hän ei ollutkaan niin suloinen, kuin näytti, tuo luutnantti!... Kyllä kai, vanha palvelijatar voisi kertoa paljonkin elämästään ... ja hyviä päiviä minulla oli ... muuta en voi sanoa!... Eikös vaan, olipa niinkin! Vaan jokainen tahtoo niin kernaasti muuttaa asemaansa ja pistää jalkansa oman pöydän alle. Naiset eivät siinä suhteessa ole erilaisia ... ja sitten syöstään sokeasti kohtaloaan kohti, Jumala paratkoon!... Wahlilla oli silloin viinakauppa ja asunto kaupungissa ... eikä hän siihen aikaan juonutkaan erittäin paljon ja oli hyvissä varoissa... Vaan aikaa voittaen kävi se pahemmaksi ja pahemmaksi! ... ja kun hän kuoli, oli talossa kaikki koluttu ja tyhjennetty ... niin että Annan täytyi turvautua kaupitsijattaren vasuun.

"Ja kulmamäelle olen nyt istunut maaliskuussa kolmetoista vuotta... Vaan minä kiitän Jumalaa, joka on laittanut kaikki niin hyvin minulle!... No ei, ei, — nyt teidän täytyy odottaa ja juoda kuppi kahvia vanhan Wahl-muorin kanssa!"

Kuta enemmän hän puhui, sitä vilkkaammaksi kävi hänen sanatulvansa. Hänen pyöreät, vaaleanharmaat kasvonsa harmaine karvatöyhtöineen reunasilla, pieni palleroinen nenänypykkä, suurempi pyöreä leukapallero ja ne kaksi vielä suurempaa palleroa, poskipäät, loistivat, kun hän yksinäisellä kulmahampaalla kummallakin puolella suuta ikäänkuin haukkasi vahvistukseksi puhelleen ja nyökytti päätään kuin mursu.

... "Ja sitten minä kuulin teidän sopineen niin hyvästi kanunamiehen kanssa, rakas Juhl'ini!"

"Vanha haubitsari ja minä olemme vanhoja kaupungin lapsia... Niin, aika se kuluu! — Niin kyllä, niin! vaan nyt kulkee hän niin kopeana ja äreänä yhdellä jalallaan ... vaan silloin oli hänellä kaksi, ja ne olivat oikein terveitä molemmat kerran maailmassa; sillä ei kukaan lentänyt salin permannon yli niinkuin hän... Niin, niin, vaan kun hän ensi kerran tuli kuninkaan Kyöpenhaminasta ... oli hän jungmanni silloin... Silloin saattoi tapahtua, ett'ei Anna Ludvigsen kahta kertaa katsonut ympärilleen, ennenkuin sai hänet kintereilleen! Korkealla kantoi hän päänsä ... eikä tytärkään totta paratkoon, ollut notkeampi niskastaan... Me olimme kunniallisia nuoruudessamme, rakas Juhl'ini — vaan niin jäykkä kuin Saara Rördam...

"Miesväki ei pidä koskaan semmoisesta omavaltaisuudesta ... ainakaan ulkonaisesta, ennen naimista. He eivät tahdo semmoista orjanruoskapensasta taloonsa! — sillä vaikka siinä nuorena olisikin kuinka monta ruusua, niin jää ainoastaan varvut ja okaat kuitenkin lopulta jäljelle, säädyllyisesti puhuen!"

Vaan Wallan istui siinä kaulaliina pään ympärillä ja sukkajalassa sekä lämmitteli jalkojaan uunin edessä. Hän oli syyttänyt liitupiippunsa ja nyt poltteli hän ja nautti elämää kuivasti ja vaivaloisesti vietetyn talvipäivän jälkeen. Lämmin, joka liekiti uuninsuussa hänen istuessaan ja polttaessaan miettiväisenä, oli hänelle rahtunen päivänpaistetta elämässä.

Rejer, nautittuaan kahvitarjouksen ja kiitettään siitä vihelsi hiljaa mennessään huoneesensa, ennenkuin istausi kirjansa ääreen.

Oli merkillistä miten juhlatuulella Wallan oli tänä iltana; se oli tehnyt vaikutuksen häneen, tuo luutnantti Albrechtsenin puheleminen.

... Vai oli hän niin kopea, tuo Saara Rördam!... sitä oli hän kyllä saanut nähdä hänkin...

No, hänestä nähden sai hän kyllä nostaa nenänsä, kuinka korkealle tahtoi... Mitä se häntä liikutti? — Hänen tuli vaan hakata ja pilkkoa puita!

* * * * *

Ja Rejer nukkui joulunpyhinä! — hän olisi kernaasti maannut kuorsaten koko vuorokauden läpeensä, etenkin kun Wallan tulvivassa ystävällisyydessään oli keksinyt lainata hänelle vanhan ruskean kaapunsa ohkasen peitteen lisäksi, jonka alla hän värisi ja tutisi kylmässä huoneessaan.

Kanunamiehen punaseksi maalatussa siipipöydässä oli kylläkin levotonta päivällisillä. Kolme vallatonta persoa poikaa ja pieni tyttö — lapsia kanunamiehen toisesta avioliitosta vanhoilla päivillä — antoivat täysikasvuiselle sisarelle tekemistä eikä kanunamies itsekään ollut ihan vähällä tyytyväinen.

Heillä oli kaalia ja tuoresta lihaa toisena joulupäivänä, ja kanunamies itse tilkki hänen vatsaansa annoksen toisensa perästä. Hän ei tahtonut kuulla puhuttavankaan mutkista polskassa — sanoi hän — tai tarjota näkymättömiä annoksia rehellisestä työstä; ja hän kyllä tiesi nuorison tuumat lihavadin suhteen... "Kun minä olin sinun ikäisesi, harvinainen ystäväni! Kööpenhaminalla, ennenkuin pääsin laivamieheksi fregatti Lollandille; — vaan siihen aikaan toivoin minä aina, jotta voisin panna koko ruokavadin suoraan vatsaani kerralla niinkuin paistinuuniin!... Se oli sota-aikana. Pahinta oli vankeudessa siellä Englannissa, jossa saimme istua kuivilla suin ja haistella, kun ne paistoivat härkäpaistia sipulin kanssa..."

Iltapäivällä tuli jouluvieraita ja Saaran tuttuja, joille tarittiin simaa ja kakkuja tarjottimella. Ne olivat sieviä, kauniita tyttöjä, tuntui Rejer'istä; vaan ne vetäytyivät aina nurkkaan, jossa ne kuiskivat ja supisivat, niin ett'ei hän, joka oli kiinnitetty kanunamiehen sivulle, oikein voinut päästä heitä näkemään. Hän piti kuitenkin heitä silmällä. Tarjottiin vähän väliä uudestaan jokaiselle, kun joku uusi vieras tuli — haubitsari ei ollut kitsas — ja niin täytyi heidän joka kerta tulla uudestaan sinne, missä tarjotin oli.

"Hm ... hm!" — rykäsi kanunamies äkkiä ja tuuppasi Rejer'iä, — hän vilkasi puheleviin nuoriin tyttöihin...

"Ole valmis nyt!... Nyt kysytään, miten vanha merimies suoriutuu..."

"Isä!" — tuli Saara pöydän tykö; hän vältti sitä puolta, millä Rejer oli — "ne kuuluvat toisena uudenvuoden päivänä panevan toimeen tanssiaisat merimiesyhdistyksessä!"

"Tanssikaa niin paljon kuin jaksatte minusta nähden, — minulla on puujalka!"

Hän seisoi pöydän vieressä ja nojasi kädellään siihen eikä Rejer'in tarkka silmä voinut olla huomaamatta sen olevan kalvosimeen asti punasen joulupesusta. Se oli oikein pieni pyöreä, punanen työkäsi, — muutoin ei ollenkaan ruma.

... "Ne tulevat juuri ylipursimieheltä" — jatkoi tytär — "ja siellä oli sanottu, ett'eivät he pane nimeään sinne, ennenkuin tiedetään, panetko sinäkin nimesi listaan!"

"Minun aikoinani olivat miespuolet yksinään maksajia, naiset tulivat vapaasti!" — tokasi kanunamies.

"En tiedä, minkälaisia naiset lienevät olleet sinun aikoinasi, isä!"

Vanhus murisi.

"No, no, isä! — Tiedäthän, ett'en minä luvatta mene. Se maksaa sata markkaa."

"Jokaiselta! ... jokaiselta!" — napisi kanunamies, .. "kaksi markkaa minun puujalaltanikin! — Neljä ... neljä markkaa!... Jos laskisin kaikki yhteen, mitä nyt viidenkymmenen vuoden kuluessa olen maksanut näistä iloista!"

Sen mukaan kuin Rejer oli kuullut Wallanista, ei hän epäillyt silmäräpäystäkkään, ett'ei kanunamiehen puhe ollut totta; vaan — suurin osa lienee luettava ajoille ennen tytärtä.

Saara oli varmaankin odottanut toisenlaista vastausta isältään; sillä hän seisoi nyt vähän hämmillään ja katsoi välistä pöytään välistä häneen samalla kuin pahoittumisen puna kohosi hänen poskilleen.

"Voipihan kuitenkin välistä tuntea halua kokea jotakin muutakin kuin kyökissä räkkimistä ... eikähän minulla ole puujalkaa, isä!" lausui hän.

"Jaa jaa, jaa jaa," — peräytyi kanunamies — "Minä en ymmärrä, miksi sinä ollenkaan tulet kysymään minulta, kun minun kuitenkin täytyy tanssia sinun pillisi mukaan."

"Me kaikki tahdomme niin kernaasti tanssia, ylikanunamies!" — hyökkäsivät nyt kaikki naiset hänen kimppuunsa, ja yksi heistä, laiha valkoverinen tuli, vähän punehtunein kasvoihin, esille listoineen... "Jos kanunamies vaan kirjoittaa, niin saamme ylipursimiehen mukaan!"

Hän sai vihdoinkin siihen piirretyksi paksuilla kirjaimilla: "C. Rördam tyttärineen," ja riputti tupakanporoa päälle: — "Kas niin, harvinainen ystäväni, Juhl! nyt tulee tilaisuus merijätkälle pyörähdellä. Maksaa vaan kirjoittaa nimensä — niin, ja kaksi markkaa sitä paitse!" lisäsi hän kuivasti — "vaan siihen on nuorisolla aina varoja!"

Nuoret tytöt tirkistelivät uteliaasti Rejer'iä; he seisoivat pöydän ympärillä valmiina ottamaan listaa.

"Eihän meillä ole mitään semmoista kiirettä saada jokaista kirjoittamaan, isä! — Juhl'in pitää saada miettimisaikaa," — lausui Saara.

Rejer tulistui. Hän tunsu hyvästi, että siinä sai puuvajan jätkä. Kaikkein silmät olivat kääntyneet häneen.

"Minulla on tapana hyvin vähän mieltä, neiti Rördam! — Jos lista tulee minulle, niin saatte lukea siinä: Rejer Jansen Juhl!" — sanoi hän pistävästi.

Saara säpsähti; hänen sanoissaan oli ollut kovasti itsetuntoa, jota samaa katsekin ilmasi, ja hän ryysti kovasti R:ää sanoessaan Rejer'in nimessä.

"Me tulemme toimeen Juhl'in nimellä yksinään" — tuumi hän hymyillen. Hän räpytti hiukan silmiään katsoessaan häneen ja otti listan; "jos kirjoitatte toisetkin nimenne, voitte joutua maksamaan kolmen edestä!"

Hispanjatar oli hän, siitä ei voitu erehtyä; vaan jos hän oli kopea, niin saattoi Rejer'kin olla sitä puolestaan! se ei ollut haitaksi, että neiti oli saanut kuulla hänen nimensä!

"Häntä ei siepata niin helposti minulta!" kuiskasi kanunamies, osottaen piipulla Saaraa, joka juuri vieraittensa kanssa meni ovesta. — "Sen sanon sinulle, ystäväni! — Kuinka! hm! Tässä tulee toinen ilma ... sen tunnen puujalassani!" — keskeytti hän irvistäen — "olen antanut hänelle vähän tähystimiä ruhviin katsoakseen ympärilleen ja huomataksensa miehensä... Ei siinä kylliksi, että he tulla touhaavat laajat housut jalassa, hattu päässä ja pitkät silkkinauhat! Hän tuntee heidät, luulisin mä! — hempukainen joka satamassa!... Niin, olen täydellisesti hänelle selittänyt suhteet! Olen tottunut puhumaan suoraan, saat uskoa, sanomaan asiata oikealla nimellä! — koska hänellä on neljä sisarustaan hoidettavana, jos minusta aika jättää... Joko velaton kapteeni, Saara! — olen sanonut, tai perämies, semmoinen, jossa huomaat oikeata ydintä! — tai ei ollenkaan ketään! ... pundsichts! Jos tulee matruusi — vaikka hän olisikin kaunis kuin kulta! — niin tulee pitää jäykästi suuntansa katsomatta häneen... Ja meriupseereista pitää heti pyrkiä tuulenpäälle ja sitten kääntää keulansa ja laskea toiselle suunnalle! ... ihan kokonaan toisille purjehdusvesille, Saara, sanon minä! se väki on kokonaan haaksirikko!"

"Näetkös, harvinainen ystäväni, — minä annan hänelle ainoastaan kaksi silmää päähän! ja sentähden ... hi, hi, hi, ksi ksi, ksi..." hän tuuppasi Rejer'iä käsivarteeseen, — "pyrkivät niin monet vastatuulella hänen peräänsä! Mu-utta ... hi, hi, hi, ksi, ksi, ksi," — hän ryki ja sähähti ja hengästy, "hän tietää, mitä hänen tulee ajatella."

Rejer ajatteli kuitenkin istuessaan vaan sitä, miten suuri onni hänelle, ett'ei ollut menettänyt sinisiä hienoja merimiesvaatteitaan! Olihan se ollut hyvin lähellä, ett'ei mekko mennyt ennen jouluaattoa; hän oli antanut Wallanille jo jonkunlaisen viittauksen siihen suuntaan; mutta sitten tuli sopimus, että hän söisi kanunamiehen luona uudenvuoden aikana... Vaan joku välitys täytyi hänen ja Wallanin välillä

alkaa, eihän kelvannut hänen olla ilman rahatta tanssiaisissa!... Ja oikeastaan oli hänellä omia rahoja otettavana perämies Lindiltä!... Se asia piti vielä tänä iltana saada selville; oli parasta takoa silloin, kuin Wallan oli hyvällä tuulella...

"Hyvää yötä, herra ylikanunamies!" — sanoi hän yht'äkkiä.

"Noo!" — äännähti tämä — "joko sinä nyt lähdet? Ui, miten jalkaani pakoittaa!... Hyvää yötä, hyvää yötä, harvinainen ystäväni!"

— — Kun Rejer toisena uudenvuoden päivänä harjasi hienoja sinisiä merimiesvaatteitansa ja asetteli jakausta päähänsä sekä sonnusti itseään, miten parhaiten taisi, tanssiaisiin pienen peilinsä edessä, murisi hän ja oli huonolla tuulella:

... Tuskin olen katsonutkaan kirjoihini koko joulunpyhinä ainoastaan tämän tyhmyyden tähden, johon olen antautunut! — Näyttääkseni keikarilta rouvasväen seassa!... Mitä minua liikuttaa heidän tanssihuvituksensa? — Enhän ole täällä huvittelemassa tai näyttelemässä keikarin osaa heille! — en ollenkaan — päinvastoin!

Ja sitten ne sanovat sen maksavan vaan kaksi markkaa! Kun tulee lähtö, niin täytyy koko rikin olla valmiina paraadiin mastonhuipusta emäpuun päähän asti!... Rahoista se kaikki riippuu, jos minun täytyy joutua tuuliajolle kaikkine hynttyineni! — —

Vaan kun hänen nyt kerran täytyi mennä sinne, niin tahtoi hän nauttia niin paljon hyötyä siitä, kuin hän suinkin voi, ja huvitella!

Tanssisali oli koristettu viheriäisillä kasvilla ja läkkisillä kynttelilampuilla pitkin seinäiä sekä keskellä pari viiriä ja merisapelit ristissä niiden alla.

Siellä tanssittiin nyt torvisoiton mukaan!...

Rejer oli saanut puuvillasormikkaat käsiinsä ja rouvasihmisen kainaloonsa, jota hänen melkein täytyi nostaa joka kerta tanssiessaan hänen kanssaan; ei ollut juuri ollenkaan mahdollista siirtää häntä, niin raskas oli hän ja niin vähäpätöinen hänen hyppynsä...

Niin se käy sen, joka ei ole tunnettu! — Hänen täytyi harmikseen tunnustaa kulkevansa puulastissa olevan venheen kanssa, samalla kuin toiset leiasivat tanssissa täysin varustetuilla ja somasti köykäisillä kuunareilla tai prikillä sekä siellä ja täällä leveämmällä pyylevällä kaljaasilla, jotka arvattavasti kuuluivat naitujen joukkoon.

Täällä kävi kaikki hieman kankeasti. Koko joukko meriupseereja laivastosta tai semmoisia, joilla oli vakinainen paikka laivanveistämössä, oli saapuvilla, ja he olivat hyvin tarkkoja arvoeroituksesta keskenään; sen sai kuulla puheesta oikealta ja vasemmalta. Jokainen ehkä vei omaisiansa tanssiin ja hänellä ei ollut ketään. Vaan jos he luulivat hänen olevan siellä lakasemassa lattiaa jokaisella rouvasihmisellä, jonka he jättivät istumaan, niin pettyivät he!

Hänen silmänsä hakivat ympäri salia; hän tunsu että tässä oli kysymys hiukan pitää puoliansa... Angläsin tanssi hän tyynesti jonkun kaljaasin kanssa, joka oli löytänyt sataman penkillä hänen takanansa, ja joka kävi ruoteliin, kosk'ei Rejer tuntenut tanssia.

Vaan sitten seurasi hambopolkka, ja nyt tiesi hän tehtävänsä! Hän oli nähnyt pienen mustasilmäisen vilkkaan olennon, pikimustine palmikoineen ja valkeine sitsihameineen, joka ei voinut olla kovin korkealla arvopykälükössä. Kasvot olivat järeät — nenä hieman neekerikuosia —; vaan tanssia osasi hän, sen oli hän tullut huomaamaan. Hän seiso i rivissä ja keikkui oikein levottomuudesta sekä huojutti sarvenoitaan; kauemmas kuin matruusioppilaitten kanssa tanssimaan ei hän päässyt...

Rejer oli yht'äkkiä hänen vierellään ja otti hänet ensin hambopolkkaan ja sitten valssiin.

Hän tiesi, mitä hän teki! — Eikä viipynyt kauan, ennenkuin kauniskasvuinen, pitkä, vieras matruusi hienoissa sinisissä vaatteissaan ja tyynellä terävājuonteisella muodollaan herätti huomiota. Hän tunsu sen itsekin, ja jonkunlainen hiljainen raivon humala — seuraus ponnistuksista ja luonnottoman niukasta elämästä, jota oli viettänyt — valtasi hänet. Hän olisi voinut tanssia kuinka kauan tahansa, jalat liikkuvat kuin ilman vaikutuksesta, vaksinahkasaappailla, jotka hän oli ostanut Malagasta, oli paraiksi naukua, — hän tunsu itsensä linnun kaltaiseksi; eikä kirvesmiehen tytär väsynyt!... Siinä pujotettiin taitavasti kaikellaisten parien välitse, pitkäveteisten, nopsain, kömpelöiden ja kompastuvien, törmäämättä koskaan yhteen, — aina ripeämmin ja notkeammin kuin kukaan muu! — ja kun hän lopulta päästi naisensa istumaan, ei se tapahtunut haluttomuudesta jatkamaan — hän oli melkein kuin pillastunut hevonen, joka on päässyt vauhtiin, — vaan sentähden että soitanto yht'äkkiä taukosi.

Mennessään hänen luotaan salin poikki, tunsu hän olevansa tilaisuuden herra; ei kukaan enää epäillyt

hänellä olevan oikeutta lattialle.

Kas niin! — nyt alkoi taas se ikävä angläsi, jota hän ei osannut! Hän ei enää ollenkaan ollut sillä tuulella, että olisi kuljetuttanut itseään tanssin lävitse vetoköydestä jollakin häneen kiinnitetyllä matamalla!

Hän oli nyt kohonnut puollustajasta hyökkääjäksi ja alkoi katsella hieman muidenkin työtä. Vuoro oli tullut hänelle arvostella ja tarkastaa!

Hän istui hyvin kenossa asemassa jalat ristissä penkillä, katsellen angläsiä, ja hän tiesi kyllä olevan monta, jotka katselivat häntä. Tanssivien joukossa viiپی hänen katseensa yhä kauemman ja kauemman eräässä sinihameisessa olennessa ikäänkuin hän olisi tahtonut nimittää sitä oikein tuoreeksi välimerensiniseksi vinheässä tuulessa — hänessä oli vauhtia — ja valkoiset sukat ja kengät. Se oli Saara Rördam, joka aina tanssi etumaisten joukossa. Ei maksanut vaivaa kieltää, ett'ei hänessä olisi ollut vartaloa ja asentoa! — hän oli kuin nuo lujat, notkeat mastot, jotka voivat kannattaa raskaita purjeita... Juu, oikeus on oikeus! ... se on komea vartalo ... uljas tukka; keltainen ja tumma sekaisin, vähän zehran kaltainen Triestin eläintarhassa; — vaan kylliksi kaunis! hänen ei vaan pitäisi tehdä niskakäännettään vielä enemmän hispanjalaiseksi tekemällä tukkaansa tuommoista solmua ... hän on kylliksi kopea ilman sitäkin. Iloinen oli hän tänä iltana, niin että hänen ympärillään välähteli; hän kuuli hänen nauravan siellä peremmällä, ja nyt läheni hän lähenemistään... On monenlaisia rouvasihmisiä maailmassa, ajatteli hän, muutamia, joista pidetään, ja toisia, joista ei pidetä; vaan ei kukaan osaa sanoa syytä siihen!...

Saara tuli juuri jonkun vuoron ajan seisomaan hänen paikkansa vastapäätä, ja se ainoastaan hätäisesti heitetty katse, joka tuli hänen osakseen, painoi vaan sinetin hänen ajatuksilleen. Sitä seurasi väre, jonka nähtävästi piti merkitä sitä, että katsojasta tuntui, kuin istuisi hän liian keskellä penkkiä ja pitäisi nenänsä kovin korkealla ilmassa ollakseen ainoastaan matruusi ja sen lisäksi puunhakkaaja heidän liiterissään!

Hän asetti vielä jalkansa polvelleen ja nojautui taaksepäin, huojutellen huolimattomasti jalkaansa.

Hän katsoi neiteen sillä tarkastajan julkeudella, johon koko hänen kasvonsa niin hyvästi soveltuivat — niin että hän tunsu aavistusta kuin tanssisi hän peilin edessä, joka ei juuri antanut hänestä mitään ruusunväristä kuvaa. Vaan sitä uhittelevammaksi ja välinpitämättömämmäksi — Rejer ei voinut olla itsekseen sitä myöntämättä — kävi hän... Hän puheli ja nauroi niiden kanssa, joiden kanssa hän tanssi, vaan muuttui yhä enemmän hispanjalaiseksi niskastaan, ja sitten lopulta sai Rejer, kun vuoro vaihtui, terveisiä silmistä, jotka täydellisesti kiittivät häntä kaikesta siitä kiusasta, jota hän oli tehnyt hänelle.

"Kun vaan suututtaa naisia, tulevat ne kauniiksi" — ajatteli Rejer — "ennen ei saa elämää kalanvereen täällä pohjolassa ... ei, toista on se Välimerellä!..." Ja sen sanottuaan kulki hän, kun angläsi oli lopussa, lättänenäisen kirvesmiehen tyttären luokse. Mutta nyt katseli hän hänen palmikoidun tukkansa yli vaan Saara Rördam'in sinistä vartaloa ja säihkyviä silmiä.

Ilta lähestyi loppuansa ja hän oli nyt tanssinut sekä naimattomien että naitujen kanssa. Molemmat nurkkaikkunat olivat auki tähtikirkkaaseen yöhön, ja katosta riippui puinen kynttelikruunu kuumuudesta sulavine talikynttelineen, jotka vipattivat vedossa...

Hän oli päässyt tuuleen; siinä ei epäilemistäkään; ja nyt käyttikin hän sitä niin ankarasti hyväkseen, kuin hän suinkin voi! Niillä kahdella viimeisellä tanssilla rouvain kanssa oli hän vaan tahtonut Saara Rördam'ille näyttää, että hän oli sekä hänen vertaisensa että hieman parempikin!

Ja nyt astui hän esille ottamaan häntä. Hän näki hänen seisovan juuri päättyneen viimeisen tanssin perästä vilkkaassa keskustelussa muutamien nuorten tyttöjen kanssa.

Kun ei voitu erehtyä siitä, ketä kohti hän suuntasi askeleensa, väistyivät toiset viipymättä tieltä.

"Ei liene ihan helppo saada kerran tanssia neiti Rördam'in kanssa?" — tervehti hän ilakoiden.

"Olen lupautunut pois jo tähän tanssiin, niin ett'ei minulla voi olla sitä kunniaa!" — vastasi hän. Hän silmäili Rejer'ia uhittelevilla silmäyksillä, hän ei ollut unhottanut hänen menettelyään angläsin aikana.

... "Ja seuraava?"

"Kiitos, senkin olen luvannut!"

Rejer punastui, ja hänen nenänsä alkoi kohota ilmaan ivaa uhkuilevana; vaan hän maltoi äkkiä mieltänsä. Hän tahtoi näyttää, ett'ei rukkasen pystyneet häneen, ja että hän oikeastaan olikin pyytänyt häntä vaan sentähden, että oli joulunpyhinä ollut heillä. Siinä erehtyi hän myös, jos luuli hänen kursailevan täällä enemmän kuin kotonakaan!

"Käytätte varmaankin nyt paljon puita kotonanne?" — kysyi hän ikäänkuin tehden välinpitämättömästi pilaa.

"Kuinka niin?"

"Niin, sitten saisitte minut aamuisin puuvajaanne!" — nauroi hän.

Hän ei katsonut hänen ansaitsevan mitään vastausta, vaan virnisti ainoastaan hieman ivallisesti suutaan.

Totta puhuen, ei Saara ollut niinkään vähän ihmeissään siitä, että Rejer esiintyi niin hienoissa sinisissä vaatteissa ja tanssi niin hyvästi; ja nyt, kun hän seisojaksi niin likellä, näki hän paidan kauluksessa silkkiliinan solmun yläpuolella kukan, jommoista talonpojat käyttävät.

"Te olette varmaankin länsimaasta?" — kysyi hän.

"Miksi niin?" — tiedusti Rejer vastaan.

"Siksi ett'ette pidä lukua tavoista ettekä menoista täällä!" — oli hänen lyhyt vastauksensa.

Rejer hymyili hangottelevasti.

... "En ehkä enemmän, kuin jos oltaisiin Riossa?" Hänen katseensa suututti häntä vielä enemmän.

"Minua vaan ihmetyttää, ett'ette myös ole ruvenneet nuohojaksi täällä!" — sanoi hän keikauttaen niskaansa.

Rejer katsoi häneen.

"Sen vakuutan teille, neiti!" — lausui hän hilliten ääntään, jossa piili ankara vihanpuuska — "että jos vaan voitte hankkia minulle nuohojan paikan, niin menee Rejer Jansen Juhl kyllä uuninpiippuun... Se on yhtä varma kuin että hän suorittaa perämiehen tutkinnon, vaikk'ei ole killinkiäkään taskussa!... Niin, minä olen länsimaasta, neitiseni! — eräästä paikasta sieltä, jota kutsutaan 'Eteenpäin!' — ja siitä huolitaan viisi, käykö tie puuvajan tai kaupungin uuninpiippujen kautta!" — Hän nyökäytti päätään ja läksi.

Kumpasessakin sisähuoneessa vilisi nuoria merimiehiä, jotka antoivat oikeuden tapahtua ravintolatavaraille, ja jotka nyt tanssien välillä lähettivät sakeita savupilviä piippunystään ja sikareistaan. Rejer'in astuttua huoneeseen ympäröi häntä heti parvi kumppalia merimieskoulusta.

"Haukottelija" oli hämmästyttänyt heitä esiintymällä kavalieerinä rouvasväen seassa lattialla ja oli äkkiä muuttunut jalopeuraksi heidänkin mielestään... Että hän kävi hakkaamassa puita kanunamiehellä voidakseen suorittaa tutkintonsa, siitä kuiskattiin nyt hauskuutena, vaikka se sitä ennen korkeintaan oli herättänyt epäiltävää huomiota niissä muutamissa, jotka siitä tiesivät... Nyt näkivät kaikki niinkuin yksi mies, että hänessä oli miestä!

"Ota minun nysäni lainaksi, Juhl! — erinomaista tupakkaa... Birdseytä, Liverpoolissa ostettua!"... "Sikari, Juhl!" hänelle osoitettiin kahdelta puolelta. "Nyt käymme istumaan, pojat! — ja sitten kokoamme yhteen punssimaljaksi! — Mitä Juhl? — Sanoppas sinä siellä ruhvissa! — malja — vaan jos sinä ehdottelet teevettä, saat itse huuhtoa kaulaasi sillä!... Väkevää, kuuletko! — oikea säännöllinen kolmen markan malja, — niin että veneellä voi siinä kulkea!"

Ne olivat erittäin hyviä poikia, eikä Rejer voinut muuta kuin olla hyvillään siitä, että kaikki niin välttämättömästi tahtoivat häntä seuraansa.

Kumppaleista ja ystävistä ei hän koskaan ollut tiennyt mitään. Koulussa kulki hän omaa tietään; hän pysyi erillään heistä ja he hänestä, niin että hän hyvin vähän tuli tuntemaan heitä; ja nyt istui hän yht'äkkiä hyvin kiinnitettynä ja tupakoiden, tavallaan parhaana miehenä koko hyvän ystäväin ja kumppalien seurassa! Näytti melkein siltä kuin jokainen heistä olisi tuntenut hänet jo kymmenen vuotta! — ja he olivat oikein kohteliaita miehiä kaikkityyni, pikkukauppiasten ja ammattilaisten poikia.

Tanssittiin ja juotiin, ja koko ajan muodostui luja muuri Rejer'in ympärille. Hänen suurenmoinen olentonsa ja ankara persoonallisuutensa veti puoleensa jonkunlaisella etevällä ja vakaantuneella varmuudella, vaikka asianlaita oikeastaan oli niin, että Rejer verrattomasti kehittyneemmällä ymmärryksellään innokkaasti tyydytti tiedonhaluaan ja täytti tuntevan aukon kokemuksessaan. Hän oli kasvunaikanansa elänyt yhdessä vaan iäkkäiden ihmisten kanssa, eikä koskaan tiennyt mitä nuoruus oli ja nyt urkki ja tiedusteli hän kaikessa hiljaisuudessa sitä, kuinka hänen ikäisensä nuoret miehet käyttiksevät!... He joivat kauheasti, se oli varma! kävivät yhä iloisemmiksi ja iloisemmiksi...

Ja näytti siltä, — niin kurillista kuin se onkin — kuin heillä kaikilla olisi vaan ollut yksi kassa! Se, jolla

oli, maksoi sen edestä, jolla ei ollut; oikeasta järjellisestä tilistä eli takaisinmaksusta ei ollut puhuttakaan!... Jolta loppui raha, hän löi vaan iloisen taskuaan ja ilmoitti sen...

Rejer voi nyt myös jotenkin lyödä taskuaan, vaan hänellä ei ollut halua ilmoittaa sitä!...

Kolmas malja oli jo menossa ja ystävyys kävi yhä lämpoisemmäksi. Vähintäänkin viisi vakuutti, että he heti nähtyään hänet merimieskoulussa olivat huomanneet tai arvanneet, mitä miehiä hän oli, olkoon että hän oli näyttänyt niin hävyttömän ylpeältä! Yksi tahtoi ruveta hänen ensimmäiseksi perämiehekseen, kun hän saisi aluksen ja tulisi kapteeniksi... Yksi kutsui häntä koko ajan "Nilo Jueliksi"... Yksi siirsi hänen viereensä ja lausui salaa:

"Kuules, Juhl! — mitä hyötyä tuosta puunhakkaamisesta haubitsarin tykönä on? — Tiedäthän, että me aina voimme lainata sinulle rahaa!... Sano vaan minulle — sillä vaikk'ei minulla itselläni olekaan rahaa, niin tiedän minä kummallekin kolme miestä, jotka voivat höllittää... Semmoinen merimies seisoo puita hakkaamassa!"

Nyt tuli joku ovelle ilmoittamaan, että huomeniltana olisi merimiestanssiaiset Laurvigissä:

"Menetkö sinä, Juhl, niin tulen minäkin?"

"Ja minä!"

"Minä myös!"

Rejer aprikoi — hänen leukansa oli taskussa.

"Useita naisia on jo kutsuttu" — jatkoi kertoja, "sinne ... ja ylipursimiehen kaksi tytärtä... Niin, ja Saara Rördam myös."

"Tietysti, he poimivat parhaat meikäläisistä!..."

"Hänen kanssaan sinun pitäisi tanssia, Juhl!"

Rejer'in nenä kohosi taas korkealle, ikäänkuin hän olisi saanut kaikki selville; — hän ei pitänyt lukua kertoa jo olleensa siellä koettelemassa onneaan.

... "Hän lähettää yhden toisensa perästä laskuportaita alas, saat uskoa; vaan tanssia hän osaa!"

"Ja sitten on hän niin sukkela puhutella!" — lisäsi toinen — "Minä näin hänen äsken seisovan ja katsovan sinuun, Juhl."

"Koska?" — hän käänsi äkkiä.

"Kun sinä tanssit! — tuon pienen mustan kirvesmiehentyttären kanssa..."

"Hän on erittäin kauniskasvuinen... Ja sitten on hänellä niin kauniit hampaat, että voi tulla hulluksi niitä lukiessaan, kun hän nauraa... Hän on aalto..."

... "Sininen aalto!" säesti toinen hartaasti.

... "Oliko hänellä siniset vai harmaat silmät? ... harmaat vai siniset?" — Rejer ei kuolemakseenkaan voinut muistaa sitä, vaikka hän näki sekä ne että hänen kasvonsa edessään... Hänen täytyi saliin, saadakseen asiasta selkoa.

Tuli valssia ja tuli polkkaa, ja kumpaakin tanssiessa kiisi hän ihan hänen ohitsensa. Vaan ovatko silmät harmaat vai siniset, ei hän kuitenkaan saanut selville, kun hän palasi kumppalien luokse, vaikka Saara olikin pari kertaa katsonut suoraan häneen.

Hiukan sumuisilta ja häilyviltähän esineet näyttivätkin hänen ympärillään; vaan siitä huolimatta oli hän kuitenkin sangen tyyne, jott'ei kukaan huomaisi sitä hänestä!

Harmaatko vai siniset ... sinisetkö vai harmaat? — ajatteli hän. — Jospa olisi niin, että hakkaisin puita siellä huomenaamuna, niin katsoisin heti sen seikan!...

... "Nyt olemme pitäneet laivaneuvottelun, Juhl!" — lausuttiin hänelle tulijaisiksi useammilla huulilla perätysten, — "äänestäneet sinunkin puolestasi... Laurvigiin menemme huomenna joka mies!... Rahaa meillä on... Ei kukaan tarvitse maksaa takaisin, ennenkuin ensi hyyrystä, Juhl!"

"Olkoon menneeksi!" — Hän ajatteli vielä, harmaatko vai siniset ... sinisetkö vai harmaat.

Aamupuolella astuivat he sitten käsikädessä laulaen kuunvalossa Wallan'ille. Hän heräsi tavattomasta

melusta, hälinästä ja monen äänen huudosta portin ulkopuolella.

IX.

Rejer'ia kärvennetään ystävyiden ajossa.

"Mies saa kyllä hevosen mäen päälle, vaan ei juomaan!" — mutisi Rejer katkerasti, kun hän, Jumala tiesi, monettako kertaa lähetti ajatuksensa kotiin ja kirjoihinsa Laurvigistä... Siitä on vähän hyötyä istua täällä kilpailemassa!...

Työaika oli taas alkanut. Puolitoistaviikkoisten keskeytymättömien jouluiltojen jälkeen sekä Laurvigissä että täällä — se oli ollut oikeata kumppalihutikkaa ja muuta hutikkaa myös! — piti nyt taas todenteolla ryhtyä työhön; vaan se kävi ainoastaan huokailien ja haukotellen ja muissa ajatuksissa kirjan ääressä.

Yhtä ja toista juohtui uudestaan hänen mieleensä.

Hän poltti tupakkaa piippunysästä, jossa oli merenpihtasuutin, lahja joltain kumppalilta. Kaikki tyyni olivat he erikseen pitäneet huolta siitä, että hän juuri olisi hänen paras ystävänsä ... ja olihan se kyllä hyvä ja paikallaan... Vaan kelpo miehiä olivat he jok'ikinen, jotka kernaasti käänsivät taskunsa nurin toistensa edestä!

Puh ... puh! — hän veteli savuja — onko tämä lukemista?

Ni-in, Saara Rördam sanoi todellakin minulle pistosanoja tanssiaisissa Laurvigissä! — ei tehnyt sitä vaan yhden kerran ... "ne eivät ole hänen miehiään, jotka aina ovat olevinaan enemmän kuin ovatkaan!" — ei — puh!... — "Vaan tiedättekö, mitkä ovat minun miehiäni, neiti Rördam? Juuri ne, jotka uskaltavat olla sitä, mitä he ovat ja jotka ennen murtuvat kuin taipuvat!" — ja emmekö tanssineet niin erittäin hauskaasti ja iloisesti koko viimeistä tanssia yhdessä!

Näen kyllä hänestä, ett'ei hän ollenkaan tiedä, mikä velikulta hänellä on edessään, ja että hän ihmettelee, miten minä olen elänyt, että olen menettänyt kokonaan hyyryni... Hän ei ole tuhma!...

No no! — ei kelpaa tupakoida ja lukea samalla kertaa, siitä tulee pää sekavaksi. — Hän pani nysän pois ja rupesi uudestaan.

Vaan selvää ja säännöllistä ei ajatuksenjuoksu ollut tänään, ja hän oli iloinen, kuu joku kumppaleista iltapäivällä tuli pyytämään häntä luokseen polttamaan siellä piipullisen yhdessä. Ylimääräinen läksy purjehduksessa, jonka opettaja oli antanut heille joululuvan aikana selvitettäväksi, pantiin toistaiseksi syrjään.

Merimieskoulussa ei käynyt enää haukotteleminen. Siellä oli elämää kyllä; kumppalia joka penkillä. Se oli vaan vikana, että oli liiaksi ajateltavaa sekä opetustunnilla että sen perästä. Milloin oli pullo punssia, jota oli naukattava jonkun kumppalin luona, milloin pieni huvimatka sinne tai tänne, niin että koko tammikuu meni menojaan siten, että lykättiin toistaiseksi eli syrjään, aikomuksella ottaa sopivassa tilaisuudessa käsille. Rejer'ille kävi tämä paljoa helpommin päinsä, kun hän kuului niihin, joista opettaja oli varma, jonkatähden hän ylipäänsä harvoin tekikään hänelle kysymyksiä. Vaan ne aukot, joita tällä tavalla tuli, alkoivat käydä arveluttavan moneksi.

Nyt ei ollut enää kysymystäkään herättämisestä öillä. Hän olisi voinut hyviltä ystäviltaan lainata itsensä puuvajastakin; vaan näytti siltä — oli joku heistä sanonut, — kuin ajaksi olisi tullut rahanpuute koko seuralle. Ja tämän tiedon saatuaan piti hän ensiksikin parempana hakata puita kuin lainata. Sitäpäitse ... pani hän jotakin arvoa sille, että sai puhella Saara Rördamin kanssa, vaikka hänellä olikin jotakin itsessään, joka ärsytteli hänet esiintymään suurine sanoineen, joka seikka taas suututti häntä itseään. Oli kuin hän aina olisi epäillyt hänen suhteensa!...

Niin tutuksi kuin hän nyt oli tullutkin paikkakunnalla, ei se ollut niinkään helppo enää, kuin ennen joulua, erota hienoista sinisistä vaatteistaan! Nyt oli hänellä hienoja kumppalia, ja kanuunamiehen luona ei häntä enää haluttanut näyttäytyä kuin lastaajana! Saara Rördamilla oli tapana katsoa tavalla kuin hän aina tuumisi, mitä hänen tulisi uskoa hänestä, ja, jos hän nyt tulisi sunnuntaisin purjehtien vanhassa kuluneessa asussaan, niin voisi tytär kyllä silmillään tutkia, minne hän oli menettänyt sinisen pukunsa, — Wallanin äänettömyyteen ei myöskään voitu läheskään tuettaa!

Kun nämät kaikki otettiin kuuloon, niin oli tässä seikkoja, jotka estivät häntä lukuvauhdista! Kun kaikki tuli selville, niin olihan hän jokaisen kumppalinsa taskussa, ja silloin oli vaikea olla olematta kohtelias ja jättää tulematta, kun he kärttivät häntä tulemaan mukaan.

Hän tuumi todenteolle kirjoittaa perämies Lindille Sandesfordiin... Ei suinkaan millään tavalla velkoakseen häntä vaan ainoastaan kuullustellakseen, voisiko hän ilmoittaa mitään keinoa, jolla saisi hiukkasen hyyryä edeltäkäsän. Hän tahtoi antaa hänen tietää seikoista, jotka koskivat perämiestutkintoa.

Yhtä hyvähän oli kirjoittaa tänään kuin huomenna! — ja kirje läksi matkalle.

Sillä välin auttoi hän asioitaan ottamalla työtä Alert'illa joka nostettiin jälle. Tämä kyllä esti häntä koko lailla lukemisesta, juuri nyt kuin oli kiirein aika: vaan pitihän perämies Lindin kirjeenkin pian tulla! Ja hän lohdutti itseään sillä, että oli niin hyvin perehtynyt ensi alkeihin.

Kanunamiehen vajassa seisoi hän aamuisin niin täsmälleen kuin lyömäkello.

Sitten joulun ei ollut niinkään helppo päästä Saaran pakinoille: hän ei koskaan tullut kutsumaan häntä vajasta kyökkiin; — jätti hänet aamiaisilla enimmäkseen isänsä huostaan, sillä aikaa kuin hän työskenteli huoneissa ja ulkona.

Tänään, kanuunamies oli lähtenyt laivanveistäjämölle, oli hänellä kuitenkin silytystä. Lauta oli tuolilla kyökkin penkkiä vasten ja hän seisoi puoleksi selin Rejeriin ja silitteli. Pantuaan kahvin pöydälle hänen eteensä, alkoi hän taas innokkaasti tehdä työtään.

Rejer ei pitänyt kiirettä suurustelemisellaan, oli niin hauskaa katsella hänen työtään. Hän taputteli, silitteli ja pani lustuulleen kappaleen toisensa perästä; hän ei näyttänyt ollenkaan pitävän lukua Rejerin läsnäolosta...

Lopulta tuntui hänestä kuitenkin kuin olisi istuja viipynyt jo kylliksi kauan.

"Eihän teillä nyt varmaankaan ole monta tuntia päivässä menettää, Juhl! tutkintoonhan on tuskin viittä viikkoa enää!" — lausui hän vähän lempeämmästi kuin tavallisesti, antaakseen hänelle muistutuksen lähdöstä.

"Aina kylliksi aikaa sille, joka ymmärtää käyttää sitä!" — vastasi hän ylvästellen! hän ei pitänyt siitä, että häntä tuolla tavalla opastettiin ja jäi sentähden istumaan paikalleen.

Silytsrauta liikkui pitkäväteisesti höyryten edestakaisin. Hänen kasvoistaan voitiin huomata, että hän mietti jotakin:

"Mahtanee olla niin hyvä tuntee itsensä aina ylimäiseksi — silloinkin kuin on menettänyt hyyrynsä ja täytyy" — hän heitti silmäyksen vajaan.

Sehän oli äkkipikainen hyökkäys ihan ytimeen.

"Kuka sanoo minun tehneen niin?"

"Onko teillä se sitten hävittämättä?"

"Ei, se on varmaa, ett'ei minulla sitä ole!"

"Tahtoisin kernaasti nähdä teitä kolmen vuoden hyyry taskussa, kuinka korkealle te silloin nostaisitte nenänne."

No, hänellä on, totta vieköön, hyvä vainu, ajatteli Rejer.

... "On ihmisiä, jotka tulevat sitä kopeammiksi, mitä huonommalla kannalla asiat ovat, neitiseni!"

"Huonommalla kannallako? — täysikasvuinen mies, jolla on vaan pidettävänä huoli itsestään eikä tarvitse murehtia kestään muusta!" — huudahti hän.

"Moni matruusi joutuu juuri sentähden haaksirikkoon, ett'ei hänellä ole muuta kuin oma itsensä murehdittavana, niinkuin te sanotte... Istua alukseen ahdettuna kuukausmäärät! ja sitten yht'äkkiä päästä maihin hyyry taskussa... Hänen pitäisi ehkä huvitella itseään juoksemalla vaan säästöpankkiin!"

Neiti puisteli juuri suoraksi lapsenpaidan, jonka vuoro oli tullut silytslaudalle:

"Huvitellako itseään? — niin, teillä on ihan oikein, Juhl!" nauroi hän — "sitähän me kaikki tahdomme niin kernaasti tehdä... Saamme vaan niin harvoin tilaisuutta siihen!"

"Rouvasihmiset ovat nyt ihan toisenlaisia, sitä ei voida auttaa, neiti!"

"Oo, en tiedä, ovatko ne niinkään toisenlaisia!" — sanoi hän ja seiso i jonkun aikaa miettiväisenä, — — "sydämmessäni on aina tuntunut niin raskaalta laivain lähtiessä keväällä... Ei, oi ei! joka kerrankin saisi olla mukana näkemässä, kuinka muualla on! — soittavatko, leipovatko ja puhdistavatko ne sielläkin ylönousustaan aina maatapanoonsa asti!..."

"Kun me pikku tytöt tauluinemme tulimme koulusta ja tiesimme Ringdalin 'Gydan' lähtevän merelle, tai Rödin 'Alidan,' tai 'Muiston' nostavan ankkuriaan satamassa, silloin saimme me jalat allemme, voitte uskoa! — on niin omituista kuulla ankkurivijain kilinää!... Me viskasimme ojaan kirjat, kynäkotelot ja taulut yhteen kasaan ja sitten riensimme tähystystorneihin tai laivasillalle ja laivanveistämön vallille, aina sen mukaan, missä laivat olivat... Silloin olivat matruusit kuin varikset ympäri raakapuilla ja purkivat purjeita ja näyttivät kaikki siltä kuin olisivat voineet tähystellä ulkomaata!... Voih, — jos minulla olisi ollut killinkikään joka kerta kuin minusta tuntui kuin rintani olisi kuristunut, sentähden että olin tyttö ja pakoitettu vaan istumaan kotona! Siellä ulkona oli semmoinen lähtölaulu ja semmoista elämää kaikkialla. Matruusi sai toisen äänen päästessään laivalle..."

"Heidän päästyään näkymättömiin Stavärn-niemen taakse, täytyi meidän taas patikoida kotiin niin köyhinä, kuin puoli maailmaa olisi hävinnyt!"

Hän tarttui taas kiivaasti silitysrautaan, jonka hän oli unhottanut seisomaan, niin että paidalle oli muodostunut ruskea kolmio.

Rejer oli noussut seisomaan pitkälle pituuttaan.

"Niin, jos rouvasihmiset olisivat semmoisia. Teidän pitäisi mennä naimiseen jollekin reippaalle merimiehelle, neiti Rördam! — niin pääsisitte täältä keittämästä ja paistamasta!"

Saara liikutti vakavasti ja painolla rautaa pitkin kauluksen laitaa:

"Kiitoksia hyvästä neuvostanne, Juhl! — Meri on epäluotettava perustus ... eikä merimieskään parempi!... Olen nähnyt monen tulevan kotiin ja olevan suurena herrana talossa taskut tyhjänä!" — Hän katsoi hiukan terävästi Rejer'iin.

Tämä tiesi kyllä minkälaisia ajatuksia näillä sanoilla lausuttiin.

"Mitä te tiedätte minusta, ja kuinka minä olen hyyräni menettänyt, neiti? ... vaan jos tahdotte tehdä minulle hyvän työn, jota en liioin luule! — niin pyytäkää isänne hankkimaan minulle vähän parempi kuin tämä kurjan tylsä lihahirves puita hakatakseni; minun täytyy iskeä sitä pölkkyyn kuin kapakalaa!"

Hän seiso i katsoen hiukan punastuneena Rejer'iin, kun tämä nuo sanat sanottuaan otti lakkinsa ja läksi tiehensä.

Kovin hävytöntä! — ajatteli Rejer — Mitä häntä minun hyyräni liikuttaa?...

... Hyvin suurellinen!... Hirmuisen suurellinen!... Niin, hänen pitäisi tulla Barceloonaan tai Malagaan katsomaan naisia siellä! — luulisinpa hänen painavan päänsä alas nähdessään, minkälaisilla silmillä ne katselevat mieheen... Vaan — Jumala ties, pitäisikö hän edes heitä minkäänarvoisina! — ja ehkä ne siellä pitäisivät häntä oikein kauniina tuuheine keltasenvivahtavine hiuksineen ja kopeine ryhtineen ... oikeana gallioninkuvana!...

Seuraavana päivänä löysi hän kirveen kirkkaaksi tahottuna pölkystä.

Hän katseli sitä ja vaivasi hetkisen päätään sillä, miten se oli hänelle tehty; vaan vielä enemmän vaivasi hän päätään sillä, *miksi* hän oli sen tehnyt?... Mahtoiko se, olla siitä syystä, että neiti tahtoi kaikki hyväksi jälleen, vaiko sentähden, ett'ei hän tahtonut kuulla mitään moitetta Rejer'iltä!...

Löytyään kirveen pölkkyyn ja mentyään aamiaiselle tapasi hän neiden hispanjattarena, eikä hänkään ollut vähemmän jäykkä. — Hän ei katsonut Rejer'iin melkein ollenkaan eikä ollut pitävinään lukua siitä tuliko hän vai läksi.

Vaan Rejer'illä oli muita asioita mielessä kuin se... Perämies Lind'iltä ei tullut kirjettä, ja päivät menivät häneltä käsistä tehdessään iltapäivän työtä Alert'illa yhtä mittaa... Vaikka olikin niin, että hän saattoi palkita sen lukemalla öisin ja tekemällä kolme viikkoa kuudeksi, — niin oli hän kuitenkin, juuri tällä hetkellä ilkeässä pulassa... Ankara iltapäivän työ tappoi yön häneltä. Oli mahdotonta pitää sen perästä enää silmiään auki!

Kokonainen viikko kului vielä. Vaan silloin tulikin perämies itse. Hän oli kutsuttu niihin suuriin tanssiaisiin, joita aiottiin pitää laivan reitaaja Singdalsenillä kotonaoleville kapteeneille ja perämiehille.

Hän seiso juuri ajelemassa partaansa, kun Rejer tuli hänen luokseen matami Stenersenille. Avatusta matkalaukusta roikkuivat sikin sokin vaatteet, kangistetut paidat, valkeat liivit ja valkeat sormikkaat, käytetyt ja uudet ylt'ympäri tuoleilla. Hän oli asettanut peilin piirongin päälle ja talikynttelin kummallekin puolelle:

— "Huviteltu aivan kauheasti siellä Sande-vuonossa!... En arvellut sinun kuolevan kuitenkaan viikkoon tai pariin, Juhl! kunnes voisin tulla kapteenin kanssa puhumaan ennakoannosta sinulle. — Niin, sillä ethän toki liene eksyttänyt sieluasi siihen luuloon, että minulla olisi rahaa?" — kääntyi hän hullunkurisen kohteliaasti peilistä häneen ... "sopimuksemmehan oli, että se saisi jäädä vähitellen maksettavaksi laivalla!"...

"En," — nauroi Rejer — "aikomukseni ei suinkaan ole ollut pinnistää teitä, perämies! — senhän näitte kirjeestä!"

"Näin kyllä!" — hän alkoi taas ajella partaansa — "puhutaankin kapteenille sekä sinun että minun puolestani... Sillä tämmöisenä talvena maalla tulee aivan vaivashoitolaiseksi!"

"Esitän asiani hänelle tänä iltana, kun pääsemme punssimaljan ääreen..."

Hän veti jalkaansa ja polkasi pohjaan lakeeratut saappaansa.

"Kas niin," — oikasihe hän — "nyt luulen olevani valmis purjehtimaan..."

Ja siistikäs oli hän kiireestä kantapäähän, sitä ei voinut kieltää.

Rejer'ille oli aina jotakin tenhottua tässä rohkeassa, reippaassa merimiesvartalossa; se oli nyt kerran ihastuttanut hänen kauneusaistinsa.

Heidän erotessaan kadulla lausui Lind:

"Sen verran ymmärrän minä ilmanennustustaitoa, ett'ei kukaan ennen selvää päivää palaja Singdalseniltä, ja sentähden ei maksa vaivaa sinun tulla, ennenkuin iltapäivällä kuulemaan rahoja, — noin kello neljän viiden aikana!"

Rejer kääntyi oikealle. Nyt aikoi hän täysin purjein ryhtyä tutkintolukuihin, — ja hyvinpä siihen olikin jo aika!

Hän alkoi, luki ja laski niin että korvissa suhisi koko yön. Oli asioita, joita hänen olisi pitänyt osata kuukaus sitten, ja nyt oli hän tiukalla; monasti takertui hän niin, että täytyi hakea selkoa ihan alusta. Hän asetti herättäjäkellon ja nukkui pari tuntia käsiensä varassa pöydän ääressä; alkoi sitten taas...

Ei! — jos se näin kävisi, niin ei hän joutuisi valmiiksi! — Sitä ja sitä piti hänen kysyä niiltä, jotka olivat lukeneet sen ennen... Aikaa piti säästää, siinä solmu... Kanunamiehen puuvajasta ei hän enää tahtonut kuulla puhuttavankaan! — tänään olkoon viimeinen kerta, jotta hän vaan saisi lukea... Kaksitoista tuntia päivässä ... ja yö, kosk'ei hän nukkunut enempää kuin neljä tuntia, — siitä tuli vuorokaudeksi parikymmentä tuntia!

Hän läksi aikaiseen puuvajaan lyhtineen saadakseen ajoissa kaikki selville päiväksi.

Jo tuns hän hyvinvointia siitä, että oli hakannut itsensä lämpöiseksi, kun rakennuksen nurkalta alkoi kuulua hänen korviinsa ääniä, joka vaikutti sen, että hän jäi kirves kädessä seisomaan paikalleen.

... "Eikö koskaan ollut niin hauska kuin tänä iltana? niin olette sanoneet monta kertaa ennenkin, perämies Lind!" — kuului iloinen naisääni.

"Ei voi koskaan tietää, mitä paikalla kasvaa sillä aikaa kuin ollaan matkalla! Te juoksentelitte pienenä tyttönä ympäri, muistelen, kun minä kävin rippikoulua... Taittukoon minun praamitankoni, jos koskaan ennen olen tanssinut näin kenenkään kanssa!... Minunlaiseni ajatus on nyt se, jos saan luvan sanoa! että te ohjasitte kulkunne kuin priki pelkkien puulastialuksien seassa — kaukana tuulenpäältä heistä kaikista! ... pois tieltä, täältä tulee joku, joka on oma herransa!"

"Ei kukaan osaa käyttää niin suutaan ja jalkojaan, kuin merimiehet! — Tanssia ja suutaan pieksää osaavat ne kaikki; vaan muutoin... Löysitkö portinavaimen, isä?" — keskeytti hän. — He olivat seisattuneet portin eteen.

"Löysin kyllä, löysin! — Kiitos, harvinainen ystäväni, että autatte jalatonta miestä ylös portaista... Hyvästi, hyvästi, herra perämies!"...

Ovea paiskattiin pari kertaa, ennenkuin kanunamies sai sen suljetuksi.

Rejer oli silmänräpäyksessä puuvajan ovella; hänen kasvonsa olivat terävännäköiset. Hän seisoi kauan harmaassa hämärässä ja katsoi, kuinka perämies Lind kulki katua mustankiharainen pää ylpeästi kekassa... Hän oli arveluttavan kaunis! — seistessaan siinä puhelemassa Saara Rördam'in kanssa prikeistä ja mitä kaikkea sokerinimelää lorua se olikaan, jota hän syötti hänelle!...

Rejer ei välittänyt syödä aamiaista siellä sinä päivänä; neiti oli luonnollisesti uninen huvitettuaan itseään koko yön ja kulki nyt vaan ajatellen tulevaistaan!

Hän heitti kirveen puukasan päälle ja riensi kotiin Wallanin luokse saadakseen kahvia, ennenkuin tämä läksisi ulos.

"Josko minä laittaisin teille kahvia, Juhl? Kyllä varmaan, ja vielä semmoista, joka on voimakasta ja puhdasta — nuorelle miehelle, joka on niin arvossa pidetty tässä kaupungissa, kuin te, sekä nuorten että vanhain, ylhäisten ja alhaisten kesken! Jos minä siten menettäisinkin ansioni sekä laitoksessa että koululla ... sillä aamuhetki tuottaa kultaa vanhalle ämmälle, joka hoitaa tointaan!..."

Hän puheli ja puheli; vaan Rejer ei ollut kuuntelemistuulella ja tuli iloiseksi nähdessään hänen vanhan ruskean kappansa seljän häviävän portista.

Hirveä puheliaisuus! — Hän ajoi päähäni niin monta asiaa, että on mahdotonta ruveta lukemaan, ennenkuin ne ovat sieltä haihtuneet!

Iltapäivällä oli hän perämies Lind'illä, joka karkasi ylös sängystä liivit päällä ja paitahihaisillaan:

"On nukuttu yli puolenpäivän; vaan ennakolta-anto on järjestetty. Kaksikymmentä taaleria, milloin hyvänsä noudettavana!... Ohoi — hoi!" — hän venytti notkeata ruumistaan — "miten olen tanssinut yöllä!... Tänä iltana taas kemuihin... Vaan etpäs usko, miten kauniin tytön minä olen tavannut! Me tanssimme ja tanssimme! ... ja hän sattui olemaan hyvä tuttu minulle siltä ajalta, kuin vetelehdin täällä poikana!"

"Nyt en ole ollut vielä missään, perämies, jossa teillä ei olisi ollut sukulaisia tai tuttuja!" — sanoi Rejer tuohuksissaan — "vaan Saara Rördam!"

"Mitä? — oletko jo kuullut minun tanssineen Saara Rördam'in kanssa?"

"Tämähän on juorujen pesä ... kauhea juorujen pesä!" — puollusti Rejer itseään nolosti.

"Hän on tavaton tyttö ... minun pitää mennä tervehtimään vanhaa haubitsaria!"

Nämä sanat johtuivat Rejer'in mieleen taas hänen lukiessaan yöllä; ne saattoivat hänen mieltiväiselle tuulelle...

— Hän nosti rahat seuraavana päivänä ja kävi perämiehelle sanomassa siitä ja — urkkimassa, oliko hän ollut kanunamiehellä! Hän ei voinut olla pitämättä häntä silmällä.

Wallanin sanatulva oli yhtä virtaava kuin hänen ilonsakin siitä, että huomasi hänet niin täsmälliseksi maksajaksi; "kyllä hän oli aina uskonutkin, että Rejer maksaisi sekä sen, mitä oli lainannut, että muunkin... Oli Jumalan lahja päästä tekemisiin noin kunnioitettavan nuoren miehen kanssa ... kyllä hän kertoo kaikille, miten erinomainen Rejer kaikissa kohdin oli!"

Hän suoritti vielä pienen välttämättömän asian jollekin kumppalille ja alkoi sitten lukea, ensi kerran siinä rauhoittavassa tiedossa, että hänellä oli tarvittava liikepääoma taskussa, vaan samalla tuntien, että nyt piti ponnistaa viimeiset voimansa.

Hän luki, juoksi jonkun kumppalin tykö saamaan tarvittavaa neuvoa, milloin takertui, ja sitten taas kotiin kuin nuoli. Oikeastaan hän vasta huomasi, kuinka hirmuisen paljon perässä hän oli. Luonnollisesti tuntui se kaikkein pahimmalta, ennenkuin hän oikein pääsi vauhtiin!... Hän laski päiviä. Kun hän eräänä ehtona tuli kotiin pieniltä juoksuiltaan kirjoineen, tapasi hän Jens Nordberg'in — hänet, joka lahjoitti hänelle nysän — istumassa laiva-arkulla.

Hän oli kumppalien lemmikki, pieni reipas veitikka, pyöreäkasvoinen kuin marjamaito ja sinisilmäinen, aina iloinen, aina valmis keksimään keinoja, kun oli kysymys rahain hankkimisesta johonkin hauskaan yritykseen... Vaan tänään ei hän näyttänyt iloiselta!... Hän oli "tullut hakemaan neuvoja Rejer'iltä!" — ja sitten istui hän taas ääneti.

"Ei ole killinkiäkään!" — pääsi lopulta hänen suustaan... "Ei killinkiäkään saatavana mistään ... enkä ... enkä minä saa perämiehen tutkintoa, en!" — lopetti hän ja katsoi mieltiväisenä ylös, ikäänkuin hän puolestaan olisi jättänyt jo koko asian. Hänen silmänsä olivat punaset; näytti melkein siltä kuin hän olisi itkenyt... "Omasta puolestani ei se tekisi mitään, vaan vanhukset siellä kotona Nordbergissa tulevat

ihan toivottomiksi, näetkös... Minä lupasin heille jo tutkinnon viime vuonna!"

Veri kohosi Rejer'in kasvoihin; hän oli hänelle velkaa rahoja; kuitenkin vasta ensimmäisestä hyyrystä keväällä. Hän käveli vähän edestakaisin:

"Niin, niin ... mitä voi tehdä tähän asiaan?" — hänessä alkoi jo kiehua. Siinä se räivä istui arkulla! — "Luullakseni juuri sinä sanoit saavan lainata rahaa jokaisesta taskusta!"

"Niin se silloin näyttikin; ja minäkin annoin niin kauan kuin ylettyi!"

Tämä oli syytös, ja Rejer tunsi äkkiä halua heittää tuon siron nysän vasten hänen kalloaan.

"Anton Holm tuumi, että sinä ehkä tietäisit jonkun neuvon, koska olet maanantaina saanut rahoja. Vaan missä ei mitään ole, siellä on keisarikin menettänyt oikeutensa, tiedäthän!" — sanoi hän surullisena ja nousi seisaalleen. — "Perämiehen tutkintoni, se nyt on mennyt kaiken maailman tietä!... Mutta jos voisin kirjoittaa sata taaleria niiden seitsemän sijaan, joita nyt tarvitseisin..."

"Tuossa on seitsemäsi, Nordberg! ... vaan nyt sinun pitää tehdä minulle mieliksi: — ota pois nysäsi! — minä heitän sen muuten ikkunasta kadulle!"

"Mitä? — heitä se, minne tahdot minusta nähden!" — sanoi Jens Nordberg äkkiä kopeana, kun oli saanut rahat käteensä; — "kaunista väkeä, joka kiittää tuolla tavalla, saatuaan ensin apua... En minä luullut sinua tuommoiseksi! No, hyvästi!"

* * * * *

Koetutkinto oli edessä. Rejer oli viime aikana tehnyt työtä, nähnyt nälkää ja ehättämällä lukenut, hän antoi sen nyt olla sinänsä. Tosin siinä oli vaara tarjona, että hän takertuisi siellä ja täällä, vaan hän luotti onneensa ja opettajan hyvään ajatukseen itsestään ja kylmäverisyyteensä.

Tutkija alkoi kuitenkin, — oli hävyttömän huono onni — kuulustella häntä juuri niissä asioissa, joista hän oli lukenut joulun perästä, ja kun hän heti tapasi suuren aukon hänen tietoarkussansa, pisti hän ihmeteltävällä varmuudella keppinsä tyhjästä paikasta toiseen — ei koskaan muuanne kuin juuri aukkoon.

Kumppaleista ei näyttänyt siltä kuin se olisi koskenut häneen, että hänet hyljättiin.

Vaan iltasella kuin Rejer istui yksinään käsivarrellaan nojaten juovikkaaseen pöytäan ja kasatut kirjat sekä taulu edessään, näyttivät hänen kasvonsa toisenlaisia tunteita! Hän tuijotti kylmästi ja liikkumatta eteensä. Talikyntteli seisoj jalassaan pitkä hiili liekissä; sen himmeä valo laukesi piisinmuuriin, jossa oli suljettu torvenpätkä...

Hän oli perältäkin pyrkinyt ylikuonnollisesti eteenpäin ... kulkenut kuin hevonen! — tätä tutkintoa varten! — Kitunut tässä hökkelissä enemmän kuin koskaan ennen elämässään!

Hän oli pitänyt niin sanomattoman paljon tällä kortilla! — luullut tekevänsä ihan uuden alun ylöspyrkimiselle maailmassa — kokonaisen hyppäyksen eteenpäin!

Hänen kasvolihaaksensa värähtelivät; hän tunsi sydäntä viiltelevää epätoivoa!...

... Ei hän olisi viettänyt näin säännötöntä elämää kaikkina näinä vuosina, joll'ei hän olisi luottanut siihen, että hän ottaisi tutkintonsa niin helposti kuin ei mitään, heti kuin vaan pääsisi kotiin, — kerralla kiipeäisi oikein uskotuksi perämieheksi, joka käytännöllisellä merimiesmäisyydellään olisi hyvällä tiellä laivanpäälliköksi.

Hän oli ajatellut voivansa kirjoittaa niin suurellisesti kotiin! —

"Ah!" — huokasi hän katkerasti — "perältä onkin yhdentekevä, mikä tällaisesta tulee kuin minä ... joka kuljen yksinäni maailmassa ... niinkuin yksinäinen silli, joka on eksynyt mereen!... Up and down! ... eli pohjaan! — eihän ole niin paljon väliä merellä!" ... hän painoi nyrkkejään ohimoihinsa...

Saara Rördam'ille oli hän kylliksi kerskunut ... ja nyt oli hän siinä!... Ja kenen oli syy?

Hän näki perämies Lind'in kauniit kasvot edessään, eikä suinkaan lempeillä tunteilla... Syy? — hahaa, ha — hän nauroi ääneensä — "luonnollisesti hänen omansa, sinä aimo päässinpää! — joka annat kumppaliesi ja ystäväiesi syödä itsesi, joka et edes huomaa, että he pistävät koko sinun perämiehen tutkintosi taskuunsa ... haha, ha, sinä raavas!"

"Rakas Juhl! mitä nyt?" Vanha Wallan pisti päänsä ovesta sisään, säikähtyneenä tästä inhoittavasta nauramisesta.

"Ei mitään, matami Wahl! — ajattelin vaan jotakin hauskaa, ja nyt aion lähteä oikein pitkälle kävelymatkalle..."

"Ja kuinka on käynyt kanssanne, Juhl! — tutkinnossa tänään? Pitäisihän minun ehkä sanoa perämieheksi..."

Hän oli jo ovesta ulkona...

Hän kulki hitaasti tietä hyhmässä eikä huomannut astuvansa sotkussa saappaanvarren suita myöten. Hänen päänsä selkeni vähitellen ja mitä kauemmas hän kulki, sitä terävämmäksi kävi Juhl kasvot, joita suku oli vielä kehittänyt.

Jos tahdot olla mukana tanssissa — sanoi hän itsekseen — taikka et tahdo! — Ja jos tahdot, niin olen se minä, joka tanssitan muita, eivätkä toiset saa raastaa ja pyörittää minua!... He saavat kokea vitsaa, joka on sitkeä!

Uudestaan eteenpäin! Ensi syksynä tutkinto... Pidetään kiinni pennistä! — ja silloin saa ne, jotka sitä tahtovat, kernaasti minusta nähden olla mattia, — Rejer Jansen Juhl ei ole oleva matti eikä joudu muiden syötäväksi!...

Ho — oh! — luulenpa nyt olevani selvillä siitä, missä hait kulkevat!

Seuraavilla viikoilla siitä, kuin hänet hyljättiin perämiehen tutkinnossa, oli hän ankarassa työssä satamassa päästäkseen veloistaan. Hän tahtoi saada kannen puhtaaksi, ennenkuin astui laivaan.

Oli päivä ennen Alert'in lähtöä taas pitkälle matkalleen. Rördam'illa ei hän ollut pistäinnään, sittenkuin herkesi puita hakkaamasta. Perämies Lind'in käynnit siellä silloin tällöin eivät olleet pysyneet salassa häneltä; vaan mitä se häntä liikutti?

Hän oli kuitenkin ollut kovasti kahdella päällä, pitikö hänen mennä ennen lähtöään sinne jäähyväisille ja kiittämään osoitetusta hyvántahtoisuudesta. Olihan haubitsari ollut niin ystävällinen hänelle ... ja saattoihan olla hauskaa nähdä, miten tytär käyttihe, sitten kuin hänen oli käynyt niin hullusti perämiehen tutkinnossa... Aikaa myöten tullaan viisaaksi! — Wallan-parka käänsi vaan kappansa tuulen mukaan ja laverteli kaupungilla! Hän oli tullut araksi ja epäileväiseksi hänen suhteensa tutkinnon perästä ... päästänyt suustaan ääniä maksusta paljoa ennen kuin aikakaan oli ja esittänyt jotakin ennakkomaksusta!... Semmoinen oli nyt hänen luontonsa, raukan! Köykäisistä höyhenistä tulee ottaa vaaria tuulen suunnasta!

Hän oli iloissaan saatuaan ämmän suoraksi ja rauhoitetuksi.

Rördam'ille meni hän aamupäivällä ja joku pojista näytti hänelle tien kanunamiehen luokse, joka makasi sairaana.

"Maaliskuu! maaliskuu, harvinainen ystäväni!" — tervehti hän Rejer'ia sängystä — "ja silloin menee luuvalo puujalkaan... Olisin kernaasti ripustanut sen laivalle ilmapuntariksi, — jos vaan vanha Conrad Rördam silloin olisi päässyt huutamasta 'ai,' 'ai!'" — Hän siirsihe sängyssä. "Se paleltui minulta, kun englantilainen otti meidät tuulessa jäälohkareiden seasta Skagerakista, vaan en kuitenkaan päässyt siitä kokonaan... Niin, se teki vallattoman jätkän raajarikoksi!"

Rejer'in täytyi nostaa hänet istumaan sängyssä ja kuulla muutamia "oih" ja "ai"...

"Tapahtui haaksirikko tänä vuonna perämiehen tutkinnossa, harvinainen ystäväni! — vaikka sait hyvän arvosanan lahjoistasi... Niin, niin — me kärsimme haaksirikon yksi siellä toinen täällä!

"Ja nyt lähtee Alert matkalle taas! — Kelpo mies, harvinainen, tuo perämies Lind; ei unhota vanhoja ystäviä siltä ajalta, kuin hän juoksi poikana täällä ... tahtoi tulla tänne sanomaan jäähyväiset tänä iltana ... huvittaa istua kuuntelemassa vanhan Lolland'in jätkän kertomuksia."

— "Aika vähissä, näenmä!" — sanoi hän, kun Rejer yht'äkkiä nousi seisaalleen. — "Niin, niin, hyvästi, harvinainen ystäväni! — Hyvä pykälä on jo kesässä, ennenkuin ne puut ovat lopussa, joita sinä hakkasit Rördam'illa!"

Tuvassa tapasi hän Saaran, nähtävästi hämillään hänen vierailustaan.

Hän käänsi leveän, vakivarman puolensa... Neiden ylpeys sai kärsiä häntä ne viisi minuuttia, jotka hän aikoi viipyä hänen vastuksinaan tuvassa; hän ei voinut sille mitään, ett'ei hän ollut perämies Lind!

"En tahtonut lähteä matkalle, sanomatta jäähyväisiä teille," sanoi hän — "vanhus oli ystävällinen minulle talvella — ja tekin, neiti Rördam! — Alert lähtee matkaan taas. — Täällä jäin minä riippumaan kehumisestani ... vaan lainahan se on sille, jolla on 'vaan oma itsensä murehdittavana,' niinkuin te

sanotte!"

"Oo, Rejer ... Jansen ... Juhl korvaa kyllä vielä vahinkonsa!" — Hän ryysti vähän veitikkamaisesti "Rejer'ia" lausueessaan.

— "Hän ei vielä ole menettänyt... — kopeata nenäänsä! arvelette te... En, siihen saatte iskeä vielä monta kertaa, ennenkuin saatte sen naaman tasalle. Se on vaan saanut sitä, joka sille tekee hyvää ja jota sen olisi pitänyt jo edeltäpäin osata haistaa!"

Neiti katsoi hetkisen tutkivasti häneen ja sitten loi hän silmänsä alas:

"Minun luuloni on, että joku on vetänyt teitä juuri nenästä, koska teidän tutkintonne ei onnistunut — muuten en minä sitä ymmärrä!"

Tämä oli melkoinen tapaus Rejer'istä, että neidessä oli semmoinen luulo hänestä.

Hänen näin katsoessaan eteensä, oli Rejer tirkistänyt hänen kauniisen tukkaansa, joka oli vaaleampi altapäin ja tummempi päältä. Juuri sentähden olikin se ylöskäärittynä niin keltaisen ja tumman kirjava, ja neiti oli niin omituisen, melkein ujon näköinen.

"Oi, helppo on lykätä syy hitolle, — jokainen selkä saa kantaa oman kuormansa!... Ja nyt kiitos kaikista niistä kahvikupeista, joita olette minulle antaneet: — en tahtoisi, että ne olisivat jääneet saamatta, vaikka olisin niistä saanutkin koko perämiehen tutkinnon! ... ja nyt hyvästi, neiti Rördam!"

Hän rohkasi mielensä ja tarttui neiden käteen sekä poistui pikaisesti.

Vaan kadullakin näki hän vielä ne päättäväiset silmät niin ihmeellisen kauniisti kiinnitettyinä itseensä, ikäänkuin hän olisi tahtonut antaa hänelle jonkun neuvon tai toivotuksen matkalle...

Alert'illa vallitsi suuri kiire. Vesitynnörit olivat sivuilla, ja perämies seisoj purus suussa antamassa käskyjään kaikkien valmiiksi laittamisesta, kunnes ankkuri nostettaisiin aamulla.

"Muista tänä iltana kello yksitoista olla venheellä laivasillassa!" — nyökäytti hän lyhyesti päätään, nähdessään Rejer'in.

Rejer tarttui työhön niinkuin karhu.

"Haubitsari kyllä tietää, mitä tekee, kutsuessaan luokseen perämiehen!" — mutisi hän katkerasti, muistaen mitä vanhus oli uskonut hänelle, neuvoistaan tyttärelle... "Kovasti raataessa pääsee ajattelemisesta... Eteenpäin!"

X.

Rejer tutkii ensimmäistä perämiestä, ja löytää liian pian pohjan.

Aikaiseen, ennenkuin jäidenlähtö oikein oli alkanut, läksi Alert tällä kertaa lastineen Cardiffiin oikeassa pahassa Pohjanmeren säässä — ähkypäinen hankapurjetuuli ja taajoja raekuuroja.

Pursimies käveli ja reutoi itseään luuvalossa, väittäen ilmassa olevan lunta. Hän aikoi aina antautua köydentekijän uralle maalla, mutta ei vaan koskaan voinut vastustaa viettelystä, kun perämies Lind tuli hänen tupaansa ja sanoi:

"No, Jakobsen, nyt me taas lähdemme merelle pulikoimaan!"

"En minä, perämies! — tiedättehän"...

"Hölyn pölyn, Jakobsen!"

"Tiedättehän, se köydentekijän ura"...

"Tarvitsee rahaa."

"Hm ... jääkylmää ilmassa!... Luuvalo!"

"Se paistuu tiehensä eteläpuolella viivaa... Minä lähetän pullon neilikka-airakk'ia, Jakobsen! —

hikoilemislääkkeeksi. Tule sitten luokseni kertomaan, autoiko se!"

"No hyvä, perämies! Hm ... milloinkaan me sitten, — minä tarkoitan Alert'ia"...

"Jopas tartuit, sinä"...

Perämies iski silmää, Jakobsen iski silmää. Jakobsen olisi ollutkin kuin onneton leskimies, jos Alert todellakin olisi lähtenyt hänettä merelle!

Oli melkein sama miehistö, melkein kaikki Laurvigistä ja Stavärnistä aina Uuteen Hellesandiin asti. Steewartti oli tullut Laurvigin horellista, ja ruotsalainen, joka ensin oli pestattu Göteporissa, vaan joka ei koskaan nähnyt tilaisuutta talvisin päästä kotiin, "kukersi taas kuin teeri mäellä," niinkuin kirvesmies sanoi.

Jos Rejer joko öljymekossa ja lounas päässä patikoi kannella tyrskylaineiden harjat peräpurjeen puomin tasalla, tai hänellä oli pikimustassa yössä koiranvahti ja seisoi ruotelissa, oli kaksi asiaa yhtä varmat, kuin hänen huulensa olivat suljetut ja leukansa terävä —: ensiksi, ett'ei hän ensi kerralla tulisi kotiin hyyryttä niinkuin auttamaton lehmä, ja sitten, että hän tahtoi käyttää aikaansa pitkällä matkalla lukemiseen ja sen purjehdusopin käytännölliseen kertomiseen, joka auttaisi häntä perämiehen tutkinnon läpi maalla.

Peräkannen vahti oli päässyt vapaaksi ja ryöminyt kannen alle. Hänellä oli ollut kylliksi surkeata puoliyöhön, nyt heltyivät vähän tuulenpuuskat, ja ensi vilahdus uusikuusta näkyi tuon tuostakin huilaavien pilvenhäikkien lomasta. Nyt oli viides vuorokausi siitä kuin he olivat lähteneet matkalle, ja Rejer seisoi koiranvahdissa.

Häntä ihmetytti, nähdessään perämiehen vielä kannella; hän käveli, piippunysä nenän alla valaisemassa, edestakaisin tuulenpuolisella laidalla. Vähän väliä seisattui hän peräpurjeen tai ison vantin tykönä ja katseli merelle.

Hän tahtoi varmaankin selkoa ilmasta ja kuunkäänteestä, sillä hän katseli aina kauan ylöspäin. — Aika mies! Merimies ruumiiltaan ja sielultaan! ... ei mene ennen levolle, kuin on saanut ilmahavantonsa järjestykseen; — ajatteli Rejer.

Hän päästi juuri ruotelin valloilleen tyrskylaineen jälkeen, jonka lävitse hän oli laskenut Alert'in, kun perämies seisattui hänen viereensä.

"Kuules Rejer!" — kysyi hän hiljaa, lyöden samalla piippunsa tyhjäksi polveaan vasten — "oliko se kolmeneljättä vai kahdeksanneljättä taaleria, kuin minä lainasin sinulta?"

"Ettekö muista, kahdeksanneljättä"...

"Niin, ihan niin! — minä vaan teen nyt luetteloa veloistani, ilmoitan minä sinulle ... monta nimeä! Vaan minulla onkin nyt kaksi vuotta kitkutettavana ja säästettävänä. En aio enää tuhlata killinkiäkään maalla, — saat hirttää minut, joll'en ole itara ja kitkuta, niin että ruskaa paikat. Sillä tavalla tulen kotiin varakkaana miehenä. — Kuules Rejer, sinunkin pitäisi kiinnittää kukkarosi nauhoja!"

"Niin on tuuma, perämies!"

"No, sittenhän meitä on kaksi ahnekonttia! — niin kuivia, että voivat raapaista tulta meistä!"

"Sanos minulle, Rejer! Olitko tuttu kanunamiehellä?"

"Luuletko siellä olleen jonkun, joka olisi katsellut lampaan silmillä — tytärtä?"

"Kuinka minä sitä tietäisin, perämies!" — hän puristi samassa kovasti ruotelin vartta — "hän on kiitoksenkipeä elukka!"

Perämies jäi seisomaan ajatuksissaan pykälälaudan ääreen, kunnes uusi raekuuro ajoi hänet kannen alle.

Rejer'ille tuli tämä raesade sitävastoin hyvään aikaan! Hänen seistessaan siinä ja jääpuraiden lyödessä hänen kasvojansa ja tulehtuneita silmäluomiansa vasten, oli yhtä suuri rajuilma noussut hänen sisässään. Minkätähden perämies oli sitä kysynyt? — Miksi perämies oli ruvennut vakoilemaan häntä?...

Vai niin! hän tekee laskunsa selväksi ... kitkuttaa ja säästää... Niin, niin...

Tämmöistä tunnetta ei hän koskaan ennen elämässään ollut tuntenut. Alkaa tuntua kuumalta tanssia!

Hän näki Saaran edessään ... kullankäyttävien hivuksineen, niin komeana ja kauniina! — ja omituinen väre kasvoissa, kun hän otti jäähyväisiä häneltä.

Merimies! — e-ei! semmoista ei hän nyt tahdo! — ivasi Rejer. — Mutta sitä raukkaa! eihän hän kuitenkaan voi vastustaa kaunista perämiestä, joka panee sydämmet liekkiin, mihin vaan kääntyy!

Mieheksi hänelle! siihen tarvitaan hiukan enemmän, rakas Lind! — —
Niin, niin... Siellä olet satimessa!

Tämä oli kova sadekuuro, jonka Rejer sai kokea, tämän vahdin aikana! ... keksintö, joka tuntui sitä raskaammalta, kun ei voinut oikeastaan nähdä sen lävitse enemmän kuin meren yli. Hänelle oli yhtä sekavana se, mitä hän itse tunsu, kuin sekin, mitä Saara Rördam mahtoi ajatella. Ainoastaan yksi asia oli hänelle selvä, nimittäin että Lind oli saanut silmänsä auki hänen suhteensa!

Rejer alkoi pitää tarkasti silmällä perämiestä; hän ei todellakaan enää ollut itsensä kaltainen! Ihmiset eivät saaneet kuulla hauskaa sanaa häneltä... Ja muutoin oli se aina hän, jolla oli joku leikkisana heitettävä heille, silloinkuin elämä tuntui kolkolta; hän tahtoi sen käymään kuin tanssin. Sentähden voikin hän ihmisten kanssa tehdä, mitä tahtoi, kääriä heidät sormensa ympäri niinkuin silkkinauhan; hieno ja iloinen kaikkialla, sekä maalla että laivalla ... ikäänkuin syntynyt komentajan sillalle; — se oli jotakin, josta Rejer otti vaarin.

— Aivan oikein, perämies ei lähtenyt laivalta Cardiffissa! — muuten ei hän ollut niitä, jotka eivät välitä iloista maalla!

Rejer'in epäluulo sai varmuutta, kun alaperämies viimeisinä päivinä heidän oloaan siellä tuli laivalle tuoden postin konsulin virastosta ja sen mukana kirjeen hänelle.

"Kuules!" — sanoi perämies hänelle iltasella, kun olivat lopettaneet lossauksen — "Olen hankkinut itselleni tavattoman hienoa piipputupakkaa maalta ... siellä on puolinaulaa sinua varten; — se on hyvään tarpeesen matkalla etelään!"

"Paljon kiitoksia, perämies!"

"Sait kirjeen tänään! Minä näin siihen olleen kirjoitetun Fredriksvärn. Se oli varmaankin joltakin kumppalilta? Mitä uutisia siinä oli?... menevätkö hyvin kihloihin?"

Hohoo — ajatteli Rejer.

"Ei, se oli kotoa, reitaajille lähetetty."

"Vai niin! — Vaan voihan tapahtua, että joku kumppaleista Fredriksvärnissä kirjoittaa?"

"Ehkäpä!"

"Sinun pitää kertoa, jos on jotakin uutta, olkoonpa mitä tahansa! — Tulee ikävä matkalla, näetkös! — ja minä olen sieltä syntyisin, — sentähden huvittaa se minua." — —

He olivat peilanneet Dungenessin ja Englannin lounaisimman niemen vuosituulen suuntaa ja olivat nyt — lastina pikkutavaraa Kap-kaupunkiin ja Port Elisabethiin — jo kolmatta viikkoa matkalla kaikki purjeet ylhäällä, aina sänky- ja pesuvaatteihin saakka, jotka roikkuivat kuivamassa. He tekivät yhdeksän solmua tunnissa, taivas alinomaa kirkkaana ja kuumuus yhä lisääntymässä sekä — niinkuin havannot joka puolipäivä näyttivät — lakkaamatta kapenevalla leveydellä.

Vähitellen olivat he jääneet tuuliteltan peräkannelle, sitten myös kokkaan.

Kannella kävelivät kanat ja potkivat kirvesmiehen höylänlastuissa, hänen tehdessään työtään... Koira ja kissa olivat tauonneet sodastaan; ne eivät viitsineet tapella kuumuudessa. Toinen makasi kuono kypälän välissä pienessä siimeksessä, jonka iso masto muodosti, toinen venyi ja katseli kanoja. Kokkapenkeressä paikattiin kenkiä ja saappaita; toiset olivat räätälin työssä.

Työpajoja oli joka paikassa; ja kirvesmies, joka myös oli nyt saanut kylläkseen kuumuudesta, oli majoittunut pieneen, sitä varten tehtyyn teltaan fokkipurjeen alle, tekemään kahta uutta komeata vipukehrää.

Göteporilainen oli peräpuolella; hän oli kaikentekijä ja oli nyt saanut työkseen merkitä perämies Lind'in rinta. Ankkuri — niin oli käsketty, vaan kun sitä piti ruveta tekemään, tahtoi perämies ankkuriköyden oman piirustuksensa mukaan, joka oli suuren S:n näköinen.

"Ei se nyt ole minkään ankkuriköyden näköinen," tuumaili göteporilainen ennen

tekemäänrupeamistaan.

Rejer seiso i omilla mietteissään tuulen alla... Ankkuriköysi S:n näköinen ... he, he! — hänestä tuntui ilma sikamaisen kuumalta!

Tuuli lauhtui yhä enemmän päivemmällä, kunnes purjeet ja nuorat riippuivat ihan höllällään.

... He olivat melkein päiväntasaajan kohdalla ja ilma oli tavattoman samea ja läkähdyttävä auringon lasketessa.

Silloin alkoi pilviä ikäänkuin vyöryä siinä... Heille ilmestyi yhä selvempi ja selvempi kultajuova... Ei ollut enää sameutta, vaan pikaisesti rientäviä kuuroja, jotka kävivät yhä tummemmiksi ... kaukana välähteleviksi!...

Ja kapteeni ja ensimmäinen perämies, jotka seisoivat yhdessä hakkuulaudalla neuvottelemassa, tunsivatkin ne heti, mitä ne olivat — ne oli niitä pikaisesti kulkevia tuulispään tapaisia sadekuuroja, jotka saattavat raivota näillä leveysasteilla!

Tässä ei käynyt menettää aikaa, täytyi saada laiva puhtaaksi kaikista purjeista: kaitapurje, isopurje ja salipurje ja kaikki, mitä purjeita oli, kunnes ne olivat käärittyinä raakapuihin! Hytistä karjui huutaja ja tuuli alkoi vinkua kaikellisilla korvia vihlovilla äänillä, samalla kuin ilta-aurinko lasketessaan rientävien synkkien pilvien lomitse uhkaavasti heitti säiteitään ikäänkuin pitkiä, veripunaisia juovia aaltojenharjoille, jotka muodostivat korppimustia varjoja.

Laiva, joka oli ajelehtanut palavilla purjeilla, alkoi keinua kokka hyrskyissä.

Aurinko laskeutui ja jätti ainoastaan tummanpunasen välkkeen pilven reunain alatse, ja kohta sen perästä olivat roiskuvat ja leiskuvat purjeet synkässä pimeydessä, joita lävisteli ristiin rastiin välähtelevät ukkosenuolet — parin kolmenkymmenen minutin ajan, ja jyrinä kulki niiden ylitse, myrskyn vinkuessa ja viheltäessä köysissä.

Kaitapurjeen puomit olivat lasketut alas, praami- ja huippupurjeet korjatut, alapurjeet käännetyt niin, että ne kitisten ja vinkuen lokissaan ja taljoissaan lankesivat suoraan kannelle... Ja nyt oltiin työssä märssypurjeen raakapuissa, — "pohjakari" — tässä ei kenenkään kädet olleet joutilaina.

"Purjenuorat irti! ... märssynjalkanuora ylös tuulenpuolelta! — märssypurje alas!"

Kuin miehistö pimeässä kiipesi isomärssyn raakapuihin, löi purje yht'äkkiä taaksepäin — laiva oli tullut liian ylös tuulen päälle ja sai purjeihinsa tuulenpuuskan! Purje ruski ja löi heitä ympäri korvia puoleksi tuuliaispään voimalla, kunnes se hyvin yksinkertaisesti reivasi itse itsensä repeämällä ja lyöttymällä säpäleiksi ja rievuiksi saumoistaan.

Pari miestä menetti tasapainonsa ja pelastui tarttumalla köysiin. Ja yksi jäi poimuihin kiinni. Laiva keinui kovasti... Näytti kuin ei mitään onnettomuutta olisi tapahtunut. Sade alkoi virrata ja työtä pitkitettiin; täytyi tehdä lehmän käännös.

Vasta joku aika sen perästä, kuin hän olisi ollut tarpeen etupurjeen jalkanuorissa, kysyttiin alaperämies Nielsenä... Häntä ei löydetty mistään, ja vaikk'ei kukaan tahtonut olla ensimmäinen lausumassa sitä, oli kuitenkin kaikille aivan selvä, että hän oli pudonnut mereen! Viimeinen, mitä steewartti oli nähnyt hänestä, oli se, että hän oli tuulenpuolelta tarttunut pistopulttiin, kiinnittääkseen sitä niskanuoraan; — se oli juuri silloinkuin purje löi taaksepäin, ja hän itse horjahti alas raakapuusta ja jäi käsistään riippumaan perttiliinaan...

Puoliyön aikaan oli varsinainen myrskykuuro ohitse; vaan yö oli yhä pilkkopimeä, ja sade tulvasi kello neljään asti aamua, jolla aikaa Alert pysyi tuulen alla.

Kullankirkkaan, säteilevän auringon noustessa olivat he monen penikulman päässä alaperämiehen haudasta.

Hänen piippunsa oli vielä heitettyä penkin alle ruhvin ulkopuolella avonaisen tupakkakukkaron vieressä; hänen tohvelinsa olivat hytinportaiden vieressä ja hänen majassaan, jossa hänen vaatteensa ja olkihattunsa olivat, juuri niinkuin hän ne oli jättänyt, riippui vielä hänen kellonsa ja tiksutti.

Tämän kertoi steewartti kokkapuolesta, ja se saattoi kirvesmiehen syviin mietteihin... "Niin kauan kuin kello käy, on hänessä henki!" — mutisi hän nyökyttäen hiljaa päätään... Ja tuntui paljoa helpommalta tässä raskaassa mielentilassa, kun vihdoin aamupäivällä ilmoitettiin, että kello oli seisattunut puoliyhdeksän aikoina.

Vähitellen sai sitte Alert entisen purjeverhonsa, — jokaista neliöjalkaa käytettiin hyväkseen tuulen

kokoamiseksi — ja vauhtia pitkitettiin viikkomäärät samalla tavalla, purjettakaan muuttamatta tai jalkanuoraakaan liikuttamatta, pitkin hiljaisesti keinuvaa, ääretöntä meren sinipintaa. Aamuraittius suloisesti säteilevässä auringonvalossa, lisääntyvä paahde päivemmällä, kunnes se väheni auringon lasketessa, ja taivas äkkiä seiso i kuin korkeakaarinen musta kupulaki heidän yläpuolellaan suurine kiiluvine tähtineen: — Argo, Kahdeksikulma, Eridanus ja Valaskala sekä yhä enemmän ja enemmän selkenevä, tuikkiva etelänristi.

Muutamia päiviä oli kulunut eikä muuhun toimenpiteeseen oltu ryhdytty alaperämiehen kuoleman johdosta kuin siihen että Lind oli määrännyt Rejer'in ottamaan huolekseen hänen perämiesvahtinsa sekä pitämään peräkannen lamput ja lyhdyt kunnossa. Kuitenkin pidettiin siitä neuvottelua peränpuolella hytissä.

Kapteeni Berentsen oli siisti, hiljainen ja säännöllinen mies, niin luotisuora ja määrätty tavoissaan ja luonteeltaan, että häntä oli melkein mahdoton lähestyä millään persoonallisella ystävyydellä, vaan miehistö piti häntä melkein ylikuonnollisessa kunniaassa. Hänen varovassa, karttavassa luonteessaan asui heikkohermoinen pelko tai levottomuus kaiken suhteen, mikä tuntui tavattomalta. Eikä Rejer'in rohkea nenä eikä näkö olleet kylläksi tavallisia varsinaisille matruuseille ... koko kasvojen olento oli pari kolme astetta liian korkealla...

Lindin ehdoitus, että Rejer otettaisiin alaperämieheksi, kohtasi sentähden tavattoman sitkeätä vastarintaa, pitkitystä ja arvelua, vaan ei yhtään varsinaista syytä paitse — niinkuin perämies Lind keyvellä tavallaan määritteli asian — suuren nenän.

Ensimmäinen perämies oli oikeastaan hänen ainoana yhdyssiteenään miehistön kanssa. Taidollaan pysyä arvossa ja samalla olla miehistön suosiossa oli hän saanut suuren vaikutusvallan kapteenin yli, joka ei tosin ollut hänelle tietty, vaan sentähden ehkä monesti sitä suurempi. Kun ensimmäinen perämies näin sitkeästi kuin nyt pysyi ajatuksessaan, niin voi hän aina olla varma voitostaan ennemmin tai myöhemmin.

Samana iltana ilmoitettiin kokoontuneelle miehistölle että "Juhl oli astunut alaperämiehen sijalle ja virkaan Alert'illa" ja sen johdosta annettiin miehistölle groggia kokassa.

Tämä oli Rejer'in jäähyväisilta matruusisäädystä.

"Merkillistä kyllä," sanoi pursimies Torgersen, joka piti puheen ... "ei ketään ole, josta ei tuntuisi kuin Rejer Juhl ikäänkuin kuuluisi peränpuolelle ... minusta on tuntunut siltä aina siitä asti kuin hän tuli laivalle!"

"Niin se on tuntunut meistä kaikistakin!" — kuului jätkien yhteinen vastaus... "Eläköön perämies Juhl!"

"Vaan ei minusta," hymyili göteporilainen, — "kuin hän talonpoikais-arkkuineen tuli laivalle, näytti hän minusta liian jörömäiseltä, vaan sittenkuin hän leikkasi meille tien auki ruhvista Montrealissa, arvelin minä, että hänestä voisi tulla kaapparilaivan kapteeni! — niin juuri kaapparikapteeni!"

— — Jos Rejer jo ennestäänkin oli käyttänyt vapaahetkiä lukemiseen ja purjehdusmerkkien laskemiseen, niin tapahtui se tästälähin uudistetulla innolla, sittenkuin hän oli saanut oman hyttinsä istuakseen ja sai ottaa osaa jokapäiväisiin käytännöllisiin havainnoihin, — hän tunsu tarvitsevansa niin pian kuin mahdollista olla kykenevä toimeensa.

Vaikk'ei perämies Lind tuhlanut monta sanaa siihen asiaan, niin oli Rejer'illä kuitenkin aavistus siitä, että hän tällä kertaa oli käyttäinnyt kuin kelpo kumppali häntä ja kapteenia kohtaan! Tämä nyt oli sitä laatua, jonka Rejer kätki poveensa; — se päivä valeunee kyllä, jolloin hän saisi näyttää, ett'ei hänkään tarvitse jättää auttamatta ystävää, tämän ollessa pulassa.

Lind istui penkillä kajutan ulkopuolella paitahihasillaan ja poltti tupakkaa tähystäessään tähtiä... Rejer käveli edestakaisin kannella hänen edessään, oli vielä liian kuuma käydä levolle. Silloin tällöin vaihdettiin joku sana. Lind puheli surkutellen siitä, että he olivat ihan toisella puolella maapalloa, ja Rejer vastasi myöntämällä siihen.

... "Ajatteleppas, ett'ei ole kolmea kuukautta siitä kuin me kaalasimme lumessa siellä kotona!" — lausui Lind.

"Niin tosiaankin — kummallista kyllä!"

"Sinä aamuna tanssiaisten perästä Singdalsenilla ... oli kylmä ja kirkas ja..."

Rejer seisattui paikalla.

"Meillä on tänään ollut kaksi merilokkia, jotka ovat lentäneet meidän ylitsemme köliveteen," — sanoi hän.

"Vai niin! — Ja semmoinen hankiainen, tiedäthän, joka ei oikein kannata ... kanunamiehen piti luonnollisesti käydä keskitietä puujalkoineen, ja silloin piti minun kulkea ihan lumireen nostamassa lumessa, voidakseni pysyä tyttären sivulla."

"Niinpä niin! — Ne ovat tavattoman kauniita lintuja lennossa! ... valkeita pitkät mustat siivet."

"Ovat kyllä! etkö ole nähnyt niitä ennen? — saamme kohta nähdä niitä kylläksemme; ... vaan näetkös, minä patikoin lumessa ja hupsahdin välistä polviani myöten siihen ... ja nauroin! Minulla oli epäluuloni, että tytär kulki niin tien reunaa pakoittaakseen vaan minua toiselle puolelle kanunamiestä, niin että minä joutuisin tuulen alle puujalan tähden, ymmärräthän ... vaan kun hän vihdoin näki, ett'ei siitä ollut apua, tuli hän järkeväksi ja antoi tietä."

"Vai niin! — Merilokit, perämies, tietävät, ett'ei meillä ole pitkältä enää Kapiin?"

"Niin kyllä! vaikka ne toisinaan lentävät satoja peninkulmia merelle... Vaan mitä minun pitikään sanoa... Sinähän tunsit kanunamiehen perheen?"

"Kyllä!"

"Seisoit puuvajassa siellä hakkaamassa puita! Oli sekin kaunis... Jos olisin tiennyt sen, olisit heti saanut rahasi, voit uskoa!... Vaan sillä laillahan näit häntä joka päivä?"

"Ketä?" — kysyi Rejer äkäisesti.

"Saaraa, tyttäätä, luonnollisesti!... Minkälainen hän oli? — kotona tarkoitan minä ... ja kanunantulppineen, velipuolineen hoidettavana?"

"Oo, semmoisesta kyökkisälystä en minä paljon välitä — sain siitä kyliäni jo laivankeittiössä!"

"Vaan sinä näit kumminkin, mikä hän oli eläviään? Ei semmoinen kuin leikataan impi jäykästä paperista, kaita keskeltä ja muuta semmoista, vaan oikea — jolla on niska, kaula ja olkapäät ... jotka voivat ottaa hengen ihmisestä!... Ja silmät sitten! — Niissä oli voimaa... Kauneuden voimaa! — Sai ottaa hatun päästään ja laskea praamipurjeen alas!"

"Oi, perämies! Olette jo ottaneet hyvin monta hattua ja lakkia päästänne kauneuden voiman vaikutuksesta, luulen ma!"

"Me lennämme kaikki tulta kohti, Juhl!" — vastasi hän mieltäväisesti — "vaan ... tällä kertaa luulen minä perämies Lindin — syttyneen todenteolla."

Rejer käveli edestakaisin.

Eiköhän ensimmäinen perämies kohta mene kannen alle?... Eiköhän hänen mielensä tehne jo levolle näin myöhään yöllä? Oli ihan tuskallisen tukalaa kävellä tässä ja kuunnella ja vastata! — hän tunsikäyvän itselleen vaikeaksi hillitä mieltänsä.

"... Ja sitten et ole kenenkään naisen kuullut vastaavan niinkuin hänen, Juhl!... Se osoittaa kuinka uljas ja komea hän on kannelta, — sielunsa puolesta tarkoitan minä!" — pitkitti Lind taas.

"Tahtoisin juuri tietää, nukkuuko tähystäjä! — ei yhtään tiedonantoa koko yönä!" — karjasi Rejer ja hyökkäsi kokkaan, hänellä oli halu siepata väentitanko ja lyödä murskaksi kaikki, mitä eteen sattui.

— — Lind oli mennyt alas, ja Rejer käveli kannella kirkkaassa yössä... Tähtiä oli yli koko taivaan, jotka näyttivät haluavan pudota alas, ja fosforia merenpinnalla; ruoteli kulki tulihymässä ja kölivesi välkkyi sähkövalossa. Vaan synti olisi sanoa hänen nähneen siitä mitään!

... Ensimmäinen perämies aikoi siis todellakin kosia Saara Rördam'ia! Ei käynyt päinsä houereilla enää sen asian suhteen. Niin! — säntilleen niin oli se!

Hänellä oli valittavana joko taistelu Lindin kanssa hänestä — tai uhrata itsensä Lindin hyväksi! ... suoraan sanoen: — luopua hänestä! ... koettaa unhottaa hänet! ... ihan kokonaan jättää mielestään se, että koskaan oli nähnyt, puhutellut ja ottanut semmoiset jäähyväiset Saara Rördam'ilta.

Hän näki hänen vartalonsa ja kasvonsa edessään, — vaan hän karkoitti ne luotaan.

Oliko Lind hänen ystävänsä, vai eikö hän ollut hänen ystävänsä? Oliko hän osoittaunut kumppaliksi, vai eikö hän ollut tehnyt sitä — kaikkina näinä vuosina?... Eikö hän puhunut hänelle hänestä

semmoisella ystävyydellä ja luottamuksella, että sen, joka pettäisi semmoisen kumppalin, täytyisi olla konnan.

"Niin, minun rakas Rejer Jansen Juhl'ini! — siinä kysytään miestä, jos tahdot kulkea rinnatusten miesten kanssa, joilla on leveä rinta!..." — — —

— — — "Ja tiedätkö, mitä hän vastasi minulle viimeisenä iltana kanunamiehellä," — jatkoi ensimmäinen perämies taas seuraavana iltana... "Kun minä tulen kotiin, olette te naimisessa, neiti! laskin minä leikkiä."

"Minäkö? — miksi menisin minä naimisiin? ... ottaisin päälleni sen huolen! Ikäänkuin minulle ei olisi näistä kylliksi!" — hän osoitti kanunantulppiin. — "Ei kiitoksia, minä en pyri sille tielle, Lind!"

"Joll'ei hän olisi vastannut niin ... niin kerrassaan jyrkästi! en luule, että olisin lähtenyt talosta sinä iltana kysymättä häneltä, eikö hän tahtoisu ruveta matami Lind'iksi, — päästäkseni varmuuteen hänestä, näetkös! Vaan sitten minä arvelin, että semmoista kuitenkin täytyy kauemmin miettiä; — olen ennenkin ollut rakastunut ja silloinkin ajatellut paljon! Ja sittenkin hän sanoi sen niin ylpeästi ja päättävästi, että minä vaan nauroin ja sanoin: 'vannottu ei ole pidetty, neiti.' — Vaan olisitpahan nähnyt, miten hänen silmänsä silloin loistivat, niin tosissaan hän oli!"...

"Ja nyt elän kuitenkin siinä uskossa, että sittenkin taisin olla tyhmä... Sehän voisi nyt olla päätetty asia! — Mitä sinä arvelet?"

"Mitä turkasta — vois in minä arvella siitä, perämies!"

Rejer vältti tästä läh in niin paljon kuin hänen vallassaan oli tämänlaatuisia ystävyykeskusteluja. Täällä tulikin pian vaihtelevampaa sekä ilmassa että laivaelämässä, mitä lähemmäksi Kap-kaupunkia he tulivat.

* * * * *

Alert oli kulkenut Toffel Baytä Kap-kaupunkiin, purkanut sitten lopun lastiaan, pikkutavaroita, Port Elisabethissä ja kiiti nyt hyvällä vauhdilla kirkkaan, pilvettömän taivaan alla Port Louisiin St. Mauritiussaarella. Saari tunturineen, kasvullisuuksineen, viljelysmaineen ja huviloineen oli kuin ilmestys kohonnut sinisestä peilikirkkaasta merestä.

Vene, joka lähestyi, jo ennenkuin se laski laivasiltaan, sisälsi terveyslautakunnan jäsenen ja pitkän, keltaisen, kaljupään tohtorin, kultakaiteiset silmälasit päässä, joka teki kaikenlaisia kysymyksiä, tirkisti ruhviin, katsoi kajuttaan ja vihdo in viime in vaati nähdäkseen apteekkilaatikkoa, jonka hän nuuski ja tutki läpeensä. Hän pisti pikkusormensa pään jokaiseen purkkiin ja askiin, maistoi sisällystä, purki ja pani takaisin, tutki ja puisteli päätään ja oli äärettömän huolellinen.

"Voitte hirttä ä minut, joll'ei hän pistänyt yhtä kääröä taskuunsa tuolla apteekkilaatikolla!" sanoi stewardti hänen jälkeensä laskuportaille. — "Hän näytti itse keltakuumeelta!"

"Jumala auttakoon meitä pois tästä loukosta!" — huokasi Lind; tämä tavaton vastaanottaminen ei häntä miellyttänyt.

Ankkurivitjat täytyi velvollisuuden mukaisimmasti malajilaisten sukeltajain lukota kiinni tavattoman paksuihin vitjoihin sataman pohjassa. Laki kielsi luottamasta omaan ankkuriin. Täällä oli juuri tuuliaispäiden aika, joka usein sattuu säännöllisesti joka kolmas tai neljäs vuosi, kuolettavaisten kuumeruttojen seuraamana, joita kosteus synnyttää.

Keskellä lounaisten vuositulien terveellistä ilmavirtaa on St. Mauritiuksella ollut mitä suloisin ilma-ala, kunnes voitonhimoinen asioimisinto hakkautti alas saaren kaunistuksen, nuo tiheet metsät mustaapuuta ja muita kalliita puulajeja sekä paljastivat maan, niin että se muuttui vaarallisten nevakuumeiden kodiksi.

He olivat purkaneet lastinsa mitä ihanimmalla ilmalla ja lastasivat nyt sisään sokeria ja mustaapuuta Hampuriin.

Eräänä aamupäivänä lastatessaan sokeria näkivät he ikkunoita ja niiden verhoja kaikkialla kaupungissa suljettavan ja satamassa äkkiä laskettavan kiireesti alas laivain purjeita.

Ilma oli käynyt yhä raskaammaksi ja tukahuttavammaksi päivemmällä, oli melkein kuin painostus olisi vaikuttanut aina meren pohjaan, jossa kalat veltosti ja laiskasti uivat vitjam yli. Ilmapuntari oli alennut nollaan.

Kaikkialla kuului: "cyklon, cyklon!"

Laivalla pantiin kaikki kuntoon tuuliaispään vastaanottamiseksi, luukut pantiin kiinni, märssy- ja praamitangot otettiin alas.

Ja nyt se tuli, mustana kuin yö! — jymisten ja jylisten.

Ilmanpainon edestä kallistui Alert kyljelleen melkein luukkuja myöten; joka silmänräpäys näytti siltä kuin mastot murtuisivat. Parin kolmen tunnin ajan taisteli jokainen laiva perikadostaan.

Seurauksena sadekuuroista, joita nyt tuli toinen toisensa perästä, oli että kuume kaupungissa eneni surmaavaksi rutoksi, ja ennenkuin lastaus oli lopussa, oli Alert'in matruuseja viisi ja laivapoika hospitaalissa. Muutamia päiviä myöhemmin oli neljä heistä vainaana.

Eräänä päivänä makasi Lind'kin tuulitellassa kannella ja potki ja hyppi — käyttääksemme hänen omia leikillisiä sanojaan — kuin kuttaperkka pallo; ja leposijalla alhaalla taas kolme sairastunutta.

Kapteeni tahtoi heitä lähettää sairashuoneeseen; — piti käydä kaikki säntilleen, niin pääsi kaikesta edesvastauksesta. Hän oli epätoivossaan; hänellä oli laivapaperit kaikki järjestyksessä matkalle, vaan ei enää laivaväkeä, joiden kanssa olisi lähtenyt.

Rejer oli saanut nähdä kylliksi hospitaalia, — sinne ei niiden pitänyt saada viedä ensimmäistä perämiestä, niin kauan kuin hänen päänsä oli pystyssä! ... se olisi ollut suoraan ruumisarkkuun. — Pois vaan täältä toiseen ilmanalaa! — oli hospitaalinlääkäri sanonut.

Kiinanpulveri oli ainoa lääke. Vaan apteekissa ei sitä enää ollut saatavana alle kahdenkymmenenkertaisen hintansa! Tavarasta oli puute — tai korottivat voitonhimoiset sen hinnan. Alert'in apteekkilaatikosta näytti se kokonaan hävinneen, ja nyt huomattiin pitkän keltaisen miehen siirtäneen se omaan taskuunsa satamassa. Oli ruttoaika, ja silloin piti laivoja tuuman takein ryöstää!

Rejer oli maalla kaikkine pundineen, jotka sai kokoon, ja sai siten kymmenellä punnalla yhtä suuren annoksen kiinapulveria, kuin hän muutoin olisi voinut saada viidellä killingillä! — näin varustautui hän ankaraan otteluun kapteenin kanssa ystävänsä maalleviennistä.

Hänen ei kuitenkaan tarvinnut kestää sitä. Kun hän tuli laivalle, makasi kapteeni väristen houreissaan. Ankarain kuumepuuskain vuorotellessa halusi hän päästä purjehtimaan, — täällä makaaminen merkitsi kuolemaa!

Rejer ei ollut monta kertaa kulkenut edestakaisin, ennenkuin hän oli selvillä siitä, mitä hänen piti tekemän: — tuoda vielä tänä iltana sairaat hospitaalista ja sitten yöllä lähteä matkalle!

Vielä yksi miehistä sairaaksi! — Heitä oli nyt vaan neljä työhön kykenevää jäljellä kuustoistamiehisestä väestöstä, vaan muutamain hindulaisten rantakasakkain avulla, joille maksettiin hyvin, kävi se päinsä.

Rejer oli itse hospitaalissa ja sai kapteenin nimessä luvan sairaiden jättämiseen kantajille. Sitten saivat he pimeässä muutamia purjeita auki, lappoivat ankkurivitjat laivaan ja läksivät hiljaa liikkeelle.

XI.

Ystävyys ja rakkaus.

He häilyivät avaralla, äärettömällä valtamerellä, hospitaali kannen alla!... Kuumejanoa ja kurjuutta! — ja tuskin raikasta ilmanhenkäystä polttavassa kuumuudessa!

— Nyt veti kapteenikin viimeisen henkäyksensä kajutassa, muistuttaen ensimmäistä perämiestä olemaan varuillaan Rakkebaa karista Fredriksvärnin ulkopuolella. Hän houraili olevansa kotona.

Kirvesmies neuloi hänet norjalaiseen lippuun, antoi virsikirjansa rinnan päälle ja kaksi pohjalastirautaa jalkoihin, luki Isämeidän siunaukseksi ja päästi Indian meren pohjaan.

Tuuli alkoi kiihtyä, joka seikka huolestutti Rejer'ia. Myrsky, ja he olisivat olleet hukassa! — vaan ensi seuraus näytti onnelliselta, sillä moni sairaista alkoi ryömiä kannelle.

Rejer oli tällä ajalla tuntenut monta kummallista tunnetta heräävän povessaan. Oli mielikuviutus, josta

hän ei tahtonut päästä erilleen ... ajatus, jota hän ei tahtonut suosia, vaan joka kuitenkin aina tuli takaisin — aina! — ajatus, jonka tähden hän olisi tahtonut sylkeä itseään silmille!...

Ensimmäinen perämies makasi alhaalla hökkelissä; hänessä oli tuskin henkeä enää.

Jos hän kuolee? — jos hän kuolee?

Silloin voisi hän taas päästää vapaasti valloilleen kaikki ajatuksensa ja tunteensa tytön suhteen, jota hän nyt ei uskaltanut ajatellaakaan, kun —

Niin, jos hänen ystävänsä nyt kuolisi!

Tyttö oli hänelle yhtä kallis kuin hänen sisin sydänverensä! — huusi kuin kauan vangittu ja sidottu, vaan nyt vapautettu tunnustus hänen povessaan. Siinä oli kokonainen elämä — koko tulevaisuus!...

Sitten sai hänessä vallan voimakas iva ja halveksiminen itseään kohtaan, niin ett'ei hänestä tuntunut mikään olevan parempi teko kuin juosta laivalta mereen, — ja siten vapauttaa laiva halpamielisestä koirasta!

Hän meni alas ja hoiti perämiestä niin varovasti kuin pientä lasta ... muutti hänet raittiimpi-ilmaiseen hyttiin ja toimitti ilmanvaihtoa ilmarestä ja ovista...

Hän katseli hänen kalpeita taudinkuihduttamia kasvojaan, joiden ympärillä musta parta riippui, ja tunsu olevansa kadottamaisillaan ainoan ystävänsä tässä maailmassa! — ja suru valtasi hänet, niin että hänen sydäntänsä kirveli... Hänen kaltaistaan ei ollut millään norjalaisella laivalla!...

Ja — kun hän taas oli seisonut jonkun aikaa vääntitangon ääressä — tulivat jälleen samat ajatukset entistä tietään.

Oliko hänessäkin kuume?...

Ei, vaan villitty sekoittava onnettomuuden kaitseminen lepäsi hänen ylitsensä! — hänen täytyi kärsiä tuskaa ainoan ystävänsä ja tytön välillä! —

— — Muutamia tuulisia vuorokausia vielä ja liekkatuulen käytävällä ruuhvin ja sianselän varjossa kokkapenkerellä istui haamuja — kalpeita ja taudin kuihduttamia, niin että vaatteet riippuivat heidän päällään, vaan silmissä oli eloa, ja he ahmivat ilmaa täysillä siemauksilla, ikäänkuin jokainen ilmanhenkäys olisi ollut herrasherkku.

"Nyt on luullakseni pahin ohitse!" — sanoi kirvesmies kuullessaan iltapäivällä göteporilaisen "soittavan" kokkaan.

"Ei ole kylliksi viileätä kajutassa ... ehkäpä myöskin kosteata kölivedestä!" ja niin kantoi Rejer perämies Lind'in kannelle palttinaseinäiseen tuuliteltaan.

Vaan vasta Alert'in ehdittyä Kap Agulhakseen voi Lind ryhtyä kapteenin toimeen, ja kaikki tuli laivalla entiseen käyntiinsä siten, että hän otti huostaansa ylihangon vahdin ja Rejer alihangan.

Emäpuu kynti viikko- ja kuukausimääriä vakoansa, joka päivillä vaahtosi, öisin loisti fosforilta. He olivat jälleen saaneet sinisen tähtikarttansa takaisin ja aikoja sitten ottaneet selon Pohjantähdestä, olivat peilanneet Azorit ja Tenerifan sekä suoriutuneet Lind'in taitavuudella monesta pulasta huolimatta miehistön vähenemisestä.

Mitä enemmän he lähestyivät Europpaa, sitä synkemmälle mielelle Rejer tuli. Mitä lähemmäksi kotia päästiin, sitä mustemmalta hänestä näytti. Hän käveli alakuluisena ja mietiskeli... Mitä hän oikeastaan tekisi kotona? Oliko siellä ketään, jonka tähden kannattaisi elää?... Hammernäs ja seutu kaikkine ahtauksilleen ja kutistumisineen! — hän kuvitteli mielessään sitä nyt puolipimeäksi potaattikellariksi, jossa itäminen on alkanut, — sillä hänen äitinsä kirjoitti, että "muutamat hieman mietiskelivät sillinpyyntiä, toiset Amerikkaa."

Niin Amerikkaa!... Hän kulki mietteissään.

Göteporilainen istui kahanreisin laivanportaalla isonrustin kohdalla ja teki työtään.

"Missä sinun isäsi koti on, göteporilainen? — Missä sinun isäsi asuu?"

"Ei ole isää."

... "Ja äitiä?"

"Ei ole äitiä! — ei sisaria eikä veljiä!" — lisäsi hän lyhyesti.

Rejer huomasi joutuneensa tukalaan aineesen ja löi leikiksi.

"Eikä kultaistakaan?"

"Oikein arvattu!" — Vähän ajan perästä lisäsi hän katsoen puolittain merelle: — "Muistelen kerran olleen itselläni yhden; vaan hän — joutui naimisiin patruuni Bromanderille."

"Vai niin! — Ja varmaankin et sinä sentähden koskaan 'jouda kotiin,' niinkuin sanot talvella?"

"Juuri sentähden!"

"Mitäs sinä sanot Amerikasta, göteporilainen?"

"Meneekö perämies sinne?" — hän katsoi kummastuneena ylös ja antoi merasimen painua.

"Tähystys ei vielä ole tehty sinnepäin — sanomattoman paljon tekemistä siellä!"

"Jos perämies tahtoo tähystellä, niin olen minä mies pistäymään siellä."

"Teen päätökseni Hampurissa."

"Hyvin, perämies!"

* * * * *

Ja niin olivat he taas taistelemassa talvimyrskyjen kanssa joulukuulla Pohjanmerellä — vinheä luodetuuli ... he tunsivat niin hyvästi nämä asiat.

Yön pimeydessä olivat he kyllin onnellisia löytämään Helgolannin, ja niin laskivat he pakon vaatiessa etelää kohti toivoen Neuwarkin ja Cuxhavenin majakoista saavansa luotsiapua päästäkseen Hampuriin...

— Isot nostovivut satamassa olivat tyhjentäneet lastiruoman ja Alert oli nyt ankkurissa Steinwårdenin edustalla St. Paulin vastapäätä.

Siellä voivat he joka ilta laivan komentosillalta nähdä valkeat ja kuulla merimiesliikkeen melun maalla. He olisivat voineet tanssia soiton mukaan, joll'ei olisi ollut iloja kahdessa huvipaikassa samalla kertaa, jotka huusivat ihan toistensa korviin — kaksi hoijakkaa, joissa voitiin purjehtia soiton sävelissä ja värilamppujen valossa aaltoilevaa sinistä merta kaikenlaisiksi varustetuilla aluksilla — tai jos joku viihtyi paremmin maalla — ratsastaa ympäri giraffilla, zebralla, jalopeuralla, tiikerillä tai kamelikurjella —

Kerran tekemänsä päätöksen mukaan olla säästäväinen oli Rejer sulkenut taskunsa. Hän pysyi laivalla ja teki laskujaan Amerikan suhteen.

Sunnuntaina iltapäivällä vähää ennen heidän lähtöänsä oli hän kuitenkin maalla. Lind oli tahtonut tavata häntä.

Pitkin "Reperbahnia" ja "Langereiheä" vilisi ääretön ihmisjoukko, joiden seassa merisotamiehiä ja kauppalaiva-väkeä kaikista kansoista ja ilmanaloista, mulattiin ja neekeriin asti, jotka ylvästelivät selbihatuissa, keltaisissa liivissä ja punasissa kaulaliinoissa.

Lauma lauman perästä seisattui valosta loistavien ikkunain eteen, joissa oli uusia houkutusihmeitä joka askeleella: — — "Maailman kaunein nainen!" "Jättiläiskäärme!" "Anatomiallinen näyttely!" "Merenpohjassa!" "Ennustusta ja taikuutta bengalaisessa valossa!" "Jättiläisnainen!" "Vaksinäyttely!" jonka ikkunassa valkeaan puettu nunna, juomatanssijatar ja nuori viattomuus, joka istui ompelemassa, lakkaamatta kiersi ympäri.

Alapuolet kellareissa houkuttelivat viettelevät kahvilat laulajattarineen ja soittoineen, ravintolat ja olutholvit, joiden portaat nielivät kokonaisia laivalastia, miehiä ja naisia ... kaikkea laatua! vaikuttamatta ihmisvirrassa huomattavaa muutosta, — sillä se kulki sitkeästi ja hiljaa tietään, niinkuin Elbe sen alla.

Rejer kiinnitti huomionsa kahteen Alert'in jatkään hänen edessään.

... Loiskis! kellariin ne menivät! — Sinne menee jäännös vuosihyyrystä — mutisi hän itsekseen. — Matruusi on lintu, jota metsästäjä vainoo! oikea varpunen virikkeiden keskellä ... hän ui pelkkien haikalain seassa!... Rejer puisti olkapäitään... Hm! hm niin! — täytyy olla koko mies voidakseen ainoastaan elää!

Hän oli teatterissa yhdessä Lind'in kanssa, joka oli ihan tulvillan ihastuksesta Blenda Hastingsiin;

hän tanssi nuoralla, — "Ilmasorsa," niinkuin hän ohjelmassa kutsui itseään. Lind huusi hänelle, seurasi hänen liikkeitään bravohuudoilla... "Kas nyt uhkarohkea, niin että hän voisi seista varpaisillaan maston nenässä! köykäinen ja notkea kuin kissa! — kello yhdeksän iltasella pistäyn minä aina tänne, silloin on hänen vuoronsa kohota ilmaan!"

Ja nyt piti heidän lähteä teatterista illallista syömään!

Lind vei hänet kellariravintolaan, jossa istui merikapteenia ja muita ihmisiä, jotka samoinkuin hekin olivat tulossa teattereista ja muista huvituksista.

Lind meni suoraan ja tervehti tuttavasti vanhanpuoleista naista, joka istui tiskin takana, ja kohta sen perästä tuli mustakiharainen kaunotar, reipas olento ja ojensi hänelle ystävällisesti kätensä. Hän näytti olevan koko laitoksen sielu.

"Nyt on viimeinen ilta, ennenkuin taas lähemme luikertelemaan... Huomenna nostamme me ankkurimme, — sentähden poikkesin sisälle sanomaan teille jäähyväiset, Sally!... Niin, aivan niin, huomenna nostamme me ankkurimme" — vakuutti hän hieman kaipausta osoittavalla äänellä — "Tämä on viimeinen olutsarkkuni täällä, ja siihen kuuluu aikoja, ennenkuin sitä minulle tarjoavat noin kauniit kädet kuin Sally Frankfurterin! — noin hienoa kättä ja noin säihkyviä silmiä ei ole pohjoisnavalla!"

Illallinen valmistettiin Lind'in yhä lämpimämmin vakuuttaessa hänen silmiään kauniiksi ja kaikellaisia muita hurmaavia ominaisuuksia, — kohteliaisuuksia, joita kuuden-, seitsemänkolmatta vanha kaunotar Sally hyvin tyynesti ja ystävällisesti kuunteli, kohdellen niiden antajaa hyvänä ravintolavieraana ja ystävänä.

Hänen lausuessaan vakuutuksiaan ja kohteliaisuuksiaan kääntyi neiti hyllyyn päin ja otti kaukaa sen perältä tukun mustia sikaria keltaisessa kääreessä.

"Ne ovat oikeita," sanoi hän — "olen saanut ne kubalaiselta merikapteenilta, — tahdotteko ottaa ne?"

"Minä poltan niitä ajatelllessani teitä, Sally — siihen voitte luottaa!"

Rejer vaipui ajatuksiinsa ja oli kotimatalla harvapuheinen, samalla kuin Lind poltti sikaria ja piti ylistyspuheita kauniille hausalle Sally Frankfurterille.

Laivalla alkoi Rejer, niin myöhä kuin olikin, keskeytymättömällä innolla laskea ja panna sijoilleen suurta määrää ruokatavaroita, jotka olivat kasatut ruhviin. Ajatukset olivat myös työssä.

"Mitä sinä tirkistät?" — kysyi hän kiivaasti, nähtyään göteporilaisen useita kertoja ohikäydessään kumartuvan ikkunaan.

"Oli kuin tulenkipinä tai valoa tuolla alhaalla," — vastasi tämä, — "vaan se tulee varmaankin kapteenilta, joka vielä valvoo... Hän on luultavasti sanonut jäähyväiset jollekulle tänä iltana ja istuu nyt pimeässä poltellen muistoja itsestään. Se taula sytyttää tulen joka satamassa ja sammuu taas merellä!" — mutisi hän, — "ei kukaan tyttö kulje kauan hänen sydämensä hameentaskussaan!"

Rejer antoi hänelle uusia ruokatavaroita vietäväksi sijoilleen. Äkkiä oikaisi he hän ja sanoi:

"Kuules, göteporilainen! — paria kolmea kiepausta tahdon koettaa siellä kotona, ennenkuin hullaannun lähtemään Amerikkaan! — Tunnen saavani toisen hengen päästyäni tänne pohjolaan!"

Kun he seuraavana päivänä olivat lähteneet Cuxhaven'ista ja kääntäneet suuntansa pohjoiseen, sanoi Rejer äkkiä ivallisesti Lind'ille:

"Kun teillä on niin monta naista päässä, perämies olette te ehkä unhottaneet — hänet siellä Fredriksvärnissä!"

"Saara Rördam'inko? — Eikö mitä! — hän on siksi liian hyvä, ja vielä nyt, kun tulemme kotiin."

"Niin, minä tahdon kernaammin selvän purjehdusveden ja rehellisen pelin, perämies! — ainoastaan varoittaa, että jokaisen tulee semmoisissa asioissa olla mies paikallaan huolimatta kumppalisuudesta — se on minun ajatukseni... Nyt tiedätte mihin suuntaan minä kuljen!"

Lind katsoi kummastuneena ja pitkään häneen.

"Sinun ei pitäisi antautua sille tielle, Juhl! — se on vaan hyväntahtoinen neuvoni, ymmärräthän, — merimiehelle, jolla ei vielä ole sen enempää tarjottavana!... Merimiesten ei ylimalkaan pitäisi naida, ennenkuin he viisikymmenvuotiaana ja varakkaana voisivat vetäytyä mereltä... Muuten on se sinun oma asiasi; jokainen purjehtikoon tuulensa mukaan!"

Juuri samoin ajatteli Rejer'ikin; hän aikoi laskea omaa suuntaansa ja teki nyt laskujaan, että hänen pitäisi ennättää perämiehen tutkintonsa niinä viikkoina, kuin Alert viipyisi Trondhjemissä; siellä päätettäisiin, läksisikö laiva taas pitkälle matkalle vaiko kotoa pistäytyisi Itämerelle.

Taas vinheä länsituuli ja ilkeät maallepäin käyvät aallot! Ja kuta kauemmaksi he tulivat Norjan rannikolle, sitä vaikeammaksi tuli kulku, virralla ja tuulella oli oma suuntansa kummallakin; vaan kumpikin olivat ne yksimieliset ajamaan laivaa kallioita ja karia vasten! ... jokainen aalto niin juonikas ja mutkikas kuin asianajaja!

"Ei tästä tiedä, laskeeko tuulen alatse vai päällitse," — sanoi kirvesmies, "vaan tuntee sen saa, kun se tulee!" — lisäsi hän, kun he samalla kohtasivat virran kohottaman tyrskylaineen, joka pullisti sisään palasen ulkovuorausta kokasta tuulen alta. — Tämä tapahtui Bergen-väylän kohdalla ihan Buknevuonon suussa.

"Tuskin kaksireivinen märssytuuli," — mutisi Lind suutuksissaan, — "ja kuitenkin pullistus toisensa perästä!... Ei kenenkään reitaajan kannata mitenkään kuljettaa oikeata laivaa Pohjanmerellä... 'Niin alakuloinen ja varovainen kuin Pohjanmeren laivuri,' hän olisi hullu, joll'ei olisi semmoisessa mielentilassa! Milloin reelingit, milloin venhe ja sitten ehkä keularaaka laivasta!... Karia ... tyrskylaineita ... virtoja... Koiransää! Saatte kutsua minua vanhaksi ämmäksi, jos minä ja Alert koskaan kuljemme Pohjanmerellä muuta kuin sen verran, mikä vaaditaan pitkälle matkalle pääsemiseen!"

Oli ainoastaan yksi asia, joka todella voi saattaa Lind'in pahalle tuulelle, ja se oli, jos laiva sai jonkun vian! Parista kolmesta laudanpäästä ulkovuorauksessa suuttui hän ja melusi kuin jos se olisi ollut hänen oma säärensä, joka murtui.

"Mitä sinä siellä seisot ja töllistelet, Juhl?"

"Katsokaas!"

"Mitä sitten?" — ärähti Lind.

"Katsokaa! ... näitä kahta! — minä löysin ne tunkeutuneina ankkurivitjoihin kokassa tyrskylaineen perästä!"

"Joutavia, — heitä ne mereen! ... kaksi pientä keinoa kalan luirua!"

"Sillia niin! — oikeita talvisillia!"

"Oo, kesä- tai talvisillia! Ulkovuoraus meni hiiteen, kun menikin!"

"Katsokaas, kuinka kirkkaita ja lihavia ne ovat ... ruusunpunasta simpukankuoressa, ja tummanruskeita seljästä ... niinkuin metalli! — Niin, nämä ovat oikeita emäsillia! — suuria, paksuja veitikoita! — oikeita Pohjanmeren jätkiä!... Ne tulevat talvipuvussa merestä! — Nämä ovat herkkua!"

"Anna sitten kokin keittää ne!" Lind läksi suutuksissaan hänen luotaan.

Vaan Rejer tuotti sankollisen merivettä, johon hän päästi sillit, nähdäkseen, oliko niissä vielä henkeä... Vaan kuolleita ne olivat, — kuolleita kuin sillit!

Väsymättömällä tarkkuudella tutki hän nämä kaksi kalasuvun jäsentä, kunnes ne vihdoinkin iltasella tulivat paistettuina pöydälle kajuttaan hänelle ja Lind'ille.

"Ne maistuivat todellakin herkulta!" — myönsi Lind; hän oli päässyt pahimmasta suuttumuksestaan ulkovuorauksen tähden.

Vaan Rejer'istä olivat nämä kaksi sillia herättäneet kokonaisen legionan muistoja.

Siitä asti kuin päivä seuraavana aamuna valkeni koiranvahdissa, vartioi hän vaan näkymistä; hän seisoi partaalla tähystin silmässä.

He tulivat Udsiren ja Karmenin näkyviin. Hän näki kalavenheitä ja sillilaivoja kaukana harmaassa aamuilmassa ... hän tunsu niin hyvästi niiden purjeet.

Siellä täällä voi hän tähystimellä eroittaa jonkun sillipuodin tai huoneen katon, joka pilkotti rannalta, — suolauspaikkoja.

Jaa-ah, hän tunsu paikat!... Tänne oli hän purjehtinut Juhl-venheellä valloittamaan maailmaa ja Hammernäs'ia! — Antti-voudin ja kaikkien muiden merisankarien kanssa.

Kummallista, ett'emme hukkuneet kuin hiiri vesitynnöriin! — mutisi hän.

Hänen pettyneet nuoruuden toiveensa olivat jättäneet piikin hänen mieleensä, ja hänen rakkautensa ja lapsellinen ylpeytensä kotiseudun suhteen oli muuttunut katkeruudeksi! Vaan siitä huolimatta seurasi hän nyt tuima mitä suurimmalla ja huomiollisimmalla innostuksella... Hän otti tähystimellään selon siitä pienestä karirivistä, jonka sivulla hän oli ollut venheineen, kun sillit menivät maata kohti ... haki itselleen varmuuden kalastuspaikan asemasta ... etsi paikan, missä hänen nuottueensa oli ollut...

Tämä täytti hänen mielensä koko matkaksi Trondhjemiin.

XII.

Liian myöhään, neiti Rördam!

Lippu puolitangossa kapteenin ja miehistön kuoleman tähden laski Alert toukokuun alussa Fredriksvärnin satamaan. Jonkunlainen juhmallisuus vallitsi laivalla, omituinen hiljaisuus siinä tavassa, jolla se laski ankkurin, ja laivasillalla sekä veistämöllä seisoivat suuri ihmisjoukko.

Jo aikoja sitten tiedettiin, mitä oli tapahtunut, ja kertomus kuolemantapauksista ja Alert'in lähdöstä St. Mauritiussaarelta oli koko talven ollut paikkakunnan puheaineena; vaan laivan näkemisessä oli kuitenkin jotakin omituisen jännittävää, kun se niin sanoen itse tuli kertomus raakapuissa, surulippu ja köösi.

Sukulaiset ja ystävät, veljet ja sisaret seisoivat ihmisjoukossa, muutamat olivat jo pikku aluksissa ja venheissä satamassa tähyämässä omaisiaan. Vaan tavattoman kauan viipyi, ennenkuin yhtään venhettä läksi Alert'ista maalle.

Vihdoinkin se tapahtui!

Neljä matruusia sousti purtta ja Lind istui ruotelissa suruharso hatussa. Tiedettiin hänen menevän rouva Berentsen'ille, kapteenin vaimolle kertomaan tapauksesta.

Paikaltaan Alert'in kokkapuolella, — jossa Rejer'illä oli täysi työ pitäessään silmällä miehistön työtä — ojensi hän kuitenkin useita kertoja kiikarin laivasillalle ja vallille. Hän tähyisi kokoontuneita ihmisiä kutakin erikseen, vaan pani sen sitten synkkämielisenä pois.

Osaa Trondhjemin lastista lastattiin par'aikaa ja Lind'illä oli kylliksi tekemistä reitaajain luona sekä täällä että Laurvig'issä, niin että Rejer'in täytyi siitä päivin, kuin he tulivat maihin, hoitaa sekä ensimmäisen että toisen perämiehen virkaa.

Heti pakkahuoneen takana oli kanunamiehen talo, sen hän tiesi — ja hän olisi antanut paljon, jos olisi voinut nähdä sen sisään.

Kolmena ensimmäisenä päivänä ei ollut yrittämistäkään maalle, kunnes Lind eräänä iltapäivänä tuli jälleen laivalle.

Häntä oli jotenkin mahdoton puhutella kulkiessaan edestakaisin' kannella, puettuna hienosti ja selbihattu päässä, kysymättä keltään mitään. Oli jotakin hänen olennossaan — hänen puoleksi halveksivassa, puoleksi levottomassa hotikoimisessaan, ja siinä tavassa, jolla hän alinomaa pureksi mälliään ja sitten siristämällä sylkäsi partaan yli mereen, josta Rejer ei pitänyt; se ei ollut oikein kohteliasta, sittenkuin hän oli päivät päästään seissut laivalla ja nähnyt vaivaa paljon yli velvollisuutensa!

Lind meni kajuttaansa mainitsematta sanaakaan siitä, että Rejer voisi pitää itseään vapaana tänä iltana. Kun steewartti meni alas kysymään, eikö kapteeni tahtoisi jotakin syödäkseen tai juodakseen, karkasi hän istuimeltaan lausuen "ei," joka pani kysyjän kapuamaan portaita ylös kuin ammutun panoksen.

Kohta sen perästä tuli Lind taas kannelle merimieslakissa ja mekossa.

"Kutsu miehistö peränpuolelle," käski hän; vaan tuntui siltä kuin hänen olisi ollut vaikea hillitä ääntään.

"Lienee varmaankin joku asia hullusti!" — tuumaili pursimies Rejer'ille, — "joku vika tileissä!"

Vaan kaikkien kokoonnuttua luki hän ainoastaan yksinkertaisesti sen kirjeen, jossa reitaajat tunnustaen hänen taitonsa ja ansionsa uskoivat hänelle kapteenintoimen Alert'illa.

"Ja nyt groggia heille ... luonnollisesti! — ja lupaa!" — sanoi Rejer myöhemmin hiljaisella äänellä.

"Hyvä! — ja sitten ei kapteenilla luultavasti ole mitään sitä vastaan, että minä juon lasini tämän hauskan tapauksen johdosta yksinäni maalla?" — arveli Rejer.

"Luonnollisesti ei!"

"Minä luulin sinun pukeutuvan hienoksi!" sanoi hän pilkallisesti, vaan nähtävästi leppeämmin, Rejerin lähtiessä laivalta.

"Mikä häntä nyt vaivasi?... Pukeutua hienoksi! — Ahaa! — hän oli peloissaan siitä, että minä menisin kanunamiehelle!"

Omituisen ahdistavalla tunteella kulki hän katua iltapuolella kevätpäivää auringon vielä kimeltäessä yhteen ja toiseen ullakkoikkunaan. Mäellä pisti elävä ruoho esille kosteasta maasta, ja maitiaiset paistoivat keltaiselta kuin pikku auringot veistämön vallilta. Laumottain pikku poikia melusi, huusi ja juoksi kaduilla, samalla kuin pienet tytöt hyppivät ja leikkivät "paratiisiä." Ne mustat kosteat juovat, joita he uursivat maahan, osoittivat kuinka äskettäin kire oli sulanut... Laivalle oli hän aamusella kuullut käen kukkuvan kaukana saarella lounaassa, kirvesmies puhui jo sianlappeista aitassa kotona Norjassa. Oli niin täydellisesti kodikasta, he tunsivat olevansa omassa maassa!

Hän poikkesi kappaleen syrjään, saadakseen nähdä vilahdukselta kanunamiehen taloa.

Povessaan tunsu hän säpsähdyksen. — Kas, tuossa se olikin! — kaikki pienet ikkunat terhakasti merelle päin ikäänkuin pitämään silmällä... Niistä oli monasti katsottu ulos ... vaan ketä?

Kyökin liedeltä loisti valo ... ja pihamaalla riippui vaatteita kuivamassa aina puuvajaan asti; hän tunsu niin hyvästi sen!

Hän ei kulkenut talon ohitse, ei tahtonut tulla nähdyksi eikä nyt vielä ollut niin pimeä.

Hän ohjasi kulkunsa suoraan Wallania kohti kadunkulmaan. Jos kukaan osasi antaa tietoa asioista, niin oli se juuri hän!

Hän huomasi hyvin hyvästi hänen jo kaukaa kadulta huomanneen itsensä, vaan kääntäneen ainoastaan vähän päätään. Huono merkki — ajatteli hän — kävisikö tuuli ihan noin vasten kokkaa minulle?

Hänen tultuaan lähemmäksi pisti hän taas ruumistaan esiin ja oli tulevinaan hyvin hämmästyksiinsä. Hän istui niinkuin ennenkin jalat vasussa, vaan oli nyt onnellisen keksinnön kautta saanut suojan tuultakin vastaan ottamalla asuntonsa etupuolelta avattuun, seisovaan tynnöriin; sen sisällä istui hän jakkaralla kuin nojatuolissa, suojattuna kaikkea vaaraa vastaan eikä sateella tarvinnut muuta kuin levittää iso sininen sateenvarjo tynnörille katoksi!

Hän vastasi ystävällisesti Rejerin tervehdykseen; vaan selvästi näkyi, ettei hän millään tavalla ollut uhkuvissa tunteissaan. Pikemmin oli hän varovainen ja välinpitämätön, ikäänkuin jos he eilen viimeksi olisivat tavanneet toisiaan ja huomenna olisivat tilaisuudessa siihen.

"Hyvää iltaa, matami Wahl! — komean kuorenpa te olette saaneet istuaksenne!"

"Sanokaas muuta! — kiitän Jumalaa ja kauppias Eberhardia, joka antoi minulle tynnöriin."

"Niin että teillä tavallaan on oma talo, matami Wahl!"

"Eikö mitä," — hän ryki — "ja nyt se on vielä niin, että minä" — hän ryki — "että minä tulen vanhaksi, näettekös! — tarvitsen kaksi kurjaa hökkelini itse. Niin, tunnettekohan ne! — ja tilaa vasuille yöksi, niinkuin tiedätte."

"Kyllä! kyllä, matami Wahl!"

"Vaan jos muutoin on jotakin, jota te tahdotte myödyksi, niin tiedättehän vanhan matami Wahlin kyllä" — hän kumartui eteenpäin vanhassa ruskeassa kauhtanassaan sytyttääkseen kyntteliä lyhtyyn leivosvasussa — "olevan valmiina palvelemaan tuttua, joka kaikissa tapauksissa on rehellisesti maksanut puolestaan ... ainakin minulle! sen uskallan sanoa kenelle hyvänsä, joka kysyy minulta..."

Ahaa! — tuuli näyttää puhaltavan kahdelta puolelta eikä hän tiedä, mitä ajatella minusta...

"Antakaa minun auttaa itseänne, matami Wahl! — Tällä kertaa en minä ai'o myödä enkä lainata!" — hän löi taskuaan! Hän tiesi tarvitsevansa kohottaa luottamustaan.

Kasvot kirkastuivat kummallisesti. Leuan, kasvojen ja nenähuipun käänteet muodostuivat hymyyn, ystävällisen, hämmästyneen näköiseksi, jonka lävitse torahampaat selvästi pistivät esiin.

"Eläpäs nyt muuta!"

"Ja sitten minä olen jonkun aikaa ollut perämiehenä — ottanut tutkinnon Trondhjemissa."

"Niin enkös minä ole sitä sanonut, että te olettekin..."

"Elkää ottako suutanns liian täyteen, matami Wahl! — No, onko nyt montakin tänä vuonna lukemassa purjehdusoppia luutnantti Albrechtsenillä... Ja kuinka muuten jaksetaan kaupungissa?"

"Oo, aina tapahtuu muutoksia, joka vuosi... Vanha ämmä, joka istuu kadunkulmassa, näkee kyllä, kuka tulee ja kuka lähtee!"

"Kuinka kanunamiehellä jaksetaan?"

"Jumala meitä varjelkoon! ei totta vieköön siellä ole harvinaista... Hän saa vähän masentaa ylpeyttä, sitten kuin on saanut niin monta suuta täytettäväkseen... Niinkuin me kaikki saamme päästyämme jonkun matkaa maailmassa, Juh!"

"Mitä te siinä latelette, matami Wahl? — Onko kanunamies sairas tai — ehkä kuollut?"

"Niin, te ette varmaankaan ole kuullutkaan siitä, kun olette ollut poissa! Vaan hyvä ja arvossa pidetty mies hän oli ja itse järjestys kaikissa veistämön asioissa... Se täytyy sanoa hänen haudallaan! — Ei, vanha haubitsari ei enää nilkuta veistämölle eikä sieltä pois ... ei illistä enää minua eikä vasuihin, niinkuin hän teki ollessaan hyvällä tuulella! — se merkitsee samaa kuin: kyllä hän muistaa Anna Ludvigsenin: vaan nyt on tanssi muuttunut, kun hän kulkee puujalalla ja minä istun tässä!... Kyllä kai! köyhä raukka istuu tässä ja näkee yhden toisensa perästä lähtevän maailmasta!... Ajatukset käyvät usein raskaiksi, Juh! vanhalla ämmällä yksinään maailmassa!" — Hän pyyhki silmiään.

... "Vaan viimeisen edellisenä päivänä elokuuta piti hänen astua Luojansa eteen. Niin se oli! Luuvalo löi päähän, ja silloin ei auttanut potkia tutkainta vastaan — pois täytyi mennä hänen kaikilta turvattomilta suilta ... ja jättää puujalkansa perinnöksi! Talo ei tottatosiaan ole suurenarvoinen... Ja siitä päivin on tytär ottanut liinavaatteiden pesua upseereilta, näetkös! Pojat käyvät koulussa, huomaan ma... Vaan onkin siinä nyt ero entisen ja nykyisen välillä hänessä! Haubitsari oli korkeassa arvossa pidetty esivaltaan kuuluva mies kaupungissa, sekä ulkona kadulla että muualla, missä silmää tarvittiin, ja minne päin viirit kääntyivät haubitsarin katolla, niin ajattelivat melkein kaikki silloin Stavärnissä"...

Hän ei kuunnellut enää häntä.

"Hyvästi, matami Wahl!" — sanoi hän äkkiä, ja matami näki hänen lähtevän katua alas samaa tietä, kuin tullutkin oli.

Taas poikkesi hän kanunamiehen taloa kohti, ja nyt läksi hän suoraan taloon. Maksoi mitä maksoi, mutta hän ei tahtonut palata laivaan näkemättä Saaraa ja hankkimatta itselleen tietoa siitä, kuinka hänen asiansa olivat.

Pihalla näki hän pari nuoraa vavahtelevan ja liikkuvan ja puuvajasta loisti lyhty.

Hän tiesi, kuka siellä oli, ennenkuin lähestyikään.

Neiti seisoi selin häneen ja otti alas viimeisiä kuivamaan ripustettuja vaatteita.

"Hyvää iltaa, neiti Rördam!" — sanoi hän.

Hän kääntyi äkkiä ympäri, että nuora putosi alas. Siellä se nyt oli kaikkine vaatteineen.

"Kah miten te säikäytitte minua!" lausui hän ja kumartui pikaisesti ottamaan nuoraa maasta, vaan Rejer huomasi kyllä hänen tulleen tulipunaiseksi tästä äkkiiarvaamattomasta kohtauksesta.

"Ei, ei, neiti Rördam! Minä kyllä hinaan sen paikoilleen!" — Hän sieppasi tuota pikaa nuoran melkein hänen käsistään ja alkoi katsella naulaa, johon se kiinnitettäisiin.

"Tuossa se on!" — sanoi hän hymyillen ja osoitti naulanpäätetä seinässä.

Rejer koetti turhaan saada nuoraa kiinni...

Taas olivat kaikki nuo vaatteet maassa.

"Ei neitiseni! solmu, joka tähän sopii, on minun taitoni ulkopuolella!"

"Sitten minä ehkä opetan teille uutta. Minä teen sen näin!"

Hänellä oli kuitenkin täysi työ saada kylliksi pikaisesti kuivat vaatteet vasuun; tahtoi käydä vähän nurinpuolisesti.

Levolliseksi kävi hän vasta sitten, kuin Rejer alkoi puhua kuulleensa heidän saaneen surua taloonsa ja sentähden poikenneensa tänne heti, kun oli tullut maalle.

Neiti ei tahtonut antaa hänen kantaa vasua eikä hän taas puolestaan luopua oikeudestaan kantaa sylillistä puita kyökkiin hänelle.

"Eihän teillä nyt ole muuta kuin lapset avuksenne, neiti Rördam! hakkaisin kernaasti puita teille joka päivä!"

"Oi kiitos — minä voin ottaa apua niin paljon kuin tahdon ... minulla on varoja!" — laski hän leikkiä, torjuen tarjousta.

Kyökissä otti hän huiskan ja alkoi puhellessaan ripotella vettä vaatteille.

"Tiedän sen, neiti Rördam. Vaan jolla ei ole mitään tekemistä, tulee lopulta rammaksi käsistään... Tiedättehän, kun on vaan oma itsensä murehdittavana"...

"Te voitte sanoa niin; vaan minä, Juhl!" — hän herkesi käyttämästä huiskaa ja kääntyi vakaana häneen, ja nyt vasta hän näytti kopealta! — "minulla on neljä lasta tuolla sisällä murehdittavana!" — Hän nyökäytti päätään tupaan päin, josta kuului leikkiä ja hälinää.

Rejer tunsu hyvin, että tämä merkitsi ystävällistä hylkäämistä; — tuntui kuin laivan kansi olisi vajonnut hänen allaan.

"Lapset olivat hauskinta, mitä hän tiesi!" — lausui hän innokkaasti. Vaan neiti nauroi ja käänsi puheen hänen matkaansa.

Rejer oli kuitenkin käynyt harvasanaisiksi ja mieltiväiseksi, jolla aikaa neiti kannatti puhetta.

"Olen kuullut, että te olette suorittanut perämiehen tutkinnon, Juhl!"

"Keltä? — kuka on?"...

Neiti joutui hieman hämilleen. — "En muista sitä todellakaan."

Lind'in kasvot kohosivat kuin valo Rejer'in eteen.

... "Kun ei se vaan olisi ollut ... pursimies Torgersen'iltä" — lisäsi hän nyt.

Se helpotti — Vaan ei täydellisesti.

"Me kuulumme talvella kaikesta siitä jutusta St. Mauritiussaarella ja kuinka te purjehditte kuumetauti laivalla," — pitkitti hän; hän näki puhekumppalinsa olevan ihan alakuloisen ja kalpean.

"Niin, se oli ilkeä matka!"

"Torgersen'illä oli kirje kaikesta. Siinä oli suuria asioita teistä ... vaan minä en epäillytkään koskaan, että Rejer Jansen Juhl jätettäisiin mainitsematta, jos joku hätä olisi käsissä!" — Hän koetti tehdä pilaa, vaan puhe oli lämmintä, ja tuntui melkein siltä kuin ääni olisi vavissut. — "Ettekö sitten koskaan ajatelleet, että voisitte itsekin sairastua?"

"En!" — lausui hän äkkiä — "mutta minä sanon teille, mitä ajattelin siellä seistessäni... Kopeata, kaunista neitoa kaukana Norjassa, jota en koskaan sitten ole saanut ajatuksistani! — ja minä ajattelin niin häntä, että rukoilin vaan Häntä, joka oli luonut minut, saattamaan minut entiselleni, — sillä hän, joka seisoi siellä ruotelirattaan vieressä, oli sekä susi että miehentappaja! ... ei kiusaamaan minua kuoliaaksi, vaan antamaan minun saada neito — kaikkine niine lapsineen kuin hänellä vaan on!" — lisäsi hän ahneesti ja katsahti viereiseen huoneeseen päin. — "Sitä neitoa olen minä aina ajatellut suojeluskuvanani komealla kolmimastoisella, joka kiikkuu ylös ja alas elämän vaahdossa, niin korkearintaisena ja sen näköisenä kuin te, — niin juuri semmoisella pään ja kaulan asemalla kuin teillä on, neiti Rördam. On kuin hän katsoisi yli koko meren ja sanoisi laineille: 'teidät minä murran!' — — Tässä olisi hitunen semmoista, joka voisi viedä eteenpäin maailmassa, neitiseni! — kunhan hän vaan saisi sen, jota haluaa, purjehduskumppaliksi... Niin, neiti Saara Rördam! — en ole tänään tullut

kapteeniksi, — en ole hienosti puettu, en su'ittu enkä juhlallinen! olen ruma — pitkänenäinen ... monessa suhteessa jäljellä! Mutta — antakaa te Rejer Jansen Juhl'ille lupauksenne, ja teitä ei petetä, — ei vierasten naisten tähden ... ei minkään tähden maailmassa, niin kauan kuin minä olen hengissä!"

Hän oli lähestynyt silityslautaa ja seiso i nyt ihan hänen edessään ja katsoi häntä suoraan silmiin.

Neiti oli pitkä, hän vielä pitempi... Neiti seiso i kuolonkalpeana huiska kädestä vaipuneena vesivatiin ja suu puoleksi avoinna.

"Mutta Juhl! — teidän pitää tulla järkeenne! — Neljä ... neljä lasta"...

"Hauskuutta vaan, sanon minä! — kun olen matkalla, on ihan välttämätöntäkin, että ne ovat talossa!"

Neiti seiso i ääneti.

"Tanssiaisissa merimieshuoneessa toissa vuonna, — kun te istu i te siellä penkillä miehenä mielestänne ja niin hangoittelevana tirkistelite minuun ja meihin kaikkiin, — ajattelin minä, ett'en kenenkään huonomman miehen kanssa tahdo mennä naimiseen!... Myöhemmin iltasella tiesin myös, ett'ei se tapahtuisi kenenkään muun kanssa, — jos olisin ollut niinkuin muut, eikä minulla olisi ollut niitä, joista tulee murehtia... Sentähden ajattelin, että hänelle ei sinun pidä antaa semmoisia ajatuksia päähän, niin että se sitten koskisi häneen, kun sinun pitäisi sanoa ei!... Minä tein, mitä voin, Juhl!"

"Ja nyt se on auttamattomasti liian myöhäistä, neiti Rördam!"

XIII.

Rejer ohjaa Hammernäs'ia kohti.

Oltiin palausmatkalla Danzig'ista Bergen'iin, kolme tai neljä viikkoa myöhemmin. Rejer käveli tikku suussa ja hänen päässään vyöry i kaikenlaisia tulevaisuuden tuumia ... johonkin antautumisesta!

Lind oli Danzig'ista alkaen saanut jälleen huolettoman, iloisen luonteensa.

"Kuules Juhl!" — sanoi hän äkkiä, keskeyttäen säveleen, jota hän oli viheltänyt, — "luulen pääseväni joutumasta naimiseen ja tulemasta sidotuksi mieheksi!... Tämä oli kolmas kerta, kuin minä läksin kosimaan, ja kun ei se nyt viimeksi käynyt päinsä siellä kotona, niin on Hans Lind patentti! ... patentti!" ... — kertoi hän ja löi piipunvarrella reiteensä.

"Vai niin! — Vaan minäpä luulen sen sijaan tullee ni sidotuksi!... Tämä oli ensi kerta kuin minä kosin."

"Kas — vaan! No niin!" hän pyörähti vimmoissaan ympäri.

"Muuten," — tarttui hän ilkkuen uudestaan puheesen — "on se kaikissa tapauksissa toinen kerta, kuin sinä hyökkäät kosimaan! Ensimmäiselle lahjoitit sinä hopeavitjat, muistatko? — vaan hän oli valitettavasti ennestään kihloissa — tohtori Fredriksen'in kanssa."

Lind kävi aivan tummanpunaiseksi kasvoiltaan ja läksi ihan kokkapenkereille.

"Vähätpä tuosta, Juhl!" — sanoi hän äkkiä, palattuaan sieltä — "olen tässä ollut tanssituulella ilosta, ett'en tullut naineeksi mieheksi ja muuta semmoista, johon minä en kelpaa; ja sitten saat sinä minut taas hulluksi... Ota sinä hänet poikani! — sinussa on hyvää ankkuripohjaa!" — He istuivat hytin penkillä kummallakin groggilasinsa edessään heille kummallekin hauskan, vaikka eri tavalla, tapauksen johdosta.

Kaukana tuulen alla lounaassa näkivät he laivanpartaan yli Arkonan majakan Rygen'illä.

"Yksinkertaisinta on luonnollisesti" — tuumaili Lind — "odottaa pari vuotta virkaylennystä kapteeniksi ... esimerkiksi Alert'illa minun jälkeeni, kun minä haen toisen laivan."

"Ei, kiitoksia!"

"Sinähän ehkä huomaat kaikki muut tuumat viemän männikköön?"

"Ei, kiitoksia!"

... "Ja nyt palveltuasi kaikki nämä vuodet merellä."

"Ei, kiitoksia, sanon minä!"

"Miksi?"

"Siksi ett'en tahdo! — Elää ja kuolla merikapteenina nyt, kun menen naimiseen!... Vuosi vuodelta vaan ajaa purtta pitkin merta toisten hyväksi! Ei, kiitoksia! Jos otan laivan, tapahtuu se taistellakseni itsenäisestä asemasta ja samalla tehdäkseni asioita omaksi hyödykseni ... minun pitää päästä semmoiseksi, että voisi itsepuolestani jotakin saada aikaan!" — Hän joi lasinsa pohjaan.

— Eräänä päivänä kiikkuivat he Bergenin edustalla keskellä kokonaista mastojen muodostamaa metsää, ja täällä sai Rejer paksun kirjeen Saarialta. Avattuaan sen löysi hän sieltä kaksi samallaista Aa-vuonosta.

Toinen oli hänen äidiltään:

"Rakas poikani!

"Mitä tulee kihlaukseesi Saara Rördam'in kanssa, niin tiedäthän, ett'ei vanhalla äidilläsi, joka on kantanut sinua sydämmensä alla, ole muuta kuin parhaita toiveita sinusta, että sinä käännät huomiosi maalle, vaikk'en voikaan niin täydellisesti käyttää, kuinka sinä olet voinut ottaa niskoillesi tätä kaikkea. Haarstad ainakin arvelee, — en tiedä, mikä Ottilien ajatus tässä asiassa on, hän ei sano mitään — että ne neljä lasta luonnollisesti ovat mahdottomia! Vaan semmoinen kuin sinä olet ja niinkuin sinä kerroit 'hänestä' ja kaikesta, sain minä ikäänkuin suuren lohduttavan toimen, vaikk'en toivokaan saavani nähdä hänen kasvojaan; sillä sinun halustasi tulla tänne Hammernäs'iin en minä valitettavasti kuule koskaan sanaakaan. Se on nyt mitä suurimmassa epäkunnossa ja talossa on monta, jotka arvelevat samaa; minä tarkoitan Ottilieta; hänellä raukalla ei ole hyvä olla! Haarstad on ilkeä, niinkuin ennen on kirjoitettu; vaan kun hän nyt suututti Ottilietä sillä, että uhkasi hakata maahan vanhan Hammernäs'in hongan, antoi hän hänen tuntea sukuperäistä Juhlvoimaa. Sillä varmasta päivästä alkaen on hän ollut asiasta vaiti kuin muuri, ja minä luulen hänen pelkäävän, että siitä tulisi hänen ruumisarkkunsu, — vaan semmoinen ei paranna heidän väliään. Rejer, poikani, äitisi ainoa toivo! Näetkös, juuri sitä tahdoin minä sanoa sinulle, että silmäni monista merkeistä, eikä suinkaan vihimmän Ottilie-raukan kautta, ovat auenneet näkemään sinun olevan meistä kaikista ainoan, joka olet pelastanut todellisen elämäsi ja oikean miehuudenvoimasi, kun sinä näköjään niin ymmärtämättömästi pakenit kodin ahdingosta. Jos minä nyt olisin yhtä nuori kuin olen vanha, Rejer'ini! Sitä toivoo sinun äitisi nyt; hän ei voi olla sitä toivomatta ja ehkäpä vielä sitä enemmän, kun hänen täytyy olla vaiti tällaisesta puheesta, vaiti ympäristölleen. Vaan hyvä on kerran haudassani tietää pojan olevan maanpäällä, joka on yhtä voimakas seudun todelliseksi hyväksi, kuin kukaan taisteluskareista Lännessä eli Juhl'eista. En tahdo saattaa surulliseksi sinua; vaan pitkiä — tarkoitan monia vuosia en minä kestä. Hengitys keskeytyy yhä pitemmäksi ja pitemmäksi ajaksi, rinta tuntee kipua. Enteenä on pidettävä sekin, kun joku alkaa ajatella ja nähdä niin paljon, Jumala armahtakoon meitä kaikkia, sekä niitä, jotka lepäävät haudassa, että muita; vaan pitkä vyyhti voisi tulla kerittäväksi ja monta sekavaa solmua suorottavaksi! Nuoret ovat ottaneet vanhoja ja vanhat nuoria meidän suvussamme, ja aina pitäneet lukua vaan omasta voitostaan ja hyödystään ennen kaikkea, ja vastoin Jumalan ääntäkin rinnassaan.

"Muutamia asioita saat kuitenkin nähdä minun tallettaneen sinulle, ja ne sata taaleria, jotka sinä kerran lähetit kalaretkeltä, ovat semmoisena, kuin ne tulivat, vakuutetussa kirjeessä papilla sinun varallesi, jott'ei muut saisi niitä käsiinsä."

Toinen kirje, kirjoitettu neljätoista päivää myöhemmin, oli hänen sisareltaan Ottilieltä ja tiesi, että hänen äitinsä oli äkkiä kuollut.

Eräänä päivänä kävellessään kiivaasti edestakaisin huoneessa, niinkuin hänen tapansa oli, kun hänen vaivansa tuli, oli hän äkkiä painanut kätensä sydänalaansa vasten ja sanonut: — "Nyt minä kuolen, Ottilie!... Sano terveisiä Rejer'ille!" —

Hän istui liikkumatonna kirjeet edessään. Mahdollisuus hänen vahvan jättiläismäisen äitinsä kuolemasta ei ollut koskaan tullut edes hänen ajatuksiinsaakaan! Ja kun se nyt kuitenkin oli tapahtunut, tuli se niin odottamattomasti, että hänen oli vaikea toipua.

Hän oli innokkaasti ja sydämmensä pohjasta rakastanut äitiään! Hän oli uneksinut saavansa viedä hänet tuosta vanhanaikuisesta pesästä Aa-vuonossa siihen uuteen, jota hän aikoi rakentaa. Äiti saisi nähdä sen — ajatteli hän hänen suurta mahtavaa vartaloansa huoneissa, joissa hän lakkaamatta pani hänet ymmälle uusilla yrityksillään.

Ja nyt — häntä ei ollut enää.

Koko päivän vilkkui hänelle toimiensa lomasta hänen äitinsä, ja välistä tunti hän muutamia suonenedontapaisia kipuja sydämessään, jotka sitten ikäänkuin tunkeutuivat silmiin.

Myöhään yöllä pääsi suru vihdoinkin ilmoille. Hän itki kauan ja ankarasti, jolla tavalla hän ei ollut itkenyt sittenkuin poikana.

Hän venyi vuoteellaan ja ajatteli Hammernäs'in honkaa mäellä, vahvoine, ryhmyisine, punertavine oksineen, ja kuinka hän lapsuudesta asti oli sekoittanut sen synkän huminan ja äitinsä raskaat huokaukset toisiinsa.

Äiti olikin oikeastaan elänyt kokonaisen elämän huokauksissa.

... Itsensä koukistaminen, taivuttaminen ja kietoutuminen mieheen sekä oleviin oloihin — vaikka oli luotukin vahvaksi ja suoraksi — oli hänessä melkein kasvanut omantunnon rauhaksi; mutta hänen silmänsä, hänen suuret kasvonsa raskasmielisen näköiset ja ne raskaat, syvät huokaukset hänen rinnastaan sanoivat, että se tapahtui voimakkaalla ja mahtavalla rungon rutinalla... Eikä luultavasti vähemmän sinä päivänä kuin Ottilie panihe Haarstad-liejuun rakentaakseen siltaa hänelle ja äidille Hammernäs'iin.

Hän oli huomannut sen ja kärsinyt siitä hämärästä pienuudestaan asti oikeastaan tietämättä itsekään! — se oli kokoontunut voimaksi hänen povessaan, niin että se kerralla olisi voinut irtautua sieltä ja ryöstäitä valloilleen...

Ja suoraan piti sen käydä — tai männikköön — sen vannoi hän äitinsä muistolle!

* * * * *

Sillä aikaa kuin Alert lossasi Itämerenrukiita ja lastasi taas kaloja Italiaan lähteäkseen uudelle pitkälle matkalle, käytti Rejer Bergen'issä jokaista hetkeä hyväkseen, saadakseen selville jotakin, johon voisi antautua. Hän nosti kaikki purjeensa, tutki ja pisti nokkansa kaikkeen, katsoi ympärilleen siellä ja täällä... Ne kaksi silliä, jotka talvella olivat tervehtineet häntä Bukne-vuonon suulla, eivät olleet jätettämiin hävinneet hänen muististaan! — ne olivat sanoneet hänelle, että hän oli tuhmajussi, joka kiersi maailmaa ympäri ansaitakseen, samalla kuin rahat uivat merellä melkein hänen tupansa oven edessä!

Jollakin tavoin piti käydä päinsä kaivautua silliliikkeesen!... Vaan siihen tarvittiin pääoma, — varsinkin sillä, joka ei voinut mukautua muiden kuin oman päänsä mukaan!

Hän pisti nokkansa enemmän kuin ennen nuuskien ja vaanien kaikkeen, tutki katseellaan sekä kuulusteli ja tutki ihmisiä jo kaukaa...

Eräänä päivänä kuuli hän kokonaisen joukon aa-vuonolaisia tulleen siirtolaislaivaan "Kong Sverre," joka oli satamassa valmiina lähtemään Amerikkaan, ja hän päätti heti soudattaa itsensä sinne.

Oli hiljainen kirkas kesäilta, jona hän jo veneestä kurkisti nähdäkseen tuttuja kasvoja; vaan lukuunottamatta muutamia kasvoja miehistöstä ei hän nähnyt ketään kannella. Laivalla neuvottiin häntä menemään alas.

Portailla, jotka veivät välikannelle, seisattui hän äkkiä tuntien kuin rintansa tahtoisu kutistua kokoon... Hän tunti Aa-vuonon murteen!

Karhea-ääninen vaimo opetteli pienelle pojalle sadesään laulua Pekka Piiparisesta.

Tämä laulu saattoi hereille hänen varhaisimmat lapsuudenmuistonsa kotona.

Ei ollut ketään, joka olisi tuntenut tuota vahvaa korkeavartaloista merimiestä, joka astui heidän tykönsä, vaikka moni puoleksi kummeksivin silmin tuijotti häneen! — he luulivat hänen olevan jonkun laivan päällystön kuuluvan.

Hän seisoi siinä, tuntien kuin olisi vuoripeikon siirtämänä tullut äkkiä toiseen aikaisempaan maailmaan, jossa hän ennen oli elänyt!...

Hän tuolla tukka silmillä, joka istui kumarassa pikilappu laudalla ja naskali suussa leikkaamassa kengän pohjaan paikkatilkkaa, — ei ollut kukaan muu kuin hänen vanha ystävänsä suutari Jo! ... ryppyisenä ja kaljupäisenä, mutta yhtä innokkaana ja kiihkeänä kuin ennenkin, silloinkuin hän uhkasi suutarinkepposella; vaan kureet suun ympärille olivat ehkä syntyneet siitä, että hän oli menettänyt muutamia hampaita.

Hänellä oli mitä lähimmäisin tunne heihin kaikkiin.

Tuo tuolla kauempana, joka istui säkillä ja löi rumpua polvellaan sekä polki tahtia jalallaan, oli Knuutti Viulunsoittaja, pieni ja raihmainen, pienine punasine silmineen. Vähän väliä keikautti hän päätään sen vaivuttua liian alas, ikäänkuin hän olisi taas tahtonut rohaista mieltään uuteen tanssiin; — niin, killinki jokaisista häistä, joissa hän oli ollut soittajana!

Tuo perhe tuolla mahtoi olla Ylätaloista... Ja tuo, paksu vanha nainen, joka opetti poikaa — hänen täytyi hymyillä sille — hän ei ollut kukaan muu kuin Jörün'in karjapiian sisarentytär: häneen oli hän ollut niin rakastunut ja niin onneton siitä, että tytön täytyi palvella Haarstad'illa! Hän oli nyt kauhea nähdä, — suuret, järeät kuuvalokasvot olivat saaneet pelkkiä miesmäisiä ryppyjä!... Ne kaksi, jotka istuivat laittamassa vanhaa piilukkoista pyssyä, tunsu hän myöskin; ne olivat Nordsätin virkatalosta. Ei kumpikaan heistä saattanut olla yli kolmenkymmenen; vaan kuinka kumaroita ja jykeitä he jo olivat ruumiiltaan? ... ja miten vanhoja, ennen aikojaan kehittyneitä, puittuneita kasvoja sekä miehillä että naisilla, niin, vieläpä pikku pojillakin ja tytöillä!

Tämä oli kotiseutua; yhtä kääpiömäiseksi kutistunutta oli sekin! — kaikkien matka-arkkujenkin ympärillä kuin hämähäkin verkkoja!

He olivat sisustaneet välikannen itselleen maalatulla ja kukitetuilla arkuillaan ja lippaillaan, nahkasillaan, sänkyvaatteillaan ja ruukeillaan sekä arvaamattomalla paljoudella epäkäytännöllistä romua! Todellakin oli hyvä, ett'eivät he olleet ottaneet tahkojaan mukaansa, — sillä eräästä säkistä tirkisti ilmoille vanha viitake ja kovasin!...

Suutari Jo ei katsonut ylös, mutta leikkasi vaan innokkaasti laudallaan.

"Sinä ompelet vielä kenkiä, näen mä!" — sanoi Rejer.

Jo vilkasi arkamaisesti luultuun perämieheen eli laivanpäällikköön.

"Niin teenkin, — niinkuin tiedät ei suutarin akalla eikä sepän tammalla ole koskaan kenkiä jalassa!"

"Suutari Jo!" — lausut Rejer Aa-vuonon murteella.

Suutari Jo katsoi ylös ällistyen ja veitsi suussa.

"Tulen kysymään, kuinka kävi saappaitteni, joista minä silloin jouluna karkasin!"

Suutari Jo säpsähti.

"Joll'ei se ole Rejer, niin saatte ajaa minut suoraan Opdalin-vyöryyn alle!" huudahti hän vilkkaalla tavallaan.

Päät kääntyivät vähän ylt'ympäri ja naamat ikäänkuin venyivät; mutta ei voitu huomata hämmästyksen vivahdustakaan, ennenkuin heille Rejer'in selityksen ja suutari Jon huudahduksen kautta oli täysin selvinnyt, että ilmoitus oli ihan luotettava. Silloin kuului heidän noustessaan seisaalleen ja hänen kätellessään heitä: "Eikös vaan Rejer!... Eihän muuta!... Juhle-poika!"

Vaan Rejer huomasi paitse noita niukkoja sanoja vielä vavahduksia siellä ja täällä heidän kasvoillaan. Oli ikäänkuin he nuhdellen olisivat sanoneet: — juuri kuin me matkustamme, tulet siitä!

Rejer kysyi heiltä, kuinka he olivat tulleet ajatelleeksi Amerikkaa?

"Hallavuosia, veroja ja työläs tulla toimeen!"

... "Ja kun seutu sitten tuli vieraihin käsiin," lisäsi joku vaimo kimakalla äänellä.

... "Ja sitten oli se niin, että ihmiset päästyään sillin makuun," — tuumaili Jo — "alkoivat Aa-vuonossa arvella itsekukin. Ja sitten saimme kuulla Amerikasta... Muutamat tuumivat, että jos vaan soutaisi pitkin rantaa koko matkan, pääsisi se perille, vaan siten kävisi eväs niukaksi!... Ja sitten tuli asiamies vuonoon ja selitti matkan pitävän tapahtua laivalla"...

Nyt alkoi pakina ja kyseleminen, joten Rejer sai selon melkein kaikista seutua koskevista asioista ... äitinsä viimeisistä ajoista ... Hammernäs'istä ... "Laukista," joka oli ammuttu! matami Juhl ei suostunut lähettämään sitä Haarstad'iin niinkuin nimismies tahtoi.

Puheleminen tapahtui omituisessa surun murtamassa mielentilassa ja Aa-vuonon talonpojan tavattomalla avosydämmisyydellä, — melkein niinkuin kuoleman edellä...!

Heidän siinä puhellessaan ja istuessaan välikannella myöhään kesäyöhön saattoi välistä syntyä niin pitkiä ja raskaita väliaikoja, että he kuulivat laineiden loiskuvan laivan kupeeseen.

Rejer tahtoi kuulla jonkun säveleen Hardangerin viulusta, ja nyt alkoi viulunsoittaja soittaa tanssin toisensa perästä; vaan omituinen salainen tuska kilahteli soitosta — ja se tapahtui, soittipa hän joko "Luraasenia" tai "Guldhaugenia" tai alkoi iloisesti ja reippaasti "Kvärnslaatenia" ja "Hverveniä." Silloin tällöin kuului pidätettyä nyhkimistä ja tukahutettua itkua naisten kesken, — ikäänkuin he olisivat ajatelleet sitä, ett'eivät he koskaan olisi voineet uskoa polkevansa tahtia tähän tanssiin, johon heidän nyt täytyi polkea Knuutti-soittajan viulun mukaan.

Rejer istui hetkisen ja väanteli käsiään, niin että sormien niveleet ruskivat; vaan sitten näyttivät hänen kasvonsa kirkastuvan sekä muuttuvan teräviksi ja miehevästi päättäväiksi, silmät ummistuivat!... Hänen tulevaisuutensa ura oli äkkiä kuin valoisa juova hänen edessään! — Hammernäs ei suotta pistänyt ulos vuonoon ja oikopäätä mereen ... eikä hänkään ehkä ollut lähtenyt maailmaan sulansuotta!

Sillit ... sillit saisivat sen aikaan koko Aa-vuonolle!... Hammernäs rakennettaisiin — vaikka toisella tavalla kuin hänen äitinsä ja sisarensa olivat ajatelleet — ja seutu saisi sittenkin Juhl'insa!

Rejer viitto sinä iltana elämänratansa.

* * * * *

— "Ja niin tulee meille ero Alert'in kanssa!" — sanoi Rejer eräänä päivänä, ilmoitettuaan Lind'ille sillituumansa. — "Vaan pääomatta ei siitä tule mitään... Saa alkaa vähitellen ... saa koettaa päästä osalle johonkin venheesen parilla kolmella sadalla taalerilla! Täytyy mennä hakemaan suolaa Hispanjasta kesällä, myöä se kalastuspaikassa talvella, ja lähteä sieltä sitten Itämerelle viemään silliä ja hylkeenrasvaa!... Siitä täytyy tulla hyvä ansio — pitää käydä kuin kellon ympäri vuoden!"

Lind sysäsi merimieslakkinsa takaraivolle mustakiharaisessa päässään, istuessaan kajutan sohvalla:

"Setälläni, vanhalla Lind'illä Laurvigissä on priki, jolle ei enää saada kuljettajaa muuten kuin puulastissa; se kävi ennen hakemassa suolaa St. Ybes'istä... Lyöttäy yhteen hänen kanssaan; voi sattua että se vielä on saatavissa!... Hän ei tahdo mitään kernaammin, sillä hän ansaitsee hyvästi sillä liikkeellä. — Vaan sinun tulee ensin tarkoin tutkia alus ... ei ole miksikään hyödyksi purjehtia sillä meren pohjaan."

"Aivan niin! Aivan niin, Lind! — Kirjoita ukolle ja sano, että hän saa miehen, joka ottaa kuljettaakseen prikiä!"

XIV.

Taloudellisia kokemuksia.

Arcturus Laurvigistä, oli luettavana kuluneilla keltaisilla kirjaimilla prikin peräpeilissä, jonka Rejer oli saanut kuljettaakseen. Se oli tavattoman vanha kaukalo, jolla sitäpaitsi oli se onni, että sitä aina seurasi paha sää. Vaan kolme vuotta ja tämän neljättä oli Rejer kulettanut sitä St. Ybes'een ja sieltä kalastuspaikalle ja sitten taas Itämerelle, — ympäri niinkuin myllyä! Näinä kolmena vuonna oli hän ansainnut hyvät rahat ja heti ensimmäisen kiertokulun perästä nainut.

Hänen kotinaan oli kanunamiehen vanha talo Stavärn'issä, ja kun hän nyt tuli kotiin Itämereltä — oli Juhannuksen aika — oli Saaralla kolmen kuukauden vanha poika esitettävänä hänelle.

Tämä oli jo numero toinen. Vanhimman nimi oli Jan. Toistakin tahtoi hän varmuuden vuoksi nimittää Janiksi; vaan kuinka? — siitäpä juuri näiden kahden välillä oli tänään täällä taisteltu tulinen ottelu. Ja sen tauottua siten, että poika saisi nimen Conrad, kanunamiehen mukaan, — seuraa päätappelu.

Niinkuin ainakin se, joka on saanut tahtonsa tapahtumaan, oli vaimo tullut niin hyväksi ja lempeäksi kävellessään taisteluesine käsivarrella — hän oli vielä kauniimpi vaimona kuin tyttönä, — näytti niinkuin hän kaikinpuolin olisi paremmin sopinut siksi ja nyt vasta päässyt oikeaan tasapainoonsa.

"Vaun Rejer!" sanoi hän tullen samalla miellyttävänä lähelle häntä, niin lähelle, että pieni ristimätön Conrad voi tarttua hänen nenäänsä, — "koska sinä nyt luulet meidän voivan muuttaa pohjoiseen? — Ajattele pienokaisia! Ei pitäisi lykätä siksi, kuin saamme syksyn."

Hänen salainen pelkonsa oli, että miehensä taas läksisi matkalle sillä surkeankuuluisalla vanhalla, vuotavalla suolavenheellä.

"Kun olen ansainnut niin paljon tänä vuonna, niin olen ajatellut vielä pitkittää jonkun aikaa! — sitten ensi kesänä muutamme!"

"Sinä tahdot taas Hispanjaan!" — lausui vaimo.

"Kesäpäivä! — kaunis ilma!"

"Kaunis ilma! sitä sinä tulet aina kotiin sanomaan, Rejer!"

"Niin, mitäs muuta, onko sinulla ehkä jotakin sanottavaa kaunista ilmaa vastaan?"

"Ei, vaan Rejer, kerran tästäkin täytyy tulla loppu! — kerran täytyy meidän kuitenkin ruveta asettumaan pohjoiseen, luullakseni!"

"Huomaathan, että kuta suuremman pääoman voin sillinpyyntiin panna, sitä paremmin se käy!"

"Sillä tavalla voit sinä pitkittää tuomiopäivään! — Ja niin kauniisti kuin sinä olet puhunut minulle kaikesta siitä, mitä sinä aiot tehdä Aa-vuonossa, Rejer! ... ja sitten!" — hän heitti päätään taaksepäin kopealla tavallaan, ikäänkuin olisi tahtonut sanoa, että hän näin puhalsi tuuleen kaikki kauniit sanat!

Hän alkoi kävellä edestakaisin: "Hispanjaanko taas ... nyt kun minä luulin sinun jo lopettaneesi? — En minä luullut noin huonosti sinun pysyvän sanassasi, Rejer!"

"Etkö sitten ymmärrä, että raha on rahaa! ... että se on ruutia, jolla aion ampuu!"

"Nyt on sinulla yksitoistasataa taaleria, Rejer! — Ja tälle talolle saamme ostajia, niin että sinä siitä saat vähintään kaksisataa lisäksi... No niin! jos tahdot asua täällä, on toinen asia; minä näen sen mielelläni suurten poikien tähden. — Vaan silloin annamme me sillit ja kaiken sen, josta olet lörpötellyt, olla rauhassa!... Ja sinä tulet tänne kotiin neljäksitoista päiväksi kahdesti vuodessa, — siitä tulee parahiksi kuukaus vuodeksi! eli kolmessakymmenessä vuodessa kolmekymmentä kuukautta... Sillä tavalla elämme koko elämässämme noin puolikolmatta vuotta yhdessä!... Näin emme kyllästy toisiimme!" — hän meni pois ja pani pojan kehtoon; vaan hänen pikainen tapansa ja kiukustunut näkönsä sanoi kyllä, mitä hänen mielessään liikkui!

"Voit ottaa sen, miten tahdot, Saara! mutta mitä olen sanonut, se pysyy, — kuin seinä!... Ensi vuonna me muutamme!"

"Kuules Rejer!" — sanoi hän pitkäveteisesti ja katsoi ylös kehdosta, jonka yli hän oli kumarruksissaan, — "minä voisin antaa sinun saada tahtosi tapahtumaan pojan suhteen ja nimittää hänetkin joksikin Janiksi... Kun me vaan heti pääsisimme muuttamaan pohjoiseen!"

"Ei, — se ei käy päinsä!"

"Sinä et tahdo?"

"En!"

Vaimo karkasi ylös. — "Vai et sinä tahdo? — Kernaammin tahdot sinä upota merenpohjaan sen hävyttömästi mädänneen losan mukana! — Sinä sanoi aina kaunis ilma! — vaan luuletko sinä, ett'en minä olisi kuulustanut sitä muilta kuin sinulta?... Sinä olet menettämäisilläsi henkesi joka kerta, on kirvesmies sanonut minulle; häntä et enää saa mukaasi! — — Ole hyvä ja menetä vaan itsesi!... Minä voin kyllä murehtia heistä kaikista, — noista kahdestakin!... Mutta minä en koskaan, — en koskaan voisi antaa sitä anteeksi sinulle, Rejer! että sinulla ilman pakkoa voi olla sydäntä saattaa minua semmoiseen suruun!... Kuulinhan minä kuinka viimeisen edelliselläkin kerralla oli Hispanjan merellä Brestin edustalla, — sillä kertaa oli kysymys sekä hengestä että rahasta! — vaan niinkauan kuin on pakko, täytyy niin olla, ajattelin minä silloin... Mitä sinä sanoisit, Rejer?" — lopetti hän säihkyvin silmin, — "jos minä ja tuo tuossa asettuisimme kehtoon ja läksisimme Hispanjaan?... Se on hävyttöntä! Min'en koskaan ole luvannut noudattaa tahtoasi semmoisessa!"

"Kirvesmies on pelkuri raukka; — olen iloinen päästessäni hänestä, mokomasta lavertelijasta! ... ei ymmärrä enemmän arvostella reikää kuin tukkiakaan sitä ... sentähden olenkin päästänyt hänet tuuliajolle, — jos siitäkin tahdot tiedon. Niin mieletön en minäkään ole; minä itsehän siinä hukkuisin! jos niin onnettomasti kävisi tiellä, jolla et sinä ole luvannut seurata minua, — niinkuin sanoit, — niin istuthan sinä täällä rahoinesi lasten elättämiseksi."

"Rahat? ... rahat, minä viisi rahoista, minä huolin sinusta, kuuletko... Minusta nähden saat mennä vaikka minne maailmassa, kunhan et mene merenpohjaan, sanon minä! — ja senpä sinä teetkin, pelkästä rahanhimosta! — Sillitkö — Aa-vuonoko? — Sano kuu! — kunhan olet minun käsissäni siellä ja niin pääsen tästä levottomuudesta! ... vaan kulkea kauemmin tuolla kauhealla prikillä! — Ja Rejer,

ajattele, ajattele kaikkia niitä henkiä, joista sinun paitse omaasi on vastaaminen, jos jotakin tapahtuisi — kahdeksan miestä!... Onko se oikein, onko se niin, että voisit vastata siitä Jumalalle ja omalletunnollesi?"

"Sinä näytät kiehuvan yli laitasi — sekä tartut pataan, mistä korvasta vaan saat kiinni... Ensinhän oli puhe siitä, että minä pidän huonosti sanani pohjoiseenmenosta, ja nyt taas suolavenheestä. Kummastako minun pitää puhua?"

Hän ei vastannut, vaan alkoi liekuttaa kehtoa.

"Näetkös, Saara!" — sanoi hän jonkun aikaa mietittyään, — "minä annan sinun tahtosi tapahtua prikin suhteen. Minä herkeän kuljettamasta Arcturusta. Olenhan ansainnut raahaa, niinkuin sanot... Vaan kuules nyt!" — hän meni hänen luokseen ja pani molemmat kätensä hänen olkapäilleen ja katsoi häntä silmiin:

"Me emme sano 'ei' silloinkuin toinen sanoo 'on' emmekä kinastele keskenämme, Saara!"

Hän pyörähteli lattialla, teki sitten koko käännöksen ja sanoi niin korkealla äänellä, että poika säpsähti ja parkasi:

"Ei kieroon, — vaan suoraan tässä talossa."

— Kapteenipaikka Arcturuksella jäi siis avonaiseksi, ja kesä- sekä melkein heinäkuukin meni muuttovarustuksissa. Saaralle oli tämä kuin olisi nostettu juurineen kaikista oloista, joissa hän oli kasvanut sekä näytti olevan paljoo laveampi työ kuin kumpikaan heistä oli ajatellut.

Näissä tämmöisissä puuhissa viettivät he nyt tavallaan kuherruskuukautensa; sillä niin pitkää aikaa ei Rejer koskaan ollut viettänyt kotonaan — vaikka siellä nyt olikin kaikki ylösalaisin. Ja hän vakuutti yhä innokkaammin olevan suurinta itsensävastustamista maailmassa ensiksi mennä naimiseen ja sitten lähteä pitkälle matkalle.

Toiselta puolen ei hän voinut olla huomaamatta sitä, että kotonakin saattoi olla vastustusta. Hän oli astunut valtaistuimelle täysiverisen Juhl'in uskossa, että aviomies luonnollisesti olisi itsevalti ja kaikki päättävä talossaan; vaan kohta näkyi, että Saara sekä suosi että noudatti hyvinkin rajoitettua perustuslaillista hallitusmuotoa. Hän veti liituvivan toisensa perästä oikeuksiensa merkiksi ja hänen valtaansa vastaan, — teki kapinan häntä vastaan maalla!

Nyt kävi se niin onnettomasti, että hänen kerta kerraltaan täytyi antaa perään; sillä kaikissa muuttoa koskeissa kysymyksissä: mitä sillä tekee, mitä on myötävä, mitä otettava mukaan? oli Saara ehdottomasti käytännöllisempi ja oloihin perehtyneempi — sekä tiesi neuvon ja keinon kaikkeen.

Rejer ei ollut mikään kekseliäs eikä teräväpäinen näissä tämänlaatuisissa pienissä asioissa ja saikin aikaiseen yltäkyllin tajuta, kuinka vähän kunnioitusta hänen viisautensa tällä suunnalla tuotti. Hän vetäytyikin silloin tavallisesti takaisin väitöksellä, jonka piti olla ison paljan painoisen: Hän ei tahtonut huutokauppaa pidettäväksi! ... ei ymmärtänyt, miksi ei sitä ja sitä voinut kerralla ostaa, jota tahtoi viedä mukanaan! — kunnes Saara eräänä päivänä hyvin sävyisästi ja veitikkamainen salaperäisyys silmännurkissa vastasi: "Niin, hanki sinä vaan ostaja, Rejer!"

Niin, hanki ostaja! — Rejer'illä olisi ollut halu ostaa itse koko sälystö, saadakseen oikeus puolellensa!

Ja ruoka sitten! — Ei hän koskaan ollut muuten ajatellut, kuin että kapteeni määräisi, mitä hän tahtois pöydälleen!

"Rejer kulta! Torstaina on mariankala huokeata, lauaintaina se on kallista!"

"No, sitten minä ostan sitä kalliina!"

"Niin täksi päiväksi, jos niin tahdot!"

"Joka lauantaiksi, sen sanon sinulle, joka lauantaiksi koko ikäni!"

"Silloin saat ottaa steewartin eli kokin hoitamaan kyökkiäsi, sillä minun kyökissäni ei se tapahdu; meidän taloutemme on liian iso, jotta sitä kannattaisi hoitaa ajattelemattomasti ja päättömästi koko viikon... Senhän huomaat kyllä itsekkin," — nauroi hän, — "vaan jos sinulla on halu saada mariankalaa tänään niin..."

"Kuules Saara! minulla ei ole halua mariankalaan, vaan en myöskään halua olla mariankalana omassa huoneessani!"

"Ja minä sanon, että vedän viivan kyökin oven eteen, varo, ett'et pistä nenäsi sen sisäpuolelle!"

Muista, että meillä on taloudessa kuusi lasta ja piika, sinä ja minä — se on yhdeksän henkeä... Ja sittenkin mariankalaa muina kuin kalapäivinä! — Mutta tänään pitää sinun saaman sitä, siihen minussa on vaimoa... Sinulla ei pidä olla syytä sanoa muuta, kuin että sinulle tapahtuu oikeus! — Kun mies tahtoo jotakin talossaan, niin hän tahtoo!" sanoi hän hyväillen.

Ja kaunis oli hän ottaessaan näin mieheltään oikeuden.

Kun sitten tapahtui, että Rejer heitettyään takin päältään yksin otti kokonaisen kaapin, täyteen sullotun piirongin tai suuren raudotetun kistun ja kantoi portaita alas, niin voitiin selvästi lukea Saaran kasvoista, että hän piti miestänsä voimallisena; — eikä Rejer suinkaan ollut välinpitämätön hänen ihailustaan! —

— "Vaan yhden seikan luulen oppineeni ymmärtämään, Rejer!" — pakisi hän piloillaan semmoisen voimannäytteen jälkeen — "sen nimittäin, että noin suurella väkevällä miehellä täytyy olla työtä, jos mieli tulla toimeen... Sillä ajan pitkään tulisi vaivaloiseksi kolmekyynäräinen mies, joka kulkisi kaikellisilla uusilla päänäpistöillä ja keksinnöillä täällä tuolien ja pöytien välissä ja sitten tyrkyttäisi tahtonsa lävitse milloin yhdessä milloin toisessa asiassa... Se olisi samaa kuin päästäisi huoneesen kokonaisen pohjatuulen ainoastaan lattian tomuttamiseksi!"

Rejer nauroi. — "Tarvitaan harjaantumista siihenkin, että osaa purjehtia huoneessa, huomaan ma, ... varsinkin kaksi purjehtijaa, jotka ovat näin itsepäisiä suunnastaan, kuin minä ja sinä, Saara!"

"Niin, sinä olet kauhean itsepäinen, Rejer... Se on sinun syntyperäinen luonteesi!"

"Hm!... Ja minun mielestäni olet sinä taas niin taipuisa!"

"Sinunko? — ei, nyt sinä puhut leikkiä, niin et sinä ajattele!"

"En, en, — vaan minä totuttelen itseni ajattelemaan niin!"

"Niin, sitähan minä olen sanonutkin, että sinun pitää päästä ulos, milloin on oikein kysymys voimakoettelemisesta — täällä kotona tulet sinä vaan hemmotelluksi"...

— "Pelkällä myöntäväsyydellä sinun puoleltasi, Saara!"

Eräänä päivänä tuli kirje "kapteeni Juhl'ille, Arcturusprikin kuljettajalle." Siinä oli koko joukko postileimoja.

"Lind'iltä!" — huudahti Rejer, ja Saara, joka oli lähtemäisillään huoneesta, seisattui kesken kiireensä kuuntelemaan.

Golden Gatessa St. Fransiscon edustalla.

"Rakas Juhl!"

"On pitkiä aikoja siitä, kuin kuulin sinun olevan naineena miehenä, ja olen ollut aikeessa kirjoittaakin sinulle sen johdosta. Vaan siitä ei ole tullut mitään ennenkuin nyt, kun minultakin on uutiseni ilmoitettavana. Toivon siis sinun voivan hyvin joko tämä kirjeeni sitten tapaa sinut korviasi myöten sillissä tai Arcturus-laivalla, — joka sinun tulee jättää, niin pian kuin suinkin voit, se on minun neuvoni, se ei ole korkkipuusta ja saattaa tehdä lopun itsestään, niinkuin myllynkivi Hispanjan merellä!"

"Mitä minuun tulee, niin — navakka tuuli ja muuta semmoista, tiedäthän! Sinä tunnet historian. Oikein hyvin kävi ensin, kuin tulin tänne ja aloin lukea rahtia amerikalaisissa eayleissa. En ole koskaan saanut niin hyvin en pundissa, liirissä enkä francissa, kuin täällä Tyynellä merellä, etenkin vehnäseuduissa. Vaan, 'totta sanoakseni,' niinkuin göteporilainen sanoo, — ei ystäväsi Lind ole tullut sen rikkaammaksi eikä köyhemmäksi. Hän mukautuu aina hyyryn mukaan yhtä tarkasti kuin ilmapuntarin, — suuret ansiot, suuri herra maalla, ja suuri herra, suuret taskut, tiedäthän..."

"Niin, nyt saanen soutaa esille uutisellani... Luulenpa sinun jo rupeavan arvaamaan ja varustautuman ottamaan vastaan jotakin ruusunpunaisia pilettejä ja muuta semmoista. No niin, minä olen vihdoinkin ottanut sen suuren askeleen, — rohkaissut mieleni ja sitoutunut morsiameen minäkin!"

Saara mutisti suutaan ja keikautti halveksivaisesti päätään; — Lind oli puhunut niin laveasti ikuisista tunteistaan kosiessaan häntä!

"Minkä näköinen hän on?" — luki Rejer eteenpäin: — "solakka ja sorja sekä pää kuin gallionin kuva, joka kiekuu ja keinuu ... kaula ja käsivarret kiiltovalkoiset ... rinta komea ja rohkea, niinkuin tuulen pullistama märssypurje! — ja sen lisäksi niin kaita vyötäisiltä, niin hienomainen ja arvokas!"

Kunhan näkisit sen oikealta näkökohdalta, hakkuulaudalta! — hän häviää kuin näky kaukaa, komein mitä voit ajatella, — jos rehellinen merimiessydän muuten sykkii povessasi!"

"Kas!" — huudahti Saara — "ne vasta on miehiä, jotka heti tulevat kuin voi kasvoiltaan, kuin vaan saavat nähdä naisen! ... ne jättävät sanansa ja autuutensa joka satamaan. Semmoista ei voi sanoa mieheksi!"

"Hm! ... hänkö ei mies! sinun pitäisi saada nähdä pimeänä yönä hänet riehuvassa myrskyssä!"

"Tahtoisin mieluummin nähdä hänet selvällä päivällä semmoisena, johon voisi luottaa!"

Kirjettä jatkettiin:

"Hän on niin hienomainen ja komea neito, ja kun tuuli sivelee hänen poskiaaan, niin täytyisi sinunkin tunnustaa sen lankeavan kunnialla, joka lankeaisi hänen paulaansa, etenkin kuin hän nyt *vasta* on sen lisäksi tavattoman edullinen kauppa!"...

"Sääli sitä ihmisparkkaa, joka on uskonut itsensä hänen huostaansa!" — tuumasi Saara.

"No, no, ... enemmän!"

... "Käsivarteni on hänen vyötäistensä ympäri, ystäväni! — tukevasti ja uskollisesti, niinkauan kuin kapteeni Lind kyntää aaltoja"...

"Vielä mitä!" — sanoi Saara pilkallisesti, — "sitä virttä on hän jo monasti laulanut!"

... "Ja jos tahdot tietää hänen nimensä, — se kaikuu kuin soitto joka kerta kuin minä kuulen jonkun lausuvan sitä — niin"...

Vaan nyt tuntui Rejer'istäkin jo menevän liian pitkälle.

Hän heitti kirjeen kädestänsä; "luonnollisesti joku Rullia —a—ha." sanoi hän suutuksissaan, — "jostakin laululuolasta ... joka on saanut hänet kiedotuksi! ... — Rullia —a—ha!" — kertoi hän muristen bassolla, joka pelkästä suuttumuksesta muuttui diskantiksi; sitten otti hän taas kirjeen:

... "Niin on se — 'Albatross' täysi priki, kolmesataa viisikymmentä kauppalastia, uusi, parhaista aineista, alamastot punasesta pihtahongasta, ostettu Arendalin laskuun, yhdenkolmatta miehen väestöllä, niissä pursimies, göteporilainen, kirvesmies ja steewartti Alert'ilta sekä paras, Jens Emanuel Lind kapteenina! Niin, tämä nyt oli minun rakkausjuttuni! Mihinkään muunlaiseen naimiseen en minä, suoraan sanoen, luule luontoni soveltuvan"...

"Eipä, ei, siinä puhuu hän asian paikalleen!" tuumasi Saara.

* * * * *

Yhden kuolema on toisen leipä — eikä talous muuta paikasta toiseen, joll'ei nilakonnurkista ja kaikkiältä kokoontuisi aarre puolitäytettyjä, puolikulutettuja, kaupaksi käymättömiä tavaroita, joista voi olla hyötynsä ja saada myöntiarvonsa, kunhan ne joutuvat oikeihin käsiin. Nekin saavat innokkaita kysyjä.

Tässä, ei erittäin tärkeässä kohdassa piti Rejer puolensa — ja koko väsymättömällä voimallaan saattoi tahtonsa perille.

Wallan saisi periä — hän eikä kukaan muu niistä monesta hakijasta pesuämmän, apuvaimon ja kaikenlaatuisten matamien muodossa. Töintuskin sai Saara vedetyksi liituviansa lasten leikkikalujen ympärille, jotka hän "todellakin sai antaa niille, jotka niitä tarvitsivat... Matami Wallan ei ainakaan voisi niitä käyttää!" — sanottiin pistävästi.

Tavarat olivat laivalla, jolla heidän piti lähteä länteen, ja kaikki oli parhaan mukaan järjestetty siihen kamalaan kysymykseen asti, minne Saara kahden pienokaisen ja neljän ison pojan kanssa sijoitettaisiin; — ja täällä — merellä — oli hän äkkiä kaikessa nöyrytynyt Rejer'in viisauden edessä; hän oli tullut niin sävyisäksi kuin lammas ja niin taipuvaksi, että Rejer olisi voinut kiertää hänet sormensa ympärille!

Heidän piti yöllä lähteä ulos Fredriksvärnin suusta, käyttäen hyväkseen hyvää tuulta, vaikka sitä seurasikin sade, ja Rejer läksi nyt iltasella matami Wahlin luokse julistaen hänet juhlallisesti kaiken sen perilliseksi, mitä hän heidän lähdettyään löytäisi talosta.

Hän ei ollut ollutkaan sokea hänen ruskean kauhtanansa suhteen. Hän oli useita kertoja nähnyt sen kanunamiehen talon lähistössä, ja se oli ehkä tapahtunut siinä tarkoituksessa, ett'ei hän unhottaisi Wallania ja hänen etujaan; vaan sitten oli eukolla hieman paha omatunto lauseistaan Saaran suhteen, ja

hän aavisti, ett'ei tuuli puhaltaisi edulliselta puolelta hänen kauhtanaansa sieltäpäin, jonkatähden hän oli kulkenut ikäänkuin tuulen alitse pitkin katua, jotta Rejer näkisi hänet.

Niin arveli ainakin Rejer ja tämä hänen arvelunsa sai vahviketta siitä, että Wallan hänen tullessaan päivitteli:

"Enkö minä arvannut, että tulisitte ... kapteeni! — johan nyt, vai unhottaisitte te vanhan, kuolevan ... ja köyhän vaimon, joka on tuntenut teidät hädän päivinä!"

"Tulen sanomaan teille jäähyväisiä, matami Wahl!"

"Oo, vai niin! — kas vaan! eihän muuta!"

"Sanomaan terveisiä Saarialta!"

"Tuhannen kiitoksia!"

"Te olette aina olleet hänen suosikkinsa! — ja tekin puolestanne olette aina pitäneet häntä niin hyvästi silmällä, tiedättehän! — tehän olette niin monta kertaa puhuneet minun kanssani hänestä"...

"Jumala varjelkoon minun syntistä sieluani! — joll'ei hän vaan olisi tahtonut muuta kuin sitä, mitä minä hänestä olen sanonut, voisi hän kernaasti ottaa sen päälleen ja tuota pikaa muuttaa taivaanvaltakuntaan ... niine kokemuksineen, niin nuori kuin hän onkin! — Ja kuinka pahasti ne kuitenkin ovat puhuneet hänestä ja sanoneet häntä sekä ylpeäksi että kopeaksi ... ja sitten sai hän kuitenkin kelpo kapteenin ihan heidän nokkansa edessä!"

"Niin, näetkös, matami Wahl! — sentähden onkin hän muuttaessa ajatellut teitä ja arvellut, ett'ei kukaan muu kuin vanha Wallan saisi periä sitä, mikä jäisi jäljelle!"

Wallan hyppäsi heti seisalleen ja niiasi kerta toisensa perästä: — "Sanokaa matami Juhl'ille, että minä olen maahan vajoamaisillani — ihan maahan! — ja että vanha matami Wahl kyllä muistaa häntä, istuessaan päivillä vasuineen kulmassa, ja että hän rukoilee Jumalan siunausta hänelle matkalla sekä kaikissakin elämän suhteissa!... Sanos muuta, että hän muisti vanhaa vaimoa... Kaikkityyni, sanoitte te?" — kysyi hän äkkiä.

"Kaikkityyni on kääritty kokoon kyökissä teitä varten. Torgerseniltä saatte avaimen ja ne tietävät asian."

Wallan alkoi taas väännellä ja reutoa itseään kiitollisuutensa tunteiden kiihkeissä puuskissa.

"Istukaa nyt jälleen paikoillenne, matami Wahl! — Kas, tässähän te olette pudottaneet paperilapun toisensa perästä," — sanoi Rejer ja noukki lattialta muutamia paloja, joista oli lyijykynän merkkiä.

"Hyvänen aika! — ne ovat laskuja!... Istuin tässä juuri ne käsissä, herra kapteeni! ... muuten häviäisi yksi toisensa perästä muistista. Ajatukset käyvät lyhyiksi, tietäkääs, kun tulee vanhaksi. Nyt oli tuo Anders laivastosta ... hän sanoi olevansa velkaa ainoastaan seitsemästä piparikakusta, ja sitten — tsi, — sitä nuorisota nykyaikana!"

Vanhaa Wallan raukkaa! ajatteli hän mennessään, — kova sää koukistaa puun!... Hän kumartuu, hiivii ja koukistuu kiinni elämässä.

XV.

Sillikuningas.

Niinä vuosina kuin Rejer oli ollut poikessa Aa-vuonosta [tuon vanhan vuonoseudun nimi on tietysti seipitetty], oli tietysti monta auringon sädettä ulkopuolisissa olosuhteissa langennut hänen synnyinseutunsa osaksi; vaan mitään erittäin sytyttävää voimaa ei niillä ollut ollut, — taula oli liian kosteata ja homeista syttyäkseen!

Ja oikeastaan olivat juhlevenheen seikkailut sillin kalastusmatkalla ainoa tapaus, joka oli pannut mielet kuohumaan, vaikka sekin huomattiin pian kyllä olevan hitauden kuollutta jälkimaininkia. Se oli ainoastaan jättänyt yhden ja toisen haaveksijan taloihin vuononrannassa sekä hämärän aavistuksen

koko seutuun siitä, että maailma ja elämä ehkä kuitenkin muualla voisi olla keveämpää ja valoisampaa kokea, — tyytymättömyys, joka päättyi sillä, että moni muutti Amerikkaan.

Niin paljon oli kuitenkin näinä vuosina, siitä kuin Rejer alkoi kalastuksensa, voitettu, että Stavangerista pohjoiseen Kinniin asti tiedettiin olevan nuottueen päällikön nimeltä Rejer Jansen Juhl, joka jotenkin osasi vainuta sillin merestä ja käydä kimppuun niinkuin suurivalas! Joka paikassa saapuvilla, aina liikkeellä, mielettömästi ja pelkäämättä käyttäen hyväkseen kaikkia tuulia ja jokaista mahdollisuutta, oli hän vuorotellen voittanut ja menettänyt, menettänyt ja voittanut; vaan kaikissa tapauksissa ponnistellut niin pitkälle, että hänellä nyt, paitse kolmea omaa nuottuetta päälliköinsä, samalla oli osaa moneen muuhun. Vuonoseuduilla nimitettiin häntä yleensä sillikuninkaaksi.

Ne muutamat meripuodit, jotka perästäpäin olivat kohouneet Aa-vuonoon, ja moni seikka seudulla osoitti, että väestö täällä oli tavattoman paljon ansainnut sillillä.

Sillikuningas ei asunut Hammernäs'issä, siellä vallitsi nyt hänen sisarensa, joka oli leski, vaan Hammervigenissä uudessa talossa sinisine kattotiiliseen ja kaksine isoine meripuotineen. Ne olivat rannalla kumpikin omassa päässään pitkää laivasiltaa. Toinen sisälsi kalanpyydyksiä ja verkkoja, jotka riippuivat harjaorressa ja toisessa, joka oli suolaushuone, oli vene veneen sisässä, pienempi isommassa, niinkuin malja asetetaan maljaan.

Rannalla oli hyvin kiire. Miehet tarkastivat ja tutkivat kaikellaisia köysiä, naaraimia ja touvia, joita aiottiin käyttää nyt talvikalastuksessa sekä viedä vasta puoliksi varustettuihin venheihin, jotka olivat rivissä pitkin laivasiltaa. Pari poikaa, kuusi- ja seitsentoistavuotias seurasi innokkaasti työn menoa. Toisen nimi oli Jan ja toisen Jan Conrad, ja heidän isänsä, joka tänään levottomana kuin mustalainen kävi edestakaisin ja oli ajanut joka kynnen työhön — arvaa lukija kyllä.

Joulunaikana, kalastusajan edellä käveli hän oikein roima-askelin: komensi ihmisiä, venheitä, peräänkatsojia ja sanansaattajia, usein seitsemän kahdeksan peninkulman päähän pitkin meren rannikkoa hankkimaan tietoja, saadakseen ne luotettavina ja vereksinä.

Tämmöisen tiedon oli hän tänään saanut ja se pani koko talon liikkeelle: — piti lähteä liikkeelle! Nuottuepäällikköjen ja miehistöjen saada sana, muona panna valmiiksi ... tuhat asiaa! — ja käskyt annettiin röyhkeästi ja kiivaasti.

Villahuivi irrallaan kaulassa, umpirintainen mekko yllä ja kädet seljän takana käveli hän edestakaisin suuressa huoneessaan. Käynti oli huojuva, pitkä vartalo hiukan taaksepäin kenossa, ja terävillä, ankarajuonteisilla kasvoilla oli tänään puna, ikäänkuin korvapuustin jälki kummallakin poskella.

Oli kaksi hyvin erilaista olentoa, jotka purjehtivat perheenpirtin lattiaa, huolellisesti varoen törmätä toisiaan vastaan. Hänen vaimonsa ei niinkään hevillä sekaantunut toimissaan; ... hän oli nähnyt monta semmoista myrskynpuuskaa jo ennenkin ja käveli siellä nyt leveänä, päättäväisenä ja vakavajalkaisena antamatta minkään häiritä itseään taloustoimissaan:

"Rejer kulta! — jos sinä odotat, kunnes joulu on ohitse, niin olen varma, että kuitenkin olet aivan ensimmäisiä. Sanansaattajahan ei kuullut mitään sillistä!"

"Kuullut sillistä? ... kuullut sillistä; onko kuultu mokomaa!... Silloin muutkin läksisivät soutamaan sinne! Ei, näetkös, mutta mitä hän sanoi, haiskahti silliltä, sen minä tunsin!"

"Oo, sinä tunnet aina sillin hajua, Rejer! Anna nyt ihmisten viettää joulua rauhassa; — muuten ei sovi aa-vuonolaiselle, tiedäthän!"

"Eikö sovi aa-vuonolaiselle? Ei — vaan antaa Jumalan antimien mennä mereen pitämättä niitä senkään arvoisina, että ojentaisi kätensä niitä ottamaan, — se sopii aa-vuonolaiselle, se!.. Ensin viettää joulua ja sitten, kuin ovat saaneet oluttynnörin loppuun, on heidän sovelias aikansa, niin!... Vaan nyt tulevat ehkä sillit ensin eivätkä ollenkaan odota! — Oikein, kyllä minä opetan heitä! Minä oikaisen heidät suoraksi, jos he tekeytyvät kumarammiksi kuin he jo ovat... He saavat tuntea paljan sattuvan naulan päähän!"

"Niinpä niinkin, sinä olet oma herrasi, Rejer! — ja minun puolestani on muona valmiina. Teidän tarvitsee vaan ottaa se huostaanne!"

"Valmiina kaikki?" — hän katsoi hämmästyneenä, melkein epäillen häneen.

"No, sen verran olen minä huomannut sinusta näinä päivinä, että sinä tahdot merelle, sanoipa sanansaattaja niin tai näin!"

"Se oli oivallisesti, Saara!" — sanoi hän pyörähtäen ympäri kannallaan ja hieroen käsiään. "Oivallisesti! sanon minä sinulle ... vähintään kolmen päivän säästö... Siinä vasta emäntä, joka kelpaa!..."

Sinä olisit voinut olla päällikkönä kalastusretkellä, jos olisi tarvittu!... Oivallista! ... oivallista!"

"Niin, nyt olen minä ja kaikki ämmät leiponeet ja panneet juomaa sekä varustaneet sinua antaen joulupuuhien jäädä, ja nyt sinä olet tyytyväinen!"

"Olenpa niinkin, hyvin tyytyväinen!"

"Vaan näetkös, Rejer! nyt täytyy sinunkin totella minua yhdessä asiassa!"

"No, annas kuulla!"

"Minä en tahdo Jan Conradia mukaan kalastusretkelle tänä vuonna, niinkuin sinä puhuit!"

"Vai niin! — juuri hänen täytyy tulla mukaan!"

"Muista, että poika vasta ensi vuonna tulee seitsentoistavuotiaaksi; poika on kasvanut niin rohkeasti, että on melkein kolmekyynäräinen eikä hän ole vahva!"

"Joutavia, hän on kylliksi vahva, oikea hevonen — kunhan hän ei saa olla täällä kotona hemmoteltavana."

"Minä tarvitsen hänen apuaan; täällä on kyllä tekemistä, tiedäthän!"

"Jan Conradin — täytyy tulla mukaan!" — sanoi Rejer pitkäveteisellä painolla. — "Minä en tahdo raskasta työtä häneltä, vaan mukaan täytyy hänen tulla! Hänen täytyy alkaa katsoa ja oppia, ett'ei hänestä tule semmoista tuhmaa lorttia, jonkalainen minä itse täällä olin..."

Saara meni hänen eteensä, pani kätensä hänen olkapäilleen ja siveli hänen poskiaan.

"Sinun täytyy vielä tänä vuonna jättää poika minulle! Ensi vuonna voit ottaa hänet mukaasi!"

"Enkö tiennyt sitä? — enkös tiennyt sitä — enkös tiennyt sitä! Aina piilee sinun töissäsi jotakin ... aina saa ostaa ja myödä sinun kanssasi, Saara!... Luulenpa sinun olevan voitonhimoisen aina sydämen juuriin! Vai sentähden sinä teit minun venheitteni pohjat niin liukkaiksi matkalle? — Minun pitäisi luonnollisesti maksaa se!"

"Puhu mitä tahansa, Rejer! vaan tällä kertaa minä päätän! — Olen kuullut hänen istuvan yksinään poikain kammarissa ja huokailevan — monta kertaa. Jan Conrad on heikko, sanon minä!"

"Vai on hän nyt yht'äkkiä käynyt niin raihnaiseksi! ... laita sinä vaan niin, että hän saa hyvää ja lämpöistä ylleen, — sillä mukaan hänen täytyy!"

"Niin ei voi ajatella, Rejer!... Minun seistessäni ja pyytäessäni näin hänen edestään... Olenhan minä pojan äiti!" — hän sanoi tämän värähtelevällä äänellä.

"Niin, ja minä hänen isänsä!" — hän mitteli kiivailla askelilla huoneen lattiaa.

Saaran kulmakarvat rypistyivät. Itsevaltainen kihara hänen tuuheasta tukastaan oli vierähtänyt hänen otsalleen; ei voinut kieltää, ett'ei matamissa ollut tenhoa!

Mies seisattui pari kertaa hänen eteensä, vaan väistyi taas.

"Miksi vilkutat sinä noin silmäkulmiasi!" huudahti Saara hänelle vihdoin kärsimättömästi.

"Hm!... Minua ihmetyttää, että minä, joka vaan olen pojan isä, näen paremmin sinua, joka ... mutta hm... Siihen lieneekin syytä!" — Hän pyörähti taas ympäri sävyisästi hymyillen ja kädet taskussa.

"Mitä tarkoitat?"

"Sanon vaan, että sillä lienee oma syynsä... Jokainen päättää itsensä mukaan! — Näetkös, Saara! ei poika ole kasvanut liian pikaisesti, ei hän ole heikko eikä sairas, eikä mitään kaikesta siitä, miksi sinä häntä tahdot; mutta hän on rakastunut, tiedän mä! he, he, pitäisipä minun ymmärtää semmoiset asiat! — niitä narrimaisuuksia on nyt kestänyt koko syksyn! Ainoa parannuskeino semmoista vastaan on työ, työ, vaan työ! Ja sentähden täytyy hänen merelle!... Hän on luonnollisesti kerjännyt ja pyytää sinulta päästä siitä?"

"Vaan Rejer! mitä tarkoitat sinä tällä kaikella?"

"Hänen mielensä luonnollisesti tekee olla vaan kotona jouluna ja saada tavata häntä, opettajatarta, tuota uutta neitiä pappilassa, kaikissa niissä seuroissa, joihin hän vaan pääsee... Luuletko sinä suotta Jan Conradin välttämättömästi joka sunnuntai tahtoneen kaikkiin niihin kirkkoihin, joita

rovastikunnassa on? Olet ehkä luullut hänen tulleen heränneeksi, — mitä?"

"Ja sinun silmäsi olisivat olleet auki näkemään kaikkea tuota, sinun! ... häneen ... tuohon pitkään, kömpelöön, kesakoiseen?"

"Voidaan rakastua vähemmästäkin kuin tämä, vaimoseni!"

Saara naputti sormillaan ikkunan välipuuhun... "Vaun Rejer kulta! poikahan on kuusitoista vuotias!"

"Niin, näetkös, Saara!... Semmoiset mieltymykset ovat nyt jotakin, jolle nuoret nulkit eivät voi mitään, — ainakin minun suvussani!"

"Vai — niin? — sinähän puhut kauniisti puolestasi!"

"Minä puhun vaan omasta kokemuksestani, minä!"

"Ja tunnustat sen niin suoraan?"

"Niinpä kyllä! — On satoja, joihin voipi rakastua, vaan tosi tapahtuu ainoastaan yhden kanssa... Nyt on käynyt niin Jan Conradille, näetkös, minä ymmärrän niin hyvästi sen! — paremmin Jan Conradin suhteen kuin Janin, sillä tämä on sinun näköisesi! — täytyy olla varuillaan, ett'ei hän takerru ensimmäiseen hameeseen; hänen pitää päästä niin vanhaksi, että saa edes silmät päähänsä... Hitusen järkeä! — No? — etkö sinä nyt ajattele samoin kuin minäkin, että meidän pitää antaa hänen soutaa tuo hulluus itsestään merelle, — vai tahdotko sinä kentiesi hänet miniäksesi?"

"En minä luullut sinun, Rejer, noin paljon ymmärtävän naisasioita!"

"En ole koskaan sanonutkaan niitä ymmärtäväni; — vaan erittäin onnellisesti päässeeni niistä;" — hän pyyhkäsi hiukset vaimonsa otsalta ja nauroi — "vaikka sinä usein pistät kuin viholainen! — ja kernaasti tahdon minäkin sananvaltaa Jan Conradin suhteen."

Nyt tarttui levottomuus häneen taas ja hän meni ikkunaan: — "Kas tuota ... kas tuonne ... kas vaan! — tuolla kulkee vielä se, jonka piti viedä sana, ja vetää takajalkojaan perässään mäessä niinkuin vanha hevostatko... kellä olisi niin pitkä keppi, jolla vähän kiirehtisi häntä!... Olisin jo kahdesti kulkenut edestakaisin tämän välin Lauri-Sepälle!"

— — Seuraavana päivänä oli vilkas elämä ja paljon touhua laivasillalla. Talonväki, lapset ja palvelijat juoksivat edestakaisin, ja naapuritaloista oli katsojia saapunut kokoon.

Kolme- ja neljäkymmenmiehisiä nuottueita oli lähdössä liikkeelle.

Nuottavene oli jo — pienempi vene perässään ja iso naarain kokassa — valmiina soutamaan neljällä airoparillaan. Vähän lumiräntää satoi pilvisenä talvipäivänä köykäisesti kuin untuvia ison nuotan ruskeille, kerratuille silmille, jotka olivat päälletysten valmiina potkittaviksi mereen. Sisempänä työnnettiin kolmatta venettä keskinuottineen vasta vesille, jotavastoin nassakkavene, jossa pikkunuotta oli, oli jo ennättänyt jonkun matkan päähän.

Suuren nuottaveneen perätuhdolla istui Rejer lounas päässä ja peräsin kädessä; hänen kasvonsa olivat ensi kerran näinä polttavan kiireisinä aikoina kirkastuneet ja ilmoittivat hänen nyt olevan oikealla paikallaan siellä, missä hän istui. Hänen vaimonsa seiso i laivasillalla ja antoi heidän nuorimman nelivuotisen tyttärensä nahkapukuisten soutajain käsiin vietäväksi ottamaan jäähyväisiä häneltä.

Ja nyt läksivät he liikkeelle.

Veneet liukuivat airojen ajamina sujuvasti lahdelle, joka kiils i lyijynväriseltä. Rejer'in vaimo, liuta poikia ja tyttäriä ympärillään, joista pienin piti häntä kädestä ja hameesta kiinni, seiso i nojaten laivasillan kaidetta vastaan ja katsoi heidän jälkeensä. He hävisivät kannaksen taakse, vaan vaimo seiso i vielä paikallaan, niinkau'an kuin voi kuulla airojen ja tappien äänen.

Tästä vaimosta oli nyt tullut jotakin seudulle! — Sen vian, ett'ei hän ollut sieltä syntyisin eikä ollut seissut morsiuskruunu päässään Aa-vuonon kirkossa, oli hän täydellisesti sovittanut näyttämällä — paitse mukanaan tuomaa kahta Jania — seitsentä poikaa ja tytärtä, rehellisiä aa-vuonolaisia, vanhan Jan Juhl'in lapsenlapsia, ja sen lisäksi asianmukaisesti syntyneitä ja kastettuja täällä. Komea ja reipas hän oli, "niin että oli synty, kun ei vanha matami Juhl saanut nähdä häntä!" — Merenkulussa harjoitteli Rejer aa-vuonolaisia väkivaltaisella välinpitämättömyydellä kaikkia vanhoja tapoja ja menetyksiä vastaan... Hyvä ruoka, harvat ateriat ja "joudu!" — olivat hänen päämääräyksensä, jotka soveltuivat entisiin vereen juurtuneihin — hitaat, pitkävetiset liikkeet ja kahdeksan aterialla päivässä — melkein niinkuin pohjatuuli suojattinaan!

Ja että tässä oli harjoitus kysymyksessä, sen saivat tälläkin kertaa kokea, kun he joulunpyhät loikoivat

merenrannalla Teistsaarien luona! Lakkaamatonta soutamista ... neljä-, viisikymmentä hajoitettu ympäri saaria tähyämään silliä — olihan se kaunista joulunviettämistä!

Mutta joulu oli joulu! tuumivat aa-vuonolaiset ja Rejer näki heidän kerta toisensa perästä horjuvan saarilla.

Itse kulki hän kuin palava soihtu ja löi reiteensä kiikarilla sekä vainusi sumuun suurella, tuimalla nenällään, melkein kuin olisi luullut sillin olevan ilmassa. Paljon ei hän antanut rauhaa heille... Välistä sanansaattajaksi, välistä kiikarilla ja luotikangasta tutkimaan sieltä ja täältä!...

"Ei ole suomuksia ilman silliä!" mutisi hän viimeistä kertaa soudattaessa itseään nelihankaisella. Hän oli lähettänyt nuottueet yhden yhtä, toisen toista tietä ja otti itse kolmannen, tehdäkseen havainnoitaan. Ainoa mitä vasta voitiin pohjoiseen kalastuspaikasta eroittaa, oli pari valasta ja jonkin verran sonkia...

Iltasella, palatessaan retkeltään, kuuli hän huutoa, rähinää ja mässäämistä majapaikasta ja sen ympäristöstä. Aa-vuonolaiset joivat ja viettivät joulua, ja viina katkusi ylt'ympäri.

Hän pisti päänsä ovesta:

"Venheisiin, miehet! — voi sattua, että tapaamme sillit idästä saaristosta!"... "Ja kaikissa tapauksissa sekoitan minä hiukan merivettä viinaanne!" — mutisi hän itsekseen.

Aa-vuonolaiset eivät juuri olleet iloisennäköisiä astuessaan yön pimeässä venheisiin; heidän sisimmässä povessaan tuntui tämä oikealta pyhän häpäisemiseltä. Mutta soutaa he saivat! — soutaa koko pitkän yön Rejer nelihankaisellaan etumaisena. Kun he sitten aamusella palasivat, sanoi hän leppeästi: — "Tämä olkoon nyt joulutanssin asemesta sekä 'hallingin' että 'springerin!'" — He olivat saaneet soutaa rangaistukseksi.

Väsyneinä ja surkeassa tilassa saapuivat he Teistsaarille, ja siellä jäähdytti Rejer'in veri ja aa-vuonolaiset saivat vastoin tavallisuutta jonkunlaisen hyvityksen: — silliparvi oli mennyt saarien välille niin taajana, että niitä oli molemmin puolin rantakivillä. Jan Conrad oli nuotan palasella saartanut kolmekymmentä tynnöriä; vaan — naapurinuottue oli rannanpuolelle pannut sulun toisensa viereen, toinen toistaan suuremman.

Päälliköt joutuivat melkein raivoihinsa; vaan Rejer kulki ääneti saarilla ja katseli muiden saalista.

"Täytyy käsittää maailmaa hauskalta puolelta!" mutisi hän hiljaa.

Puolipäivän aikaan löi hän kuitenkin kiikarinsa kokoon. Linnut ja valaat tulevat vuonoa kohti!

"Eteenpäin taas, pojat!... Sillistämään!" kuului käsky ja nyt lähdettiin liikkeelle vauhdilla, ikäänkuin ei edellisenä yönä olisi airoakaan liikutettu.

Sana vaikutti kuin sähkö! Nuotta potkittiin ... repesi valaan edessä ... toinen potkittiin toiseen lahteen.

Taas — uuden silliparven lähestyessä — joukko nuottueita samalla kertaa levolla ja vahtimassa salmessa... Täällä värisyttää kaikkia mitä kiihkein halu — minuutti tai pari liian myöhään, ja koko yritys on mennyt hukkaan! Nuottuepäälliköt komentavat, samalla kuin alapäälliköt ovat köykäisissä venheissä varustettuina vesikiikarilla ja luotilangalla tutkiakseen, mistä sillit kulkisivat.

Nelihankavenheen peräpuolella seisoo pitkän-roteva mies lounas päässä ja häntä pitävät kaikki silmällä... Mies pistää tynnosti kätensä taskuun ja ottaa sieltä tupakkapuruksen — sovitun salaisen merkin, — ja juhlenuotta alkaa purkautua kelalta, jolla aikaa silliparvi sipisee ja potkii aivan vedenpinnalle asti... Köysivene rantaan ... pikkuvenheet kokoavat lauvusnuorat sitä myöten kuin ne ilmestyvät vedenpinnalle ... vaan mereen heitetään sitäpäitse neljä- tai viisitoista isoa verkkoa, airoja katkotaan, venheiden yli soudetaan hankojen kohdalta kiireessä, pari miestä putoaa veteen ja saavat rämpiä taas ylös; ei kukaan huomaa sitä... Verkkoja heitetään ristin ristin — tässä kilvoitellaan kuin hengenhädässä tuhansien omaisuudesta! ... — Vaan keväämmällä maaliskuussa — viimeisen nuotan korjattua ja sillien myötyä — kiiti sama kepeä vene, joka monta kertaa oli purjehtinut myrskyistä merta kalastusretkellä, taas vuonoon kaksi vahvinta miestä airoissa ja Rejer itse toinen käsi silmien yläpuolella ja toinen ruotelissa. Nyt halusi hän kotiin, ja sentähden riennettiin, niin että vesi kokan edessä kuohui!

Hän tuli aina paria päivää aikaisemmin kuin nuottaväki, ja niinä parina kolmena päivänä, kunnes hänen täytyi taas ryhtyä toimiinsa, oli talossa heleä päivänpaiste!

Hän luuli aina tulevansa odottamatta; vaan he tunsivat hänet ja vartioivat tarkasti, niin että hänellä oli sekä Saara että kihisevä lapsiparvi vastassaan laivasillalla. Vaan silloin saikin vaimo kokea

karhunkäpäliä. Hän tavallisesti puoleksi nosti, puoleksi kiepautti ympäri hänen rotevaa vartaloansa tervehdykseksi laivasillalla hillitsemättömässä ilonhurmauksessa: — "Yhtä kaunis! ... yhtä komea!... Siinä on vaimoa, siinä!"

"Ja kuinka on käynyt?" kysyi Saara tiellä rannasta.

"Hyvin minun, vaan huonosti niiden, joiden kanssa minulla oli osaa!... Aina myöhään! ... aina toinen toisensa kölivedessä ihan niinkuin sillit! — se on aa-vuonolaisen tapa... Ne ryömivät ja matelevat laiskoina kuin konnat, kun vaan kukaan ei ole heitä käskemässä."

"Oletko menettänyt paljonkin heidän tähtensä, Rejer?"

"Joutavia, — olen kuitenkin hyötynyt pari, kolme tuhatta!"

Ja joukko hävisi ovesta suureen rakennukseen, jonka siniset kattotiilit ja ikkunat kevätauringon valossa häikäisevällä valollaan katselivat alas.

Salissa oli hänen tavallinen taidetempunsa kävellä viisi, kuusi lasta samalla kertaa käsivarrella ja kaulassa — saavuttanut huomionsa, ja sitten niitä mitattiin pihtipieleen, — pää päältään loistavia kaikista hivusväristä, alkaen äidin vaaleasta Rejer'in tummanpunaiseen.

Nyt istui hän mielissään ja suorana sohvassa ja Saara innokkaasti ja hilpeästi teki selkoa hänelle kaikesta, mitä oli tapahtunut siitä päivin kuin hän oli lähtenyt kotoa.

... "Ja nyt osaa Inkeri Uuteen Testamenttiin asti raamatunhistoriansa... Ja Theodor Norjan, Ruotsin ja Tanskan maantiedon!"

"Vai niin, vai niin!"

"Ja kuuleppas sitten, miten minä olen tuuminut puutarhan suhteen, — laajentaa sitä vähintään neljää kertaa suuremmaksi!... Aion ruveta viljelemään morellia ja kirssikoita, ehkäpä omeniakin, — siinä minun toimialani!"

"Hyvin, Saara! — eteenpäin vaan sitä tehden! Pane ihmiset liikkeelle!... Ajatellessani kaikkia näitä raukkoja täällä ympäristössä — perältäkin olen juuri minä saanut heidät sillinpyyntiin! Ja jos se sitten menisikin hullusti, niin on kuin minä olisin edesvastauksessa siitä... Vaikka uskallankin väittää" — kavahti hän seisalleen — "tehneeni parastani heitä kiirehtiäkseni! — Jos heillä olisi venheet heidän luonteensa mukaan, niin olisi niissä väärät emäpuut, kierot kokat, kiero peräsin ja vino masto sekä purje niskassa! vinosoutuiset ja hidaskulkuiset... Hiessä on vanhaa maakrapua, joka tahtoo kulkea niin ja näin, — ja odottaa, kunnes kaikki tulee suoraan heidän pivoonsa, sen sijaan että itse kävisivät suoraan asiaan!... Mutta tiedätkös, mitä minä nyt tuumin, Saara? Aion ostaa pieniä metsäpalstoja ja rakentaa puista venheitä kaupaksi; — se saattaisi lyödä leiville!"

"Ja sitten sinä saat kylliksi työtä kesäksi, Rejer, sillä silloin saatat sinä muutoin olla haitaksi, niinkuin tiedät!" — nauroi Saara.

"Niinpä kyllä! — vaan pääasia olisi siinä se, että aa-vuonolaiset paremmin ehkä voisivat tottua merenkulkuun — sillä ne miehet vasta tarvitsevat aikaa!"

Siitä lämpimästä ihmettelevästä katseesta, jolla tämä aate otettiin vastaan, näkyi, että siinä oli vaimo, joka ymmärsi miestään.

XVI

Eteenpäin!

Kymmenkunnan vuotta eteenpäin elämässä!... Hammernäs'in honka, joka oli kestänyt niin monta myrskykuuroa ja nähnyt niin monta Juhle-sukua tulevan ja menevän, on menettänyt yhden mahtavan haaransa. Se seisoi nyt mäellä haljenneena ja musta ammottava vilo kupeessa — toinen käsivarsi niin vihaisesti ojennettuna ja uhkaavana kuin koskaan ennen! — ja katseli kirkkaita, sinisiä kattotiiliä Hammernäsvigenissä... Kaikki oli kasvamaan päin, elossa ja liikkeessä — vaikka olikin vähän yksinäistä, kun miehet, niinkuin tavallista talvella, olivat sillinpyynnissä.

Mäellä näkyi ristin rastin suksen ja kelkan jälkiä, suuria ja pieniä poikain ja tyttöin askeleita heidän jokapäiväisistä käynneistään Ottilie-tädin luona, joka asui Hammernäs'issä eikä ollenkaan huolinut siitä, että "asuinrakennuksessa kummitteli!"

Teistsaarilla oli meripuoti kasvanut pieneksi suolauspaikaksi venelaituri edessä; — Rejer Juhl oli pannut paljon rahaa siihen, vaan myöskin kiskonut siitä monta killinkiä.

Ja nyt — keskellä talvea, tiistaina 18 päivänä helmikuuta — oli hän kauheassa ilmassa siellä! Tuuli ryntäsi puuskalla toisensa perästä meripuotia vasten, hänen kävellessään siellä sisällä, ja pienessä ahtaassa satamassa oli hänen jahtinsa kahdella ankkurilla ja köydellä kiinnitettynä ja sittenkin hyppi ja keikkui, niin että vaahto nousi liki ääripuiden tasalle.

Hän käveli merisaappaissa lattiata edestakaisin raskaassa aamuilmassa, ison joukon merimiehiä seistessa pitkin puolipimeitä seinuksia odottamassa käskyjä, Hän käveli kädet seljän takana, ja miehet huomasivat hänen povessaan olevan ankaran taistelun... Kureiset, terävät kasvot, joita harmahtava parta reunusti, olivat nyreiset suun ympäriltä ja kovettuneet kuin luu.

Hän ryki ja ryki...

"Jahti kestää!" — muistutti hänen poikansa Jan.

Rejer Juhl ei vastannut, vaan kulki ainoastaan edestakaisin.

"No, Anders!" kysäsi hän tämän tullessa puotiin. Se oli hänen paras vatamiehensä, "Vatavanhus," joka oli ollut tähystelemässä saarella, — "luuletko sen kääntyvän vielä etelämpään?"

"Melkein kohti lounasta! — Verkot pohjoisessa ovat kireällä!... Kolme vataa juuri siellä, missä laineet loiskuvat — ne eivät tottatosiaan säästä! — Monta tuhatta tynnöriä menee nyt menojaan ... aavuonolaisille saattaa tämä päivä tulla raskaaksi... Tarvittaisiin sekä rossia että köysiä, jos mieli pysyä paikoillaan!"

"Enimmän ahdistettu on juuri Martin Sörhagenin suuri sulku!" — lausui joku.

Tuuli ryntäsi taas kattoa vasten!

"Hyvä on, että meillä on vaan osaa toiseen, isä!"

Rejer pyörähtihe kiivaasti: — "Hyvä! ... hyvä!" — kertoi hän ja läksi avonaiselle ovelle katsomaan ulos. — "Ilma ei nyt ole sen pahempi kuin että me muutamien reipasten miesten kera voisimme purjehtia sinne viemään rossia ja muuta semmoista ... meillä on päivä edessämme!"

Ei kukaan vastannut.

Rejer käänsi heille kiivaasti selkensä... "Hm, hm!"

Myrsky teki taas rynnäkön katonmalkoja vasten. Taas katsoi hän ulos; — tuiskusi yli koko saaren.

"Kaikki sillit taas hajaantuneet mereen ... luullakseni yritämme liikkeelle!" — lisäsi hän päättävästi. "Olisi häpeä, jos me viruisimme täällä kaikkine tarpeellisine aseinemme ja antaisimme seudun suuren siunauksen mennä jälleen mereen! — No, Anders?"

Anders oli halukas.

"Minä tulen mukaan, isä!" — sanoi Jan.

"Sinä jäät tänne!" — sai hän vastaukseksi.

Kaksi muuta miestä lupautui ja toiset alkoivat laittaa kaikkia kuntoon.

Jan meni levottomana rannalle ja rohkeni tehdä pari viittausta siitä, että merellä olisi pula satamapaikasta.

Oli paljon työtä saadessa rossia ja köysiä veneesen aaltoilemisen tähden.

"Tänään *tahdon* tulla kanssasi, isä!"

Hän oli juuri astumaisillaan veneen partaalle, kun hänen isänsä, joka seisoj teljolla, äkkiä kääntyi ympäri ja antoi kuusi- tai seitsenkolmattavuotiselle naineelle pojalleen iskun niskaan, niin että hän lennähti liukkaan leväkön yli rantakiville.

Samassa läksi vene liikkeelle — — Rejer itse neljäntenä venheessä raivasivat he etelätuulen

puhaltaessa takaapäin, itselleen tien vaahdon ja laineiden läpi.

Puolenpäivän aikaan pääsivätkin he perille verkkojen luokse eivätkä suinkaan näyttäneet tulleen liian aikaiseen! Etenkin olivat suuret verkot isossa vaarassa, ja nyt oli keskellä raivoisia aaltoja saatava tueksi kaikellaisia ohkasia rossia ja köysiä. Vesitynnöri muutettiin kohoksi kannattamaan paremmin verkkoja ja pieni vara-ankkuri laskettiin pohjaan, kun nuotta oli luiskahtamaisillaan riippoineen paikoiltaan.

Tässä oli kysymys suurista rikkauksista: vaan kaikki näytti nyt olevan jotenkin turvattu; — Rejer'in jahti vaan oli suojatta yöksi ja heidän täytyi hämärässä taas lähteä hakemaan suojaa saarien takaa toiselta puolen vuononsuuta. Jan käveli levottomana Teistsaarilla ja piti vaaria siitä, kuinka myrsky yöllä yhtä mittaa kasvoi, kunnes kattotiilit alkoivat lennellä alas ja he saivat kylliksi työtä tuetessaan rosseilla meripuotia. Hänen toivonsa oli nyt siinä, että isä oli hakenut yhdessä tai toisessa salmessa maata. Mielessään ajatteli hän itsellään olevan tuhmanröyhkeän isän, joka toiste piti panna jalkapuhun.

Mutta ulapalla oli Rejer Juhl jahtinensa niin isoissa purjeissa kuin hän suinkin sai kuljetetuksi, ja viilsi merta, niin että kaaret natisivat ja lokat vapisivat! Tuuli oli siirtynyt länteen, niin että hänen täytyi antautua merelle yöksi. Majakka oli koko ajan heistä tuulen alla, vaan he voivat nähdä sen ainoastaan silloin kuin olivat keskilainetta korkeammalla...

"Tässä on kova käsissä, miehet! ... sille, joka on tottumaton purjehtimaan jahdilla!" — sanoi hän, kun myöhemmin yöllä olivat saaneet alukseensa hirmuisen hyrskylaineen, — "mutta onpa hyvä kyntteli jalassa tuolla maalla ... vaan sinne emme nyt tahdo mistään maksusta!"

Mutta sinne heidän näytti täytyvän pakostakin.

Sää oli enemmän kuin myrskyinen ja tuuli muuttui ihan läntiseksi — aivan maata kohti sekä tuuli että merenkäynti. Tässä ei ollut mitään neuvoa, valkeassa vaahdossa ja pimeässä yössä kuljettiin suoraan maata vasten.

"Se on oikein, suoraan majakkaa kohti!" — sanoi hän tuimasti. — "Se tuntuu nyt niin lauhkealta, kun se on selkämme takana... Sillä se pilatus tietää, mitä meidän edessämme on!" — lisäsi hän itseksään mutisten ja nyökyttäen päätään rannalle.

... "Länsituuli auttoi muuten hyvästi aa-vuonolaisten pyydyksiä, kuuletkos Anders!" lausui hän jonkunlaisella hyväntahtoisuudella "Vatavanhukselle," joka seisoi hänen vierellään ruotelitankoon kietoutuneena, — "nyt he voivat hyvästi tulla toimeen!"

"Niin ... *he* — tulevat toimeen!" — tuumasi Anders omituisella painolla.

Pimeä yö, eksyttävä meri, merisavua ja vinkuminen korvissa ja edessä — niinkuin merestä nouseva tuskallinen aavistus, — jonkun kimaltelevan rajan, valkoisine hampaineen, terävä, pimeä...

"Näin käy paremmin, — priiskoitusta enemmän tai vähemmän ei haittaa nyt ollenkaan!" — Ja kääntäen suuntaansa laskivat he yhä lähemmäksi maata, hyrskylaineen seurattessa ja huuhdellessa aluksen kantta.

Lähemmäksi ja lähemmäksi tuli musta, kimalteleva ... piikkinen! — kuolema irvisteli heille.

Jokainen valo, joka pilkkotti aaltojen takaa, täytti mielen kauhulla.

"Jos meidän on saapuminen Herramme eteen tänä yönä, niin on hyvä, että minulla oli niin vähän itseäni varten merellä!" lausui Rejer "Vatavanhukselle."

— Kun he nyt alkoivat nähdä eteensä, vaikeni jokainen.

Ajatukset liikkuivat hämäröinä ja raskaina Rejer'issä. Odottamaton raja oli pantu voimakkaalle elämälle!... Kykeneviä miehiä ryhtymään työhön minun jälkeeni, sekä Jan että Jan Conrad! — Ja Saara, — eikö hän enää tapaa minua laivasillalla?... Tuli aikaisemmin loppu kuin olisin tahtonutkaan! — meni kuin häättänsi minulta siitä päivin kuin sain hänet... Hän kohotti lounastaan saadakseen ilmaa.

Hänen koko elämänsä oli yht'äkkiä kuin peili hänen edessään!

Heillä oli nyt kohisevat salakarit molemmilla puolillaan...

Äkkiä loisti terävästi ja suoraan kokan edessä.

"Ei, tässä käy kuin isälleni, kun hän seisoi kirkonmäellä Aa-vuonossa ja saarnasi silliä vastaan — ei se auta mitään, Anders!"

Seuraavassa silmänräpäyksessä törmäsivät he karia vasten. Ilma selkeni... Hyrskylaineet lakasivat heidän ylitsensä!

* * * * *

Niiden monen laivanhylkysirpaleen ja pyöräpuun seassa, jotka tämän helmikuun yön perästä kuljeskelivat salakarien välisissä, olivat ehkä karia vasten törmänneen jahdinkin jäännökset. Vaan täysin varmaksi tuli onnettomuus vasta sitten, kuin nimilauta viikkoa myöhemmin löytyi muutaman peninkulman päästä etelästä.

Jan tuli tällä raskaalla surusanomalla ja koetti niin varovasti kuin mahdollista valmistaa äitiään ottamaan sitä vastaan. Vaan hän tarttui heti poikansa käsivarteen eikä tämä koskaan ole unhottava sitä katsetta, jonka äiti häneen loi ... oli kuin hän olisi voinut katsoa hänen lävitsensä niinkuin lastu.

"Kerro, kerro poikani!... Minä en ymmärrä, mitä sinä sanot; vaan minä muistan joka sanan! ... kerro tarkoin — kaikki!"

Hän kävi yhä kalpeammaksi hänen kertoessaan ... antoi päänsä vaipua vähitellen rintaansa vasten, vaan oikasihe sitten äkkiä... "Ja siinä kaikki Jan! Jos olet unhottanut jotakin, niin on sinun kerrottava minulle sekini." — Hän läksi huoneesta ja poika tahtoi tueta häntä.

"Oi kiitoksia, poikani, anna minun olla yksinäni!" — Sen sanottuaan sulkeutui hän huoneesensa.

He olivat suuressa levottomuudessa hänen tähtensä, kun hän ei aamusellakaan tullut huoneestaan, ja Jan meni hänen luokseen. Hän tapasi hänet istumasta liikkumatonna kuin kiven ja kalpeana.

"Sinun täytyy tulla alas ja ryhtyä toimiisi äiti!"

Hän istui vielä hetkisen liikkumatta ja tuijotti lattiaan.

"Niin paljon luulin minä pitäväni isästäsi, ett'en voisi elää hänen kuoltuaan... Vaan elämä ei näy olevan sitä laatua ... emmekä me saa keskeyttää sitä, mitä hän on alkanut täällä Aa-vuonossa, Jan!"

"Niin, niin minä sain hänen viimeisen kehoituksensa, äiti! — Iskun niskaani, niin että kaaduin rannalle ... vaan nyt se on selvinnyt minulle, miksi sen sain: — hän ei tahtonut uskaltaa meidän molempien elämää samaan vaaraan... Se merkitsi niin paljon kuin että meidän piti jäädä tänne suremaan, äiti, — eteenpäin!"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETEENPÄIN! KERTOMUS MERELTÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you

must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.